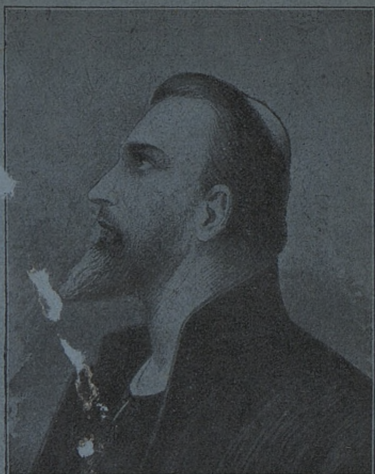
Cena 50 hal.

Vladimír Héring

1911.



HUSOVA  501 A

 ČÍTANKA

Nakladatel Fr. Radoušek v Přerově, Morava.

Tiskem knihtiskárny a kamenotiskárny společenstva v Přerově.

Čtěte zadní stranu obálky!

Husova čítanka

pro lid. 

Uspořádal

Karel Jaroslav Obrátil.

V Přerově 1907.

Tiskem knih- a kamenotiskárny společenstva — Nakladatel Fr. Radoušek.

Předmluva.

Největším neštěstím a chybou národa našeho jest a bude ještě dlouho naprostý nedostatek touhy po vzdělání. Lid náš jakoby nechtěl ani pochopiti, že vzdělání jest jediná cesta k blahobytu, nevšímá si rad svých příznivců a přátel, škola jest mu obtížným a protivným břemenem, vzdělaný člověk nepřítelem a čtení knih a časopisů zbytečnou věcí. A přece nad slunce jasněji dokázáno jest, že jen tomu národu dobře se vede, ve kterém vzplanula touha po vzdělání a láska ke čtení a ke škole. Kdo jen jednou ponořil se ve čtení naší slavné minulosti, kdo jen jednou prošel v myšlenkách šťastnou i trpkou cestou dějin národa našeho, ten nikdy pak již nepohrdnul českou knihou, nikdy v něm neutuchla touha po dalších požitcích, jaké skýtá čtení vůbec a dějepisu zvláště. Jisto pak jest, že z celé historie (dějepisu) naší minulosti utkví každému nejvíce v paměti doba hnutí husitského, doba rozkvětu české demokracie (vlády lidu) v niž spadá život jednoho z nejslavnějších synů českého národa, život Mistra Jana Husa. Kdo chce však době této rozuměti, kdo chce náležitě oceniti působení a význam tohoto českého velikána a nezdolného zastance pravdy, ten musí nahlédnouti i do nitra jeho, jež zračí se nejlépe ve spisech, které nám po sobě zanechal.

Nemáme dosud sebraných spisů Husových, a původní knihy jím sepsané jsou jen s tíží přístupny. Knížka tato obsahuje výbor spisů Husových, jež v novější době v české řeči byly vydány (Hus psal i latinsky). K ní přidáno jest krátké vylíčení života a významu Husova.

Obyčejně čítáváme v různých spisech, že doba Karla IV., „otce vlasti“, byla nejšťastnější dobou národa našeho. Než tomu tak není. Karel IV. pečoval sice všemožně o zemi českou, staral se, aby nabyla u cizinců pověsti co nejlepší, blahobyt vzkvétal v Čechách i na Moravě, avšak blahobyt ten vládnul jen u tříd středních a vyšších; nižší třídě lidu českého nevedlo se příliš stkvěle; bylať v područí šlechty, téměř bez práv, odkázána jsouc na milost a nemilost nemilosrdným pánům a úplatným úředníkům, jimiž byli zejména v královských městech ponejvíce Němci, kteří již tenkráte využitkovali přízně českých panovníků ve svůj prospěch a snažili se získati u nás jen výsad, vymožeností a bohatství

na úkor domácího obyvatelstva českého. Jako předchůdcové Karlovi, tak i Karel IV. přál více Němcům v Čechách usedlým, kdežto lid český byl stále odstrkován, vydáván na milost a nemilost cizozemcům a stihán stále většími daněmi, aniž nalézal pomoci u příslušných úřadů i u samého krále. Za předchůdce Karlova, Jana Lucemburského, vyčerpána byla zřídla příjmů v Čechách úplně. Král Jan staral se jen o válčení, proto mu ani nenapadlo pečovati o hmotné a duševní povznesení lidu českého. Přicházel do Čech jen když potřeboval peníze, načež, vyssav z krvavého potu lidu poslední groše, odjel opět do ciziny, žije a utráceje tam na účet Českého království.

Osazování zemí českých Němci datuje se ve století XII. Před tím Němců u nás vůbec nebylo. Teprve v době Přemysla Otakara I., který panoval od roku 1197—1230, počaly se v Čechách a na Moravě tvořiti městské osady s obyvatelstvem německým, ano i zakládati některé německé vesnice zejména v severovýchodních Čechách, hlavně z popudu králova.

I za nástupců Přemysla Otakara I., Václava I. a Přemysla Otakara II. zřizována města, do nichž povoláváni byli němečtí řemeslníci, obchodníci a živnostníci, kteří požívali různých výhod oproti domácímu obyvatelstvu českému, o něž starali se panovníci čeští pramálo. Tak se stalo, že Němci v Čechách bohatli, kdežto Čechové žili v nedostatku hmotném i duševním. Karel IV. válek nemiloval a proto také lidu nevyssával, podporoval sice vědy a umění, založil sice české vysoké školy, neměl však při tom na paměti pouze Čechy, nýbrž založil universitu pražskou pro všechny okolní národnosti, jež měly rovněž na pražské universitě zvláštní privilegie Karel IV. vystavěl sice mnoho kostelů, sám byl nábožný, avšak o opravdu mravný život lidu nepečoval nikterak. Lid chodil sice pilně do kostela, ale na venku žil zhýrale, dopouštěl se lichvářství, nespravedlnosti, podvodů, čemuž naučil se namnoze jen od přišlých cizinců.

Mimo to i duchovenstvo tehdejší dávalo lidu velmi špatný příklad, žijíc velmi prostopášně a požívajíc všude neobmezené moci. Rozhlédneme-li se po dějinách, shledáme, že již mnohem dříve měla církev všude rozhodující slovo, vládla nad celým světem. Chtíc moc svou udržeti, jala se hromaditi jmění, snažila se dosíci bohatství co největšího, ačkoliv Kristus kázal apoštolům, aby žili v chudobě. Tato snaha po bohatství byla ovšem církvi ke škodě, neboť duchovenstvo, žijíc v nadbytku, bažilo po věcech světských, v církvi zavládla znemravnělost a neřesti všeho druhu, jako poživačný a hýřivý život, konkubináty, cizoložství, vydržování veřejných domů smilstva, hádky a rvačky mezi mnichy a kněžími, nesmírné poplatky za úkony církevní atd. Proto také zavdával život kněží podnět k nespokojenosti, budil nelibost, odpor a

zároveň snahu po docílení původního učení a života křesťanského, jak je byl kázal Kristus. Odpor ten nejevil se pouze u nás, nýbrž v celé Evropě a všechny stavy společnosti lidské dávaly nespokojenost svou veřejně na jevo. Zejména na universitě pařížské a oxfordské poukazováno na znemravnělost kněží; v Paříži horlil proti ní zejména Petr z Ailli a v Oxfordě Jan Viklif.

Oba tito mužové toužili po nápravě v církvi ve smyslu ustanovení Kristových. Zejména Viklif odsuzoval církevní panovačnost a lačnost po penězích. Ve své touze učiniti v církvi nápravu, dotekl se i článků věroučných. Zavrhl všechny svátosti až na křest, přijímání a stav manželský a učení o předpodstatnění. Rovněž zavrhl ústní podání a odvolával se jen k písmu svatému.

I mezi lidem, jak už připomenuto, jevila se nespokojenost s tehdejším stavem církve, což zavdalo podnět ke vzniku různých sekt*) náboženských, z nichž největší význam pro nás měla sekta Valdenských ve druhé polovici 12. stol. Původcem jejím byl zámožný francouzský kupec Valdus, jenž rozdal veškeré jmění své a žil pak v dobrovolné chudobě po způsobu apoštolů. Zavrhoval válku, trest smrti, očistec a uctívání svatých, učil, že papežství, odpustky a pod. jsou pouhým výmyslem lidským, že přísaha je hříšná atd. Měl mnoho přívrženců.

O rozmařilosti a zhýralém životě kněží v Čechách najdeme v dějinách mnoho dokladů. O pražském arcibiskupu Janu z Jenštejna ku př. čteme v dějepise města Prahy, že byl milovníkem honby a „při všech radovánkách dvorských, při tancích a hrách rytířských snažil se býti spíš prvním než posledním.“ O nižším duchovenstvu dočítáme se v témže dějepise, že napomínáno bylo častěji synodami (usnesením církevních sněmů), aby „byli živi počestně a střídmě, aby se vystříhali opilství a obžerství, aby nestrojili častých hodů, při kterých nemělo býti více nežli šest krmí. Duchovní neměli choditi do krčem, neměli hráti v kostky, neměli se účastniti tanců ani bývati při turnajích a divadlech; neměli se oblékati do křiklavých šatů a měli dbáti čistoty pohlavní. Výnosy tyto nebyly zajisté marny, neboť většina tehdejších duchovních žila velmi prostopášně. Z 39 farářů pražských bylo při visitaci 16 zaznamenáno pro nemravné chování, o kterém svědčili proti nim buďto osadníci, buď i osoby duchovní.“ A nejen soukromý jejich život, nýbrž i veřejné jich působení dávalo velmi pohoršlivý příklad lidu. Někteří kněží zjednali si několik výnosných far, pronajali je vydřiduchům a sami žili jenom proto, aby příjmy své zbůhdarma utráceli. Příčinou této nemravnosti kněží byla jednak znemravnělost šlechty, která dávala duchovenstvu špatný příklad, jednak nařízení kněžského celibátu (bezženství), jednak svatokupectví, jakého nebylo před tím ani potom. Peníze byly heslem

*) Sekta = odštěpená strana v církvi.

kněží. Panství „mrtvé ruky“ (církve) obsahovalo skoro třetinu celých Čech. Církevní úřady, fary a hodnosti byly prodávány a kupovány, svátosti udíleny jen za peníze, ano i posmrtní život závisel od toho, kolik kdo za živobytí svého kněžím obětoval. Od papeže až po faráře každý kupčil se vším, co se jen dalo. Papežové prodávali místa biskupská a prelátská, biskupové fary a farářové svátosti. Čím víc kdo zaplatil, tím lepší místo dostal, byť by i neměl k úřadu takovému schopností.

Proto také bylo kněží nadbytek. Při každém farním kostele v Čechách bývalo tehdy 10—15 kněží. V Praze při chrámě sv. Víta bylo jich na 300.

„A že zboží vždy přibývá duchovním, protož také žákov a kněží přibývá; neb každý chce lehko živ býti a zbohatěti. Protož drazí sú otroci, rolí hyne, sluh není, ano každý sedlák obecně chce syna preláta míti“, napsal o poměrech tehdejších sám Hus.

Konečně byla příčinou této znemravnělosti kněží privilegie (výsady), jichž duchovenstvo doby té požívalo.

Dopustil-li se přečinu nějakého člověk obyčejný, bylo s ním nakládáno velmi krutě, kdežto knězi, byť by se byl dopustil nejhoršího skutku, nebylo zkřiveno ani vlasu na hlavě. Kněží měli neobmezenou moc nad lidem a moci té také velmi zneužívali, nestarajíce se nikterak o uvědomění lidu. Proto také užívali často ku pokoření nepohodlných osob církevní klatby. Kdo byl stižen klatbou, nesměl přijímati svátostí a tím zbaven byl i naděje na posmrtný život v nebi. I panovníci stiháni byli klatbou papežskou, čímž pozbývali práva panovati nad národy křesťanskými, a poddaní jejich byli sproštěni zachovávati jim věrnost. Klatbou stiženému nesměl nikdo prokazovati dobrodiní, aniž směl přijati jej pod střechu svou. Byla-li vydána kletba čili interdikt na celé město, nesměly se v něm konati bohoslužby ani udělovati svátosti, což při pověrčivosti lidu zavdávalo podnět k velkému nářku a strachu. Klatby takové uvalovány byly mnohdy pro příčiny velmi malicherné.

Tak ku příkladu, bylo-li osobě duchovní anebo lidem poplatným klášteru pro nezaplacení nějaké dávky jmění zabaveno, směl místní farář bez meškání vydati na město interdikt. Zůstal-li kdo dlužen osobě duchovní nebo klášteru přes umluvený čas, mohl k zaplacení donucen býti klatbou.

Jako klatby církevní, tak zneužíváno bylo i odpustků. Lid myslel, že odpustky dosáhne nejen odpuštění trestu za hřích, ale i odpuštění hříchů a proto naučil se zneužívati odpustků, a kněží jej ve zneužívání tom ještě podporovali. Za křižáckých válek dosáhl plnomocných odpustků každý, kdo se válek súčastnil anebo na ně přispěl penízem.

Ačkoli proti těmto nešvarům církevním zvedal se mohutný odpor, přece církev nestarala se nikterak, aby nepořádky ony odstranila anebo zmírnila. Místo toho snažila se pronásledovati všechny, kdož vytýkali jí nesprávnosti a kdož toužili po nápravě.

Z vylíčeného stavu věcí patrno, že poměry takové nemohly trvati věčně a že musel přijíti někdo, kdo by jim rázem učinil konec. Církev potřebovala nápravy a oprávců, kteří by nápravy ty bezohledně uskutečnili. Sám císař Karel IV. snažil se učiniti přítrž bohopustému řáděni duchovenstva, a proto povolal do Prahy proslulého německého kazatele Konráda Waldhausera. Práce jeho dařila se velmi dobře. Waldhauser bezohledně tepal nešvary všech tříd pražské společnosti a nešetřil nikoho. Brzy dostalo se mu společníka. Mladý arcijáhen pražské diecése Jan Milič z Kroměříže vida, že Waldhauserovo dílo se daří, zatoužil po tom, aby i on mohl prostému českému lidu, jenž německým kázáním Waldhauserovým nerozuměl, říci totéž a pokusiti se rovněž o všeobecnou nápravu. I on plamennými slovy vybízel lid k pokání, horlil proti pýše a marnivosti a unášel posluchačstvo tak, že bohaté Pražanky vyslechnuvše kázání Miličovo, přestaly skutečně se nádherně šatiti, lichváři navraceli lichvou nabyté jmění ošizeným a chudým, padlé ženštiny opouštěly domy nemravnosti a počaly kající život, zkrátka símě oběma kazateli zaseté neslo bohumilé ovoce, zvláště když lid viděl, jak oba kazatelé dávají mu bezúhonným životem svým znamenitý příklad.

Pražským kněžím počínání ctihodných těchto mužů nebylo arciť vhod. Nechtělo se jim zříci se rozmařilého, rozkošnického a bezstarostného života, a proto obžalovali oba kazatele u arcibiskupa, že štvou lid proti nim. Zprvu, dokud žil ještě Karel IV., byly žaloby takové marny. Proto také umínili si kněží zakročiti proti nim jinakým způsobem. Když nezpomáhaly obžaloby u arcibiskupa pražského, obžalovali oba kazatele u papeže z kacířství. Kacířem slul ten, kdo odchyloval se v něčem od názorů církevních a nechtěl od tvrzení svého upustiti. Miličovi bylo se dvakráte zodpovídati u papeže v Římě, kdež byl ponejprv i uvězněn, avšak pokaždé podařilo se mu z obžalob se očistiti. Ještě jedenkráte — již po smrti Waldhauserově — bylo se mu dostaviti před papežskou stolici do Avignonu, kde ještě přísněji byl vyšetřován, avšak i tentokráte unikl nástrahám mu chystaným. Nedočkal se však návratu do Čech, zemřel v Avignoně.

V Praze stoupenci Miličovi kárali však dále, ač jim v tom bylo od kněží všemožně bráněno, takže nuceni byli posléze poučovati lid v domech soukromých.

Kazatelům nemálo ku nápravě lidu přispívali dva čeští spisovatelé Toma ze Štítného a Matěj z Janova. Oba tito mužové snažili se ve spisech svých tlumočiti lidu pravé učení

Kristovo a psali proti nepravostem vyšších stavů a duchovenstva. Matěj z Janova horlil zejména proti hromadění ostatků svatých, přílišnému uctívání obrazů, nesprávnostem při obsazování církevních úřadů a neřestnému životu klášternímu. Byl také proto obžalován z kacířství, takže musel některé výroky své odvolati.

Roku 1391 vystavěna byla na Starém Městě pro česká kázání t. zv. kaple Betlémská, jejíž prvním kazatelem byl Jan Protiva z Nové Vsi a po něm Mistr*) Jan Hus, jehož památku zvlášť v posledních letech každoročně oslavujeme a jejž řadíme právem k nejlepším synům našeho národa.

Jan Hus národil se roku 1369 v městečku Husinci v jižních Čechách. Rodičové jeho byli chudobni. Studoval v Praze chtěje se státi knězem. Roku 1393 stal se bakalářem**) a roku 1396 povýšen byl za mistra svobodných umění. Od roku 1398 přednášel na pražské universitě. Na kněžství vysvěcen byl r. 1400. K úřadu kazatelskému připravoval se ze spisů Štítného a Matěje z Janova. Roku 1401 zvolen byl děkanem***) a roku 1402 rektorem†) universitním a téhož roku stal se kazatelem v kapli Betlémské. V době téže zvolen byl za arcibiskupa pražského Zbyněk z Hazemburka, jenž přeje opravám v církvi, splnomocnil Husa, aby bezohledně upozorňoval jej na nesprávnosti v církvi se vyskytující. Zároveň nařídil, aby zřízeny byly pro duchovenstvo synody (schůze), při nichž měl kázati Hus nebo též některý jiný kněz stejného smýšlení. Býval též sám přítomen kázáním Husovým a byl s nimi úplně spokojen.

Hus byl života zcela bezvadného. Kázání jeho mimo velmi četného obecenstva bývala přítomna sama královna Žofie, která jmenovala Husa svým zpovědníkem. Vše to přispělo k závisti u protivníků Husových, zejména pak u pražského duchovenstva, jež donášelo stále k arcibiskupovi na Husa žaloby, že štve lid proti němu.

V době té vystoupil i v Anglii proti zlořádům církevním učenec jménem Viklif, jehož spisy prohlášeny byly za kacířské. Spisy ty předčítány byly i na pražské universitě. Zvlášť Hus vážil si Viklifa nesmírně a ačkoli článků Viklifových za kacířské uznaných se nezastával, přece ve věcech s učením církevním souhlasících byl s ním za jedno. Na universitě pražské počaly spory o spisy Viklifovy, jež zavdaly podnět k rozdělení university na dva tábory; jedni byli pro Viklifa, druzí proti němu.

---

*) Název mistr svobodných umění znamenal tehdy asi tolik, co nyní titul »doktor«.

**) Bakalář slul ve středověku student, jenž vystudovav na universitě, podrobil se zkoušce a dosáhl tím prvního stupně hodnosti.

***) Děkan jest řádný professor na universitě, který volen bývá každoročně sborem professorským v čelo fakulty.

†) Rektor jest správce university.

Ačkoliv tedy Hus neodporoval v ničem učení křesťanskému, přece nepřátelé jeho stále uvalovali naň podezření z bludův. Arcibiskup z počátku nedbal toho, až když byl dvakráte i s králem Václavem IV. papežem vyzván, aby zakročil proti stoupencům Viklifovým, počal si blíže všímati činnosti Husovy a zkoumal spisy Viklifovy, leč přece ještě rozhodně proti Husovi nevystupoval.

Ku všem nepořádkům a neřestem duchovenstva přibylo ve 14. století ještě jedno veliké pohoršení, totiž papežská dvojice, z níž jeden náměstek boží, Řehoř XII., sídlel v Římě a druhý, Benedikt XIII., v Avignoně. Oba vydávajíce se za pravé nástupce boží, hádali se mezi sebou, který z nich jest tím pravým, dávali se navzájem do klatby a byli příčinou různých nesvárů. Poněvadž jeden druhému nechtěl ustoupiti, usnesl se sbor kardinálů svolati církevní sněm do italského města Pisy, kde měly byti jednak provedeny opravy v církvi, jednak měli oba papežové úřady své složiti a místo nich měl býti zvolen papež nový. Žádali o pomoc krále Václava IV. a týž slíbil jim pomoc pod tou podmínkou, když bude uznán za jediného císaře římského a nikoliv jeho soupeř Ruprecht. Proto také požádal arcibiskupa, aby, dokud nebude zvolen nový papež, žádného z papežské dvojice neuznával. Poněvadž pak o otázkách takových rozhodovaly tehdy i university, požádal universitu pražskou, aby nestavěla se snahám jeho na odpor. Na pražské universitě měli v důležitých rozhodnutích při hlasování cizinci tři hlasy a Čechové toliko jeden. Návrh králův byl těmito třemi hlasy zamítnut. To zamrzelo krále, jenž hned na to na návrh Husův vydal roku 1409 t. zv. dekret kutnohorský, v němž nařídil, aby Čechové pro všechny příští časy měli na universitě tři hlasy a Němci pouze jeden. Následkem toho vystěhovalo se z Prahy veliké množství německých studentů.

Arcibiskup povoliv nástrahám rozmařilého duchovenstva, vyslovil se však proti zvolení nového papeže, čímž rozhněval krále tou měrou, že týž dal zatknouti hlavní kněžské původce těchto piklů a mnoho kněžských statků zabaviti. Následek toho byl, že arcibiskup nepodlehl hněvu královu, nýbrž vyhlásil nad Prahou klatbu a stal se rozhodným nepřítelem Husovým.

Církevní sněm v Pise sklamal nadobro očekávání, že v církvi nastane pořádek. Nejen že opravy v církvi neprovedeny, ale ani odstranění dvojice papežské se nezdařilo; oba dosavádní papežové byli sice sesazeni a zvolen nový papež Alexandr V., avšak poněvadž žádný z prvých dvou nechtěl se vzdáti svého místa, povstala papežská trojice.

Arcibiskup pražský nového papeže neuznal, což zavdalo podnět k velkým bouřím proti duchovenstvu ze strany českého lidu. Arcibiskup uleknul se toho a uznal konečně Alexandra V. za pa-

peže. Nepřátelství jeho k Husovi však nebylo již více odklizeno. Vyzval Husa, aby očistil se z žalob před rokem naň podaných; k žalobám těm připojena byla ještě nová, že Hus štval proti Němcům, že dopouštěl se bludů v soukromých důvěrných rozhovorech s kněžími, že držel se neústupně spisů Viklifových a že učil chybně o večeři páně a kázal, že kněz ve hříchu jsa, nemůže udíleti svátostí.

Hus popřel všechna tato obvinění a dosvědčil nesprávnost jejich výpověďmi svých posluchačů a veřejným listem. Arcibiskup nedbal však ospravedlnění Husova a žaloval na něj novému papeži. Papež hned na to vydal bullu, kterou udělil arcibiskupovi neobmezenou moc, aby proti oprávcům církevním zakročil, zakázal jim v kaplích kázati a skonfiskoval všecky spisy Viklifovy. Arcibiskup skutečně tak učinil, avšak Hus odvolal se k nástupci Alexandra V., jenž zatím byl zemřel, Janu XXIII., tvrdě, že všechny Viklifovy spisy zbytečno jest páliti, poněvadž některé z nich jsou knihy mathematické a logické,*) takže nemohou obsahovati bludův, nehledě k tomu, že kněží chtíce proti bludům vystupovati, mají znáti též knihy bludy obsahující. Odvolal se i proti zápovědi kázati, zejména v Betlémské kapli, poněvadž se tím obmezuje svoboda slova božího a kázal v kapli Betlémské dále. A když mluvil rozhorleně proti nařízení spáliti Viklifovy spisy, obžaloval jej arcibiskup znovu u papeže a spálil na hranici spisy ty a vyřknul nad ním i nad všemi, kdož by při něm setrvali, klatbu. Když klatba ta oznamována byla ve chrámech s kazatelen, povstalo mezi přítomným lidem hlasité reptání, a když i příští neděle měla býti klatba ta znovu opakována, nastaly v kostelích velké výtržnosti. Král Václav IV. zastával se Husa a přimlouval se i s královnou Žofií a mnohými českými pány u papeže, aby vzat byl na milost. Nicméně papež nařídil, aby Hus dostavil se k němu k zodpovídání. A když Hus tak neučinil, nýbrž podal k papeži žádost, aby s ohledem na dalekou cestu a mnoho nepřátel nemusel se k papeži dostaviti, vyhlásil sám nad ním klatbu. Král Václav se na tím nemálo rozhněval a dal zabaviti arcibiskupovi a kanovníkům jejich statky a domy, začež arcibiskup uvalil klatbu na celou Prahu. Hus znovu poslal papeži list, v němž omlouval se z kacířství.

Roku 1411 vyhlásil papež Jan XXIII. válku proti králi Neapolskému. Poněvadž však potřeboval k válce peněz, dal vyhlásiti po celém světě křesťanském, že každému, kdož by se války súčastnil a jemu ku pomoci takto přispěl, anebo kdo by do válečné pokladny daroval nějaký peníz, uděleny budou plnomocné odpustky. Po celém světě počali projížděti kněží a pronajímati místním ziskuchtivým spolubratrům svým prodávání odpustků. I v Praze počali kněží

*) Mathematika = počty; logika = věda o správném myšlení.

roku 1412 odpustky prodávati, hrozíce těm, kdož by k válce přispěti ničím nechtěli, tresty pekelnými. Hus vystoupil proti prodávání odpustků na kázání i spisem tvrdě, že jest to proti přikázání božímu, že není správné přispívati papeži penězi na vraždění křesťanů, a naváděl lid, aby odpustky nekupovali. Mimo to psal i na různá místa v Čechách, na Moravě, v Polsku i Uhrách, aby věřící taktéž se zachovali.

Lid přestal skutečně přispívati do odpustkové pokladny. Vyslanci papežovi stěžovali si na to u krále a týž přeje si pokoje nařídil, aby nikdo nestavěl se proti prodávání odpustků, čímž postavil se poprvé proti Husovi. Nařízení to však ničeho nespomohlo. Lid bouřil se dále, a když tři mládenci řemeslničtí postavili se na odpor kněžím odpustky prodávajícím, byli jati od pochopů a na veřejné ulici popraveni. Lid rozhněván jsa, odpověděl potupným průvodem na papeže. Hus mluvě o nevinné smrti mládenců, povzbuzoval lid, aby se od pravdy boží nedal odvrátiti. Vystoupení jeho proti odpustkům podalo podnět k novým obžalobám nepřátel jeho u dvora papežského. I vydána byla na něho nová klatba, v níž bylo zakázáno všem křesťanům s Husem se stýkati a na bohoslužby jeho choditi. Kdo by mu něco prodal, nebo přijal pod střechu svou, kdo by mu poskytl pokrmu nebo nápoje, měl býti vyobcován z církve; kde by se Hus zdržoval, tam měly přestati bohoslužby a až by zemřel neměl býti církevně pochován. Hus proti klatbě vystoupil veřejným listem, avšak papež nařídil, aby byl zajat a odsouzen k upálení. Kaple Betlémská měla býti zbořena a na přátele Husovy rovněž uvalena klatba. Hus nedbal klatby a kázal v kapli Betlémské dále. Když však viděl jak lid těžce nese, že služby boží byly v Praze zastaveny a že nepřátelé jeho usilují o jeho bezživotí, odešel dobrovolně z Prahy na venkov a uchýlil se na Kozí hrádek u Ústí nad Lužnicí, kde oddal se spisování důležitých spisů.

V době té svolal papež Jan XXIII. církevní sněm, na němž odsouzeny byly všechny spisy Viklifovy ku spálení. Po skončení církevního sněmu navrátil se Hus zase do Prahy. Když však znovu zastaveny byly v Praze bohoslužby, odebral se zase na hrad Kozí, kde spisoval pro lid různé spisy jako postillu čili výklad na čtení kostelní v neděle a svátky, spis o svatokupectví, výklad o víře, desateru božích přikázání, otčenáši atd. Mimo to kázal po venkově, a kázání jeho přítomno bylo velké množství lidu. Po nějakém čase bydlel v Ústí a na hradě Krakovci u Rakovníka.

O Husově činnosti dostaly se zprávy i do ciziny, a arcibiskup pražský nabádán byl z různých stran, aby postavil se proti kacířství rozhodněji. Konečně i sám papež, chtěje pokusiti se zejména o nápravu v církvi, svolal nový církevní sněm do Kostnice

u jezera Bodamského. Zikmund, bratr krále Václava, snažil se přemluviti Husa, aby odebral se do Kostnice očistiti se ze všech nařknutí. Slíbil mu, že se postará o to, aby na cestě do Kostnice ničeho se mu nepřihodilo, že mu zjedná volné slyšení na sněmu a že v případě, kdyby sněm ospravedlnění jeho nevyslyšel, že se může svobodně vrátiti zase do Čech. Ačkoliv přátelé Husovi varovali jej před Zikmundem, odhodlal se Hus v důvěře, že se mu podaří před sněmem se obhájiti a dokázati, že ne on, ale církev odchýlila se od Kristova učení, dostaviti se před sněm do Kostnice. Král Václav dal mu za průvodčí české pány Václava z Dubé, Jana z Chlumu a Jindřicha z Chlumu. Když se byl Jan Hus dne 10. října 1414 s přátely svými tklivým listem rozloučil, odebral se na cestu.

Ke sněmu kostnickému sjelo se se všech stran velké množství duchovních i světských hodnostářů a ohromné množství lidu. Papež Jan XXIII. přijel sem v průvodu 600 osob, z nichž bylo 22 kardinálů, 20 arcibiskupů, 92 biskupů, 3 patriarchové a 124 opatů. Hus přišel téměř sám bez ochrany a dobrovolně, jsa úplně přesvědčen, že navrátí se zpět očistěn a ospravedlněn. Dorazil do Kostnice dne 3. listopadu. Hned druhého dne oznámili čeští pánové papeži příchod Husův prosíce jej, aby mu nedal ublížiti. Papež slíbil mu ochranu a oznámil Husovi, že na dobu pobytu jeho v Kostnici klatbu z něho snímá. Nepřátelé jeho pracovali však dále tajně proti němu. Kapitola pražská a vyšehradská vyslala do Kostnice nejúhlavnější nepřátele Husovy, z nichž vynikal zvláště bývalý farář pražský Michal z Německého Brodu, jenž vylákav svého času na králi Václavu IV. velkou sumu peněz, utekl s ní do Říma, kde povýšen byl za to, že horlil proti českým kazatelům za prokurátora ve věcech víry (de causa fidei), od kteréžto doby nazýván byl Michal de Causis. Týž štval lid proti Husovi hned jak přijel do Kostnice. Lepil na dvéře chrámové nápisy, že Hus je arcikacíř, rozšiřoval lži, jež Hus vícekráte již vyvrátil, popuzoval proti němu lid, že byl příčinou zkrácení práv německých studujících na pražské universitě. K němu připojilo se ještě více Husových krajanů, mezi nimiž byl i Štěpán Páleč, bývalý důvěrný přítel Husův. Bídní tito tvorové neštítili se žádného prostředku, jímž by zlehčili Husa a pokáleli čest a dobré jméno jeho. Dokonce i předstírajíce, že Hus pokouší se o útěk, přičinili se, aby týž byl zatčen a uvězněn. Hned na to bylo mu před kardinály podrobiti se krátkému výslechu, načež dne 6. prosince uvržen byl do temného vězení v Dominikánském klášteře. Marné byly kroky českých pánů u Zikmunda, aby Hus propuštěn byl na svobodu. Tak zachoval se k Husovi věrolomný král, který slíbil mu svobodný příchod i odchod z Kostnice. Vše nasvědčovalo tomu, že Hus nikdy více vlasti své neuzří. Církevní sněm skládal se po většině z kněží a církevních hodnostářů nehodných. Sám Jan XXIII. byl před

zvolením svým za papeže mořským loupežníkem. Již jako kardinál staral se více o válčení nežli o církev. Byl to muž vládychtivý a největší podporovatel prodávání církevních úřadů. Praví se o něm, že chtěje se státi papežem, sprovodil Alexandra V., svého předchůdce, ze světa jedem. Hus, jenž kázal proti svatokupectví a nemravnému životu duchovenstva, musil docela dobře předvídati, že lidé tito, proti nimž tak bezohledně vystupoval, nikterak jej šetřiti nebudou. Již sám průběh církevního sněmu dosvědčoval, z jakých lidí sněm ten se skládal. Pořádány zábavy, turnaje, výlety a hry, město bylo plno kejklířů, kramářů, dobrodruhů, falešných hráčů a pod. Na 3000 lehkých ženštin přijelo sem za účelem nekalým. A zatím Hus nevinně ležel v bídném temném žaláři, kdež posléze dvakráte nebezpečně onemocněl. Čeští pánové znovu snažili se zakročiti u Zikmunda, aby s Husem bylo mírněji nakládáno, ale místo toho voděni byli k Husovi, když nacházel se v největší horečce, do žaláře jeho úhlavní nepřátelé, kteří spílali mu a haněli jej všemožně.

V Čechách vzbudila pověst o uvěznění Husově nemalý odpor. Universita poslala list konšelům kostnickým, aby zastali se Husa. Zatím Hus uzdravil se z těžké nemoci a napsal dne 10. ledna 1415 krajanům svým do Prahy list, v němž je prosil, aby se za něho modlili. Přátelé jeho strojili se do Kostnice, chtíce násilím ze žaláře jej osvoboditi, avšak Hus vzkázal jim, aby se zbytečně nevydávali v nebezpečenství.

Čeští páni naléhali na Zikmunda, aby Husovi zjednal alespoň na sněmu veřejné slyšení. V tom však papež Jan XXIII. vida, že nepřátelé jeho usilují o jeho sesazení, ujel náhle tajně do Šafhúz. V Kostnici nastalo následkem toho zděšení a zmatek, a jedině rozhodností Zikmundovou zjednán zase pořádek a klid. Uprchlý papež prohlášen byl za sesazena ze stolce papežského. Čeští pánové zakročili po třetí u Zikmunda, aby pomohl Husovi ku svobodě, avšak marně. Týž přesazen byl z Dominikánského žaláře do tvrze Gottliebenské, kde připoután byl řetězy ke zdi a trápen hladem i žízní.

Sněm pražský i brněnský poslali Zikmundovi rovněž listy, v nichž vyzývali jej, aby se Husa ujal a aby popřáno mu bylo se obhájiti. Šlechtici čeští a polští v Kostnici právě dlící zakročili rovněž u církevního sněmu, aby Hus nebyl žalářován a brzkému výslechu podroben. Až na opětovnou stížnost však bylo jim slíbeno, že dne 5. června bude vyslyšen.

Téhož dne shromáždili se přítomní kardinálové, biskupové a ostatní církevní i světští hodnostáři, aby vyslechli Husa, jenž převezen byl před tím ještě do kláštera Bosáků a místo jeho ve věži Gottliebenské zaujal sám papež Jan XXIII., jenž byl mezi tím zajat a zde uvězněn.

Jeden z českých pánů náhodou spatřil však mezi listinami k rozepři Husově se vztahujícími již hotový rozsudek, jímž Hus odsouzen k smrti; tím vykonána byla nad Husem t. zv. justiční vražda, o níž praví Ihering, že je „smrtelným hříchem na právu spáchaným.“ Znovu odebrali se přátelé Husovi ku králi Zikmundovi, aby nedal Husa odsouditi, dokud se mu nedokáže to, co se mu za vinu klade. Zikmund skutečně vzkázal sněmu, aby Hus byl veřejně vyslyšen a pak teprv souzen. Jaké bylo však sklamání Husovo, jenž myslel, že se mu podaří ve veřejném slyšení nepřátele své přesvědčiti o své nevině. Místo nestrannosti a rozvážnosti shledal předpojatost a rozvášněnost. Na otázku, zdali chce učení své odvolati, oznámil sněmu, že rád odvolá vše to, co napsal, bude-li shromážděnými přesvědčen o opaku. Avšak sněm oznámil prostě Husovi, že jej poučovati nebude, poněvadž je povinnen podrobiti se sněmu bezpodmínečně. Toho však Hus učiniti nemohl, poněvadž byl jednak přesvědčen v nitru svém o opaku, jednak ani mnohému neučil, co se mu vytýkalo. Když pak předloženy mu různé otázky a on počal se hájiti, byl se všech stran kněžími okřikován a umlčován, aby odpovídal jen buďto slovem ano nebo ne. Hus odmítal rozhodně od sebe všecky lži, jež na něho byly svalovány, avšak marně, neboť viděl, že veškeří přítomní jsou zjevně proti němu a že nenechají se přesvědčiti. Ani při druhém výslechu, který konal se druhého dne u přítomnosti samého Zikmunda, nemohl se Hus volně hájiti, byv stále přerušován a vyhrůžkami umlčován. Při třetím slyšení dne 7. června vyzván byl Hus znovu, aby to, čemu učil, odvolal. Hus však odvětil, že se mu přičítají bludy, kterým nikdy neučil ani nevěřil a proto že jich odvolati nemůže. To, čemu učil, že milerád odvolá, dokáže-li mu sněm, že jsou to bludy. Chtěl učení své jasněji vyložiti a býti pak poučen. Sněm však mu toho nedovolil.

Ku konci schůze pravil zrádný král Zikmund, že to, co slyšel stačí úplně k odsouzení Husovu a neodvolá-li toho, aby byl beze všeho upálen. Kdyby však odvolal, aby mu nevěřili a nepouštěli jej nazpět do Čech, poněvadž by jistě v bludném svém učení pokračoval. Tak bídně zachoval se tento král, jenž pošlapal tím čest svou vlastníma nohama.

V době té přišla z Prahy nová prosba s 250 podpisy českých pánů, aby Husovi navrácena byla svoboda. Sněm však si žádosti té ani nepovšimnul a uvrhnul Husa znovu do vězení, kdež byl ještě několikráte vyzván, aby bludy své odvolal. Hus však opakoval totéž, co byl již řekl několikrát veřejně. Napsal několik dopisů do Čech na rozloučenou věda dobře, že dnové žití jeho jsou sečteni a v dopisech těch napomínal všecky věrné Čechy, aby při poznané pravdě trvali a žili po křesťansku. Vylíčil v nich jak sněm s ním krutě nakládá a jak odsoudil ku spálení české knihy,

ač jim téměř nikdo nerozumí; nejvíce ho mrzelo, že nemůže navrátiti peněz, které si byl od přátel na cestu do Kostnice vypůjčil. Tklivou řečí se rozloučil se svými přáteli.

Dne 5. července byl Hus ještě jednou vyzván, aby vše, čemu učil, odvolal, avšak Hus, ačkoliv sám přítel jeho Jan z Chlumu vybízel jej, aby cítí-li se vinen, neostýchal se odvolati, zůstal při svých dřívějších výpovědích a žádal znovu, aby mu napřed dokázali, že učil bludům.

V sobotu dne 6. července přiveden byl Hus před církevní sbor do chrámu biskupského, v němž přítomen byl i král Zikmund. Nejprvé byla čtena slavná mše, při níž musil Hus čekati u dveří chrámových mezi žoldnéři, po té uveden dovnitř chrámu, kde padnul na kolena a modlil se. Na to přečteno 30 článků vinících Husa z kacířství a celá obžaloba svědky dotvrzena. Hus chtěl se i zde hájiti, ale nesměl; když pak se snažil přece se ospravedlniti, rozkázáno stráži, aby jej přinutila k mlčení. Vrhnul se tudíž na kolena a tiše se modlil. Když však slyšel obžaloby, o nichž myslel, že je už dávno vyvrátil a jak jest obviněn, že se vydával za čtvrtou božskou osobu, zvolal hlasitě, že je to lež.

Na to přiveden byl na lešení, kde jej oblékli v mešní roucho a dán mu kalich do ruky. Pak vyzván byl opětně, aby odvolal vše, čemu učil. Hus slze pravil, že by se dopustil hříchu proti Bohu a obtížil svědomí své, že by dal pohoršení posluchačům i učenníkům svým, kdyby odvolal. Proto biskupové odňali mu kalich a roucho mešní a ačkoliv dle učení církve posvěcení kněžské vtiskuje na duši kněze nikdy nezrušitelné znamení, přece počali jej odsvěcovati, pronášejíce při tom kletby a zlořečení. Pak postavili na hlavu jeho papírovou korunu, na níž vyobrazeni byli 3 ďáblové a napsáno: Totoť jest arcikacíř. Na to pravili mu: Církev odevzdává tvé tělo moci světské, duši tvou ďáblu. Hus odvětil na to: Já však poroučím duši svou Ježíši Kristu, jehož příkladu chci následovati do posledního vzdechu.

Hus vyveden byl pak uprostřed ohromného davu obecenstva za město, aby tam byl upálen. Kráčel vážně modle se a prozpěvuje žalmy. Na popravišti pomodlil se kleče a chtěl promluviti k lidu, což mu však nebylo dovoleno. Někteří okolostojící tázali se ho, přeje-li si vyzpovídati se. Hus přisvědčil, avšak když kněz jeden přistoupiv k němu pravil mu, že jen pod tou podmínkou udělí mu rozhřešení odvolá-li, zpověď odepřel. Poděkoval pak ještě žalářníkům, že s ním šetrně zacházeli, načež připevněn byl provazy a řetězy k prknu a kolem něho navezeny byly dvě fůry dříví se slamou v hranici, takže bylo mu jen hlavu viděti. Naposled tázal se ho říšský maršálek, chce-li odvolati, Hus však odpověděl: „Duši mou vina netíží, a na té pravdě, kterou jsem poznal a kázal, chci

nyní vesele umříti.“ Na dané znamení zapálil kat hranici. Hus dlouho nežil. Zpívaje žalmy a modle se hleděl k nebi a v malé chvíli přívalem dýmu se zadusil.

— — — — — — — — — — — — — —

Nepřátelé jeho snažili se zničiti vše, co by jej nebo památku jeho připomínalo. Kat musil hoditi i sukni Husovu do ohně a popel z hranice uvrci do Rýna. Tak zhasnul na vždy život mučeníka na nejvýš zbožného, jež vynikal nad vrstevníky neposkvrněným životem svým a hotov byl za pravdu i smrt podstoupiti.

Upálení Husovo zavdalo podnět k velkým válkám v Čechách, v nichž čeští bojovníci, Husité zvaní, postupovali vítězně proti najatým vojskům křižáckým. Není však účelem naším vylíčiti průběh válek husitských, poukážeme stručně jen ještě k významu, jaký pro náš národ měl život mučeníka za své přesvědčení, Mistra Jana Husa.

Hus byl první, jemuž bylo přesvědčení a svědomí nad autoritu církevní. On řídil se pevně dle zásady, kterou sám hlásal: „Hledej pravdy, slyš pravdu, uč se pravdě, miluj pravdu, mluv pravdu, drž pravdu, braň pravdy až do smrti.“

Byl nadšeným ctitelem spravedlnosti a nezdolným bojovníkem za svobodu myšlení a svědomí, příkladem ušlechtilé, ryze křesťanské povahy a mučeníkem za pravdu boží a volnost přesvědčení.

Hus pojímal Kristovo učení tak, jak vzniklo a jakým je Kristus chtěl vlastně míti, nikoliv tak, jakým je udělali lidé a doba. On věděl dobře, že učení to zvrátilo se úplně a vědomě bylo ho zneužíváno. U něho bylo základem křesťanského učení jen písmo, vše ostatní popíral jako pouhé dílo lidské. Hus chtěl, aby křesťanství vrátilo se ku svým počátkům, poněvadž viděl, že během doby pozbylo pelu svého a to tím více, čím více ho bylo zneužíváno k účelům světským.

Hus kázal proti světské moci církve, proti její pýše, vládychtivosti, obohacování a zneužívání náboženství; kázal tudíž proti dnešnímu klerikalismu. A jako za doby Husovy spatřovali nepřátelé kostnického mučeníka ve vystupování Husově odboj proti náboženství samému, tak i dnešní klerikálové hlásají, že boj proti klerikalismu je vlastně bojem proti náboženství. Zapomínají však, aniž chtějí doznati, že boj proti klerikalismu jest vlastně „bojem za osvobození a očistění náboženství z prachu a ze zotročení jeho k světským účelům“, je to boj za čisté učení křesťanské.

Hus horlil hlavně proti znemravnělosti kněžské, která přenášena byla i na lid, odsuzoval důrazně pověru a lehkověrnost, zastával se chudiny poukazuje na hromadění statků a jmění v rukou kněžských.

Hus zavdal podnět k české reformaci, která vynikala nad jiné národy svou mravní čistotou a vznešeností. Jednota českých bratří, k níž dal základ Hus, dala českému národu celou řadu mužů učeností a mravností vynikajících, z nichž nad jiné vynikl Petr Chelčický a arciučitel národů Jan Amos Komenský. Jak vysoko byl by vyspěl národ náš, kdyby byl vyvíjel se v zásadách českobratrských dále a nechopil se násilí, jež stalo se mu předčasným hrobem.

Hus byl zásadně proti válčení. Připouštěl válku jen na obranu víry, práva a spravedlnosti a chtěl, aby dříve než by došlo k válce, neshody narovnány byly cestou smírčí. Hus byl uvědomělým a a upřímným Čechem, miloval národ svůj ne slovy, ale skutky, což dokázal jak vymaněním Čechů na universitě z područí německého, zastávaje tu neohroženě práv národa českého proti panovačnosti německé, tak i listy svými v žaláři psanými, jež uvedeny budou později. Hus hájil práva českého jazyka při bohoslužbách a staral se o něj, aby byl správný a čistý, opravou českého pravopisu.

Hus chtěl, aby každý pojímal život vážně a nečinil rozdílu mezi slovy a skutky, aby setrval neohroženě ve svém přesvědčení a poznané pravdě a dovedl ji hájiti i tehdy, kdyby mu z toho škoda vzešla. Přemýšlejme, kolik je nás, kdož by dovedli pro pravdu zemříti, kdož by dovedli zapříti sebe sama a raziti cestu svému přesvědčení. Dokud nebudeme všichni tak neohrožených povah, dokud nebudeme míti stále před očima zářící památku našeho mučeníka mistra Jana Husa, dotud nezaskvěje se štěstí nad námi a my stále úpěti budeme v otroctví, v němž uvázli jsme vlastní vinou. Kéž záhy následovati budeme příkladu Husova a přispějeme ku znovuzrození celého národa.

Karel Jaroslav Obrátil.



Věrný křesťane, hledaj pravdy, slyš pravdu, uč se pravdě, miluj pravdu, prav pravdu, drž pravdu, braň pravdy až do smrti; nebť pravda tě vysvobodí od hřiecha, od ďábla, od smrti duše, a konečně od smrti věčné.

Jan Hus: Výklad víry.

Postilla.

I.

Postilla Husova byla nejslavnější a nejoblíbenější knihou doby současné v Čechách. Hus sepsal ji, když po přání krále Václava opustil roku 1412 Prahu a usídlil na Kozím hrádku nad Lužnicí. Postilla obsahuje 59 kázání na nedělní evangelia. V čele každého kázání uvedeno jest dotčené evangelium a za ním výklad jeho pro lid. V kázáních v Postille obsažených horlí Hus ohnivě proti nepořádkům a nešvarům církve a proti nekřesťanskému životu jejích služebníkův — kněží, ať jsou to faráři nebo církevní hodnostářové, poukazuje při tom na vzorný život Kristův a jeho učeníkův. Postilla Husova byla po smrti Husově krutě pronásledována a pálena. I rukopis Postilly zničen. Leč přece zachovalo se několik opisův a tiskův Postilly. Z opisův jsou pouze čtyři úplné, 6 jest neúplných. Cennější jsou v pražské universitní knihovně a v knihovně musejní, v knihovně norimberské a budyšínské. Opisy tyto liší se v mnohém od sebe. Z tištěných vydání Postilly známá jsou: vydání norimberské z r. 1563 a 1592, pražské z r. 1564, 1866 a 1900. Postilla Husova přeložena byla i do němčiny r. 1854 a do latiny 1869, leč jen částečně. Zajímavo jest, že Postilla Husova ani v opisech ani v tiskových vydáních není vydána v původním jazyce českém dle pravopisu Husova, nýbrž v češtině pozdější, dle toho, kdy vyšla.*)

*

*) Čtenářům odporučujeme vřele Postillu Husovu z r. 1900, která vyšla péčí Dr. V. Flajšhanse u Jos. R. Vilímka v Praze za K 7·80.

Neděle druhá po Kristovu narození.

Svatý Lukáš v 2. kapitole:

A když byl ve dvanácti letech, a oni vstupovali
do Jerusaléma, podlé obyčeje toho dne svátečního.
43. A když vykonali ty dni, a již se navracovali, zů-
stalo dítě Ježíš v Jeruzalémě, a nevěděli Josef a
matka jeho. 44. Domnívajíce se pak o něm, že by byl
v zástupu, ušli den cesty. I hledali ho mezi příbuz-
nými a mezi známými. 45. A nenalezše jeho, navrá-
tili se do Jeruzaléma, hledajíce ho. 46. I stalo se
po třech dnech, že nalezli jej v chrámě, an sedí mezi
doktory, poslouchaje jich, a otazuje se jich. 47. A dě-
sili se všickni, kteříž jej slyšeli, nad rozumností a
odpovědmi jeho. 48. A uzřevše ho, ulekli se. I řekla
matka jeho k němu: „Synu, proč jsi nám tak učinil?
Aj, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe“. 49.
I řekl jim: „Co, že jste mne hledali? Zdaliž jste ne-
věděli, že v těch věcech, kteréž jsou Otce mého,
musím já býti?“ 50. Ale oni nesrozuměli těm slovům,
kteráž jim mluvil. 51. I šel s nimi, a přišel do Naza-
réta, a byl poddán jim. Matka pak jeho zachovávala
všecka slova ta v srdci svém. 52. A Ježiš prospíval
moudrostí, a věkem, a milostí u Boha i u lidí.

Lukáš svatý, z naučení Panny Marie pokládá zjevně skutky Kristovy, které činil v mladosti, řka: když byl Ježíš ve dvanácti letech, že šel na hod velikonoční s Marií a s Josefem do Jeruzaléma. Neboť všichni pacholíčkové židovští měli choditi na tři hody do Jeruzaléma, jakož psáno jest v 23. kap. Exodu; ale kteří daleko bydlili, těm bylo dovoleno, aby jen na hod veliký, když beránka jedli, chodili. A tak Ježíš, jakož dí evangelium, šel do Jeruzaléma a způsobem Božím od věčnosti, po skonání hodův ostal v chrámě, k naučení církvi svaté, a zvláště aby naučil biskupy a kněží, kterak mají po službě Boží pilni býti učení k prospěchu církvi svaté. Ale pohříchu! nynější biskupové a kněží, a zvláště kanovníci a prázdní oltářníci, nemohou se dočkati, aby brzo služba Boží se dokonala, aby do krčmy, a druzí leckams v neslušné kněžím zvyky se obrátili, ano po hříchu k tanci! A mniši na nové mši tance strojí, nevěrní ďábelníci a Jidášové! Nepamatují, že pán Ježíš slouživ mši, dav své tělo a svou krev učeníkům, řekl jim: „Modlete se a neupadnete v pokušení.“ A šel

s nimi ne k tanci, ale na modlení, ne k veselí světskému, ale k potu krvavému, jímž se potil! a Jidáš lakomý ten běžel pro peníze, aby svého mistra zradil. Též mnozí shltavše jako zvěř ukrutná tělo syna Božího, běží: onen k lakomství, onen k smilství, onen ke hře, onen k tanci, onen na lov knězi nenáležitý, a tak ti, kteří by měli býti první v následování Krista, jsou první proti Kristovi! Protož milý Spasitel, vjev do Jeruzaléma na oslíku, počal nejprve kárati bičem kněží z lakomství a z neuctivosti k domu Božímu.

A tak počal učiti kněží a mistry, když byl ve dvanácti letech, jakož ukazuje toto evangelium. A že muži chodili zvláště a ženy zvláště i na hody i s hodův nábožně, a dítkám bylo možno jíti v obojím zástupu, protož Josef se domníval, že by Ježíš byl s matkou, a ona mínila, že by byl s Josefem. A tak šli bez něho v před, a druhý den nevědouce, kde jest Ježíš, hledali ho mezi přátely a mezi známými, nevědouce, že ostal v Jeruzalémě, aby v chrámě učil mistry. A po třech dnech nalezli ho v chrámě, ne v krčmé, ani u tance, ani v které hře, ale v chrámě, v místě k modlitbě a svatému učení ustanoveném, mezi mistry, an jich poslouchá a se otazuje, aby naučil, a mistry a kněži potom budoucí příkladem dobrým k témuž uvedl. „A strachovali se všichni, vidouce moudrost a odpovědi jeho“; neboť jako moudrý soudce nejprve jich poslouchal, a potom, když pochybili, se otazoval; aniž se toliko otazoval, ale, když se otázali, odpovídal. A z toho povědomo jest, že velice nyní mistři, doktorové, a jiní kněží hřeší, kteřížto ani moudře neposlouchají, ani se neotazují, ani neodpovídají, než toliko podle své vůle a křivých svědkův (jako oni dva staří kněží Zuzanu odsoudili bez viny) tak oni odsuzují, a je-li které písmo svaté proti obyčejům jich a vůli, to divně vykládají; jako ono: „Neshromážďujte sobě zlata a stříbra“, a ono: „Knížata pohanská panují, ale vy ne tak“, a ono: „Darmo jste vzali, darmo dejte“. A naši doktorové nechtějí bakalářům a studentům odpověděti a jich naučiti, když pro Boha prosili, jsou-li pod přikázáním zavázáni, aby papežovi, jakož na bule přikazuje, dali jemu pomoc z toho jmění, jehož komu Bůh z nich propůjčil!

Dále dí evangelium: „I vece matka jeho k němu: Synu, co's nám učinil tak?“ Otec neotázal se, neb věřil, že Kristus Bůh jest, i bál se Boha kárati; ale matka z obyčejné lásky, kterážto láska nestrachuje se, ale ochotnost činí, táže se na příčiny: ne proč je tak Kristus unavil a zarmoutil, ale pro kterou věc jim užitečnou tak učinil; i dí: „Hle, otec tvůj a já truchlíce hledali jsme tebe.“ A Ježiš, potvrzuje otázky své matky, také uctivé táže se o jich nevědomosti, řka: „Nevěděli ste, že v těch věcech, které otce mého jsou, musím býti?“ totiž, dříve a více než v službě a poslušenství kterého stvoření. A proč? Proto, že proto přišel na svět, aby svědectví vydal pravdě.

Tuto mají naučení matky a otcové, aby dětem svým Bohu sloužiti nebránili; podruhé, aby když dítě co učiní, zvěděli příčiny proč to činí, a ne hned aby láli neb se hněvali. A děti mají naučení, aby se na matku a na otce neosopovaly, ani nekřičely; neboť tu Kristus pokorně se otázal matky a otce, řka: „Což jest, že ste mne hledali?“ A každý má naučení, ale zvláště prelát, aby více vážil prospěch duchovní v církvi svaté, než které příčiny světské, a aby více poslouchal Boha, nežli kterého člověka. Hle, tu proti vůli otcově a matčině Ježíš naplniv vůli otce Boha, dal naučení, aby každý, kdykolivěk pozná, že Bůh jiné chce než otec a matka, aby vůli Boži naplnil. Hle, teď otec a matka chtěli, aby byl Ježíš nezůstal v chrámě, a Bůh otec chtěl, aby zůstal v chrámě; proto Ježíš dí, že musil býti v chrámě, aby mistry učil, jakož mu otec nebeský rozkázal. Proti tomuto naučení svatému jsou obecně lidé, a zvláště kněží, již více váží přikázaní lidské nežli přikázaní Boží, a tak více poslouchají člověka nežli Boha. A tak zavedli bludně poslušenstvím lid kněží, že mnozí praví a káží, že cožkolivěk přikáže papež, to mají lidé učiniti neb držeti, jako by papež nemohl pobloudíti; a nechtí pamatovati, že mnozí papežové byli kacíři, a že jedna žena byla papežem dvě léta a tři měsíce, jež byla rodem z Mohuče a slula Agnes, a když papežila, tehdy slula Johannes; a pak jedouc od svatého Petra do Latránu, porodila dítě. Čert ji na papežovo místo a její frejíř vsadil, že byla učená, a Pán Bůh dopustil pro náš užitek, abychme nehned za svatého měli, kterýž bude držeti biskupství neb papežství. Pak druzí praví, že jestli co přikáže vyšší, jako biskup nebo papež, zlého, ještě má poslouchati nižší; neb on hříchu nebude míti, ale ten, jenž přikazuje. Ďáblův jest tento šíp, aby každého uvedl v své poslušenství, nedbaje, že on bude vinen, tak člověka v hřích zaveda. Protož ani ten, kdo přikazuje cos zlého, ani ten, kdo poslouchá, nebude bez hříchu; neb dí Spasitel: „Povede-li slepý slepého, oba v jámu upadnou.“ A mluví to Spasitel o prelátích, kteří pro svá ustanovení přestupovali Boží přikázaní.

Dále dí evangelium: „A oni nerozuměli slovu, kteréž promluvil k nim.“ Ještě nemohli Maria a Josef plně tajemství Božího rozumem stihnouti, neboť, jakož dí výklad, Bůh mocný učiněn jest maličkým, aby mezi malými rosta, znenáhla je uvedl, aby jeho tajemství pravdu přijali; aniž se div, že Panna Maria mnohých věcí nevěděla, a mnohé řeči Kristově nerozuměla. Dále dí: „A šel s nimi a přišel do Nazareta, a byl poddán jim.“ Latinsky zní, že sstoupil s nimi, protože Jeruzalém výše sedí než Nazaret; ale může duchovně rozuměno býti, že jeho sstoupení jest jeho ponížení. Protož výklad dí věrně: „sstoupil jest“ a ponížil se, a byl poddán jim. S. Bernard: „Jim.“ Kdo kterým? Bůh lidem! Hle, poddán byl Bůh člověku; protož styď se, člověče, býti pyšným, pro něhož Bůh učiněn jest pokorným. A tak Ježíš tu naplnil

všechnu spravedlnost, to jest dokonalou pokoru, že poddal se nižším v poslušenství; a to poslušenství, jakož dí sv. Ambrož, nebylo bezděčné, ale dobrovolné a laskavé.

Tu také naučil Ježíš děti, že netoliko mají rodičův svých poslouchati, ale i ve cti je míti; neboť dí Bůh v přikázaní, v 20. k. Exo: „Cti otce svého i matku svou.“ Cti, v uctivosti je maje; cti, potřebu jim, jsou-li nuzni, dávaje; cti, v slušných věcech jich poslouchaje, jakož dí sv. Pavel ke Kolosenským v 3. k.: „Děti poslouchejte rodičův ve všech věcech!“ rozuměj v těch, kteréž přislušejí k uctivosti zevnější a k domácím věcem, a což není proti Bohu. Protož ne ve všem mají děti rodičův poslouchati; neb velí-li otec neb matka dceři, aby muže pojala, a ona raději chce pannou zůstati, tehdy není zavázána poslouchati v tom; též velí-li jí pannou zůstati, a ona raději chce muže míti, opět není k tomu zavázána. Totéž i o pacholíku; snad mu velí otec, aby byl mnichem neb knězem, a on pozoruje, že se mu ten stav nehodí: není zavázán otce poslouchati. Též ani papeže; opět přikázal-li by papež neb otec Petrovi, aby všechno prodaje, dal pro Boha, Petr není zavázán v tom poslouchati, ač jest rada Boží, všechno prodati a dáti chudým a jíti za Kristem; ale že snad Petrovi se to nehodí, protož není zavázán pod smrtelným hříchem, aby otce neb papeže v tom poslouchal.

Ale snad bys řekl: „Poněvadž jest rada Boží tak učiniti, a Bůh nemůže raditi k zlému, jako nemůže pobloudití, kterak tedy Petr neb jiný nehřeší, neposlouchaje Boží rady?“ Tu dím, že hřeší všedně; neboť rada nezavazuje pod hříchem smrtelným jeho přikázaní, ale pod všedním. Také ne každému každá Boží rada jest více prospěšná; neboť někomu se lépe hodí manželství, než zůstati bez manželství, jakož Pán Bůh sám uložil, aby druzí v manželství vstoupili a ne tak zůstali. Protož má člověk pilně uvažovati, který mu se stav lépe hodí, a prositi Pána Boha, aby jemu ten stav dáti ráčil. A za to prosíme, říkajíce: „Buď vůle tvá!“ A tak Ježíš ne své vůle, ale Boha otce vůle poslouchal, jakož sám dí v 6. k. sv. Jana: „Sstoupil sem s nebe, ne abych činil vůli svou, ale vůli toho, jenž mne poslal.“ A k témuž dí dnešní evangelium: „v těch věcech, jež jsou otce mého, musím býti.“ A že také byla vůle otcova, aby otce a matky poslouchal po nebeském otci, protož dí evangeliem: „a byl jim poddán. A matka jeho zachovávala všecka slova ta, skládajíc je v srdci svém.“ Neb mile a srdečně je přijímala, a z nich byla v rozumu osvícena, a potom srozuměla. co Kristus mínil. Tak má věrná duše činiti, která, ač ne tělesně, přece duchovně Ježíše porodila; neb dí Ježíš: „Každý, kdož činí vůli otce mého, jenž v nebesích jest, ten můj bratr, má sestra i matka má jest.“ Protož dí sv. Augustin: „Kdyby Maria byla dříve duchovně syna Božího nepočala, nikdy by ho byla tělesně neporodila.“ Protož věrné duši velice jest užitečno, aby slova Boží

zachovávala, neb tak bude matka Boží, totiž Ježíšova, jenž ženě, která ho chválila, řkouc: „Blahoslavený život, jenž tě nosil, a prsy, které jsi ssál!“ řekl: „Věru blahoslavení ti, kteří slyší slovo Boží a zachovávají je.“ Jako by řekl: „Ženo! takť jest, že blahoslavený život jest, jenž mne nosil; ale ne proto by byl blahoslavený, že mne nosil, kdyby ta byla slova Božího nezachovala, jež mne v životě nosila a prsy krmila“, o níž tuto dí evangelium: „A matka jeho zachovávala všecka slova ta, skládajíc je v srdci svém.“

Dále dí evangelium: „I Ježiš prospíval věkem“, že rostl a šel v léta; „a moudrostí“, poznáním podlé smyslů, tak že něco očima tělesnýma poznal, co prve neviděl, též i slyšel, i okoušel, i dotýkal se; „a milostí“, již lidu ukazoval; a také, jakož dí sv. Ambrož, prospíval moudrostí a milostí, že svou moudrost a milost ponenáhlu ukazoval. A svatý Řehoř dí: „Prospíval jiným; to jest, prospěch v jiných lidech moudrostí svou a milostí činil; a to slavně „i před Bohem i před lidmi“, aby Bohu byla chvála a lidem naučení i spasení z jeho svaté milosti, jenž ráčil s otcem a s matkou do chrámu jíti, mistry tam učiti, potom s matkou domů jíti, otci a Josefovi a Panně Marii z milosti poddán býti, jsa syn Boží, Bůh věčný, požehnaný na věky. Jehož naučení rač býti naše spasení. Amen.



Obrana dekretu kutnohorského proti Němcům a cizozemcům.

Karel IV. založil roku 1347 pražskou universitu.*) Jak již v předmluvě vysvětleno, nebyla to vlastně universita česká, poněvadž nejen, že nešetřeno na ní rovnoprávnosti národnostní, nýbrž Čechové byli tam odstrkováni, kdežto všechna důležitější místa a úřady obsadili Němci, kteří nejen že stranili svým soukmenovcům, ale i vystupovali zjevně nepřátelsky proti Čechům, závidíce jim i snah po vzdělání. Při hlasování na universitě měli Němci (národ bavorský, saský a poněmčilý polský) tři hlasy, Čechové pouze jeden. Vyhýčkaní Němci vystupovali v Praze tak zpupně, že když protivník českého krále Václava, německý císař Ruprecht, vtrhl válečně do Čech až ku Praze, universita byla při straně německého císaře, a kdyby nebyl býval uzavřen mír, jistě by celý neblahý tento poměr Němců pražských k Čechům přinesl špatné ovoce. Proto také Němci byli u Čechů v nelásce, jež zpupností

*) Na universitě čili vysokých školách studují ti, kdož chtějí věnovati se stavu právnickému (advokáti, soudcové a pod.), lékařskému, professorskému nebo kněžskému.

Němců stále byla stupňována. A když pak král Václav, chtěje přispěti k nápravě rozkolu v církvi, rozhodl se pro poslušnost nového papeže, universita s arcibiskupem v čele většinou hlasů (pro hlasovali jen Čechové, kdežto Bavoráci, Sasíci a zněmčilí Poláci hlasovali proti) poslušnost odepřela, vydal rozhněvaný král z návodu hlavně Husova r. 1409 tak zvaný dekret kutnohorský, jímž opraveno zřízení universitní v ten smysl, že od té doby měli pak už Čechové tři hlasy a Němci pouze jeden.

*

Slavný dekret kutnohorský zněl takto:

„Václav, z Boží milosti Římský král, vždy rozmnožitel říše a král Český“ mluví k „poctivým, věrným, milým“ asi takto: „Ačkolivěk každý člověk každého člověka povinen jest milovati, předceť potřebí jest, aby toto milování pocházelo z lásky zřízené; pročež cizinci přednost dáti proti domácímu není pravé; nebo pravá láska začíná vždycky sama od sebe a tak na přátele podle posloupnosti přirozeného přátelství dále se rozšiřuje. Poněvadž pak hodnověrná zpráva Nás dochází, že národ německý, v království tomto Českém žádného obyvatelského práva nemající, ve všech věcech, o kterých se při učení pražském jedná, tři hlasy sobě přiosobil k užívání, ježto národ český, pravý této země dědic, toliko jeden má a ho užívá: pročež považujeme to My za nespravedlivé a velice neslušné, aby prospěchů obyvatelů zemských cizí a přespolní lidé v hojnosti měli požívati, oni pak škodlivým nedostatkem cítili se skličeni: nařizujeme vám mocí tohoto listu pevně a určitě a naprosto míti chceme, abyste napotom národ český při všech radách, soudech, zkouškách, voleních a jakýchkolivěk jiných nadáních a zakládáních, podle toho zřízení, které národ francouzský v universitě Pařížské a též jiní všichni národové v Lombardii a v Italii užívají, ke třem hlasům všemi způsoby připustili a jej při tomto privilegium na budoucí věčné časy zanechali v pokoji a bez překážky! Jinak nečiňte, hodláte-li se bezpečně vyhnouti hněvu Našemu nejtěžšímu.

Dáno na Horách Kutných, 18. měsíce ledna, království našich léta Českého čtyřicátého šestého, Římského však třicátého třetího.“

*

Když po prohlášení dekretu Němci bouřili se proti němu, chtíce přinutiti krále k odvolání dekretu, a tvrdili, že Hus jedině všemu jest vinen, napsal Hus veřejné provolání, v němž pomluvy ty vyvracel. Provolání to zachovalo se nám v rukopise, avšak okraj jeho je značně poškozen. Spisovatel dr. Flajšhans doplnil provolání to ve svém spisku „Proti Němcům a cizozemcům“ tak, jak měl za to, že asi původně znělo a jak je tuto uvedeno v závorkách.

*

Jan Hus, Mistr v uměních, svatého bohosloví bakalář, [university]
Pražské rektor a kazatel slova Ježíše Krista v kapli s[vatých Mláďátek]
v městě Pražském, všem Kristovým věrným, k nimž tento list do [jde, budiž]
ke spasení. Ačkoli pomluva, jež jest převrácené mluvení o člověku [, jenž jest po-]
mlouván, neškodí, kdybych — snášeje ji — neúhonnost života dle svého zvyku za[chovával],
přece vymáhá řád zbožnosti, aby lék a ochrana byla dána [á tak by aspoň]
posluchačové pomluvy od této morové neřesti byli očištěni. N[eboť i sám]
pomluvač i ochotný posluchač, oba ďábla nosí na jazyku. [A protože skrze]
mé nejbližší roznáší se pomluva, chtěl jsem raději tímto psaním zbožně odporovati, chtě . . .
právem. Doslechl jsem zajisté, že někteří nejbližší, nechci hněvivě říci, pravdy [nepřátelé, tvrdí,]
že Hus kacířství hlásá, Hus Němce vyhnal, Hus jest [škůdce. Tu pomlu-]
vači sami poznávají, že jestliže v třetím článku pomluvy sami [aspoň z většiny]
jsou pravdě na odpor, i sami sebe i nejbližší klamou tak [zlomyslně. Proto]
rukou vlastní jsem napsal a žiji, hotov odpověděti a jednomu [každému z víry]
vydati počet, což jest proti narčení kacířství, a vyhnati [škůdce. To]
jest proti třetímu pomluvy článku. Avšak naproti onomu vyhnání [mistrův příčina jest]
snesení se stran, které Němce z učení Pražského vyhnalo, (pokuty čty-]
ři, totiž křivopřísežnictví, zbavení cti, exkomunikace a pokuta [100 kop, než]
by chtěli národu českému tři hlasy připustiti, že chtí [vůbec z Čech]
vyjíti a nikdy pro učení se nevrátiti. Vznikla zajisté o přívrženství [rozepře; oni]
nechtěli nejjasnějšího knížete, J. M. Václava Římského a Českého [krále poslouchati a rozkazy]
jeho opovrhli, což by bylo obšírno připojovati, pročež jmenovaný [král J. M. nařídil universitě]
řečené, aby podle zřízení svaté paměti císaře Karla, krále Č[eského, národ Český přišel]
ke třem hlasům, kteréž připuštění podnět k utrhání příležitost dávalo, mně však vhod]
jest, abych od nejbližších byl souzen, jen když v naději žije zachovám přikázaní Boží]
ve všem žádaje od něho pro pomluvače milost a odpuš[tění hříchů . . .]

*

Němci, jimž král Václav v žádosti jejich, aby dekret kutnohorský byl odvolán, nevyhověl, vystěhovali se z Prahy.

*

Hus napsal mimo zmíněného provolání ještě veřejnou obranu dekretu Václavova, jež zní takto:

Protože nejjasnější kníže a pán, J. M. Václav, král Římský, vždy rozmnožitel říše a král Český, z milosti Boží má vládu nad královstvím Českým: tedy, podle zákona Božího, zákona církevního a zákona císařského jemu předně a hlavně náleží království své říditi a obyvatele svého království před cizinci mírem i zvláštními výsadami opatřovati. Vyplývá to předně ze zákona Božího a pak i z lidského.

Z tohoto předně plyne, že král Václav má moc vladařskou v království Českém nad obcí učení Pražského, předně a hlavně k ustanovování jejich zřízení, a moc přijímati a vylučovati jinorodce i domorodce pro lepší řád, s výsadou, napřed starati se o domorodce.

Po druhé vyplývá, že král Václav spravedlivě mohl dáti a dal obyvatelům svého království v obci učení pražského tři hlasy před cizími národy, kteréž jedním nazývaje ve svém listě sám nejjasnější kníže jmenuje národem německým, poněvadž i samy od sebe ony národy se navzájem pevně sjednotily.

Po třetí vyplývá z toho, že nesprávně brojí proti darování královskému napředřečenému cizí národy, nechtíce poslouchati samé J. M. Kské, jako nejvyššího v království Českém, ačkoli Petr apoštol praví (I. epištola sv. Petra, kap. II. v. 13.): „Poddáni buďtež všelikému lidskému zřízení; buďto králi, jako nejvyššímu....“ a dodává se proč, když se dokládá: „nebo tak jest vůle Boží.“ Neboť správno jest před králi toliko, biskupy a kněžími šíji svou skloniti (kap. X.: „Jisto jest“ a kap. XXIV. „Valentinianus“). Tak učinil Kristus, kněz nejvyšší, který se podvolil soudní moci Pilátově a který pohanskému císaři platil a kázal platiti daň (Matouš, kap. XI. a XXII.). Pročež náleží králům podrobení a placení daně (kap. XI., paragraf I.: „Jestliže daň„ podle Ambrože, a kap. „Veliké“, paragraf 3. „Jestliže pán“ podle Jeronýma; a v následující XXV. kap., paragraf 8.: „Daň“ atd.).

Po čtvrté vyplývá, že obyvatelé království Českého, praví Čechové, z darování královského mohou přijmouti, míti a držeti zvláštní výsady, a to světští i duchovní, v radách a vládách, v místech prvních a správách, na prospěch a čest samého krále a jeho kralování. Patrno: neboť král může právem dáti svým obyvatelům předním výsady takové: tedy důsledek správný.

Po páté z toho vyplývá, že král Václav právem českému národu mistrův a studujících v obci učení pražského dal přednost před národy cizími v radách, soudech, zkouškách, volbách a

kterýchkoli jiných jednáních a řízeních university napřed řečené, jakož Jeho Milost v listě svém, nejmilostivěji a spravedlivě vydaném, plněji vyznává.

Po šesté následuje, že národy cizí (anebo národ německý) mají (anebo má) v mandátu o darování tří hlasů, národu českému darovaném, samé J. M. Kské pokorně poslouchati, aby neucítili pokárání s reptačem, jemuž řečeno bylo od hospodáře (Matouš, kap. XX. v. 13.): „Příteli, nečiním tobě křivdy. Vezmi, což tvého jest a jdi! Zdaliž mi nesluši učiniti, což chci? čili oko tvé nešlechetné jest, že já dobrý jsem?

Po sedmé plyne, že národ český má býti předním vladařem ostatních národů na universitě pražské. Vyplývá to předně dle obdoby ze zákona Božího. Neboť Pán (Deuteronom XXVIII. v. 1. a 13.) národu svému slibuje, řka: „Jestliže poslušen budeš přikázání Hospodina Boha svého, kteráž já dnes přikazuji tobě .... atd., ustanoví tě Hospodin za hlavu a ne za ocas a budeš vždy vyšší a nikdy nižší.“ A zase: „Učiní tě Pán vyšším nade všecky národy, které jsou na zemi.“ Jestliže tedy Bůh svůj národ poslušný za hlavu položil, vyšším nade všechny národy učinil, tedy dle obdoby král Český národ český, jenž jest národ jeho poslušný, může ano má položiti za hlavu a ne za ocas, aby byl vždy nahoře a nikdy vezpod. Následuje, že národ český krále poslušný má býti v zemi české nad všecky jiné vyvýšenější a má býti za hlavu a ne za ocas, vždy nahoře a nikdy vezpod; a následovně národ český má býti zvláštním vladařem národův ostatních v universitě učení Pražského, ustanoven ....“

Po osmé vzhledem k přítomnému následuje, že národ německý, žádaje míti přednost a vládu zvláštní s třemi hlasy nad jedním hlasem národa českého na universitě učení Pražského, chce býti vyvýšenější národa českého, chce býti za hlavu a ne za ocas, chce býti vždy nahoře a nikdy vezpod, neposlouchaje přikázání královských, odporuje tak příkladu božskému a mandátu královskému — a v tomto chtění nižádným způsobem nemá býti vyslyšen.

Dále přikazuje Král všemohoucí, pod věčným zatracením, věci bližního nežádati, řka (Exodus, kap. XX., v. 17.): „Nepožádáš věci bližního svého“: ale ježto prvenství a první místo držeti, první hlas míti a větší, a předem raditi v Čechách, jest věc bližního, totiž Čechův aneb Čecha — tudíž národ německý, žádaje této věci, odporuje přikázání Páně svrchuřečenému.

Dále: zákon jest přírody: „co nechceš, aby se tobě dálo, sám ty nedělej jiným“, a „co chceš, by se ti dálo, sám ty jinému dělej“! A národ německý by nechtěl, aby se mu dálo, že by byl národ český vyvýšenější ve Vídni nebo v Heidelberce a že by národ český tam byl za hlavu a vždy nahoře; a zase národ

německý by chtěl, aby se mu dálo, že by sám byl vyvýšenější národa českého ve Vídni nebo v Heidelberce: tedy dle prvé části nemá chtíti, aby byl vyvýšenější v Čechách, aniž v hlavu, ani vždy nahoře; a podle druhé části má chtíti, aby národ český v zemi české byl vyvýšenější nad ostatní národy a byl za hlavu a ne za ocas i vždy nahoře a ne vezpod. Potvrdil to Spasitel, řka (Lukáš, kap. VI., verš 31.): „A jakž chcete, aby vám lidé činili, i vy jim čiňte.“ Jestliže tedy chtí Němci, aby Čechové, kdyby byli v Němcích, jednali tak, aby rad jejich, hlasův a prospěchů nerušili a nekladli sebe nahoru a za hlavu, ať dělají tak v Čechách Čechům.

Dále: zákon církevní a zákon světský učí, že domácí vládnou cizím, jim poroučejí a s nimi jako s otroky zacházejí. Tedy národ český má v království Českém vládnouti národům cizím, jim poroučeti a s nimi jako s otroky domácích zacházeti, poněvadž nejsou tyto národy dědici a páni obyvatel království Českého . . .

Dále: výrok básnický, shodný se zákonem Božím svrchu řečeným, dí:

„Jestliže někdo by z cizího území nedávno přišel,
nesluší se, by on domácí předčiti chtěl.“

Dále: Bůh všemohoucí dvanácti pokolením rozdělil zemi provázkem rozdělení, aby jednokaždé pokolení své hlavně, bez přimíšení pokolení cizích, mělo zákony, aby nebylo v pokoleních řevnivosti a sváru, jak vyplývá z knihy Josue. Tak se zdá dle obdoby, že Bůh všemohoucí rozdělil zemi svou pokolením národů, aby jinou část mělo pokolení Čechů, jinou pokolení Bavorů, jinou pokolení Uhrů atd. a to učinil bez přimíšení v Čechách jiných pokolení, ježto v Čechách kdysi byli jenom Čechové; a to, aby se nestala řevnivost a svár, který již se zasívá z přimíšení. Tedy pokolení Čechů má v pokoji vlásti v Čechách svými právy bez překážení Němců, jako kdysi vládlo.

Dále: Nejnepřemoženějšího knížete svaté paměti Karla Římského císaře a Českého krále knížete nejmoudřejšího bulla praví, že „království České obzvláštní náklonností duše objímáme, o jehož povýšení vší kterou můžeme pečlivostí se starajíce, na jeho čest zamýšlíme, aby věrní naši obyvatelé království, kteří po ovoci věd neustále lačnějí, nejsouce nuceni žebrati skrze cizí pomoc, připravený sobě stůl v království nalezli a, kteréž přirozený ostrovtip ducha k radám činí výtečnými, aby znalost věd činila vzdělanými“ etc. Hle, dvojí zamýšlel císař nejjasnější a milovník království Českého nejhorlivější: totiž aby jeho obyvatelé v cizích krajinách o vědy nežebrali; podruhé, aby se stali vzdělanými k radám, ježto z přirozené náklonnosti obyvatelé království radí věrně knížatům a podporují dobro království. A aby celého nebo většího pro sebe cizinci neurvali panství, obezřele připojil kníže

nejnepřemožitelnější, řka: „ať za slavné pokládají (totiž obyvatelé království) cizince jiné k účastenství rozkoše vyzývati.“ Hle, praví „vyzývati k účastenství“, to jest nějaké části rozkoše: naproti tomu cizinci, jak jim se líbí, Čechy k účastenství vyzývají, několik větších dílů obročí i kollejí ustavičně podržujíce. Dále aby na universitě nenastal svár a aby cizinci nemohli obyvatelům království panovati, dodal, že „svobody všechny, jichž jak v Pařížském tak Bononském učení (učitelé a žáci zvykli užívati), udělujeme a učiníme, aby ode všech i jednotlivců nezrušitelně byly zachovány.“ A ježto v Pařížském učení nebo universitě obyvatelé království mají tři hlasy, podobně v Bononské, a přední vládu university: tedy zbožným a moudrým založením nejvznešenějšího knížete a darováním i ustanovením nejjasnějšího knížete krále Václava národ český na universitě Pražské má tři hlasy v jednotlivých radách, soudech, zkouškách, volbách a jakýchkoli jiných jednáních a řízeních podobně obdržeti.

Ale proti darování nejjasnějšího knížete, J. M. Krále, namítá národ německý, že zvyk dlouholetý trval, dle něhož národ německý tři hlasy atd. nad národem českým obdržel: tedy tento zvyk není dovoleno nejjasnějšímu knížeti měniti. Dále namítá národ německý takto: „Nikdy se tak nestalo, aby tři hlasy měl národ český: tedy není dovoleno dosud, aby měl.“

K tomu se odpovídá podle sv. Augustina, který v knize Vyznání (XX.) praví (a klade se v VII. kap. Dekretu): „Když Bůh něco proti zvyku nebo smlouvě čikoliv káže, i kdyby se nikdy nestalo, přece státi se má; jestliže zanedbáno bylo, obnoviti se má a jestliže ustanoveno nebylo, ustanoviti se musí. Neboť jestliže králi možno v obci, které kraluje rozkázati, co ani před tím nikdo, ani sám před tím nerozkázal, tím více musí sloužiti každé stvoření vladaři Bohu v tom, co rozkáže, bez rozpaků.“ Hle, předkládá sv. Augustin, že možno králi zemskému v obci, které kraluje, rozkázati něco, co ani předtím žádný, ani sám před tím nerozkázal: tedy volno králi Václavu v obci Pražské, které kraluje, rozkázati tři hlasy dáti, i kdyby nikdo před ním ani sám otevřeně ve vlastní formě neporučil: ačkoliv nejjasnější kníže Karel ve své bulle, jak již řečeno bylo, podle svobod universit Pařížské a Bononské . . .

K témuž, totiž vyvrácení zlého zvyku, jest sv. Augustin o křtu malých (a klade se v kan. kap VIII.): „Pán praví v evangeliu: já jsem pravda; neřekl: já jsem zvyk; a tak ustup zjevně pravdě zvyk.“ Hle, dává přednost tento svatý muž pravdě před zvykem. Ale ježto pravda jest podle svrchu řečeného, že Čechové mají míti v Čechách právo a výsadu nad cizinci a býti za hlavu a ne za ocas v radách a soudech i ostatních jednáních týčících se dobra a cti království Českého: tedy zjevné oné pravdě má ustoupiti

onen zvyk, dle něhož cizinci v království Českém práva Čechů se zmocnili. A nemůže tomuto zvyku pomáhati stáří: neboť praví mučenník Kristův Cyprian, papež svatý (a klade se v kan., kap. VII.): „Zvyk bez pravdy stáři bludu jest: pročež opustíce blud, následujme pravdu!“ Hle, jak dobře poručil onen svatý papež starý blud opustiti a následovati pravdu! Ale ježto jest blud, aby byla dávána přednost cizincům v království Českém v radách a v ostatním, jak shora řečeno, a pravda jest, že Čechové mají býti za hlavu a ne za ocas, mají říditi cizí a ne řízeni býti od nich vladařsky: tedy opustíce prvé, následujme zbylého. A patrno jest vyvrácení první námitky.

K druhé se odpovídá popřením důsledku. Neboť nenásleduje: „nikdy se tak nestalo, by tři hlasy měl národ český“, tedy „není dovoleno dosud, aby měl tři hlasy“: tak jako nenásleduje: „nikdy se tak nestalo, aby odřekl poslušenství Řehoři XII. národ český“: tedy „není dovoleno dosud, aby odřekl poslušenství Řehořovi XII.“, protože v daném případě jest to možno: předpoklad je protivou téže záhady, a důsledek tedy jest mylný.

Ale po třetí namítá národ německý takto: nepraví se výslovně zvláštním způsobem v listu papežském a královském, že by měl míti národ český tři hlasy: tedy nemá míti. Tu není platnost v tomto mudrování, které tolik platí, jako toto: „Nepraví se výslovně v listě papežském a císařském, že by měl míti král Václav v Čechách tři lidi, tedy nemá král Václav míti tři lidi v Čechách.“ Neboť předpoklad jest správný a důsledek patrně mylný.

Po čtvrté namítá národ německý takto: Po smíření nastalém mezi národem českým a druhými třemi národy každý jménem svým v knize university přisáhl, že žádný z národů (anebo více) nezačne (anebo nezačnou) pře nebo sváru proti druhému (nebo druhým) o nějakou výsadu anebo věc, leč by mu výslovně právo svědčilo k takovým věcem z listův a výsad papežských anebo královských až dotud obdržených a poskytnutých. Tu dobře bylo položeno pro národ český, když se klade výminka: „leč by mu výslovně právo svědčilo k takovým věcem z listů a výsad papežských až dotud obdržených a poskytnutých.“ Neboť národ český nezačal pře proti národům nebo národu německému, ale vděčně darování nejjasnějšího knížete přijímaje, chce po právu obdarování tří hlasů požívati.

Po druhé, poněvadž národu českému přísluší výslovně v listu císařském výsada, kteráž jest: „cizince k účastenství rozkoše vyzývati.“ Neboť praví se v listě: „za slávu ať pokládají, jiné cizince k sladkosti vůně a k účastenství této rozkoše vyzývati.“ Ať jsou tedy cizinci účastenstvím spokojeni a rádi, že byli tak laskavě od národa českého vyzváni.

Po třetí, že národu českému přísluší výhrada z listu císařského etc. Neboť se praví: „aby věrní naši obyvatelé království, kteří po ovoci věd neustále lačnějí, nejsouce nuceni žebrati v cizím o pomoc, připravený v království stůl k nalévání sobě nalezli a které přirozený ostrovtip ducha k radám činí výtečnými, aby znalost věd učinila vzdělanými." Hle, dvojí praví kníže nejslavnější: předně, aby věrní obyvatelé království cizí pomoci nežebrali; po druhé, aby je věda k radám činila vzdělanými.

Neboť není dobré vzíti chléb synův a vrci psům, praví Spasitel (Matouš XV. v. 26.), kterýž přišel udělovat darů milosti hlavně Židům, z nichž vyšel krví podle masa. Stůl tedy k nalévání předně mají míti připraven synové království, pak drobtů mají žádati pokorně cizinci.

Též k radám království předně a hlavně náležejí synové království, kteří z přirozené náklonnosti snaží se o dobro království: však ne tak cizinci. A na znamení toho Spasitel náš, ačkoliv rad nepotřeboval, přece na poučení naše od svých apoštolů jako radu si vyžádal. V 6. kap. Jana praví k Filipovi: „Z čeho koupíme chleba, aby jedli tito?" Jak však radové cizí obrátili se v luk zlý při radách, může se jeviti na těch, kteří ke straně Klemově (t. j. Ruperta, krále římského) z university Pražské odpadli, vyživeni chlebem království a obročími nejjasnějšího knížete, krále Římského, vždy rozmnožitele říše a Českého (Václava), který v pravdě může říci kterémukoliv z nich: „Kdo jedl chléb můj, připravil na mne nástrahu, připravil .... radami a připravil zjevnými kázaními proti mně, jemuž na universitě přisáhl v dobrém podporovati, do jakéhokoliv postavení by přišel."

Po páté namítá národ německý, že prý národ český upadne v křivopřísežnictví, kdyby dar tří hlasů přijal. A jasné jest, že nemůže toho národ německý dotvrditi. Neboť protože kterýkoli člen university učení Pražského přísahal dobro university a ježto jest dobré, aby obyvatelé království měli zvláštní vládu university, jakož shora spravedlivým bylo prokázáno: tedy kterýkoli člen university učení pražského přisáhl toto, což lze i takto zdůvodniti syllogisticky: „kterýkolvěk člen university učení Pražského přisáhl, že bude chrániti nebo podporovati všecko dobré university; ale dobré university jest, aby obyvatelé království Českého měli přední vládu v universitě: tedy každý člen" atd.

Tedy každá přísaha pozdější, té první přísaze odporná, není žádné platnosti nebo váhy; jak patrno o přísaze ve sbírce, kde se praví a vypravuje o králi Uherském, který nějaká odcizení učinil na synu království svého a proti cti, kteráž také přísahou potvrdil. Papež nařídil, aby je odvolal, protože dříve při korunovací své přisáhl, že práva království a čest koruny neporušeně

zachová; proto nebylo mu dovoleno přísahu pozdější zachovati. Tedy — podle stejnosti — každou přísahu prvé dovolené přísaze odpornou jest lépe zavrhnouti.

Dále známo jest, že vyhlášení a výklad knížete právo činí: jak patrno jest o lichvě (kap. 1. „Mezi jiným a každodenně"), o zákonech („zákonem prvním a posledním" XI., kap. 1.) a z toho ze všeho. Ale ježto darování tří hlasů národu českému jest výklad zlaté bully, skrze knížete učiněný: tedy zjednává právo národu českému. Proč by tedy národ český práva takového neužíval?

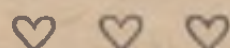
Dále v každé přísaze autorita vyššího a knížete jest vymíněna (o přísaze, kap. „přicházejíce"). Patrno, že žádné přísahy nikoho neváží a nepoutají proti bullám knížecím prohlášeným.

Dále universita učení pražského nemůže nic stanoviti a utvrzovati po právu proti výsadám a proti úmyslu knížete, a kdyby něco takového učinila, bylo by to neplatné, prázdné a marné. — Ale patrno jest, že bylo úmyslem knížete, nejslavnějšího císaře, království a tak obyvatele království ve cti a nad jiné zvýšit, ježto praví v listě svém: „Protože zvláštní starostí jsme pečlivi, obracejíce hlavně bystrost mysli své, kterak by království naše České, kteréž zvláštní náklonností duše objímáme . . . o jehož povznesení vší, jakou můžeme pilností pečujíce, zamýšlíme vším usilováním jeho čest a blaho . . ." Ale ježto čest a blaho nenáleží kamenům a dřevům v království Českém, následuje, že císař obmýšlel čest a blaho obyvatelům království Českého před ostatními jinými. Tedy universita učení pražského ani nemůže, ani nemohla nic ustanoviti a potvrditi po právu proti úmyslu knížete v jeho listě tak vyslovenému. Ale poněvadž to, aby národ německý měl tři hlasy nad jediným národem českým a aby tak byl hlavou v království Českém a ne ocasem, byl nahoře a ne vezpod, jest proti povýšení a proti cti království Českého, protože proti cti Čechů: tedy universita učení pražského nemohla toho po právu proti úmyslu knížete stanoviti a potvrditi.

Po sedmé namítá národ německý, že na začátku založení učení učitelé němečtí hlavně mohutněli a nad Čechy vládli a universitu rozdělili na národy, jak chtěli: tedy dosud volno jest jim tak činiti a následovně národ český má trvati pod národem německým jako sluha.

K tomu se odpovídá podle textu Apoštolova ke Galatským (kap. IV. v. I.): „Pokudž dědic maličký jest, nic není rozdílný od služebníka, ačkoli jest pánem všeho, ale pod ochráncemi a správcemi jest, až do času uloženého od Otce", a níže: „a tak již nejsi sluha, ale syn; a poněvadž syn, tedy i dědic skrze Boha", kdež z řečeného vybéře se podlé obdoby: poněvadž Čechové na počátku učení byli maličcí ve vědách a tak pro nedostatek věd byli jako sluhové Němců a tak jsouce dědicové království,

byli jako sluhové Němcův až do času uloženého od otce, totiž od císaře, který říkával: „Jak vzrostete ve vědách, vy budete páni a dědici: sečkejte maličko.“ Protože však již s pomocí Boží přišla plnost času, v němž učitelé čeští rozmnožili se nad učitele německé a povznesli se ve všech vědách a schopnostech nad cizince: následuje, že již nejsou sluhové, ale synové, a poněvadž synové, i dědici skrze Boha. Ať ustoupí tedy správcové a ochráncové, kteří prospěch vlastní vyhledávali na dědicích království a dědicové, kterým přísluší dědictví, nechť panují na věky věkův Amen.



O svatokupectví.

Spis o svatokupectví napsal Hus v zimě r. 1412—1413. Kniha spůsobila v Čechách veliký rozruch, poněvadž Hus neostýchal se neúprosně kárati duchovenstvo nižší i vyšší z kupčení duchovními věcmi. Má nemalou cenu kulturně historickou, poněvadž v něm jeví se živě stav církve doby té. Nejen však to. Hus dotýká se ve spise i světských záležitostí, objasňuje společenské poměry nejen kněží, ale i lidu všech stavů. Spis o svatokupectví jest tudíž jedním z nejcennějších děl Mistrových.

*

Svatokupectví, jakož slovo to zní, jest svaté věci kupování. A že kupec slove i ten, jenž kupuje, i ten, jenž prodává, protož také svatokupec slove ten, jenž svatou věc prodává, i ten, jenž kupuje. A tak svatokupectví slove svaté věci kupování i prodávání. A že může býti dobré koupení i prodávání svaté věci, (neb může sobě člověk koupiti království nebeské), protož ne každé koupení neb prodávání jest svatokupectví. Protož řečeno jest napřed, že svatokupectví jest zlé přivolení ku směnění duchovní věci za neduchovní. A že může člověk koupiti dobře království nebeské, jež jest blahoslavenství, dí Pán Bůh skrze Izaiáše proroka: Pojďte a kupujte bez stříbra! A Spasitel dí, že podobno jest království nebeské člověku kupci, jenž hledá dobrých perel, a když nalezne jednu drahou perlu, jda, prodá všecky věci, kteréž má, i koupí ji. A tak sluší člověku koupiti svatou věc, an nebude míti radosti nebeské, nekoupí-li ji. Též také může kazatel neb mistr pilně proměniti učení za potřebu tělesnou; neb dí sv. Pavel: Poněvadž my vám dáváme duchovní věci, neveliká věc jest, že bychom vaše tělesné věci brali. Protož abys věděl, že svatokupectví má vznik neb hnízdo ve zlé vůli, řečeno jest, že svatokupectví jest zlé přivolení ku směnění. A z toho vidíš, že netoliko když již trh se

stane, neb mlčenlivá směna duchovní věci za neduchovní, jest svatokupectví, ale když má člověk nezřízenou vůli k tomuto směnění; jakož smilství prve jest hřích smrtelný v duši a potom ve skutku.

Ale jest tuto jedna těžkost v tom, co slove věc duchovní? Poněvadž každý, jenž smrtelně hřeší, jest svatokupec (neb prodává duši svou ďáblu a důstojenství lidské, jež jest duchovní věc) protož tu věz, že zvláště slove svatokupectví nezřízené směnění mezi lidmi vedle duchovního úřadu domu Božího. A sprostní myslí, že by nikdy nebylo svatokupectví, jedině když by smlouval kněz o tělo Boží, řka: Co chceš dáti, a dám ti tělo Boží! neb: Zač dáš ten oltář, kostel neb jiný obrok? Ale svatí, jenž písmo umějí, ti váží zlou vůli, jíž člověk za duchovní věc žádá odplaty tělesné, neb přízně a chvály. Protož dí sv. Řehoř: Jsou mnozí, jež peněžitých darů od svěcení nebéřou, avšak svěcení pro lidskou přízeň dávají, a z toho dávání chvály toliko lidské odplaty hledají. Toho daru, jež darmo vzali, darmo nedávají, poněvadž z daného úřadu svatého peníze přízně žádají. Protož, když spravedlivého muže prorok vypisuje, dobře dí: Blažený, kterýž odrazí ruce své od každého daru. Znamenitě dí: od každého daru; neb některý jest dar od služby, některý od ruky, některý od jazyka. Dar od služby jest podání nehodné; dar od ruky, to jest, což za peníze se koupiti může, jsou peníze; dar od jazyka jest přízeň neb zaslíbení nezřízené. Protož, kdož světí, tedy od každého daru odrazí, když v Božských věcech netoliko peněz, ale také i přízně lidské nežádá. To sv. Řehoř. A míní, že kdykoli kdo duchovní dar sám neb skrze jiného nezřízeně, a to buď zjevně neb skrytě za službu neb za dar tělesný nebo pro přízeň lidskou dává, tedy svatokupčí proti tomu písmu a přikázaní Kristovu: Darmo jste vzali, darmo dejte. Apoštolové darmo, bez darů, beze služby nehodné i bez přízně tělesné vzali; protož také oni darmo, to jest bez těch darů dávali. Ale že nyní darmo nebéřou, protož také darmo nedávají i rozhřešení, i svěcení, i olejování, i jiných věcí duchovních.

A z této řeči může poznáno býti a z obyčejův, kteréž zjevně vidíme v žakovstvu, že málo jest kněží, kteří by svatokupecky nebyli svěceni a obroků nedošli, a tak že ti s jedné a jich biskupové s druhé strany ve svatokupectví upadli. A že svatokupectví jest kacířství, protož, kdož by se právě ohlédali, spatřili by, že jsou mnozí kacíři; aniž jest rozdíl, jenom kteříž jsou výše v úřadech duchovních, že ti hojnější, ustavičnější a tučnější jsou svatokupci a tak kacíři; aniž jest pochybení v tom, že by svatokupci nebyli kacíři, jakož svatí praví. Papež, řečený Pascal, dí, že zjevno jest, že svatokupci jakožto nejprvnější a nejvyšší kacíři ode všech věrných mají zavrženi býti, a když napomenuti jsouce, neodstoupili by, od světských mocí mají potlačeni býti; neb všechny hříchové proti kacířství svatokupectví, jakožto za nic se nemají. To

di ten papež. A sv. Řehoř: Vám kněžím pláče mluvím, že mnohé vás, pro dary svěcení že činíte, poznali jsme, dar duchovní prodáváte a z těch zlostí hřích a zisk tělesný shromažďujete. Proč tedy vám na pamět nepřijde, co hlas Boží dí: Darmo jste vzali, darmo dejte? Proč před oči své nepoložíte, že v chrám Vykupitel náš všed, stoly prodavačů holubic převrátil a peníze penězoměnců rozsypal? I kteří jsou v chrámu Božím dnes, jenž holubice prodávají? Jediné ti, kteří v křesťanství peníze od vložení ruky berou, skrze kteréžto vložení Duch svatý bývá dán s nebe. Protož holubice se prodává, když dar Ducha sv. za peníze se dává. Ale Vykupitel náš stoly prodavačům holubic převrací, neb takých kupců kněžství kazí. Protož svatá ustanovení svatokupecké kacířství potupují a zbaviti jich kněžství přikazují. Tak vše dí sv. Řehoř. A věda, že mnohými chytrostmi kněží se vymlouvají, protož ihned přidává řka: Přijďte jistě ten den, aniž daleko jest, v kterýžto den pastýř nad pastýři ukáže se a každého skutky na jevo vyvede; a ten, jenž nyní skrze vyšší podaných hříchy tresce, tehdy sám vyšších hříchy potupí. Protož všed ve chrám, sám bičík z provázkův učinil a z domu Božího zlé trhovce vyvrhl, stoly prodavačův holubic převrátil; neb poddaných viny mstí skrze pastýře, ale pastýřských zlostí sám pomstí. Neb ten jistě soudce přijde, před nímž mlče žádný se neskryje, jehož zapíraje nemůže oklamati.

Aj, tak píše ten veliký svatý papež, ukazuje, že kacířsky svatokupčí, kteříž dar Ducha svatého, (jenž se skrze holubici znamenává,) za peníze neb za přízeň tělesnou, nebo pro chválu světskou dávají. A k témuž mluví svatý Remigius na též čtení, jako sv. Řehoř, a dí takto: Slyšte a znamenejte toto, kněží církve svaté, t. sboru křesťanského, a varujte se, abyste domu Božího v jeskyni lotrovskou nepřevrátili. Neb lotr jest, jenž zisku zákona hledá a služby svátosti pilen jest z příčiny kupčení. Protož mají se báti, aby nebyli vyvrženi z chrámu duchovního, jako oni jsou vyvrženi z chrámu tělesného. Neb každý den Pán dům otce svého t. svatou církev, navštěvuje a zaneprázdnění se zisky zlými vymítá, a jedním hříchem vynímá kupce i prodavače. A prodavači jsou, kteříž svěcení za odplatu dávají; a kupci jsou, kteříž za pravdu peníze dávají, a dadouce peníze prodavačům, kupují hřích.

Znamenáno má býti, že dí čtení: Stoly penězoměncům a stoly prodavačům holubic převrátil. Co skrze stoly penězoměnců? jediné oltáře se rozumějí, které lakomstvím zlých kněží stávají se stoly penězoměnců. A co skrze stolice prodavačů holubic? jediné mistrovské důstojenství v církvi svaté se znamená, kteréžto důstojenství, když bude k zisku obráceno, bude v nic obráceno. A co skrze holubice? jediné Duch svatý se znamená, jenž se nad Pánem Ježišem v holubičím podobenství ukázal. A kteří jsou, jenž

holubice prodávají? jediné ti, kteříž Ducha svatého, ruce vzkládajíce, za dary dávají. Ale pán stoly prodavačův holubic převracel, neb takých kněží dary kazí. Neb kterýžkoli biskup dar Ducha svatého prodává ještě, ač před lidmi biskupským rouchem se stkví, již před Božíma očima kněžství zbaven jest. Protož i svatá ustavení svatokupecké kacířství klnou, a kněžství zbaviti přikazují ty, kteříž za dání daru Ducha svatého peněz hledají. Tak píše bez přetržení ten svatý biskup.



Husovy odpovědi k obžalobám.

I.

Jak z předmluvy ke knize této známo, kázal Hus proti nešvarům v církvi jednak v synodách kněžských, jednak veřejně před lidem obecným. Při prvých kázáních užíval výhradně jazyka latinského, při druhých kázal česky. Z kázání Husových nejvýznamnějšími byla ta, jež konal v kapli Betlémské. Zde hřímal proti zkáze mravův kněžstva i lidu a káral nejvíce svatokupectví. Roku 1407 měl poslední kázání synodální, s nímž i sám arcibiskup byl spokojen. Když však později počal se arcibiskup od něho odvraceti, užilo pražské duchovenstvo okolnosti této proti Husovi a obžalovalo jej poprvé roku 1408 u arcibiskupa proto, že v kázání svém stavěl se na odpor proti svatokupectví, že káral právě zemřelého mnohoobročníka Petra ze Všerub, že zastával se spisů Viklifových a že vystupoval příkře proti kněžstvu pražskému. Žaloba však neměla pro Husa žádných nepříjemných následků. Nepřátelé Mistrovi nedali se však odstrašiti a obžalovali jej roku 1409 znovu. Husovi bylo se k rozkazu arcibiskupovu dostaviti před papežského inkvisitora Maříka Kvačku, před nímž byl přísně vyslýchán, aniž mu popřána nějaká obrana. Odpověď jeho zněla takto:

Nejdůstojnější v Kristu otec a pán, P. Zbyněk, z milosti boží a stolice apoštolské arcibiskup svaté obce Pražské, legát stolice apoštolské, maje zřetel k oněm slovům z XVIII. kapitoly „Genesis“: „Sstoupím již a hledím, zdaliž podle křiku jejich, kterýž přišel ke mně (totiž pověstí), učinili nepravosti dokonání“, proti M. Janu Husovi, kazateli v kapli Betlémské, dává, klade a vyhlašuje ze svého úřadu články, k nimž pod přísahou káže, aby odpověděno bylo slovem věří, nebo nevěří, aneb jednoduše popírá, nebo přisvědčuje, před důstojným mužem M. Mauritiem, professorem svatého písma, naším inkvisitorem.

Tenhle článek následující upravil P. Protiva, druhdy kazatel betlémský, nyní farář kostela sv. Klementa na Poříčí, a jak klade notář v jeho dosvědčení, praví, že před 15 lety jsem ono řekl.

Nejprve se klade a článkuje, že řečený M. Jan Hus na faře sv. Michala na Starém Městě pražském, před učiteli a kněžími důvěry hodnými proti určení svaté matky církve římské a obecné církve řekl a říci se nestyděl, že kněz, jsa ve smrtelném hříchu, nemůže přepodstatniti svátost svatého těla Kristova, aniž jiné církevní svátosti udíleti.

Veškeren lid, jenž navštívil mé řeči, ví, že kázal jsem naopak, řka, že špatný kněz jako dobrý přepodstatňuje, a že od dobrého nestává se více posvátným než od špatného, ježto vlastnost božská děje se skrze dobrého i špatného kněze.

Dále se klade, že když vážnosti učených byly uvedeny v rozpor mezi sebou některými věcmi, a jmenovitě o svatém Řehoři, řekl a říci se nestyděl: „Co jest Řehoř? Onť byl prlenec*); nechť popatří na slova jeho, kdo chce, a shledá, že ve všem vždy prlencoval.“*)

To jest pravda; často jsem řekl chvále ho, že sv. Řehoř, papež, jest nejlepší rýmovník, velký učenec, jehož řeč mezi výroky jiných svatých velmi libá mi jest i způsobem dobrého výkladu i způsobem sladkosti slov, což ukládá v krásných rýmech.

Dále se klade, že po mnohých hádkách řekl, a říci se nestyděl: „Chcete věděti, co já tvrdím? Že kněz slouže mši, je-li v milosti boží, to činí, že chléb onen se posvěcuje a pod chlebem oním tělo Kristovo jest; jest-li však (bez) milosti boží, tehdy nic nečiní, ježto není tam ani tělo Kristovo, ani chléb posvěcený, ale zůstává po pronešení slov chlebem, jakým před tím byl.“

Ona slova docela lživě P. Protiva položil, odpovídaje v dosvědčení svém notáři tázícímu se, kdy jsem to řekl, že myslí, že léta Páně 1399, nebo asi toho léta; byv pak tázán, na kterém místě, odpověděl, že na faře sv. Michala; a tehdy, řekl, kázal tento Jan v kostele sv. Michala. Ale i tam lže, neboť já toho roku nebyl jsem ještě knězem.

Dále se klade, že v domě Václava, češíře**) hned po snídaní, před jakýmsi mistrem a knězem a několika laiky říci se nestyděl a řekl, když stala se zmínka o utopení P. Jana, zbožné paměti, a o spoutání Puchníka a děkana pražského, o čemž mluviti bylo prý zakázáno, svrchu řečený M. Jan Hus pohoršlivě (řekl): „Veliká to věc, že oni kněží spoutáni jsou! Rcete důvod, proč musili by se ustati od chvály boží?“

---

*) prlenec = komediant, kejklíř; odtud prlencovati = kejkle prováděti.
**) češíř = vyrabitel pohárů, číší.

Tahle slova zachoval Protiva od dlouhé doby, ale připojil k nim lež. Já jsem řekl, že není v písmě Kristově důvodu, že by k vůli mně, knězi nebo k vůli jinému, kdybych byl uvězněn nebo zabit, od chvály boží a od pobožnosti měli ustati po celém království; rcete písmo nebo důvod, řekl jsem k Protivovi; a soudím, že podnes nenašel v zákonu Kristově důvodu, že bylo by nutno pro spoutání kněze ustati od pobožnosti.

Dále se klade, že když mu bylo řečeno, že kanonisté a kanony to ustanovili a že toho se drží i římská církev, tehdy shora řečený M. Jan Hus řekl a říci se nestyděl, drze, udeřiv rukou na stůl odvážně: „Což římská církev? Tam Antikrist pevně zapustil nohu svou, již nesnadno lze hnouti.“

Římské církve nikdy jsem nezavrhl, neboť nazývám římskou církví, jako sv. Jeroným, Augustin, a jiní, všecky křesťany, již víru Kristovu zachovávají, které učili svatí apoštolové Petr a Pavel v Římě. A jasno jest, jak svatí praví, že nejen Antikrist. t. j. člověk zlý, ale i hlava lidí špatných, pevně zapustila nohu svou t. j. snahu svou, aby mohla vyvraceti víru Ježíše Krista, a zvláště v kurii římské.

Dále se klade, že náš pan arcibiskup nejen svými otevřenými listy, ale i synodálně zapověděl, aby nebyly kázány věci pohoršlivé od nikoho, ale evangelium, epištoly a svaté písmo, kteréžto věci povznášejí ovce svěřené k spáse; to jest pravdivé, známé a zřejmé.

Líbí se mi, že tak P. arcibiskup učinil, neboť i Bůh ono zakázal.

Dále klade se ve článku, že dříve jmenovaný M. Jan Hus po zápovědi neustal, nepřestává a neopouští od pohoršlivých kázání, popuzuje lid výstupně a bludně proti kněžstvu, a kaze pověst jeho i jeho svěřenců a odvraceje tyto od poslušnosti, takže přebíhají k němu, kdežto by měli ve svých farnostech setrvati a býti vyučováni v zákoně Kristově a poslušnosti vyšších.

Zde pravím, že pohoršlivě, doufám v milost boží, nikdy jsem nekázal; proti zločinům kněžstva jsem kázal (a kázati budu, jak doufám, na koncilu), ne výstupně ani bludně, aniž kaze dobrou jejich pověst, avšak opravuje dobrou a kaze špatnou. Neboť kdo s dobrým úmyslem usiluje kaziti zločiny na bližních, ten hledí opraviti největší jejich pověst chvályhodnou. Ó jak slavné bude tomu, kdo následkem kázání, jež uslyšel proti zločinům svým, zanechá jich a potom dobře žije chvály boží i všech svatých si zaslouží! Pověsti svěřenců jejich ani těchto samých s boží milosti jsem neurazil, ani od svaté poslušnosti neodvracel, ale od nedovolené, aby totiž ve zlém neposlouchali prelátů nebo farářů.

Dále po způsobu sestupném klade se a článkuje, že shora zmíněný M. Jan Hus ani kázati ani říci se nestyděl na kazatelně nerozeznávaje, zda po či před vykonáváním posvátných obřadů,

že kdokoli plat vymáhá, jest kacíř, a tak svým bludným kázáním mluvil zlomyslně na pohanu, křivdu a potupu farářů, vysvětluje předcházející, ale následující zatajuje, jak se praví v kapitole „K apoštolské“ o svatokupectví: „S druhé strany však někdo chvalitebný zvyk vůči svaté církvi, zbožným zaslíbením zavedený, zlobou ničemností kacířské usiluje zlomiti pod záminkou kanonické zbožnosti“; a dále: „Pročež zakazujeme, aby se nedělo mrzké vymáhání a nařizujeme zachovávati zbožné zvyky, ustanovujíce, aby svobodně byly udíleny církevní svátosti, ale biskupem místním aby byli kroceni po poznání pravdy ti, kdo zlomyslně usilují chvalitebný zvyk zjinačiti.“

Ó jak starostlivě přijímají a prohlašují tahle slova svatého Innocence! Ale, že praví Innocenc v 1., v kvestii 3.: „Jestliže by někdo obroči, nebo důstojnosti, nebo děkanatu, nebo nějakého církevního úřadu, nebo jakékoli svátosti církevní, jako sv. křižmo, neb svatý olej a svěcení oltářů nebo kostelů, pro zlořečenou rozpálenost lakoty, penězi získal, ten ať nemá cti, špatně ji nabyv, a kupec i prodavač známkou bezecti postiženi buďtež, a ani pro užitek, ani pod záminkou nějakého zvyku před nebo po ať nic se nevymáhá, ani sám nikdo předem nedává, neboť svatokupectví to jest, ale svobodně a bez jakékoliv újmy nechť užívá důstojnosti a úřadu naň vznešeného.“ Tolik Innocenc.

Dále se klade a jest známo, že dříve zmíněný blud o vykonávání svatých obřadů a o vymáhání, bez rozeznávání, ale prostě, neostýchal se na konané synodě prohlásiti, oznamuje a tvrdě, že všichni ti jsou bludaři, kdo něco vymáhají za vykonávání posvátných obřadů; neboť třebaže jednání o tom by nestačilo by někomu, přece úřadem soudce laikové mají býti drženi k zvykům v takových věcech zachovávaným, jako v řečené kapitole „K Apoštolské“.

Prohlásil-li jsem na synodě něco bludného, proč učený Adam, tehdy generální vikář, po mé řeči ihned povstav, učinil napomenutí, chvále veskrze mou řeč? A onu řeč měl jsem k P. Zbyňkovi, tehdejšímu arcibiskupu, jenž seděl slyše řeč, a nikdy mi slova neřekl, ani jeho oficiálové, ani žádný z prelátů.

Dále se klade, že se nestyděl veřejně kázati, že Viklef jest katolický doktor, a „chtěl bych, aby má duše byla tam, kde jeho jest“; když přece mistři university národa Českého zavrhli jeho 45 článků, ba i stolice apoštolská články jeho zavrhla.

„Katolický“ v češtině nedovedu dobře vyjádřiti, leč dím-li, „obecný“; řeklo-li by se však „křesťanský“, tu pravím a pravil jsem, že Viklef, jak se naději, byl dobrý křesťan, a doufám, že jest v království nebeském. A řekl jsem v řeči své takto: „V naději chtěl bych, aby tu má duše byla, kdež jest mistrova Janova Viklef.“ Pročež i dnes doufám, jakkoli netvrdím, že jest jednou

ze spasených (duší), neboť nechci nikoho odsuzovati, o kom nemám písma, neb zjevení, nebo smyslové známky, že jest odsouzen. Neboť praví Spasitel: „Nesuďte a nebudete souzeni."

Dále se klade, že káže epištolu svatého Petra: „Buďte poddáni", prý řekl: „Tohle jest vyobcování, zde jest pravda! Což vyobcování? Nemůžeť představený nikoho vyobcovati, leč by ho Bůh dříve vyobcoval."

Řekl jsem a říkám, že nemůže představený nikoho vyobcovati spravedlivě tak, že by to bylo spravedlivé vyobcování, leč by Bůh napřed onoho vyobcoval. Jinak nepravil by prorok: „Zlořečiti budou oni, ty však blahořečiti budeš." A bůh nepravil by: „Blahořečiti budou zlořečením vašim."

Dále se klade, že řekl dále v kázání: „Onoho muže velebného, Jana Viklefa za kacíře prohlašují, jenž pravdu řekl; někomuť hlavu zvikle."

Nemyslím, že jsem řekl velebného, neboť v češtině nedobře se to přejímá, ale často jsem řekl, že mnozí z nenávisti prohlašují Viklefa za kacíře, neboť pravdu ukazuje, jakým způsobem kněžstvo má žíti dle zákona Kristova. A řekl jsem i napsal: „Ó, Viklef, Viklef, nejednomu ty hlavu zvikleš! an již mnohými vikle, a zvláště kněžími lakomými."

Dále se klade, že kázáním svým rozněcuje zápas mezi Němci a Čechy.

Popírám to, ač-li nepřátelé Němci a Češi neberou si příležitost z nespravedlivé příčiny, pak snad pravda to jest; neboť Kristus byl skalou pohoršení, kamenem úrazu nevěřícím; a ten Kristus ví, že více miluji dobrého Němce, než špatného Čecha, i kdyby byl bratr můj Němec atd.

Dále se klade, že kázáním svým popuzuje lid proti P. arcibiskupovi a kněžstvu, takže z jeho kázání přišli s velkým hlukem před dům biskupův se slovy buřičskými, a kdyby dříve jmenovaný P. arcibiskup nebyl je důmyslně odvrátil, byl by se onen snad postaral, aby něco zlého se stalo.

Tohle obvinění jest podobno obvinění Kristovu: Pobouřil celé Judsko, počínaje od Galileje až sem.

Z příčin svrchu řečených i z přemnohých jiných zde nejmenovaných P. arcibiskup nařizuje a rozkazuje, aby dříve jmenovaný M. Jan Hus poučil o vzniku kaple řečené „Betlém", v níž káže lidu ne vlastnímu ale cizímu.

O vzniku „Betléma" poučuje potvrzení B. Jana, arcibiskupa, jenž položil první kameny vlastníma rukama, osvobození královo a privilej papeže Řehoře; já pak mocí boží a arcibiskupovou povolán byv a ustanoven ke kázání slova božího, kázal jsem v oné kapli slovo boží, ježto nikdo není vázán, aby neslyšel slova božího jinde, leč ve své farnosti, neboť pak by bratři a mniši ne-

směli kázati, ani žádný farář, ani jeho vikář nesměl by připouštěti k slyšení slova božího osadníky jiné farnosti.

Dále pokud poučí, z čí moci konají se v řečené kapli jím, nebo jinými kněžími, kleriky a pomocníky, slavné a se zpěvem služby boží.

Odpovídá se, že z moci boží a z moci zřízení a potvrzení oné kaple.



Postilla.

II.

Neděle šestá po Velikonoci.

Sv. Jan v 15. kapitole.

V ten čas řekl Ježíš učedlníkům svým: 26. Když pak přijde ten Utěšitel, kteréhož já pošli vám od Otce, Duch pravdy, kterýž od Otce pochází, tenť svědectví vydávati bude o mně. 27. Ano i vy svědectví vydávati budete, nebo od počátku se mnou jste. (Kap. XVI.) Toto mluvil jsem vám, abyste se nezhoršili. 2. Vypovědíť vás ze škol, ano přijdeť čas, že všeliký, kdož vás mordovati bude, domnívati se bude, že tím Bohu slouží. 3. A toť učiní vám proto, že nepoznali Otce ani mne. 4. Ale toto mluvil jsem vám, abyste, když přijde ten čas, rozpomenuli se na to, že jsem já předpověděl vám.“

Milostivý Spasitel před tímto evangeliem řekl učedlníkům, že svět jich nenávidí; po druhé, že jim se protiviti budou; po třetí, že jejich řeči nezachovají, jakož tři ty věci i na něm naplnili. Protož v tomto evangeliu slibuje jim, že přijde utěšitel Duch svatý, jenž je potěší a naučí pravdě, kterouž vyvolení synové Boží od nich přijmou, a pro niž předpovězeni ďáblovi synové jim se protiviti budou. Po druhé, praví jim troje zlé, jimž bude k spasení dobré, když mile strpí: nejprvé, že budou v nenávisti; po druhé, že je vyobcují; po třetí že vraždí. A proto jim praví napřed, aby se nehoršili, nechtíce trpěti; po druhé, aby to pamatujíce, že jim napřed pravil, mile trpěli. A že v tomto bídném

světě jest utrpení, jež člověka mučí, po druhé hřích, jenž člověka umrtvuje, a po třetí marnost, jež člověka klame; protož proti té trojí bídě Spasitel slíbil, svým věrným poslati Ducha svatého, jenž jest utěšitel zarmoucených. Jakož dí Kristus: „Když přijde Utěšitel, jehož já pošlu vám od Otce", to proti prvé bídě; „ducha pravdy", ducha, jenž živí a obživuje mrtvé, jakož dí Kristus v 6. k. sv. Jana: „Duch jest, jenž živí", to proti hříchu jenž umrtvuje. Když dí: „pravdy", to proti marnosti, jež lživě člověka klame.

A tak Duch svatý těší zarmoucené, oblehčuje utrpení, vydává pravdě svědectví, tupí lstivé klamání, a obživuje na duši hříchem zmrtvené, aby obživnouce mile pro Krista protivenství trpěli, světu se klamati nedali, a jsouce v milosti živi, k věčnému obydlí chvátali. Protož dí Spasitel: „Když přijde", totiž novou milostí neb darem navštíví, nikam se nehýbaje s místa, poněvadž jsa Bohem jest všudy. „Utěšitel", jenž těší zarmoucené. „Jehož já pošlu vám od Otce"; tu ukazuje Spasitel, že Duch svatý pochází od něho i od Otce; neboť když dí: „jehož já pošlu", tím míní, že od něho pochází. A tím také ukazuje Kristus, že jest on Bůh pravý, neboť Ducha svatého nemůže dáti a poslati jen Bůh, jakož jest dříve dokázáno, protož Kristus řka: „jehož já pošlu vám", jest Bůh pravý. Dí: „vám", učedlníkům mým, k utěšení a k potvrzení a k naučení. „Ducha pravdy", jenž jest pravda věčná, každé lži vždy protivná. Ducha „pravdy", neboť pravdu miluje, pravdě učí, pravdě pomáhá, pravdu konečně vysvobozuje. „Jenž od Otce pochází", totiž, že od Otce jsoucnost má bez početí, neboť jest duch věčný, jakož i Otec Bůh i Syn. „Ten svědectví vydá o mně", vás vnitř navštívě, a dary zvláštními obdaruje; a tak „i vy", jsouce Duchem svatým osvíceni a potvrzeni, „svědectví vydáte; neboť od počátku" mého kázání a mých divův činění „se mnou jste." To se vše naplnilo, když řekli, jak píše sv. Lukáš v Skutcích apoštolských v 5. k.: „My svědkové jsme těch řečí, i Duch svatý."

Tu věz, že milý Spasitel, jsa mezi Židy, učil je moudře, činil divy mocně, a byl živ ctnostně, dávaje příklad dobrý. Protož dí Jan v 15. kap.: „Kdybych skutkův nečinil mezi nimi, kterých nižádný jiný nečinil, hříchu by neměli; ale teď i viděli a nenáviděli mne i Otce mého!" Proti moudrému poučení pravíce, že jest blázen; neboť řekli: „Však blázní. co ho posloucháte? Jan v 10. k. Proti jeho mocnému divův činění řekli, Matouš v 18. k., že ďáblem ďábly vymítá; proti jeho ctnostnému životu řekli, Jan v 9. k.: „My víme, že ten člověk hříšník jest." Protož mohli by byli říci učedlníci: „Milý pane a mistře! veliš nám svědectví o sobě vydati mezi těmi, kteří tě za blázna měli, divy tvé moci ďáblově přidali, a tebe svatého hříšníkem nazvali; a což pak budeme moci učiniti mi hloupí, my ne tak mocní, my hříšní?" A Kristus by odpověděl: „Když přijde utěšitel, jehož já vám pošlu, ten vás hloupé naučí,

vám moc dá a váš život v ctnosti způsobí." Ale budete-li ty věci míti, ještě zlí vás neuposlechnou, budou vás nenáviděti, vyobcovávati a biti.

„A ty věci mluvil jsem k vám, abyste se nehoršili", totiž netrpělivostí, aneb pravdy zapřením. „Bez církve učiní vás", to jest vyobcují vás, takže vás nebudou chtíti v obci trpěti. Tím se míní kletba a tak pohanění. Tu dí sv. Augustin, že Židé nechtěli býti v Kristovi; co jiného mělo býti, jen aby jsouce mimo Krista, ty vyobcovávali, kteří Krista opustili? Taktéž se i nyní děje, že ti, kteří nechtí býti v Kristovi milováním a následováním, že jsou smilní, lakomí a jinak nešlechetní, a tak jsouce mimo Krista, vyobcovávají ty, kteří Krista neopustili. A tak teď to vyobcovávání rozšířili, že věrnému křesťanu někdy jest lépe obcovati s vyobcovaným od nich, nežli s těmi, kteří jiné vyobcovávají. Neboť poněvadž má se obcování člověk varovati s tím, jehož Bůh pro vzjevný hřích klne, jakož dí sv. Pavel: „Sluje-li kdo mezi vámi bratrem, totiž křesťanem a jest smilník, aneb lakomec, aneb lapák, aneb lajce, aneb modlosložebník, s takými ani pokrmu nebeřte"; a poněvadž ti, kteří jiné vyobcovávají, jsou zjevní smilníci, lakomci, svatokupci, lapáci, kteří chudým z hrdla drou, co by měli sníst, a jsou lajci, mluvíce nekázané a hanice jiné nevinné i v kostelích, i v krčmách, i v domích u stolův, věrný křesťan má se jich obcování varovati a s nimi nejísti; neboť není naděje, že by jich mohl od těch zvykův pro jich zatvrzení odvrátiti. Protož dí v osobě spravedlivého člověka David v žalmu svém: „Utrhače bližního svého, totiž, jenž bližnímu utrhá, toho jsem odháněl a s tím, jenž jest pyšný okem a srdce nenasyceného, s tím jsem nejedl.

A kdož více utrhají nežli kněží u stolův? a kdo jsou srdce nesytého, totiž žádosti nesyté? kteří by rádi veškeren svět na bohatství pohltili, a ještě by žádosti nenasytili! Neboť dí písmo „Lakomý nebude penězi nasycen." A Aristoteles pohan dí: že žádost bohatství roste bez konce. A tak jsou teď zaslepeni zlobou, jak dí Šalomoun: „Oslepila je jich zloba", že se domnívají, když klnou věrným křesťanům, a když je žalářují a zabíjejí, že by tím Bohu sloužili. Protož dí Kristus: „Ale přišla hodina, že každý", totiž takový zlý, „kterýž zabije vás, domnívati se bude, že službu dal Bohu", to jest, že by tím činem sloužil Bohu. A dí Spasitel: „přišla hodina", a nedí: přijde, proto aby měli to učedlníci za tak jisté, jako by se stalo. I stalo se, i děje se v dnešní den: Židé, domnívajíce se, že Bohu poslouží, zabili Boha, ale ne Božství; vraždili učedlníky, a vždy se domnívali, jako by podlé zákona Božího činili; když řekli, žalujíce Pilátovi na Krista nevinného, Jan v 19. kapitole: „Myť zákon máme a podlé zákona máť zemříti!" Taktéž nynější kněží, uchopíce člověka, jenž ničí jich lakomství a smilství, klnou, vyhánějí, žalářují a křičí, že podlé jich

ustanovení má zemříti, a ne lehkou smrtí, ale upálením! A proč to činí, ukazuje Kristus, řka: „A ty věci“, totiž pohanění, vyobcování a vraždění, „učiní vám, neboť neznali Otce ani mne“, rozuměj neznali pravým laskavým znáním; neboť každý smrtelný hříšník nezná Boha. A to neznání nyní má hnízdo v nejvyšších mistřích a kněžích, kteří jsouce pyšní, lakomí a smilní nad jiné, domnívají se, že by Boha nejlépe znali: Boha neznají, ačkoli praví, že oni to jsou, kteří zákon Boží mají vykládati a jej v srdci mají; ale ten, jenž selhati nemůže, dí teď, že „ty věci vám učiní, že neznali Otce ani mne.“ A svatý Isaiáš v 1. kap. dí: „Poznal volek vladaře svého a osel pána svého, ale Israel mne nepoznal.“

Volek pracovitý, jenž zemi oře, jest kněz dobrý, kterýž štěpuje radlicí, slovem Božím, srdce lidská, aby hříchové byli z kořen vypleti, a svaté slovo již jest símě, jakož dí Kristus v 3. kap. sv. Lukáše, v zemi, totiž v srdci zaorává, a z plev zrno vytiskuje, totiž, že pravdu od nálezův lidských a ode lži dělí. Taký kněz jest volek Boží, jenž zná vladaře svého, Pána Ježíše; ale kněží, kteří se pasou tučně a lidského spasení nedbají, že ani neoří, aniž vozí do Kristovy stodoly, jsou volové tuční, jimž dí prorok Amos v 4. k.: „Slyšte slovo toto, volové tuční, kteří jste na hoře Samarie, kteří nátisk činíte chudým, a lámete chudé, kteří říkáte pánům svým: Přineste a budeme píti! přisáhlť Pán na svém svatém, že hle dnové přijdou na vás a vzdvihnou vás na kyjích, a ostatky vaše v hrncích vroucích! „Tak prorokuje ten pastýř Amos volům tučným, kněžím, kteří jsou na hoře Samarie, totiž na stráži, posazeni; neboť Samaria vykládá se stráž. Neboť kněží mají vysoce držeti stráž nad lidem, aby ďábel jich nevzkradl a nezhubil: a pak ti činí nátlak, nátisk a nouzi chudým, s jedné strany nutíce je, aby jim dávali desátky, oběti za křest, za zpověď, za svátost i za jiné duchovní věci; nutí je také, že co by chudým dobří lidé dali, to oni vše k sobě hrnou; také nutí je lstivými odpustky, a tím zvláště, že jich statek zle utrácejí a lakomě drží. Neboť což kněží mají, to jest chudých, což zůstává mimo potřebný hodný oděv a potřebu, podlé níž mohl by kněz k spasení lidi Boží vésti: a pak ti volové tuční říkají pánům svým, totiž lidem světským, již jsou páni nad bohatstvím, i nad kněžími k obraně: Přineste píti! O kolikrát za den bez potřeby břichoplncům přinesou píti, kteří vždy zalévají, když se zachce, a někdy ani se nechce, když pijí! a toho by vůl čtyřnohý neučinil. Ale běda jim, neboť dí Amos, že přisáhl Bůh na svém svatém, totiž jménu, a tak sám na sobě, že dnové přijdou na ty voly, že vyzdvihnou je na kyjích, totiž, že jim kůži odtepou a ostatky v hrncích zvaří, tělo červi snědí a ďáblové se duše chopí, již budou mučiti do soudného dne bez těla, a potom i s tělem.

Pak osel, jenž zná pána svého, jest člověk světský, kterýž drží Boží přikázaní a jako osel, což naň kněží vloží pokání, to

mile nese. A tak ten osel s volkem poznali svého vladaře a pána, ale Israel mne, dí Bůh, nepoznal. Israel, lid židovský mnohý, nepoznal Krista, a zvláště kněží a zákonníci. Taktéž i nyní ti, kteří by měli býti duchovně Israel, to jest vidící Boha, tak, aby nyní živou věrou znali Boha, ti pak neznají: ty mínim, kteříž zle živi jsou a tak Boha neznají; o nichž tuto dí Kristus: že neznali ani Otce, ani mne. A ty věci, totiž o zarmouceních a o pûtkách vašich, „mluvil sem vám, aby když přijde hodina“, totiž těch pûtek, „na né vzpomínali, a tak mile trpěli, že já“, pán váš, jenž nejprvé trpím, „pravil jsem vám“, abyste lehčeji strpěli, a v tom jisti jsouce, radost měli.

Že v tomto evangeliu Spasitel učinil zmínku o vyobcování, pravě učeníkům, že je vyobcovávati budou, protože oni jeho pravdu povedou, a protože ti, kteří Otce a ani Krista neznají, to učiní; protož dobré jest tuto aspoň kratičce o tom vyobcování položiti výklad lehký. Věziž, že vyobcování jest z církve vyvržení, a sluje kletba, a může býti i zle i dobře; zle, když člověka dobrého bez viny z obce vymítají, tak aby s ním neobcovali. A tak Kristus byl vyobcován od Židův z biskupského, kněžského a zákonničího přikázaní, jakož dí sv. Jan v 9. kap., že teď se byli umluvili Židé, že kdož by vyznal, že on jest Kristus, aby ven z obce byl. A ten vzvyk v evangeliu Kristus pověděl učeníkům, že týmž vyobcováním budou potkáni.

Pak dobře může býti vyobcování trojím způsobem, taktéž i kletba: nejprvé, když Pán Bůh člověka pro hřích smrtelný vymítá z obce svaté, aby v ten čas nebyl účasten jeho milosti a prospěchu církve svaté; neboť v ten čas hříchem smrtelným člověk jest oddělen od Boha i od církve svaté, a jest dům prázdný, v němž ďábel přebývá. A tak každý člověk i ďábel, jenž jest v hříše smrtelném, jest v zlořečenstvi Božím, jakož dí David v žalmě k Bohu: „Lál si pyšným, zlořečení, kteří odchylují se od přikázaní tvých.“ A to my kněží říkáme vždy v primě; a tak každý kněz, když jest v hříchu smrtelném a říká ta slova, tehdy na sobě sám vyznává kletbu Boží a sám sobě klne; a tak všichni kněží, to říkajíce, klnou každému hříšníku smrtelnému, jenž jest v hříchu smrtelném, buď v pekle, neb zde ještě živ, a všichni svatí v nebesích přiznávají, že ta kletka jest pravá a pravé vyobcování. A tu kletbu málo zlí kněží i jiní lidé zlí uvažují!

Pak po druhé může býti vyobcování dobře od duchovního vladaře, jakožto od kněze, neb od světského, jakožto od pána neb od obce, tak když pro hřích vzjevný člověka z obce vyvrhnou. Ale jinak kněz má učiniti, a jinak pán světský, neb obec. Knězi dal zprávu nejvyšší biskup, řka Petrovi a v něm církvi svaté v 18. kap. sv. Matouše: Zhřeší-li proti tobě bratr tvůj, jdi a kárej ho sám samotna, a poslechne-li, získal si bratra svého; pak-li tebe

neuposlechne, přiber s sebou jednoho neb dva, aby v ústech dvou neb tří svědkův stálo každé slovo; pak-li jich neuposlechne, pověz obci, a neuposlechne-li obce, budiž tobě jako pohan a vzjevný hříšník. Hle, teď vidíš vzjevně výklad vyobcování, jež nyní sluje kletba, kterak má jíti, že nejprvé pro hřích smrtelný, po druhé pro zisk bližního k spasení, po třetí, že má býti z lásky. Že pro hřích, to ukazuje Kristus, řka: „Zhřeší-li“, totiž smrtelně, neb všední hřích, ten neodděluje člověka od Boha, ani od obce svaté, aniž činí člověka zlořečena; protož nemá nižádný klet býti a vyobcován, jediné pro hřích smrtelný, jakož i písmo svaté, i ustanovení papežská ukazují. Aniž také pro každý hřích smrtelný má papež neb biskup člověka vyobcovati; pro tajemný nic, aniž také pro zjevný hned; ale má býti trojí nejprvé napomenutí, jakož Kristus Petrovi rozkázal, aby nejprvé šel k němu, a sám ho káral, aby hříchu zanechal; nezanechal-li by, aby druhé dva neb tři přijal, a s nimi napomenul a káral; a po třetí, aby obci pověděl, a neposlechne-li obce, aby teď se ho varoval, tak aby s ním neobcoval, jakožto s pohanem neb se vzjevným hříšníkem. A z toho vzali svatí, že nemá nižádný býti vyobcován a jako zlý jmenován, jediné když také troje napomenutí a kárání zavrhne, a hříchu smrtelného nechce zůstaviti. A to vyobcování jest jako lék duchovní, jež nemá býti smrtelné, totiž k zatracení, ale pro spasení; a také aby jiných nezprznil, neboť jedna ovce prašivá jiné przní, a jeden úd jiné údy, a malý kvas všecko těsto zakvasí neb poruší. Protož k tomu rozumu dí Kristus v 18. kap. sv. Matouše: „Jestli ruka tvá neb noha tvá tě pohoršuje, utni ji, a odvrhni od sebe.“ A sv. Pavel praví Korintským, že smilníka vzjevného mezi sebou měli, a nedbali toho, že malý kvas neb málo kvasnic celé neb všecko těsto poruší; protož kázal takového smilníka vyobcovati a dáti v moc ďáblovu, aby jeho duch spasen byl. Neboť jakož dí sv. Augustin, svatý Pavel měl moc, že vzjevné hříšníky dával ďáblu, tak že je na těle mučil, ale duši aby neškodil; a to vidouce tací, káli se, a jiní nesměli vzjevně hřešiti. Té moci teď nemají papežové, biskupové, a jiní preláti; neboť jakož dí svatý Jan Zlatoustý, že chopivše se bohatství, za to tu moc dali, že jí nemají.

Teď vidíš, že jen pro hřích smrtelný, po trojím napomenutí, tím řádem, jak jsem řekl, má člověk od preláta proklet neb vyobcován býti. Z toho vidíš důkaz, že kohokoli proklínají a on hříchu smrtelného nemá, tomu křivdu činí, a v pravdě to kletí Pán Bůh pokládá za požehnání. Protož David prorok dí v osobě spravedlivého: Prokleti budou oni, ale ty budeš žehnati“, to jest: oni budou zlořečiti, a ty budeš dobrořečiti; oni zlým nazývati, a ty, Pane Bože! dobrým budeš nazývati.“ A toho potvrdil Kristus, řka svým věrným v 5. kap. sv. Matouše: „Blahoslaveni budete, když vám zlořečiti budou lidé, a popouzeti vás budou, a říkati

všelikou zlobu proti vám, lhouce pro mne; radujte se a veselte se, neboť odplata vaše mnohá jest v nebesích." Dále vidíš z toho, že nekaždé kletby Pán Bůh prelátské neb kněžské potvrzuje, a že mnozí jsou vyobcováni od lidí kněžskou kletbou, kteří nejsou od Boha vyobcováni, aniž z svaté obce vyvrženi; jakož dí sv. Augustin a Origenes a Mistr hlubokých smyslův. Z toho opět dále vidíš, že kdyby všichni kněží, což jich jest na světě, proklínali člověka a vyobcovali, an hříchu smrtelného nemá, tehdy by všichni se klamali; a jemu, když by mile trpěl, kletba a vyobcování nic by neškodilo, ale velmi prospívalo. Neboť dí Spasitel: „Blahoslavení budete, když vás proklínati budou lidé." A tomu na znamení, když biskupové a kněží vyvrhli onoho slepého, jehož Kristus uzdravil, hned ho milostivý Spasitel nalezl a mluvil s ním, a potvrdil ho ve víře, jako píše sv. Jan v 9. kap. A tak mnohé kněze vymítají, a Kristus je přijímá: jakož i já doufám v jeho svatou milost, že mne přijal, ačkoli oni vyvrhli, protože káži přes jich vůli jeho svaté slovo.

Pak že má kletba neb vyobcování kněžské býti z lásky, ukazuje Petrovi Spasitel, řka: „Zhřeší-li bratr tvůj." V tom míní, že z bratrské lásky má pokárati. a potom vyobcovati; a svatý Pavel dí: „Všechny věci vaše z lásky buďte." To jest: což činíte, vše v lásce čiňte. A jest lehký jeho příklad: Hle, když by který člověk v království byl nemocen, jehož by všechno království mělo litovati a žádati, aby byl zdráv na těle, protože by byl prospěšen v království, a zvláště bratří jeho měli by býti dbalí, aby jemu k zdraví pomohli, kdyby mohli: docela když člověk jest v hříchu smrtelném, všecko Kristovo království, jež jest sbor věrných křesťanův, má litovati člověka na duši raněného, a má žadati od Pána Boha, aby ráčil uzdraviti ho a k prospěchu církve svaté přivésti, a vzvláště proto, že jsou bratří jednoho Otce Pána Ježíše. Protož když člověka vyobcovávají, měli by kněží s žalostí praviti lidem a napomenouti lidi, aby prosili Pána Boha za toho člověka, aby jemu ráčil dáti poznání, aby hříchu zanechal: oni pak činí opak, poroučejí ho ďáblům a žádají, aby jeho duši vydrouce z prsou do pekla vzali! A to činí bludně, jakož i vyobcovávají bludně; a nejvíce těm toho žádají, kteří jich hříchy kárají, neb nedávají jim desátkův, neb co jim učiní protivného; tak majíce z přikázaní svého Vykupitele za ně Boha prositi, pak opáčně činí. Bůh dí: „Modlete se za ty, kteří vám se protiví a haní vás." A oni pak lají jim a haní je; a kterým by měli děkovati, že z hříchu je kárají, a oni pak jim lají; jako Židé učinili Pánu Ježíši, a jako bláznivý nemocný činí svému věrnému lékaři; a tak nebožátka domnívajíce se, že by jiným škodili, sami sobě škodí. Protož jim na výstrahu dí sv. Řehoř, že pastýř, totiž duchovní prelát, má se báti, aby nesvazoval aniž rozvazoval neopatrně; nesvazoval, to

jest neklel a nevyobcovával křivě; a má se báti proto, neboť klel-li by křivě, tehdy by těžce hřešil a sám by se proklínal.

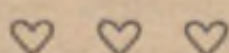
A křivě proklíná nejprvé, když pro zisk tělesný proklíná více nežli pro spasení. Po druhé křivě proklíná kněz, když proklíná pro svou čest neb chloubu; neboť nemá v tom své chvály hledati. Po třetí křivě proklíná, když to činí pro svou pomstu. Po čtvrté, když proklíná nedrže řádu od Pána Ježíše vydaného, a tak když proklíná, nenapomenuv bratra dříve, aby zanechal hříchu. Po páté, když proklíná člověka, věda, že není hříchem smrtelným vinen, a to jest nejtěžší z těch pěti hříchův. A když vnitřním okem člověk nynější kletby spatří, shledá, že obyčejně ti, kteří jiné proklínají, jsou v Boží kletbě; neboť nižádný nemá proklínati jiného, jen sám jsa bez hříchu smrtelného, jakož teď řečeno jest, že cokoli člověk činí, to má činiti v lásce a tak bez hříchu smrtelného, neboť láska netrpí ho v duši s sebou. A toho dal Pán Ježíš příklad, řka. „Lékaři, vyléč se sám!“ a druhý, že když přivedli k němu cizoložnici mistři a kněží a zákonníci, pravíce: „Mistře! žena tato nyní dopadena jest v cizoložství, a Mojžíš přikázal také, totiž cizoložnice, kamenovati, protož ty co k tomu díš?“ a milosrdný Spasitel schýliv se k zemi, psal prstem na zemi, a když se ustavičně tázali, on vzdvih se, řekl jim: „Kdo z vás jest bez hříchu, vrz na ni první kamenem.“ A oni jeden po druhém odešli pryč a jí neodsoudili. Tu svatí praví, že kdož chce koho jiného z hříchu souditi, má sám nejprvé na sobě hříchu, totiž smrtelného, nemíti, a zvláště toho, z něhož chce jiného souditi. A opět dí milý Spasitel: „Pokrytče! vyvrz nejprvé břevno z oka svého, a tehdy budeš moci říci: Bratře! nechť vyvrhnu mrvu z oka tvého.“ Břevno v oku jest veliký hřích v žádosti, ale mrva jest malý. Protož kněží, a nejprvé papežové a biskupové, chtějí-li jiné proklínati, mají nejprvé sami bez hříchu smrtelného býti, a tak vyvrhnouti dříve ze své žádosti břevno svatokupectví, lakomství, pýchy, smilství a jiných hříchův. Ó milosrdný Spasiteli! kdybys nyní psal prstem, aby každý, jenž jiné soudí, viděl své hříchy, a tak byl omámen, jako oni byli omámeni, kteří cizoložnici odsouditi chtěli, toť by málo i duchovní i světští jiné proklínali a odsuzovali!

Pak po třetí může býti kletba neb vyobcování dobře, a bude v soudný den, když nejvyšší kněz a král káže andělům, aby zlé vyobcovali z dobrých, a vydá na ně kletbu sám, řka: „Jděte zlořečení do věčného ohně, jenž připraven jest ďáblu a andělům jeho!“ Tu poznáme, kdo jest kozel smrdutý a kdo nevinná ovce, kdo požehnaný a kdo zlořečený. Milostivý Spasiteli! Zde nechť proklínají, nechť vyhánějí, vypuzují i tepou, zde ty bij, zde sekej: jen v ten den zlořečení nevydávej na mne hříšného i na jiné, kteříž jsou tvoji synové vyvolení, ale dej požehnání, řka: „Pojďte požehnaní v mé království!“ Amen.

Ale ještě věz, žeť mají zástěru své kletby křivé, pravíce, že každá kletba, i pravá i křivá, váže člověka. Ale to jest hrubá lež; neboť poněvadž někoho křivě proklínají a tak zavazují a vyobcovávají, a Pán Bůh spravedlivý žehná a rozvazuje a drží milostí člověka nevinného jako úd svůj živý, kterak by ten člověk byl v ten čas zlořečený, svázaný a vyobcovaný? nelze, neboť jinak musila by moc jejich kletí býti větší nežli Boží; a Bůh by byl nespravedlivý, že by jim tou křivdou pomohl na svého věrného sluhu. Protož rozuměje tomu Bálam prorok, jenž byl vyjel pro dary k pohanskému králi, Balák řečenému, aby vydal zlořečenství na lidi israelské, to jest na Židy; a řekl jemu: „Pojď, zlořeč Jakubovi, chvátej aneb pospěš, a hyzdi Israele!“ Odpověděl Bálam: „Kterak budu zlořečiti, jemuž nezlořečí Bůh? proč bych toho hyzdil, jehož Pán nehyzdí?“ A potom dále dí Bálam: „Stůj, Balák! a znamenej a slyš, synu Safor: neníť Bůh jako člověk, aby lhal, aniž jako syn člověka, aby se proměnil, a aby řekl a neučinil, a aby mluvil a nenaplnil. K požehnání přiveden jsem (od Boha), požehnání obrániti (Bohu) nemohu. Není modly v Jakubovi, aniž vidí se modla v Israeli; Pán Bůh jeho s ním jest!“ To vše v knihách Numeri, jež jsou čtvrté knihy Mojžíšovy, v 23. kap. Tu máš zjevné písmo, proti němuž nemůže nikdo mluviti, jen chce-li kacířskou stranu držeti; i vidíš tu: že nemůže v pravdě člověk tomu zlořečiti neb klnouti, koho Bůh žehná; po druhé, že nemůže Bůh lháti; a po třetí, že nemůže se proměniti, totiž v svém božství; po čtvrté, že nemohl Bálam zlořečiti ani hyzditi lidu židovského, neboť ho Bůh žehnal; a dává příčinu, proč? že proto, že lidé neměli hříchu modloslužby. Protož vida to Duchem Božím Bálam, hledě z daleka na lidi, dav jemu požehnání, řekl: „Zemři, duše má, smrtí spravedlivých, a buďte mé věci nejposlednější jejich podobné! To Bálam. O kéžby se nevěrní krkavci naučili tomu písmu!

Ale ještě mají jednu část, jíž chtějí každého, kohož proklínají, postrašiti, pravíce: že kletby i křivé má se báti poddaný svého pastýře; neboť dí sv. Řehoř: „Ten, kterýž pod rukou pastýře jest, svázán býti boj se i křivě, aniž pastýře svého soudu všetečně haň.“ Tu věz, že člověk, jsa jist, že vinen není, nemá se báti, že by jemu kletba křivá co duši škodila; neboť nelze jest, aby člověku mohl kdo na duši uškoditi, když sobě sám hříchem neuškodí, jak toho dokazuje krásně sv. Jan Zlatoústý. Neboť dí sv. Petr v 1. epištole v 3. kap.: „A kdo jest, jenž by vám uškodil, budete-li milovníci dobré věci? a trpíte-li co pro spravedlnost, blahoslaveni ste!“ A sám milosrdný Spasitel dí v 6. kap. sv. Lukáše: „Blahoslavení budete, když vás budou nenáviděti lidé, a když vyloučí vás a pohanějí a vyvrhnou jméno vaše jako zlé pro syna člověka. Radujte se a veselte v ten den, neboť hle odplata vaše mnohá jest v nebi!“ Hle na tomto Písmě jest dosti

věrnému sluhovi Božímu, jehož křivě proklínají, že jemu ta kletba duši neškodí, alebrž prospívá; a o tom sem jinde mnoho svedl Písma. Ale proč, jako dí sv. Řehoř, má se báti kletby? Véziž, že nejprve proto, aby nepadl v nepokoru a v netrpělivost, a tak i v pýchu, jako tudíž dí sv. Řehoř. Po druhé má se báti pro svého pastýře škodu, aby křivě klna neuškodil své duši; neboť když křivě proklíná svého poddaného, činí křivdu Bohu, bližnímu i sobě, a tak sobě škodí. Po třetí má se báti pro škodu bližních, jimž by mohla přijíti pro tu kletbu, takže by snad nerozumně slova Božího od kletého varovali, neb že by jim duchovní potřebu stavili, jako: křest, zpověď, pohřeb; jakožto rádi a obyčejně činí, když se vadí kněži o obročí a nyní činí, když já jen počnu kázati. A věděvše dobře, že jsem byl v Praze od Vánoc až po Velikonoce, sloužili; a když jsem jen kázal, tak hned stavili službu ti, kterýmž jest těžko slovo Boží slyšeti. A jistě když tací nepřátelé slova Božího nejsou hodni, aby sloužili, jako jsou svatokupci, lakomci a smilníci, bylo by jim stokrát lépe neb méně škodlivo, aby nesloužili; neboť slouží sobě k zatracení, čehož Pán Bůh rač nás ostříhati skrze zásluhy Pána našeho Jezu Krista! Amen.



O poznání cesty pravé ku spasení.

Spis tento jinak „Dcerka“ zvaný, pochází asi z roku 1412. Obsah jeho jest mírný, nikoli výbojný. Psán jest pro dívky české a účelem jeho jest navedení ke zbožnému, cudnému životu.

Úvod.

Slyš dcerko, a viz a přichyl ucho své: slyš uchem, viz rozumem a přichyl vůli ucho své pilně, abys slyšíc rozuměla, rozumějíc toho, co bude psáno, pilna byla, a jsouc pilna, abys naplnila, naplníc odplatu věčnou vzala, a s chotém svým Ježíšem, pravým Bohem a pravým člověkem, přebývala, jenž panenství zvelebil nad jiné stavy, ráčiv se z čisté panny naroditi a panicem čistým býti, aby nám i panictví i panenství potvrdil a nad jiné stavy zvelebil a povýšil.

To slyš, dcerko, jež jsi jemu panenství zaslíbila. Slyš, dcerko, a přichyl ucho své a viz, že chci, abys poznala sebe, vědouc, ke komu jsi podobná stvořena; druhé, abys poznala své svědomí; třetí, abys poznala nynějšího života bídu; čtvrté, abys poznala zdejšího pobytu pokušení; páté, abys poznala tři nepřátele; šesté, abys se právě kála; sedmé, abys důstojenství duše vážila: osmé,

abys k budoucímu soudu pilně hleděla; deváté, abys život věčný vážila; desáté, abys Pána Boha nade všecky věci nejvíce milovala. A v tom tento spisek konečně chci uzavříti.

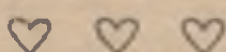
Kapitola první.

Slyš, dcerko, a viz a přichyl ucho své, že jsem řekl nejprve, abys sebe poznala, vědouc, ke komu jsi podobná stvořena. Nebuď jako ti, jenž mnohé věci umějí, a sami sebe neznají; na jiné lidi hledí, a sami na sebe nepomní. Ty od sebe počni, abys snad sebe neznajíc, jiné věci daremné nechtěla znáti. Ty poznej sebe neb čím více se poznáš, tím více Boha poznáš; a čím více Boha poznáš, tím více k němu přistoupíš a více milovati budeš; a čím více milovati jej budeš, tím více on tebe zase bude milovati.

Slyšiž, dcerko! viz, a přichyl ucho své, a poznej sebe, že jsi člověk, a tak že máš tělo a duši. Tělo slove člověk zevnitřní, duše člověk vnitřní; tělo tíhne ke hříchu a duše ku ctnosti. Duše má tři věci v sobě, jimiž na Boha pomní, jeho zná a žádá: prvá věc paměť, druhá rozum, třetí vůle. Pamětí na Boha vzpomíná, rozumem k němu hledí a vůlí se ho drží neb chápá. Když ty tři věci v duši své poznáš, tedy shledáš, že's jiná stvoření nerozumná předstihla a Bohu duší podobná jsi stvořena, tak že jakož Bůh jeden duch jest tři osoby, totiž otec, syn, svatý duch, tak duše tvá jest jeden duch a tři tyto věci: paměť, rozum a vůle. A jakož otec není syn, ani duch svatý, též rozum není paměť ani vůle; a tak jakož syn ani duch svatý nic nechce, než co otec chce, též tvá paměť a vůle nic nemá přijati, než co rozum káže. A když se ty tři věci v duši tak shodnou, tedy drží v ní obraz a podobenství svaté Trojice, jež tě podobnou k sobě stvořila, a to mocně, moudře a dobrovolně. Pomni na moc otce Boha, jemuž zvláště přísluší pro lidi moc, aby nemyslili, jakoby proto, že jest otcem, nebyl tak mocný jako syn. Pomni na moudrost syna Božího, jemuž přísluší zvláště moudrost, aby se nedomnívali lidé, jakoby proto, že jest synem, nebyl tak moudrý jako otec. Pomni na dobrovolnost ducha svatého, jemuž zvláště přísluší dobrovolnost neb dobrotivost, aby nemyslili lidé, proto že jest duchem, že by nebyl tak milostivý jako otec a syn, a z toho shledáš, že rovně jsou tři osoby v božství, moci, moudrosti i dobrotě. A ty tři osoby stvořily každé stvoření, a zvláště člověka učinily sobě podobného; a dal mu otec moc, aby mocně stál proti zlosti, a syn moudrost, aby uměl se vystříci zlosti, a duch svatý vůli svobodnou, aby nechtěl zlého. A když ty tři věci člověk zachová, tak se znaje, tedy drží obraz a podobenství svaté Trojice, jíž jest vnitřním člověkem mezi všemi věcmi stvořenými nejvíce podoben; a v tom člověku vnitřním Trojice svatá přebývá milostí, když pamětí, rozumem a vůlí nejvíce po ní tíhne.

Protož ty pomni, že tě Bůh stvořil sobě podobnou; rozuměj, že on jest všeho světa stvořitel, a tak se jemu samému klaněj, a žeť on jest nejlepší dobré, protož jeho nejvíce miluj. Když na Boha vzpomeneš, nepůjdeš daleko: v sobě ho nalezneš a v něm se pokocháš, jakož on ráčí svoliti a srozumíš, že Bůh v sobě jest neobsažený rozumem, neb on jest prvý i poslední, počátek i konec všech věcí: počátek nepočatý, ale od něhož se všechny jiné věci počínají; a konec neskonalý, ale v němž se všechny jiné věci konají. A tím srozumíš, že není rozumem obsažený, že on všechny věci obsáhá a obsáhl, a jeho nižádná, neb on jest nesměrný. Pomni také, že on, jsa věčný, stvořil také anděly i jiné věci; a tak v andělích jest žádoucí, neb oni žádostivě v něho rozumem hledí; ve svatých jest utěšený, neb oni ustavičně v něm se radují; ve stvořených věcech jest divný, neb všecky věci stvořil, a činí mocně a spravuje moudře, a rozdává všem věcem potřebu milostivě; v lidech jest milovný, neb jest jejich Bůh, a oni jsou jeho lid, on v nich přebývá jako ve chrámu a oni jsou jeho chrám. Nižádným nepohrdá, neb kdokoli ho v paměti má, kdo ho zná rozumem a miluje, s tím jest milostí; a má ho každý milovati, neb on prvé miluje nás a učinil každého k sobě podobného. On svatý, protože znaje všecky věci, nemůže býti hříchem zprzněn a činí lidi svatými, že dal jim rozum, a pak zachovává je od zlého konečně. A tak slove člověk svatý neb anděl svatý, když maje rozum od Boha daný, zachovává se od zlého a zvláště od přivolení ke hříchu. Protož ty, poznajíc se, že's tak od Boha svatého stvořena, buď svata, neboť on toho žádá, řka: „Svatí buďte, nebo já svatý jsem Pán Bůh váš!" buď svata: zachovej se od smrtelného hříchu i od všedního jakož nejvíce můžeš, a bude v tobě a s tebou Bůh přebývati. Znamenej, kterak slavné stvoření jsi, Bohu podobné, jemu velmi milé. Patři, abys nic zlého s přivolením v srdce nevpustila s libostí; patři, co vypustíš s úst v řeči, aby nebylo nic marného. Každý den znamenej pilně, kterak's podobna Bohu, abys podobenství neposkvrnila hříchem smrtelným. Viz prospěch svůj v dobrém a raduj se. Spatři nedostatek a pokoř se. Pomni, co jsi, odkud jsi a kam půjdeš: co? že Boží, rozumné, slavné a krásné v duši stvoření; odkud jsi? že's od Boha pošla; a kam půjdeš? že k Bohu v radost věčnou, ač-li jeho obrazu konečně hříchem neposkvrníš. Pomni, že učinil tě Bůh věčnou a v tobě chce věčně přebývati: věčnou, to jest nezhynulou, neb na věky nezhyneš. A abys nezhynouc byla v radosti věčné, dal Bůh otec syna jediného, Boha pravého, sobě rovného, a on syn dal se sám za tebe na smrt ohavnou a velmi ukrutnou, abys nezahynula na věky: on nejlepší, nejkrasší, nejmoudřejší, nejbohatší, a tak nejslavnější! Protož to pomni a poznej se v duši, zda's ho kdy rozhněvala a pokoř se a pros milosti u něho; a on tobě buď chotěm nejmilejším, jemuž jsi svou věrnost slíbila: tu drž, té jinam neod-

vracuj, k němu nadějí tíhni, že odpustil, co's provinila, že tě od hříchu smrtelného zachová, ruky, to jest moci své od tebe neodtrhne a po smrti v život věčný přijme. Tak se poznej, že jsi podobna Bohu, abys pamatovala, Boha znala a milovala, a tak s ním zde v milosti ustavičně přebývala.



Proti kramaření s odpustky.

Když roku 1411 prohlásil papež Jan XXIII. křižácké tažení proti králi Janu Neapolskému, potřeboval k válce vojáků a peněz. Chtěje obou lehko nabyti, jednak slíbil všem účastníkům výpravy plnomocné odpustky, jednak rozkázal po celém světě křesťanském prodávati odpustky za peníze. Do Prahy přišel roku 1412 prodávati odpustky papežský komisař Václav Tiem, děkan pasovský. Kupčení s odpustky konalo se způsobem církve naprosto nedůstojným. U pražských kostelů rozestaveny byly pokladny, do nichž za zvuků bubnů a hlasitého křiku prodavačů bylo lze i tomu nejzvrhlejšímu člověku dosíci za peníze plnomocných odpustků. Sám Štěpán Páleč, děkan theologické fakulty a pozdější soudce Husův, byl z počátku proti tomuto kramaření. Hus oznámil na den 17. června veřejnou disputaci o papežském nařízení prodávání odpustků, k níž dostavilo se veliké množství mistrů i studentstva. Na disputaci vystoupil s Jeronýmem Pražským příkře proti bullám papežským, jimiž nařízena křižácká výprava a prodávání odpustků. Stůjž zde úryvek z jeho řeči.

*

Prve než něco položím, ještě osvědčuji, že, budu-li poučen, že by některý skutek této věci se týkající byl v souhlasu ze zákonem Kristovým, jsem hotov všemi silami jej schváliti. Dále osvědčuji, že není mým úmyslem stranu krále Ladislava a stranu Řehořovu s jich následovníky schvalovati, ale spíše pokárati. Aniž jest mým úmyslem protiviti se moci, dané římskému biskupovi od Boha, ale stavěti se na odpor nezřízenosti, která by se vyskytla.

Tři věci pak v bulle o vyzdvižení kříže uvažuji, totiž: odpuštění všech hříchů, pomoc válečnou a způsob těchto obou věcí.

I. K prvnímu předpokládám význam tohoto slova „odpuštění". Jest totiž odpuštění úkon odpouštějícího, takže odpuštění není nic jiného, než aby ten, kdo má k tomu moc, odpouštěl, a odpouštěti jest darmo postoupiti, přičiniti se, nebo prominouti trest, který by vinník měl za přestupek vytrpěti. A tak mluví písmo v 8. kap.

„Knihy Judit“: „. . . . a odpuštění jeho s pláčem žádejme.“ A tak pojímá se to ve 26., 61. a 63. kap. Isaiášově. Avšak takto odpouštěti hříšníkům jest vlastní Bohu, a tak i promíjeti hříchy, jak praví všichni svatí doktoři svorně dle písma.

Ale pojem ten byl z uvedeného smyslu svléknut a pokřtěn na jiný, částečně od theologů a částečně od kanonistů. Neboť odpuštění dle nich znamená někdy spolu prominutí trestu. Jako ve II., kvest. 3.: „Odpuštění“, jak poznamenává Arcijáhen, „znamená někdy spolu činné připuštění, jako: pan papež odpustil poddanému to neb ono, t. j. připustil to.“ Někdy pak znači uvolnění, někdy právo, jak poznamenává Jan v XXXIII. kvest., 2. kap. „Vražedníci.“ A někdy béře se za „promíjeti“ nebo „darovati“, jak jde z Arcijáhna, ze spisu „O pokání a promíjení“, kap. „Odpuštění“ na počátku.

1. Vzhledem k odpuštění tedy všech hříchů, pravím předně, že kněží Kristovi mají moc v pravdě se kající rozvazovati od trestu i viny. To jest patrno, ježto mají moc svazovati a rozvazovati nehodné a hodné, jak jde ze svědectví Spasitelova v 18. kap. evangelia sv. Matouše a ve 20. kap. evangelia sv. Jana.

2. Po druhé pravím, že kněží Kristovi, třeba že mají moc rozvazovati poddané od trestu i viny, přece nemají rozvazovati v této formě, ani ti, kdo chtí býti rozvázáni, nemají toho požadovati, leč by to zvláště bylo zjeveno.

První část jest patrna z toho, že kněz může svátostně ukázati, že člověk jemu se zpovídající takto jest rozvázán, který do té míry jest zkrušen lítostí, že kdyby zemřel, ihned bez trestu očistce přišel by do vlasti. A to jest rozvázání kněží. A moc žádného kněze není v případě krajní nutnosti tak svázána, aby nemohl rozvázati, kolik by Bůh, zjeviv to, dovolil. Byla by však přílišná opovážlivost, aby některý Kristův náměstek takové rozvázání předstíral, leč by mu Bůh zjevil, že tak má učiniti, aby snad neupadl v rouhavou lež. Co by tedy bylo poddaným platno nevhodně vyžadovati takovéto rozhřešení, když mají jistě věřiti, že přiměřeně ke svým záslubám nebo nezáslubám budou od samého nejspravedlivějšího soudce Krista oceněni?

Byť i tedy u Krista všudy přítomného postačila lítost, přece svátost pokání jest velmi nutná, třebaže neprospěje bez předpokládané lítosti. Proto byla by hloupost, aby kněz, který nemá k tomu zjevení, rozhodoval, že pokání nebo jiná svátost prospěje člověku jenž ji od něho přijímá, ke spáse.

A proto moudří kněží Kristovi netvrdí prostě, že zpovídající se jest od hříchů rozvázán, ale pod tou podmínkou, jestliže lituje, nechce více hřešiti, doufá v milosrdenství boží a chce nadále zachovávati přikázání boží. Zakládají pak toto mínění předně na

18. kap. Ezechielově, neboť praví Pán, který rozvazuje člověka v pravdě pokání činícího od trestu i viny: „Pakli by se bezbožný odvrátil ode všech hříchů svých, kteréž činil, a ostříhal by všech ustanovení mých, a činil by soud a spravedlnost, jistě živ bude a neumře; žádná přestoupení jeho, jichž se dopustil, nebudou jemu připomínána."

Hle, když praví: „Pakli by se bezbožný odvrátil", předpokládal bolest nad všemi hříchy. A když praví: „a ostříhal by všech ustanovení mých", předpokládá, že by nechtěl více hřešiti; toto předpokládaje dává odpuštění všech hříchů, řka: „žádná přestoupení jeho, jichž se dopustil, nebudou jemu připomínána, t. j. „nepotrestám ho trestem zatracení. A jestliže učiní dostatečné pokání, nepotrestám ho v očistci, ale ježto již Kristus nebe otevřel, přijmu ho tam, do vlasti. A tomuto mínění učil Kristus své kněží, pravě cizoložnici v 8. kap. evangelia sv. Jana: „. . . nehřeš více." A z 5. kap. téhož evangelia jest patrno totéž. A o doufání praví v 9. kap. evangelia sv. Matouše šlakem poraženému: „Doufej synu, odpuštěniť jsou tobě hříchové tvoji."

I jest patrno, že po způsobu Kristově kněží jeho mají kajícníka nabádati k bolesti nad hříchy, k doufání v milost a k vůli nehřešiti, protože s předpokladem těchto věcí nastává rozvázání všech hříchů.

3. Po třetí pravím, že nikdo není schopen odpuštění, leč by byl a pokud by byl hoden nebo připraven milostí u Boha. To jest patrno z toho, že nikdo, jediné Bůh, dává takovéto odpustky, který je nedává, leč svým milým, které tak činí schopnými.

4. Po čtvrté pravím, že každý, kdo přijímá takovéto odpustky, přijímá je potud, pokud by byl schopnější vzhledem k Bohu. To jest patrno z toho, že přesně o tolik hojněji dává mu Bůh takové odpustky. Ale ten Bůh, cokoliv činí, správně činí. A proto Spasitel dávaje odpuštění hříšnici Marii Magdaleně uvádí její schopnost z nadbytku lásky, pravě v 7. kap. evangelia sv. Lukáše: „Odpuštěniť jsou jí hříchové mnozí, neboť milovala mnoho."

5. Po páté pravím, že odpuštění žádného papeže nebo biskupa člověku neprospívá, leč pokud by se dříve připravil u Boha. To jest patrno z toho, že Bůh nedává mu takové odpuštění, leč pokud by se připravil, jak jest patrno z dříve řečeného.

6. Po šesté pravím, že odpuštění biskupovo potud prospěje přijímajícímu je, pokud ho biskup poučí u víře Kristově a pokud ho zanítí k zbožnosti a k lásce boží, nebo jakkoliv schopným odpuštění ho učiní. To celé jest patrno z již řečeného.

7. Po sedmé pravím, že kněží Kristovi nemají moci dávati odpustky dle kolikosti času, leč by jim to zvláště bylo zjeveno. To jest patrno ze slov 8. kap. knihy „Judit": „Uložili jste vy

čas smilování Pána a podlé vůle vaší den uložili jste jemu." Ten tedy, kdo nemá k tomu zjevení a slibuje člověku, o němž jest mu pochybno, není-li u Boha nehoden, že za takový a takový čas Bůh se nad ním smiluje, dávaje mu plné odpuštění provádí hloupost, ježto nemá jistoty ze zákona Kristova ani ze zjevení, že Bůh to dovolil.

8. Po osmé pravím, že církevní představení mají poddané vyučovati v této katolické pravdě, aby laikové nevěrně zaměstnáni nehleděli si věcí méně užitečných. To jest patrno na podobném případě ze zákona výběrčích, kterým jest určeno, aby neříkali lidu, leč co by listy biskupů bylo jim určeno, jak jde z knihy „O pokání", kap. „Zneužíváním". Mnohem spíše tedy mají náměstkové Kristovi učiti lid dle určení vymezení listů Ducha svatého, které jim vydal, aby jim učili. A tolik řekl bych k prvnímu. —

2. K druhému, totiž o pomoci válečné a válkách pravím předně, že světskému rameni jest dovoleno bojovati a poskytovati mu pomoc k válce, má-li 16 podmínek lásky. Ale umění válečné jest nebezpečné a nesnadné, ježto musí se přihlížeti k příčině, k formě a ke konci. K příčině, aby se bojovalo na obranu víry, ne za lejno světských statků. K způsobu, aby se boj dál s mírností, nejprvé způsobem vedoucím k svornosti, může-li se státi. Ale stane-li se člověk k onomu neschopným svou nestydatostí, musí konec, jenž jest láska, rozdílně odměřovati způsob konání a trpění, tak ovšem, aby bojující láskou miloval člověka, na nějž útočí, a byl vždy hotov od této cesty upustiti, chce-li nepřítel přijmouti cestu rozumu.

Avšak bezpečnější cesta by byla bojovati duchovně, ne sekati mečem do vzduchu, ale modliti se k Bohu, zapřísahati nepřátele v jednání ke svornosti a trpěti smrt v oné uvážené pošetilosti, bylo-li by to nutno. A tuto cestu zdá se dávati na rozum Pavel, když praví ve 12. kap. listu k Římanům: „Ne sami sebe mstíce, nejmilejší, ale dejte místo hněvu; nebo psáno jest: „Mně pomsta, já odplatím . . . " A kéž by biskup římský pokorně přijal toto pravidlo Pavlovo.

Po druhé pravím, že římskému biskupu nebo kterémukoliv biskupu nebo duchovnímu nesluší ani neprospívá bojovati za panování světské nebo za světské bohatství. To jest patrno předně na příkladě, neboť Kristus, jehož on jest náměstek, nebojoval, ani to svým učedníkům nepřikázal, ale spíše zakázal. A proto ve 22. kap. evangelia sv. Lukáše učedníci vidouce napadení Spasitele, jež jim bylo nejbližší, řekli: „Pane, budeme-liž bíti mečem . . . A Ježíš odpověděv řekl: Nechtež až potud." Jestliže tedy dle schválení tohoto hlavního Pána nebylo dovoleno zároveň všem ani odděleně některému z nich brániti jeho, hlavu církve, když byl

napaden hmotným mečem, a nepřátele jeho bíti, tím spíše není dovoleno biskupovi v osobě vlastní nebo v osobě církve, jak někteří vykládají, k vůli světskému panství nebo světskému bohatství protivníky nepřátelsky napadati.

Kterak tedy onen jest menší nebo pokornější následovník Kristův, který sleduje takovou pomstu, aby světsky panoval? A proto Bernard ve 4. knize „K papeži Eugeniovi," učí ho, kterak má nerci-li ovce pásti, ale i draky a štíry napadati, ne železem, ale slovem Ducha. „Proč," vece, „ty se opovažuješ znova se chápati meče, o němž ti jednou bylo rozkázáno, abys uložil jej do pochvy?" A následuje: „Nyní však chop se meče, který jest ti svěřen k bití, a raňuj jím ke spáse."

Tolik Bernard ve výkladu na slova 26. kap. evangelia sv. Matouše: „Obrať meč svůj v místo jeho." A na tomto přikázání zakládají se výroky svatých, že není dovoleno duchovním, zvláště Petrovu náměstku, bojovati. A proto ve 3. knize „K papeži Eugeniovi" praví Bernard, aby papež toliko v duchovních věcech, jako pokoře, službě a trpění křivdy překonával světské. „Jinak," praví, „jakým způsobem pokládáš se za vyššího?"

A k témuž jest kanon XXIV., kvest. 8., kap. 1., kde praví: „O biskupech nebo kterýchkoli duchovních snadno lze dokázati, že ani z moci své ani z moci římského biskupa nemohou chápati se zbraní. Neboť když Petr, který byl od Pána vyvolen prvním z apoštolů, užil hmotného meče, aby bránil mistra od bezpráví Židů, uslyšel: „Obrať meč svůj do pochvy. Neboť všickni, kteříž meč berou, od meče zahynou." Jako by mu pravil přímo: Až potud bylo dovoleno tobě a tvým předchůdcům nepřátele boží pronásledovati mečem tělesným; od nynějška však na příklad trpělivosti meč svůj, t. j. ten, jenž ti byl až posud svěřen, obrať do pochvy, a užívej toliko meče duchovního, jenž jest slovo boží, k bití starého života." Tolik kanon.

Tento výrok potvrzovali také apoštolé skutkem i slovem. Skutkem — neodporujíce pronásledovatelům, a slovem — pravíce ve svém kanonu, který se nalézá v dist. 45.: „Biskupa nebo kněze nebo jáhna, který bije věrné proviňující se nebo nevěrné nepravě jednající, a tak chce, aby se ho báli, kážeme s jeho úřadu svrhnouti, ježto Pán nikdy nás tomu neučil. Naopak, on když byl tepán, nezlořečil, když trpěl, nehrozil.

Hle, Kristovi apoštolé zakazují zřejmě, aby biskup nebo jiný duchovní nebil proviňujícího se křesťana nebo pohana proto, aby byl obáván. Jest tedy patrno, že římský biskup nemá sám ani skrze jiného bíti křesťany, aby se ho báli. Dále v témž kanoně a v téže dist., totiž 45., následuje kap. „Ne bitce": „Neboť biskup, který má býti trpělivý, nesmí býti tak hněvivý a pobouřených smyslů, aby uhodil. Ale následujž toho, který vydal záda bičům."

Dále svatý Řehoř píše v listě Sabinianovi a stojí to ve XXIII., kvest. 8.: „Jedno jest, abys krátce poradil pánům našim, ježto kdybych se s jich sluhy chtěl mísiti v smrt Langobardů, dnes by národ Langobardský neměl ani krále ani vévody. Ale ježto Boha se bojím, strachuji se vmísiti se ve smrt kteréhokoli člověka.“

Hle, veliký a výborný svatý papež bál se poslati své služebníky do války, aby se nemísil ve smrt některého člověka. Kterak tedy římský biskup nebojí se dáti souhlas k smrti mnoha lidí vyzdvižením kříže a k opatřování žoldu, ba poskytovati odpuštění všech hříchů za to, že by někdo povraždil co nejvíce křesťanů. Vskutku nepřijal příklad ten od Krista Ježíše, který byv napaden od nepřátel se svým maličkým stádcem a moha všecky jedním slovem zahubiti, řekl velmi trpělivě v 18. kap. evangelia sv. Jana: „Poněvadž tedy mne hledáte, nechtež těchto, ať odejdou.“

Dále Řehoř píše císaři Mauriciovi, který ho pronásledoval: „Ježto zajisté hříšník jsem, věřím, že tím více usmiřujete si Boha všemohoucího, čím více doléháte na mne, který zde mu sloužím.“ Dále svatý Augustin ve výkladu na slova 18. kap. evangelia sv. Jana: „Schovej meč svůj do pošvy“, ve 22. knize proti Faustovi praví takto: „Odtud také byl ten skutek Petrův. S vytaseným mečem chtěje brániti Pána uťal útočníkovi ucho. Skutek ten však Pán dosti hrozivě zadržel, řka: „Schovej meč. Nebo kdo s mečem zachází, od meče padá.“ A že tomuto výroku nepodléhají vojáci a světští služebníci, ale evangeličtí kněží, důsledně dodává Augustin: „Ten pak,“ vece, „užívá meče, kdo z vyšší a zákonné moci buď kážící nebo dovolující ozbrojuje se proti něčí krvi. Neboť zajisté rozkázal Pán, aby učedníci jeho nosili meč, ale nerozkázal, aby bili. Co neznámého tedy jest, jestliže Petr po tomto hříchu stal se pastýřem církve, nebo Mojžíš stal se správcem synagogy? Oba zajisté zlořečenou přílišností ale napravitelnou prudkosti přestoupili pravidlo spravedlnosti.“ Tolik Augustin.

Hle, není omlouván Petr od hříchu, že v osobě vlastní nebo osobě církve, v příčině spravedlivé udeřil útočníka. Neboť hledáme-li příčinu: jaká může býti spravedlivější, než obrana nevinného? A přece Petr, první náměstek Kristův, za obranu nejnevinnějšího svého Pána bojující, kterýž všecken lid, nejen přítomnou církev, předčil mocí a důstojností, přílišně, jak praví Augustin, se provinil.

Dále svatý Jeroným ve výkladu na Malachiáše praví: „Chce-li kdo býti biskupem ne tak jménem, jako záslubou, napodobujž Mojžíše a Arona rozjímáním písem svatých, nebo učiž bděle lid tomu, co by se naučil od Boha a ne ze smyslu lidského,

nebojujž proti nepřátelům tělesně, ale zbožně a bez ustání modliž se k Bohu, aby lid jeho mohl přemáhati neviditelné nepřátele, již jsou zlí duchové.“ Tolik Jeroným, uváděje boj biskupův — učení lidu a modlitbu za lid, a zakazuje tělesně útočiti na nepřátele.

A k témuž jest svatý Ambrož v 2. listě k císaři Valerianovi, který má název „K lidu“ a jest položen ve XXIII., kvest. 8., kap. „Shoduji se“. Tu praví k lidu: „Dobrovolně nikdy vás neopustím, jsa tísněn neznám odporu, budu moci míti bolest, budu moci plakati proti zbraním i vojákům Gotským. Slzy mé jsou mými zbraněmi. Takové jsou totiž ochranné prostředky kněze, jinak nesmím a nemohu odporovati.

Hle, jak jasně mluví tento svatý, že zbraně biskupovy jsou slzy a modlitby a že nesmí a nemůže dovoleně bojovati hmotným mečem.

Ze života a učení Kristova tedy, ze života apoštolů a jejich učení a z výroků oněch svatých doktorů Augustina, Řehoře, Jeronýma, Ambrože a Bernarda se ukazuje, že římskému biskupovi není dovoleno tělesně bojovati ani zmocňovati k válce ve vlastním zájmu k tomu konci, aby světsky panoval.

„Králové národů“, praví Spasitel učedníkům, „panují nad nimi; ale vy ne tak.“ Tu pak Bernard v 2. knize k papeži Eugeniovi praví: „Apoštolům jasně se zapovídá panování. Ale která jest příčina pře papežovy, ne-li panování? Neboť: budiž zrušeno, což jest možno, panování papežovo, a ustane soužení pře. Jakkoliv však, jak svrchu pověděno, římský nebo jiný biskup nemá bojovati, přece může dobře raditi králům a pánům světským, aby útočili na nevěrné, zatvrzelé nebo barbary, aby bojovali proti nim, s přibráním okolností válku oprávňujících, aby nekazili ctitele Kristovy.

V tomto smyslu vybízel svatý Augustin císaře proti kacířům Donatovým. V tomto smyslu mluví i jiní svatí, jako Ambrož, Jeroným i kanony, jak jde z XXIII., kvest. 3.

Ale proti již řečenému činí se námitka tím, že církev má dva meče, totiž duchovní a hmotný, slovy 22. kap. evangelia sv. Lukáše: „Pane, aj, dva meče teď.“ Ježto tedy kněží zákona Kristova jsou rod vyvolený, královské kněžstvo, jak se praví v 2. kap. 1. listu Petrova, následuje z toho, že jim přísluší útočiti na lidi obojím mečem.

K tomu se odpovídá popřením důsledku z dřívějších výroků a z výroků svatého Bernarda v 2. knize k papeži Eugeniovi, kde praví: „Budeš krotiti vlky, ale ovcím nebudeš panovati; přijal jsi je zajisté k pasení a ne k utiskování. Pohnul-li jsi srdcem, musíš pohnouti již i jazykem, musíš pohnouti i rukou; opaš se mečem svým, mečem Ducha, jenž jest slovo boží.“ Tento výrok odvozuje tento svatý ze slov Apoštolových v 6. kap. listu k Efezským, kde dí: „Stůjtež . . . vezmouce i meč Ducha, jenž jest slovo boží.“

Připouští se tedy, že církev, která jest veškerost věrných, má dvojí meč, totiž duchovní, jenž jest slovo boží, a hmotný.

K tomu jest poznamenati, že církev Kristova, doplněná ze tří částí, totiž rytířstva, kněží a lidu, má meč hmotný, pokud má provozovati rytířství. Ale jako duchovní meč církve nenáleží rytířům světským tím způsobem, jako duchovním, t. j. kněžím, tak meč hmotný nenáleží duchovním církevním, aby tělesně bojovali za sebe, ale rytířům světským, kteří především jsou ustanovováni k obraně zákona Kristova a církve jeho.

To jest patrno, poněvadž jako tato část církve, totiž rytířstvo, rozeznává se naproti kněžstvu, tak rozeznává se kněžstvo naproti rytířstvu. Jako tedy první část nevměšuje se nestydatě v to, co jest vlastní části druhé, tak ani druhá část nechápe se bez bludu úřadu části první. Jestliže totiž duchovní, který jest toliko návodem příčinou smrti třeba i zločince, není připuštěn k svatým svěcením bez prominutí, v oč větší nesprávnost upadá zabíjeje lidi sám nebo skrze jiné kněz již ustanovený?

A toto mínění dobře rozeznává Apoštol o dvojím meči. O duchovním, pravě v 6. kap. listu k Efezským: . . . vezmouce i meč Ducha, jenž jest slovo boží.“ A o hmotném praví ve 13. kap. listu k Římanům, že světský služebník „ne nadarmo nese meč. Boží zajisté služebník jest mstitel zuřivý nad tím, kdož zle činí.“ Kéž by tedy duchovní bojovali statečně svým duchovním mečem proti rytířům Antikristovým, bojíce se onoho zlořečení božího ve 48. kap. Jeremiáše: „Zlořečený ten, kdo zdržuje meč svůj od krve.“ Ten zajisté zdržuje meč svůj od krve, kdo maje znalost slova božího, nenapadá krev hříchu. Neboť praví Kristus: „Nepřišel jsem, abych pokoj uvedl, ale meč.“

Ten bohužel nejvíce za času nouze a za pronásledování Antikristova zrezavěl u trojího oddílu lidí. Neboť listů papežových o vyzdvižení kříže proti ctitelům Kristovým někteří poslouchají z neznalosti jako prostí laikové a všichni ti, kteří mní, že v ničem se nesmí odporovati rozkazu papežovu, špatně pojímajíce slova 17. kap. Deuteronomia: „A učiníš, cožkoli ti řeknou představení na tom místě, kteréž by vyvolil Hospodin, a čemuž naučí tebe vedle zákona jeho; a následovati budeš výpovědi jejich, neuchýlíš se ani na pravo ani na levo. Kdo by pak zpýchal, nechtě poslechnouti rozkázaní kněze, kterýž toho času posluhuje Hospodinu Bohu tvému, ani výpovědi soudce, umřeť člověk ten . . .“

Z toho chápou, že každý výrok papežů musí býti držen, což, jak praví doktor Lira, jest zřejmě falešné, „ježto výrok“, vece „žádného člověka, nechť jest jakékoliv vážnosti, nemá býti držen, obsahuje-li zjevnou lež nebo blud. A toto, pravím, jest patrno z toho, co se v textu tom praví svrchu: „Oznámí tobě soud pravý“, a „čemuž naučí tebe vedle zákona jeho.“ Tedy praví-li o sudcové

lež aneb uchylují-li se zjevně od zákona božího, nemáme jich slyšeti.“ Neboť v 23. kap. „Exodu“ se praví: „Nepostoupíš po množství ke zlému; a nebudeš se přimlouvati k rozepři tak, abys se uchýlil po větším počtu k převrácení soudu.“ Dále ve 24. kap. „Deuteronomia“: „. . . abys činil všecko, jakž učiti budou vás kněží Levitové; jakož přikázal jsem jim.“ Hle, kterak jasně zákon boží zakazuje postoupiti po množství ve výroku, který se uchyluje od pravdy, a káže činiti podle rozkazu Páně.

Dále ve 20. kap. Ezechiele se praví: „V ustanovení otců svých nechoďte, a soudů jejich neostříhejte . . .“ Z toho jest jasno, že se zapovídají ustanovení a soudy otců, které jsou na odpor přikázaní božímu, jak míní všickni svatí doktorové.

A proto často také se v kanonu vtlouká, že cokoliv od kohokoliv bylo by ustanoveno na odpor zákonu božímu, nemá býti drženo za katolické, ale za kacířské. Ježto tedy boje kněží a rozepře jejich k vůli světským statkům jsou na odpor zákonu božímu, který praví u Matouše v kap. 5.: „A tomu, kdož se s tebou chce souditi a sukni tvou vzíti, nech mu i plášťě“, (což jest řečeno vzhledem k rozepřím, ale i vzhledem k boji) — tedy papeže, který ve vyzdvižení kříže vybízí představené kostelů a klášterů, obce i jednotlivé osoby obojího pohlaví, nechť jsou jakékoliv důstojnosti, stavu, hodnosti, majetku nebo poměrů církevních nebo světských, aby se opásaly k vyhlazení jeho nepřátel, kteří jsou zatraceni — toho papeže nemáme poslechnouti. Neboť proč to káže, ne-li proto, že oni ho dobrovolně nepřijímají, ale bouří se proti němu?

Vizme, zdali Spasitel náš v podobném případě tak jednal, a objeví se v zákoně jeho opak. Neboť v 9. kap. evangelia sv. Lukáše se praví: „. . . (Ježíš) na tom se ustanovil, aby šel do Jeruzaléma. I poslal posly před sebou; a oni jdouce vešli do městečka Samaritánského, aby jemu připravili hospodu. Ale nepřijali ho, protože obličej jeho byl obrácen k jití do Jeruzaléma. A viděvše to učedníci jeho, Jakub a Jan, řekli: Pane, chceš-li, ať díme, aby oheň sstoupil s nebe, a spálil je, jako i Eliáš učinil? Ale Ježíš obrátiv se, potrestal jich, řka: Nevíte, čího jste vy ducha? Syn zajisté člověka nepřišel zatracovati duší lidských, ale je spasiti.“

Viz tedy papež, proč popouzí pod rouškou odpuštění všech hříchů osoby obojího pohlaví k vyhlazení nerci-li Samaritánů, ale křesťanů, a neudává jiné příčiny, leč nezaplacení peněz z vasalství Ladislava, nepřijímání jeho za nejsvětějšího otce, bouření a nepřátelské napadání, jak hlásají jeho vyslanci a bully.

O kéž by se jako apoštolové, kteří chtěli mstíti Pána, tohoto Spasitele zeptal, pravě s kardinály: „Pane, chceš-li, ať díme, abychom vybídli každého člověka, obojí pohlaví, k vyhlazení Ladislava

a Řehoře s jich spojenci“, a snad odpověděl by jim Pán: „Nevíte, čího jste vy ducha, že chcete tolik duší lidských zahubiti, proklínajíce je, odsuzujíce a na těle vraždíce? Proč odvrhujete příklad můj, kterýž zakázal jsem učedníkům tak krutě horliti proti těm, kdo mne zavrhují, kterýž modlil jsem se za své křižovatele ve 23. kapitole evangelia sv. Lukáše, řka: Otče odpusť jim, nebo nevědí, co činí?“

Protož kdyby žádné jiné písmo nebylo pro trpělivost papeže a kněžstva, stačil by příkladný život Krista a jeho apoštolů, jakož i jiných svatých mučedníků, kteří v pravé trpělivosti napodobili mírného beránka, Krista Ježíše, který neotevřel úst svých, aby hrozil, nebo se mstil. A proto, poněvadž oni jsou nejlepší rod vítězů, radostně pěje církev v hymnu: „Tiť jsou, před nimiž svět v mlčení ustrnul, neboť co hluchých jej květů jen suchopár zavrhli hluboko, za Tebou, Ježíši, králi náš, do nebe kráčeli vysoko. Oni též pro tebe šlapali zběsilost a lidí zuřivé rány a ukrutnost.“ A níže: „Jak ovce pokorné meči jsou vražděni, nezní však reptání, ni nářek zbabělý, leč tichým se srdcem a myslí poklidnou trpělivě stojí.“

Avšak zdaliž papež s kněžstvem vyzdvihuje kříž, zavrhuje svět, kráčí za Kristem, šlape zběsilost a zuřivé rány lidí a jest vražděn meči? A hle, po celém křesťanstvu zní jeho reptání, a nestojí jako Kristus a jeho následovníci se strdcem tichým a trpělivě.

Petr s Pavlem utišili vzbouření proti Neronovi v lidu římském. Ondřej, nechtěje býti ze smrti vytržen, prosil lid, aby nebránili smrti jeho. Také apoštol Jan, miláček Páně, když lid k vůli němu povstal proti Aristodemovi, biskupu model, řka: „Zapálíme tebe a dům svůj celý, odvážíš-li se zuřiti proti apoštolu božímu“, apoštol ten řekl: „První z ctností božských, kterou máme napodobiti, jest trpělivost.“

A nač třeba vypravovati příběhy jiných apoštolů a mučedníků, když každému věrnému napodobiteli Kristovu má postačiti jeho příkladná trpělivost a posilovati ho má jeho evangelium, v kterém pravil ve 21. kap. Lukášově: „V trpělivosti své vládněte dušemi svými.“

Chce-li tedy papež přemáhati nepřátele, následujž Krista, jehož náměstkem se praví, modliž se za nepřátele a za církev, a rciž: „Království mé není z tohoto světa“; dobře jim činiž, dobrořečiž zlořečícím, neboť tehdy dá mu Pán vedle slibu svého ústa a moudrost, jíž nebudou moci se protiviti ani proti ní obstáti všichni protivníci jeho.

Ale poněvadž někteří říkají, že toto písmo o způsobu pření k vůli světským statkům a o trpělivosti v protivenstvích zavazuje toliko dokonalé, k tomu pravím, že kdekoliv „Řádný výklad“

mluví o tomto předmětě, vždycky vztahuje ono písmo ke všem kněžím evangelickým, kteří mají býti v stavu dokonalosti, protože jsou náměstkové apoštolů, zejména pak římský biskup, který má podle skutkového napodobení Krista a Petra vyznávati nejvyšší stav dokonalosti. A to se potvrzuje: Všichni kněží evangeličtí vázáni jsou k jedné a téže dokonalosti evangelické. Ale jisto jest, že kněžství jest nejdokonalejší a nejvyšší stav v církvi bojující. Proto tato přikázaní o nepření se k vůli světským věcem týkají se všeobecně všech kněží.

Tento důsledek jest patrný, i návěst dolejší. Ale hořejší návěst dokazuje se trojako. Předně takto: Kněžství všech kněží evangelických jest totéž. Tedy jakkoliv velikou dokonalost ukládá zákon evangelický dle důsledného zachování jednomu knězi, takovou ukládá také všem. A pak dále: Ale pření se o statky pozemské odporuje kněžství apoštolů a apoštolských (náměstků) prvotní církve, jak se vyjadřuje všude v novém zákoně — tedy příti se o statky pozemské odporuje také kněžství církve nynější.

Po druhé takto: Všichni kněží evangeličtí jsou buď vyššího svěcení kněžského, jako biskupové, nebo jsou nižšího svěcení, jako ostatní kněží, jak krásně vykládá Beda ve výkladu na slova 10. kap. evangelia sv. Lukáše: „Potom pak vyvolil Pán i jiných sedmdesát“; i praví: „Jako není nikoho, kdo by pochyboval, že dvanáct apoštolů předobrazovalo způsob biskupů, tak znamenáme, že i těchto sedmdesát bylo obrazem kněží, t. j. duchovních nižšího svěcení. Ale jest jisto, že sedmdesáti učedníkům ukládá se tatáž dokonalost života, jaká i dvanácti apoštolům, a tedy také jsou všeobecně všichni kněží církevní právem dědickým vázáni k dokonalosti oněch.“

Potvrzuje se takto: Jako Jidášovi nestačilo, že byl apoštol stavem, ne napodobením dokonalosti, tak nestačí našim nynějším kněžím jedno bez druhého. Nebo stačil-li by těmto stav svěcení kněžského bez napodobení, pak stačil i zrádci Jidášovi. Tedy buď Jidáše nutno omluviti z odpadlictví, anebo naši nynější kněží, kteří opovrhují dokonalostí kněžstva, jsou zatraceni jako odpadlíci se zrádcem Jidášem.

Po třetí takto: Jest-li nějaká bytná dokonalost na kněžství prvotní církve, a není na kněžství nynější, pak není evangelický zákon vztahující se ke kněžím věčný. Z toho jest patrno, že jakákoliv bytná dokonalost byla na kněžství prvotní církve, jest i na kněžství nynější. Ale všichni svatí doktorové určují, že nepříti se o pozemské statky byla bytná dokonalost na kněžství prvotní církve, jest tedy i na kněžství nynější.

Potvrzuje se takto: Jako nejnižší dokonalost křesťanů, která záleží v zachovávání přikázání, dle slov 19. kap. evangelia sv. Matouše: „Chceš-li pak vjíti do života, ostříhej přikázání,“ vztahuje

se k nejnižším ve stavu církevní hierarchie, tak nejvyšší dokonalost téže svaté schopnosti vztahuje se také k nejvyšším, a záleží v zachovávání rad dle místa i času, naskytne-li se příležitost k jich vykonání. Ale kněžství, jak svrchu řečeno, jest nejvyšší stav v církevní hierarchii — tedy také, naskytne-li se kněžím příležitost příti se o pozemské statky, žádným způsobem nemají se o ně příti, dle slov 5. kap. evangelia sv. Matouše: „A tomu, kdož se s tebou chce souditi, a sukni tvou vzíti, nech mu i pláště," spíše než bys se podlomen netrpělivostí s ním přel o ty věci.

Z toho jest patrno, že ačkoliv nižším křesťanům jest nepříti se o pozemské statky radou, přece kněžím přechází to dle místa a času v přikázání. Neznalost řečeného však kněží neomlouvá, ježto ti, kdo ustanoveni jsou za představené, soudce a učitele církve, mají dle přikázání poznávati zákon boží, vykládati jej nižším dle každého jeho dílu; a tak tato neznalost, ježto není nepřemožitelná, ale hrubá, ani od celého neomlouvá ani od tolika, ba o tolik tíže obviňuje kněží neznalost písem, o kolik více jest matkou a živitelkou všech bludů a zločinů v lidu a v nich samých. (Dist. 38., kap. „Neznalost".) „Toť jest význačná známka nevěry, ježto neznati písmo jest neznati Krista." (Dist. 34., kap. „Jestliže škodlivá".)

A ačkoliv neznalost laiků, zda kněží mají bojovati nebo příti se o věci pozemské, zdá se převrácená, přece úplně není omlouvána, ježto lze ji u nich dosti překonati, ba zdá se, že ani není jim neznámo, že tyto věci nemají se díti od kněží a znalost taková v nich byla uspána, ježto když vidí, že kněží účastní se divadel, podobají se světu a mísí se v zaměstnání světská, ihned proti nim reptají dle starého poučení katolického, ačkoliv přece tyto věci jsou nižší bitev a hádek o věci pozemské. Nechtí-li se tedy přetvařovati, poznávají s dostatek, že příti se o věci pozemské nesluší se stavu kněžskému.

Po druhé poslouchají někteří lidé bully o vyzdvižení kříže z nedbalosti, říkajíce: „Co je nám do toho? Ať jest dobrá nebo zlá! My majíce mír můžeme dobře jísti a píti; jiní ať si dělají, co chtí."

Po třetí někteří lidé poslouchají ze strachu, ačkoliv jejich svědomí tomu odporuje; a ve strachu tom jsou bohoslovci, učení v písmě, kteří jinak mluví o bulle v tajnosti nebo v soukromí, jinak na veřejnosti. A tito třesou se strachem tam, kde nemá býti strachu světského, jímž se bojí ztratiti světské statky a světskou čest, ni strachu lidského, jímž se bojí ztratiti tělesný život.

A proto dobře praví Jeremiáš v 8. kap.: „Kohož zahanbili ti moudří? kdo jsou předěšeni a jak? aj, slovem Hospodinovým pohrdají; jakáž tedy jest moudrost jejich?" Kterak tedy takoví nejsou zrádcové pravdy, ježto praví Zlatoústý a po něm kanon

v XI., kvest. 3., kap. „Nechtějte“ : „Kdo poznané pravdy nehájí. zrádcem jest pravdy.“

A tolik řekl bych o tělesném bojování, které beze zjevení nepřísluší stavu kněžskému. Neboť ve XXIII., kvest. 1., § 1., kap. „Jestliže“ se praví: „Dokonalý nemá hájiti své křivdy, ale zachovati ji boží zkoušce.“ —

3. K třetímu, totiž způsobu dávání odpustků k válčení, dlužno uvážiti znění bully. Tu pak, pomineme-li, že zatracuje onoho Ladislava až do třetího pokolení, ač Bůh praví v 18. kap. Ezechiele: „. . . nenese syn nepravosti otcovy,“ jest poznamenati ten bod, že nazývá Ladislava rouhačem, znovu kleslým kacířem, a praví, že jeho přívržence jest potrestati jako kacíře. Těžké jest tohle břímě, neboť onen Ladislav není dosud usvědčen z kacířství, a podobně i jeho přívrženci, kteří žijí pod jeho panstvím, nemohouce mu odporovati, kdyby i chtěli. Kterak tito ubozí mužové nebo ženy mají býti jako kacíři potrestáni nebo potrestány.

Dále klade bulla, že všichni kdož by se opovážili Ladislava a jeho spojence vědomě dáti pochovati církevním pohřbem, mají znáti, že až po hodné zadostučinění podléhají výroku vyobcování a klatby, a nezasloužili by si obdržeti dobrodiní rozhřešení, leč by vlastníma rukama těla taková z hrobu vyhrabali a daleko odvrhli od církevního pohřebiště.

Z toho následuje, že každý, kdo by dříve zemřel, než by vyhrabal z hrobu toho, koho z následovníků Ladislavových pohřbil, byl by na věky zatracen, anebo by ho klatba nestihla, nebo by bez vůle papežovy byl od výroku klatby uvolněn. A stejný jest důvod, kdyby se stal chromým nebo jinak mrzákem, že by nemohl jako takový pohřbeného vyhrabati a odvrci daleko od církevního pohřebiště.

Dále se v bulle dodává: „A nicméně i to místo nemějž na věky církevního pohřbu.“

Z toho patrně následuje, že kdyby v kterémkoli kostele, klášteře nebo hřbitově v království Apulském byl některý ze spojenců Ladislavových pohřben, že celá Apulie ve všech klášteřích a kostelích byla by na věky zbavena církevního pohřbu.

Dále se praví v bulle:

„Obce i jednotlivé osoby obojího pohlaví, jakékoliv důstojnosti, stavu, hodnosti, majetku nebo poměrů církevních neb světských atd. zapřisáháme, radíce jim k odpuštění hříchů, aby na obranu stavu a ku cti řečené církve a naší opásali se k pronásledování Ladislava a následujících ho řečených buřičů a nepřátel, jak svrchu pověděno zatracených, a k jich vyhlazení.“

Tu chci obtížiti svědomí zbožných, pokorných a tichých mistrů, kněží, mnichů a bratří, vyznávajících život dokonalosti, zda by kterýkoli z nich nebo všichni zároveň chtěl nebo chtěli

uvésti Ladislava se všemi jeho spojenci ve vyhlazení smrtí, předpokládaje, že by to mohli učiniti, ale ne jinak, leč ukrutnou smrtí. Řekli-li by že nikoli, pak zavrhují bullu a nechtí vyhlazením Ladislava a jeho následovníků nabýti odpuštění všech hříchů. Řekli-li by, že by chtěli, a nemají zjevení, že jest pro to vůle boží, následuje, že snadně v tak značném vyhlazování bratrů jsou na odpor vůli boží. Tak zajisté byli na odpor vůli Kristově Jakub a Jan, kteří i otázavše se Pána chtěli říci, aby oheň sestoupě s nebe zahladil Samaritány; i řekl jim: „Nevíte, čího jste vy ducha. Syn zajisté člověka nepřišel zatracovati duší lidských, ale je spasiti.“ (Lukáš, kap. 9.) A co by řekli, kdyby pro vyhlazení Ladislava a jeho stoupenců zavraždili spravedlivého dle slov 13. kap. Danielovy: „Spravedlivého a nevinného nezabiješ“, Spasitel, který pravil v 5. kap. evangelia sv. Matouše: „Blahoslaveni tiší“ a „blahoslavení pokojní“, pravil také: „Jáť pak pravím vám: Abyste neodpírali zlému; ale udeří-li tě kdo v pravé líce tvé, nasaď jemu i druhého.“ On poučil tě též příkladem, když služebníka biskupova, jenž naň útočil, neudeřil, ale poraněného uzdravil. (Jan, kap. 18.)

Rciž tedy, kdokoliv chce, chtěje skutkem plniti bullu v bodě vyhlazení a povraždění Ladislava s jeho stoupenci: Já beze zjevení a rozkazu božího nechtěl bych vztáhnouti ruky ani k smrti Ladislava ani některého z jeho stoupenců, ale spíše pokorně obětovati k Bohu modlitbu, aby ráčil bloudící přivésti opět na cestu pravdy. Tak zajisté hlava celé církve, trpíc pronásledování na své církvi i na sobě, modlila se, řkouc ve 23. kap. evangelia sv. Lukáše: „Otče, odpusť jim; neboť nevědí, co činí.“ A nepochybuji, že Kristus se svou matkou a svými učedníky více platil, než papež se svými kardinály.

Dále se klade v bulle:

„Chceme také, aby tohoto odpuštění byli účastni ti, kdo dle mnohosti pomoci a dle hnutí zbožnosti přiměřeně poslouží k podpoře tohoto podniku ze statků od Boha jim svěřených.“

A v bulle komissařů praví se takto:

„Dle úsudku vašeho prohlášení nebo vašeho odhadu po uvážení jakosti osob, vydají pomoc na penězích nebo jiných statcích.“ A níže: „Chceme také, aby tohoto odpuštění byli účastni ti, kdo dle požádání řečených nebo některého z nich přiměřeně poslouží ze svých statků k podpoře této věci také dle úsudku prohlášení vašeho nebo vašich komissařů.“

Hle, zde může slepý nahmatati, nedává-li se odpuštění hříchů dle ocenění statků světských. Prodávají-li holubice v chrámě: odpověz jim veliký svatý papež Řehoř v kázání na ono evangelium: „Potom pak vyvolil Pán i jiných sedmdesát“: „Neboť kdo jsou dnes ti, kdo prodávají holubice v chrámě božím, leč ti, kdo v církvi přijímají peníze za vzkládání rukou, když totiž vzkládáním tím dáván jest s nebe Duch svatý. Prodává se tedy holubice, ježto

vzkládání rukou, jímž se Duch svatý přijímá, poskytováno jest za peníze." Tolik Řehoř.

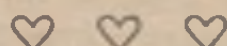
Rciž k témuž sv. Remigius v kázání na ono evangelium: „I všel do Jeruzaléma Ježíš", kdež mluví takto: „Co však pojímá se holubicemi, ne-li Duch svatý, který se nad pokřtěným Pánem zjevil v podobě holubice? A kdo jsou, kdo prodávají holubice, leč ti, kdo Ducha svatého udílejí vzkládáním rukou za odměnu? Ale Pán stoly prodavačů holubic převrací, ježto cenu takových kněží ruší. Každý zajisté biskup, jenž by milost Ducha svatého prodával, byť i před očima lidí zdál se zářiti biskupským rouchem, před očima božíma již zbaven jest kněžství. Proto i posvátné kanony proklínají svatokupecké kacířství a káží, aby byli kněžství zbaveni ti, kdo za drahocennou duchovní milost hledají odměny." Tolik sv. Remigius.

Nechť tedy vykladatel šťárá, jakkoliv by chtěl vymluviti svatokupectví, a nebude moci odporovati, že nehledají v bulle peněz za odpuštění hříchů. Kouzelník Šimon chtěl milost Ducha svatého vzkládáním rukou koupiti, aby ji prodával, dle 8. kap. „Skutků apoštolských", nabízeje apoštolům peníze a řka: „Dejte i mně tu moc, ať, na kohož bych koli vložil ruce, přijme Ducha svatého. I řekl jemu Petr: Peníze tvé buďtež s tebou na zatracení, protože jsi se domníval, že by dar boží mohl býti zjednán za peníze."

Hle, Šimon chtěl dar ten míti za peníze, avšak Petr nešlechetnost jeho zatratil, protože nechtěl prodávati. Zdaliž kněží nyní nekupují moc od komissařů, kteří za jistý poplatek z nájmu smlouvají se s nimi o odpustky podle far a krajů? Kde, ptám se, může se díti zjevnější svatokupectví? Nechť někdo vykládá jak chce příklad kouzelníka Šimona, po němž se zvou Šimoněnci (= svatokupci), patrnějšího nebude moci nalézti. Neboť nemůže se správně říci, že odpuštění hříchů není milost Ducha svatého, která má zajisté darmo býti dávána, dle slov Spasitelových v 10. kap. evangelia sv. Matouše: „Darmo jste vzali, darmo dejte." Protož vzhledem k tomu mluví papež Lev (a stojí to v I., kvest. 1.), pravě takto: „Milost, není-li dávána nebo přijímána darmo, není milostí. Svatokupci však darmo nepřijímají — tedy milosti, která v církevních svěceních nejvíce se vykonává, nepřijímají. Jestliže však nepřijímají, nemají, jestliže nemají, nemohou ani darmo ani ne darmo nikomu dávati. Co tedy dávají? Vskutku to, co nemají. A co mají? Zajisté ducha lži. Kterak to dokážeme? — Že přijímá-li se Duch Pravdy dle svědectví této Pravdy, od níž vychází, darmo, pak beze vší pochyby se usvědčuje, že duch lži to jest, protože není darmo dáván."

Tolik papež Lev.

A proto ke kupčení s milostí vydáno jest požehnání v I., kvest. 1., kapitole „Zlíbilo se“: „Kletba dávajícímu, kletba beroucímu.“



Husovy odpovědi k obžalobám.

II.

Roku 1409 obdržel arcibiskup pražský od papeže Alexandra V. bullu, na jejímž základě mohl arcibiskup zakročiti proti bludům. Proto také vystoupil proti stoupencům Viklefovým, zakázal kázati v kapli Betlémské a nařídil spáliti spisy Viklefovy. Jelikož Hus proti zákazům jeho vystoupil, vyřknul nad ním arcibiskup klatbu. Poněvadž však král Václav chránil Husa a klatba neměla tudíž účinku, obrátil se arcibiskup k nástupci Alexandra V., aby při rozhodl. Obžalobu proti Husovi sestavil tentokráte Michal de Causis, o němž v předmluvě děje se bližší zmínka a poslal ji roku 1412 papeži do Říma.

*

„Artikulace Michaela de Causis, slídníka pře proti M. Janu Husovi na dvoře římském.“

Zde položil jsem články, jež položil Michael, druhdy farář u sv. Vojtěcha, Michael de Causis zvaný, v žalobě proti mně, Husovi; k článkům těm kladu odpovědi, aby nehřešili proti mně bližní, majíce za to, že bych byl oněm článkům učil.

Artikuloval mezi jiným takto:

Předně, že M. Jan Hus jak v měsíci červenci léta páně 1411 tak i před tím a potom, káže v kapli Betlémské lidu shromážděnému tehdy v počtu tří tisíc a více v řečené kapli a také na různých jiných místech obce pražské, několikrát mnohé bludy a kacířství jak z řečených kněh jmenovaného druhdy Jana Viklefa, tak ze své nestydatosti a lstivosti sestrojil, probíral, o nich rozjímal a hájil jich dle možnosti, zejména pak dole psaných.

Zde slídník odvážně lže, a tím méně jest mu věřiti, v čím více věcech lže tento slídník.

Předně, že po posvěcení hostie na oltáři zůstává chléb hmotný.

Lže.

Dále, že kněz, jsa ve smrtelném hříchu, nepřepodstatňuje těla Kristova.

Lže.

Dále, že odpustky od papeže nebo biskupa povolené nic nepomáhají.

Lže. Neboť když papež nebo biskup litujícímu dá rozhřešení, sám dává mu odpuštění hříchů služebně; ale odpustky peněžné, které se prodávají, ty nemají místa v písmě, aby dle peněz se jich odměřovalo.

Dále, že papež je Antikrist.

Toho jsem neřekl, ale pravil jsem: „Prodává-li papež obroči, je-li pyšný, lakomý a jinak v mravech na odpor Kristu, pak jest Antikrist.“ Ale chraň Bůh, aby z tohoto následovalo, že každý papež jest Antikrist; neboť dobrý papež, jako sv. Řehoř, není Antikrist, a nikdy nebyl, tak míním.

Dále, že kurie římská jest synagoga Satanova.

Tohle neříkám s dotvrzením, ale tak uslyšel jsem od oněch, kteří přicházejí z římské kurie. A jsou-li tam ctižádostiví, lakomí a pyšní, jak praví sv. Bernard v knize „K Eugeniovi“, pak jest to pravda; ale z toho nenásleduje, že každý, kdo jest v kurii římské, jest zlý.

Dále, že svrchu zmíněný Jan Hus řečené již a různé jiné bludy častěji ústy poskvrněnými před množstvím lidu a na místech jak veřejných, tak soukromých a několikráte v řečené obci pražské tvrdil, držel a hájil.

Lže. A kdyby lid, který navštívil má kázání, tohle slyšel, řekl by, že lže.

Dále řekl, že lidé světští mají odníti kněžím vezdejší statky, a že to jest záslužné.

Lže. Ačkoliv jsem řekl, že když kněží nechtějí dobře žíti, ale žijí zjevně špatně, jako držíce si veřejně souložnice, hrajíce v kostky a k napomenutí patrona nebo farníků nechtějí se napraviti, pak jestliže by po obžalování u diecesána nepolepšili svůj život, mohou jim zadržeti desátky za tím účelem, aby polepšili svůj život. Kdyby však nechtěli jej polepšiti, nechť dají chudým a neživí zjevné nepřátele Pána našeho Ježíše Krista.

Dále, že jmenovaný Jan Hus ve svrchu řečené kapli k lidu, tehdy tam v převelikém počtu shromážděnému, v kázání mezi jiným z poskvrněných úst vypustil tato slova oslovuje lid: „Hle nedávno zesnulý papež (označuje tím dobré paměti Alexandra V.) píše v listě svém arcibiskupu pražskému za příčinou vykořenění bludů M. Janem Viklefem v Čechách a na Moravě a jinde knihami jeho rozšířených, jak jste slyšeli z listu jeho, jenž vám právě byl přečten, že jsou mnozí lidé, kteří se drží článků téhož Jana Viklefa proti víře, a srdce jejich jsou kacířstvím nakažena: A já pravím a Bohu děkuji, že jsem neviděl žádného Čecha kacířem.“

Mezi všemi články tenhle jest (jediný), jenž není lží nakažen. Neboť řekl jsem tak a dosud říkám, že papež Alexandr psal to

z návodu Pražských a já dosud tvrdím a Bohu děkuji, že jsem neviděl žádného Čecha kacířem, o němž bych věděl, že jest kacíř, leč bych věděl, že vytrvale hájí blud protivný svatému písmu.

Dále, že k takovýmto slovům toho Jana Husi veškeren lid ihned s křikem odpověděl: Lže, lže! — míně tím svrchu řečeného P. Alexandra.

Zde lže; neboť lid nevzkřikl „lže“, ale když jsem já řekl: „Preláti naši přinesli nám bullu, v níž se píše, že srdce mnohých v obci pražské jsou nakažena kacířstvím“, tehdy lid vzkřikl: „Lhou, lhou“, totiž preláti, kteří obvinili nás a bully získali.

Dále řekl, že člověk nesmí býti dán do klatby, leč pro smrtelný hřích, ale on sám Jan Hus že takového hříchu na sobě nemá.

Zde lhář mísí pravdu se lží. Pravda jest totiž, že jsem řekl, že člověk nesmí býti dán do klatby, leč pro smrtelný hřích, jako praví svatí učitelé a kanon: Ale není pravda, že jsem řekl, že nemám žádného smrtelného hříchu; neboť já nevím, zda milosti neb nenávisti hoden jsem, a tak nevím, jsem-li ve smrtelném hříchu, čili nic; doufám však v milost boží, že nejsem ve smrtelném hříchu.

Dále praví, že ona klatba naň vznesená, ani jemu ani nikomu jinému není na škodu, ale obrací se ve chválu; a že neposlušnost toho Jana Husi (kterou jsem překážel nedovolenému nařízení) jest dobrá.

Tvrdil jsem a tvrdím, že ani mně ani nikomu nevinnému neškodí nespravedlivá klatba, když ji trpělivě a pokorně snáší, a že ona sama obrací se ve chválu, dle oněch slov proroka v žalmu: „Zlořečiti budou, ty však dobrořečiti budeš“, a dle toho proroctví, kde řekl Bůh: „Dobrořečiti budu zlořečením vašim“, i dle oněch slov sv. Matouše, v kap. 5.: „Blahoslavení budete, když vám zlořečiti budou a protivenství činiti, a mluviti všecko zlé o vás lhouce, pro mne. Radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích.“

Dále, že dříve jmenovaný Jan Hus, aby řečený lid zřejměji mohl navésti proti jmenovaným dvěma arcibiskupům, prelátům a kněžstvu v kázaní svém, aby bouře a pohoršení způsobil, vyložil lidu, tehdy v řečené kapli v převelikém množství shromážděnému, že král anglický odňal arcibiskupům, biskupům a jiným prelátům a kněžím svého království veškeré statky, a že mnohé z nich dal zabíti.

Tenhle článek celý jest nepravdivý a chybný. Ani bouří ani pohoršení nechtěl jsem způsobiti, ale vyhladiti. A co bych byl řekl o králi anglickém jest vůbec lživé, ačkoliv jsem slyšel, že biskupové a mniši polem táhli proti králi a že tento, jsa vítězem, rozkázal jednoho biskupa stíti a některé mnichy oběsiti poručil.

Dále, že týž Jan Hus řekl a vyložil předeslané k tomu konci a účelu, aby pobouřil lid a navedl jej k pronásledování arcibiskupa a kněžstva, pokud se týče těla i majetku jejich, aby tak takovýmito bouřemi svoji špatnost a i své bludy v minulosti i přítomnosti mohl obarviti a dále provozovati.

Také tenhle celý článek jest pln lži, neboť lid nikdy jsem nepobuřoval ani nenaváděl k pronásledování arcibiskupa a kněžstva, ani jsem nikdy nechtěl, jako nechci a nechtěl bych, špatnost nebo bludy obarviti a dále provozovati.

Dále, že jmenovaný Jan Hus svrchu zmíněné věci, rozmanité bludy častěji v řečené kapli kázal a káže každodenně, odkudž a pročež vznikl a vzniká velký rozpor, nejprvé mezi mistry a žáky řečeného učení, a pak mezi arcibiskupem, preláty a kněžstvem s jedné a lidem jmenované obce Pražské s druhé strany, a velká pohoršení již povstala, takže jaksi veškeren lid se stal neposlušným rozkazů řečeného arcibiskupa a jiných svých prelátů a správců kostelů; a jest se báti, že stanou se pohoršení ta vážnějšími, nezakročí-li se rychle.

Na lži zakládá se tento dlouhý článek a jest celý klamný, ježto pro mé kázání není rozporu mezi mistry a žáky, aniž rozepře povstala pro ně, ani pohoršení nevzniklo, leč by se to dělo náhodou, jako pro kázání Kristovo a jeho apoštolů mnozí byli v rozporu a jiní pohoršeni, ba i sami učedníci jeho byli v Kristu pohoršeni.

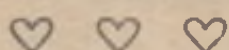
Dále, že mimo uvedené, jmenovaný Jan Hus od jednoho nebo dvou posledních let byl přítelem, pěstitelem a obhájcem dříve zmíněných bludů a kacířství vypsaných v knihách kdysi Jana Viklefa, jmenovaného arcikacíře, a že pro to vše v obci a diecesi pražské veřejně byl zostuzen. Pročež onen Jan Hus má býti pokládán nejen za kacíře, ale přímo za arcikacíře a jako takový a za takového má býti brán, držen, jmenován a počítán, jako držen, jmenován a počítán jest již dávno a veřejně ode všech z těchto krajin pravověrných a věřících. (Zde silně lže.)

Zde vyrabitel lží hromadí a vychrluje mnoho lží, ale vlastní nespravedlnost ho obelhala. Neboť nikdy — z milosti boží — nebyl jsem přítelem, pěstitelem a obhájcem bludu a kacířství, aniž jsem počítán za arcikacíře již dávno a veřejně ode všech z našich krajin pravověrných a věřících; ba přemnozí věřící, kdyby slyšeli tohle, co napsal lhář Michael, řekli by, že lže.

Svrchu řečený žádá tedy v protestu předeslaném, zde opakovaném, jménem, kterým shora, aby Vámi nejdůstojnějším otcem a Vaším určitým výrokem bylo prohlášeno, uznáno a oznámeno, že jmenovaný Jan Hus byl a jest kacířsky věřící a obhájce bludů proti víře katolické a kacíř i arcikacíř, odbojný a neposlušný roz-

kazů apoštolských a řečeného pana arcibiskupa, že mu nebylo a není dovoleno kázati a učiti svrchu řečeným věcem nebo něčemu z nich, a že jest s ním naložiti jako s pohoršovatelem a buřičem a že Vámi úřad kazatelský jest mu zadržeti; aby dále nekázal. ba aby musil vše svrchu řečené, ježto veřejně jím bylo to kázáno, veřejně před velkým množstvím v řečené obci pražské odpřisáhnouti a odvolati a aby musil veřejně potvrditi i stvrditi, že to vše bylo a jest proti víře katolické a kanonickým ustanovením a proti nařízením svatých otců, a že on jakožto kacířsky věřící a obhájce kacířů, sám kacíř a arcikacíř, buřič a pohrdatel rozkazů apoštolských, za příčinou předeslaného a jinak dle kanonických ustanovení musí býti potrestán, a Vámi aby byl potrestán.

Tohle jsou nejdůležitější články lživě proti mně podané v žalobě od Michaela ze Smradař,*) kteréhož Michaela lež bude souditi nejspravedlivější soudce.



Výklad Desatera.

Výklad Desatera božího přikázaní povstal v letech 1410 až 1412 v kapli Betlémské.

*

Cti otce svého i matku svou.

Přikázaní čtvrté jest toto: „Cti otce svého i máteř svou, abys byl dlouhověký na zemi, kterouž Pán Bůh tvůj dá tobě.“ — Věziž, že to přikázaní jest prvé na druhé desce položeno, abys věděl, že jakož prvé přikázaní prvé desky jest největši k milování Boha, neb sluší k poctivosti Boha otce: též toto přikázaní jest nejprvnější druhé desky, a největší k milování bližniho, neb sluší k poctění člověka otce. Dále věz, že otec někdy slove něčí proto, že ho tělesně urodil, jako Adam jest otec Abelův; někdy slove otec něčí proto, že neurodiv ho, má o něm péči jako otec. A tak Josef svatý byl otec Pána Ježíše, jakož řekla jemu matka jeho: Já a otec tvůj truchlíc hledali jsme tebe. Někdy otec i také máti můž slouti každý ctnostný, jakož dí Spasitel: Kdožkolivěk učiní vůli otce mého, jenž v nebesích jest, ten bratr můj i sestra i mátě jest. A že Pán Ježíš má ctnosti od Boha a ne od člověka dané zvláště, protož nemůž míti otce stvořeného, aby ten urodil v ctnostech Krista; ale matkou každého věrného, jenž rodí jeho duchovně v svatých dušech, způsobeje ty duše, aby přijaly duchovně Spasitele. Ale my máme otce naučením, i matky du-

*) Michal de Causis byl původně farářem v Praze u sv. Vojtěcha v Jirchářích a odtud mu přezdívali »ze Smradař«.

chovním rozumem v střevách milosrdenství, jež nám v duchovenství prospívají. A tak svatý Jan ty, kteréž k víře přivedl, nazývá synáčky, řka: Synáčkové moji; toť píši vám, abyste nehřešili. Též svatý Pavel dí těm, kteréž duchovně v Kristu urodil: V Kristu Ježíšovi já jsem vás urodil. Tímto obyčejem slovou kněží otcové duchovní těch lidí, o nichž péči mají, aby byli spaseni, křtí je a učí slovem Božím. A tak papež slove otec svatý; neb by měl péči míti, a duchovně jsa svatým, syny roditi, jako svatí apoštolové, jenž v pravdě byli otcové, a jich praví náměstkové také. Ale kteříž ani péče mají, ani v slovu Božím a v svátostech pracují, ti držíce křivě apoštolské místo, křivě se otcové nazývají; jakož také slove křivě svatý, kterýž není živ svatě. Také rodí-li syny zlým příkladem a zlým přikázaním, a pokrytstvím v zlosti, tehdy také jsou otcové, rodíce je v ďáblu, jenž jest jich otec i synův. A to dí Pán Ježíš kněžím a biskupům, když řekli: Otec náš Abraham jest. A opět: Jednoho otce máme, Boha. A on jim: Vy z otce ďábla jste. A dovedl jim z toho, že skutky ďáblovy činili, řka: Vy, což jste viděli u svého otce, to číníte. Druhé z toho, že jeho nemilovali, řka: By Bůh otec váš byl, jistě milovali byste mě. Třetí z toho, že řeči jeho nepřijali, řka: Nemůžete slyšeti řeči mé. A opět řka: Kdo z Boha jest, ten slova Boží slyší; protož vy neslyšíte, neb z Boha nejste.

A tak z té řeči máš, že kdož činy, kteréž ďábel velí, činí, a Krista nemiluje a jeho slova nerad slyší, ten má otce ďábla, ne stvořením, ale zlostí; a nemá Krista otce v milosti časné v tu dobu, ač druhý, tak jsa zlý, jest Boží syn od věčnosti vyvolený. Jako svatý Petr, když křivě přisáhl, že nezná Krista, v tu dobu byl bez milosti; ale však byl syn Boží vyvolením věčným, ač byl v ten čas syn ďáblův hříchem smrtelným. Týmž během mnozí jsou nyní hříšní synové ďáblovi, a také Boží: ďáblovi hříchem za čas, ale boží vyvolením od věčnosti; a když se pokají jako Petr, tehdy svrhnou se sebe ďábelství, i budou toliko synové Boží, jako ve čas jest svatý Petr. Ale kteříž jsou v hříších smrtelných a v nich ostanou, ti jsou ďáblovi zlostí, a synové Boží stvořením, zachováním, krmením, ale ne synové milostí k spasení. Toto ty slyše, buď pilen, abys byl synem Božím, bratrem Kristovým, sestrou i matkou, naplně vůli otce jeho nebeského, a tak seznáš, že toto přikázaní: Cti otce svého i máteř svou! netotiko chýlí se k tělesným rodičům, jenž jsou otec i mátě, ale i ku duchovním otcům.

A věz, žeť neškodí, aby bohatí ctili chudé; neb zákon Kristův dí, aby všichni křesťané ctěním se předcházeli, to jest, aby se spolu mile ctili. A Spasitel náš dal nám příklad, ctě matku a Josefa otce, to jest pilného stráži*) a chovače, a od židův křivě domnělého; ctil také, Bůh, král i biskup, své apoštoly, myje jim

*) = strážce.

nohy, dávaje nám v témž příklad, jakož sám dí: Příklad dal jsem vám, aby i vy též činili. A tak ač toto přikázaní chýlí se ku každému bližnímu, jakož milování, však zvláště tihne k bližním ctnostným, a ne k zlým, na něž čest nesluší, že ctností nemají, pro něž by měli ctěni býti. A že netoliko toto přikázaní sluší na tělesného otce a máteř, jež děti z přirození ctí a milují, a jich se bojí, ale také sluší na jiné, dí Aristoteles, že děti každému, kohož uzří, říkají: Tata! mama! Protož prostým smyslem tohoto přikázaní máme ctíti otce a máteř tělesné, i blízké v rodu i daleké s námi živé a potom mrtvé; a pak mravným smyslem máme ctíti rodiče duchovní, to jest naše vyšší; neb dí sv. Pavel: Kteříž dobře vládnou kněží, dvojí ctí buďte ctěni. Máme také ctíti Krista a církev svatou, jenž jest sbor svatých všech; neb on jest otec náš a ten sbor matka naše, on hlava naše a my jeho údové.

Pak pro lepší rozum patři, že troje jest poctivost, již máme rodiče ctíti, to věz: skutkem a srdcem a řečí. Neb psáno jest: Kdož se bojí Boha, rodiče ctí, a jako pánům sloužiti bude těm, jenž ho urodili, skutkem, řečí, ve vší trpělivosti. Aj, teď máš, že v trojí věci záleží ctění otce a mateře. Nejprvé v skutku, a to trojně: prvé, dávajíc jim potřebu tělesnou, jako pokrm a oděv; druhé sloužíce jim v skutcích milosrdných; třetí, bráníce jich od násilí, od hanění a tupení. Neb poněvadž každý, kdož můž, má nuznému činiti skutky milosrdné, ovšem více otci a máteři z většího zavázání; neb Spasitel náš učí, kterak v soudný den vyčte šest skutkův milosrdných, za něž vyvolení příjmou království nebeské, a zatracenci, že jich nedbali, budou na věky zatraceni. Pak sedmý skutek, o pohřbu mrtvých, položil Tobiáš svatý.

Milosrdní skutkové jsou tito: Navštíviti nemocného — Kristus dí: žalářného, — nakrmiti lačného, napojiti žíznivého, vykoupiti zavázaného, odíti nahého, přijati v dům pocestného, pohrabati mrtvého. Aj, pro ty skutky vezmou dobří království nebeské, neb dí Kristus: V tu dobu dí král těm, kteříž na pravici jeho budou: Pojďte, požehnaní otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa, neb lačen jsem byl a dali jste mi jísti, žíznil jsem a dali jste mi píti, hostem jsem byl a přijali jste mě, nah jsem byl a oděli jste mě, nemocen jsem byl a navštívili jste mě, v žaláři jsem byl a přišli jste ke mně, to věz pomohouc vykoupením neb jinak spravedlivě. Pak zpět dí také zlým: Jděte ode mne, prokletí neb zlořečení v oheň věčný, jenž připraven jest ďáblům a andělům jeho, neb byl jsem lačen a nedali jste mi jísti a tak dále. Aj, teď slyšíš odplatu z milosrdných skutkův, jimiž jsi dlužen nuzným, můžeš-li dostáti, a zvláště jsi dlužen otci a máteři; a neměl-li by, ale máš úsilovně pracovati, aby vydělaje neb věrně dobuda, živil je a pomohl jim z nouze; neb tak Anna,

žena svatého Tobiáše, živila ho svým tkaním, když byl oslnul.*) Pakli mají potřebu otec a mátě a jsou staří, tehdy máme jim sloužiti, podadouc jísti, píti, obláčíc, vodíc, a jest-li potřebí i kakat nosíc, jakož i oni nás vodili; neb poněvadž z lásky bratrské máme tak každému nuznému učiniti; když můžeme, a otce a máteř máme více milovati, protož ovšem více dlužni jsme jim to učiniti; neb jinak díme-li, že je milujeme, a vskutku jim nuzným mohouce neučiníme, tehdy řečí, ale ne skutkem lživě je milujeme, jakož dí sv. Jakub.

Druhý důvod jest tento: Nižádný nemiluje bližního jako sám sebe, kterýž více váží zboží než bližního, jako činí lakomci. A tak činí každý, kdož moha učiniti skutek milosrdný nuznému, a neučiní; protož nižádný taký nemiluje svého bližního jako sám sebe, a tak nemá lásky bratrské. A že Boha milovati a jeho přikázaní plniti spolu běží, tak že jedno nemůž být bez druhého, a Bůh přikazuje milovati bližního jako sebe, jisté jest, že taký každý hřeše nemiluje Boha ani bližního. Protož dí sv. Jan: Kdož by měl statek tohoto světa, a viděl by bratra svého, an nouzi trpí, a zavřel by střeva svá od něho, kterak láska Boží v něm přebývá?

Třetí důvod jest tento: Bůh nižádnému nebude milosrden jedině tomu, kdož bude milosrdný. Ale že lidé, jenž skutkův nemají milosrdných a mohouce, protož takým nebude Bůh milosrden; důvod jest Kristův, jenž dí: Lačen jsem byl, nedali jste mi jísti, žízniv, nedali jste píti; jděte do věčného ohně. Neb musí člověk míti slitování nad spolusluhou, jakož pán nesmírně důstojenství většího slitoval se nad ním; neb kterak by ten byl hoden vzíti milosrdenství, kterýž by nemiloval milosrdenství? Protož spolu běží to dvé: býti milosrdnu, a přijati od Boha milosrdenství. A to spoluběžení míní Kristus, řka: Blahoslavení milosrdní, neb oni milosrdenství vezmou. A svatý Jakub dí: Soud bez milosrdenství bude jemu, jenž neučiní milosrdenství. Protož zvláště v soudný den zlí budou odsouzeni z nemilosrdenství, aby všem oznámeno bylo jich zatracení.

Protož ač Bůh milostivě mučí zatracence, ale však milosrdně nic. Neb milosrdenství jest vůle, pomoci bídnému z bídy; a že Bůh nebude míti té vůle, protož milostivě je bude mučiti na věky, ale to nebude milosrdně. Protož dobře dí sv. Jakub: Soud bude jemu bez milosrdenství, kdož nečiní milosrdenství, v němž jsme více zavázáni otci a mateři, nežli jiným. Neb dobrodinství zavazuje k odplatě, a rodiči naši dali nám tělo, potom krmení, vychování a naučení s velikou prací. Protož dí Sirach: Cti otce svého a lkání matky své nezapomínej; pomni, že bez nich nebyl bys, a odplať jim, jakož oni tobě, to věz činili. A to znamenav Aristoteles, pokládá dobrodinství tři, jichž nemůžem odplatiti, to věz: Boží, rodičův a mistra. Bohu kdo odplatí, že dal duši? rodičům kdo

*) = oslepl.

odplatí, jenž dali bytnost těla? a mistru kdo odplatí, jenž dal umění? Protož rodiči, otec a mátě, jenž nás urodili, mají býti od nás ctěni, neb nás učinili, krmili a učili; a my také zase, jest-li potřebí, máme je krmiti, odívati i učiti, a tak naplníme vskutku ctění otce a máteře.

Druhé, rodiči těla mají řečí ctěni býti, a to trojím obyčejem; neb to v řeči ctění záleží v poctivosti, v poslušenství a v shovění neb v strpení. Neb dí svatý Jeronym: Ctění v písmě ne v pozdraveních, to věz řečí, tak velmi jako v almužnách a v dařích obětných ukazuje se. Protož teňť otce a máteř statečně ctí, kterýž úplně pokládá, že cožkolivěk má, že to vše jest jeho otce a mateře. A tak ctění otce a mateře záleží na žádosti a na skutku: na žádosti bázní, aby otec a mátě nebyli uraženi, ani čím nezřízeně zarmouceni; a milováním, aby se nebáli. A tak bážeň a milování ve ctění otce a matky spolu běží.

Pak poslušenství k otci a matce to chce, aby synové a dcerky v každém hodném přikázaní jich poslouchali, a jako sluhy jim poddáni byli. Protož dí sv. Pavel: Synové neb děti, poslouchejte rodičův! Neb poněvadž rodič má nad dítě jako nad kus svého těla přirozené panství, má dítě držeti poslušenství i v skutku i v řeči, nerovnaje se, ani přikazuje, ani laje otci a máteři, ale slouže, jakož ruka neb noha, neb jiný úd nepřikazuje celému člověku, ale poslouchá, což káže. Protož dí zákon Boží: Kdož láti bude otci neb máteři, smrtí umři. A opět: Urodí-li člověk syna neposlušného aneb protivného, jenž by neposlouchal otcova neb máteřina přikázaní, a trestán nebude chtíti poslouchati, popadnu ho a přivedu k starším města toho, a k bráně souda a řku k nim: Syn tento váš protivný a neposlušný jest, a napomínání vašich slyšeti hrzí,*) hodováním se zaneprázdnil a smilstvím a spolukvašeními; ukamenuje ho lid z města a umře, aby bylo odjato zlé z prostřed vás, a veškeren lid Izraelský ať se bojí.

Z tohoto Božího přikázaní jest naučení, kterak otcové a matky tělesné, a ovšem otcové duchovní, dlužni jsou v Boží při protiviti se Božím synům a puditi je druhdy až do smrti; neb více jsou Bohu dlužni než synům, a tím puzením více sobě i jim prospívají. Protož dí Šalomoun: Kdož miluje syna, hotoví k němu biče. A svatý Pavel dí: Kohož miluje Bůh, tresce a mrská každého syna, kteréhož přijímá. Druhé naučení, že lid vida nehodného syna, má se sjíti k trestání, buď syn čízkolivěk. Třetí máš naučení, proč to má se státi, že aby odtud pošlo dobré, a bázeň vší obci aby prospěla i budoucím. O by to přikázaní Boží bylo držíno dnes, kterak by slavně stálo křesťanstvo, jenž má pilněji zachovati to přikázaní, nežli židovstvo v starém zákoně! Jakož svatý Pavel ukázal,

*) == pohrdá.

přikazuje Korintům, aby smylníka vyvrhli jako starý kvas, a dali ho satanům k zahubení těla, aby duše byla spasena.

Z této řeči dále máš, že synové mají pokorně otcům a materám hověti, jich poslouchati, a od nich mile trpěti. Ale že syn nemá od otce, ani od matky tělesné ducha svého, jenž jest duše, ale od Boha, protož nemá jeho poslouchati v nižádném hříchu, ani v těch věcech, jenž by meškaly v Boží službě, neb to by již bylo otce a máteř tupiti. Protož, že Bůh jest nejvyšší pán a otec a zapovídá každý hřích, nemá člověk nižádného poslouchati proti Bohu: neb by to již poslušenství sáhlo nad Boha, a výše by položilo stvoření než stvořitele, a bylo by více v pravdě neposlušenství nežli poslušenství. Protož dí svatý Bernard: Učiniti zlé kterékolivěk z přikázaní, jest více neposlušenství nežli poslušenství. Také svatý Řehoř dí: Vědíno má býti, že nikdy skrze poslušenství nemá zlé učiněno býti. A svatý Isidorus: Když kdo, jenž vyšší jest, cožkolivěk přikázal by, což od Boha zapovědíno jest, aneb opustiti, což přikázáno jest, svatého Pavla řeč má jemu povědína býti, jenž dí: Jistě ač anděl s nebe sestoupě, jiné přikazovati bude, než jsme my apoštolové přikazovali, buď prokletý.

A z těchto řeči zdá se, že ani otcům tělesným, ani duchovním, když jsou protivníci zjevní Boží, dlužni jsou synové, aby je tak ctili, jako kdyby byli šlechetní; neb již by zrádci Božímu dávali čest, jenž na něho nesluší. Neb každý zákon, jenž zavazuje sluhu vyššímu stvoření, vždy v tom tajně míní, aby služba ta nebyla protivna úhlavnému*) neb nejvyššímu pánu. Máme však poslouchati i zlých rodičův i pánův, ale ne ve zlém, než v těch skutcích, jenž sjednávají se se zákonem Pána Krista. Také máme trpěti od otcův i mater i nevinné bití a protivenství, a kdyby byli nuzni a chtěli hříchu ostati, jim mile pomáhati; ale když by zjevně se Kristovi a jeho zákonu protivili, mají pomoci tělesné, i obcování i pozdravování zbaveni býti, jakož Pán Ježiš dí: Buď tobě jako pohan a zjevný hříšník. Neb jinak jakž by jim ve zlém obcování držel, tak by nebyl Krista hoden; neb dí Kristus: Kdož miluje více otce neb máteř než mě, není mne hoden. Ne poněvadž syn dlužen jest, vedle své moci z každé bídy otci a mateři pomoci, a všechnu nouzi a nedostatek od nich odpuditi, jisté jest, že nesmírně více dlužen jest jim duchovním milosrdenstvím než tělesným; neb tělesné milosrdenství sluší na ně tak daleko, jakož jim k duchovním pomáhá, a tak k blahoslavenství. A poněvadž tak jest, tehdy dlužni jsme i duchovnímu i tělesnému otci, abychom jim milosrdenství v nouzi i duchovní i tělesné ukázali, jakožto: lačné z nedostatku slova Božího slovem Božím nakrmiti, žíznivé nápojem sladkým, to jest utěšením lehkým, a druhdy vtipným výkladem napojiti, nemocné hříchem na duši duchovně utěšiti.

*) = hlavnímu.

mrtvé hříchem právem kostelním pohrabati, to jest z obce jako mrtvého vyvrci, žalářné ďáblovy modlitbou, naučením a trestáním vysvoboditi, nevěrné v dům matky církve svaté přijímati, a nahé v ctnostech ctnostmi odívati.

Aj, těmito milosrdnými skutky všickni křesťané mají sobě pomáhati, poněvadž jsou mezi sebou otcové a synové. A nemá nižádné v světě důstojenství koho od té pomoci vyníti, tak aby nechtěl jakožto od menšího přijíti takého milosrdenství; neb dal jemu Bůh moc, aby přijal také milosrdenství. Neb poněvadž papež, biskup, farář neb jiný kněz, jsa chud tělesně neb nemocen, rád by vzal pomoc tělesnou od svého menšího; ovšem více, duchovně jsa nuzen, potřeben neb nemocen, má mile přijíti a vděčnější býti, než by mu tělesné milosrdenství jeho menší ukázal, a zvláště proto, že Pán Bůh dal moc menšímu, aby mohl většímu tak pomoci. A z toho přikázaní dlužni jsme k bratrskému trestání, pomáhajíc údu církve, svaté matky, a ovšem více, než dávajíc matce tělesné potřebu tělesnou.

Dále z toho máš, že ten hřeší proti čtvrtému přikázaní, nectě otce Krista a matky církve svaté, kterýž vida matku svou v údech hříchem zprzněnou, netoliko neutře psoty, ale přidá neb rozmaže: přidá pochlebuje, neb více k hříchu dostrkuje, a rozmaže, utrhaje a mezi jiné vynošuje, aby též činili, aneb také posmívá se, že úd ten jest hříchem tak zmazán. Ale kterým dal Bůh moc, aby synové Boží byli, jenž ho mají za otce, ti mocně postaví se proti synům ďáblovým, aby odloučili zlé od matky své, choti Pána Ježíše Krista. Protož jako strážný, vida, ano bratru jeho spícímu zahynutí se blíží, z něhož mohl by procítě ujíti, nevystříhl-li by ho, těžce by zhřešil, ovšem více, kdož vida zahynutí bratra ve snu hřícha, neubudí-li ho, hřeší. Protož Kristus a jeho apoštolé často bdivě a horlivě napomínali, abychom bděli a zvláště Pán Ježiš, jenž dí: Což vám dím, to všem dím: bděte! A to pro trojí věc, jenž jest před námi skryta, to jest: soudný den poslední, hodina smrti a spasení. Protož dí: Věru bděte, neb nevíte dne ani hodiny. To o dvém; a o třetím dí Šalomoun: Není nižádný, hněvu-li či milosti hoden jest. Rozuměj: bez zjevení; neb apoštolové ti věděli, že mají býti spaseni, neb jim Kristus pověděl, řka: Radujte se a veselte se, že jména vaše napsána jsou v nebesích; to jest, že v Božím vyvolení jste položeni, aby byli měšťané nebeského království. A tak apoštolé, jsouce synové Boží, byli pilni spasení údův církve svaté, a ukázali, že z přirození údův církve svaté má to býti, aby každý úd zdravý a mocný, to jest, jakž můž, pomáhal jiným údům vedle svého řádu, jakož učí sv. Pavel: a úd mrtvý jedem hřícha odťatý, po třetím napomenutí již míti za úmrlý, a k němu míti mrzkost a ohavnost, jako má k údu těla odťatému. A to velí Spasitel řka: Neposlouchá-liť obce, buď tobě jako pekelník, pohan, neb zjevný hříšník.

Zlomky kázání betlémského M. Jana Husa.

Písemných spracování kázání svých v kapli Betlémské Hus po sobě nezanechal. Zlomky tuto otištěné pocházejí však od posluchačů, kteří zaznamenávali si úryvky kázání Husových. Pravdivost výroků těchto dotvrdil i arcibiskup, ano i sám Hus.

*

Hle, papež právě zemřelý píše v listě svém arcibiskupovi Pražskému na vykořenění některých bludů M. Janem Viklefem v Čechách, na Moravě a jinde rozsetých, jak jste z právě přečteného listu slyšeli, že jsou mnozí lidé, kteří články téhož Jana Viklefa proti víře drží a jichž srdce nakažena jsou kacířstvím: A já pravím, a Bohu děkuji, že jsem neviděl žádného Čecha kacířem

. . . .

Hle, naplnilo se proroctví, které píše Jakub z Terama, že léta Páně 1409 povstane jeden, jenž bude pronásledovati evangelium, epištoly a víru; neboť nevím, zda-li jest v nebi nebo v pekle tento právě zemřelý papež, který píše na svých oslích kůžích, aby arcibiskup spálil knihy M. Jana Viklefa, v nichž mnoho dobrého jest obsaženo . . . .

. . . .

Hle, odvolal jsem se z rozkazu arcibiskupova a rovněž nyní se odvolávám: Chcete tedy se mnou státi? . . . .

. . . .

Věztěž také, co jsem oznámil a oznamuji, že nutno, abych buď kázal, nebo byl vyhnán ze země, nebo zemřel v žaláři, protože papežové mohou lháti a lhou, ale Bůh nelže: Protož uvažte to vy, kdo chcete se mnou státi, a nebojte se klatby, neboť jste se zároveň se mnou odvolali dle řádu a zvyklosti církve . . . . .

. . . .

Vskutku by bylo nutno, jako bylo přikázáno ve starém zákoně Mojžíšem, aby každý, kdo chce hájiti zákona božího, opásal se mečem a byl připraven, abychom tak i my se opásali a hájili zákona božího . . . .

. . . .



Husovy odpovědi k obžalobám.

III.

K obžalobě Michala de Causis do Říma zaslané přidružila se r. 1412 zpráva o brojení Husově proti odpustkům, následkem

čehož vyřknul sám papež nad Husem klatbu, načež uchýlil se Hus na radu samého krále na venkov. Když pak svolán byl církevní sněm do Kostnice, před nějž měl se dostaviti i Hus, přišli tam i hlavní žalobci Husovi: biskup litomyšlský Jan Železný, Štěpán Páleč a Michal de Causis. Mimo to i kapitola svatovítská a vyšehradská poslaly do Kostnice kromě četných darů peněžitých písemná svědectví pod přísahu vzatých svědků. Svědectví ta dostala se Husovi do rukou, odtud odpovědi a vysvětlivky k jednotlivým článkům.

*

Výpovědi svědecké proti M. Janu Husovi r. 1414.

Zde položil jsem odpovědi s přípisky k článkům a výpovědi svědků, předně proto, aby nedomnívali se lidé, že já tak jsem učil nebo toho se držel, jak tito lživě dosvědčují, něco přidávajíce, něco ubírajíce, po druhé proto, aby lháři zjevni se stali; a po třetí proto, aby poznali lidé víru mou v oněch bodech.

Výpovědi svědecké se jmény osob mám ty, jež sepsal notář, který svědky vyslýchal. Bůh mi usoudil, abych poznal nepřátele své a vyvrátil jejich lži.

Výpověď Protivova.

Pan Jan Protiva, farář kostela sv. Klimenta na Poříčí v Praze, vykonav přísahu a tázán jsa, byl-li přítomen, když M. Jan Hus řekl, že po posvěcení hostie zůstává chléb hmotný, odpověděl, že byl přítomen na faře P. Bernarda, tehdy faráře kostela sv. Michala na Starém Městě Pražském po snídani, když mistr Jan Hus jal se rozmlouvati (byla to disputace, neboť byli tam mistři a bakaláři) o svátosti těla Páně, řka, že zůstává tam po posvěcení chléb hmotný, čili podstata chleba ve svátosti. A když jmenovaný pan Jan odporoval, odvolávaje se na výroky učenců a určení sv. římské církve, a zvláště na svatého Řehoře, jmenovaný M. Jan Hus prý řekl: „Což Řehoř? Byl to prlenec (řekl jsem) t. j. kejklíř, (není pravda), ježto dává své výroky do rýmů.“ K tomu pak řečený pan Protiva odpověděl, že sv. římská církev nemá ho za kejklíře, ale za nejsvětějšího učitele. Tehdy jmenovaný M. Jan Hus doložil: „Chcete věděti, pane Protivo, co to jest? A tak vězte, že jinak to není, než, že je-li kněz v milosti, t. j. bez smrtelného hříchu, tehdy slouže mši tolik koná, že chléb se posvěcuje a stává se tělem Kristovým (pravda jest), ač zůstává tam podstata chleba (lživě přidává); je-li však bez milosti, t. j. ve hříchu smrtelném, tehdy nic nekoná (lže), ani chleba onoho neposvěcuje (lže), ani nepovstává tam tělo Kristovo (lže), ale chléb zůstává (lže) chlebem jako dříve byl.“ A řečené pravil vážně a tvrdil.

Byv otázán [Protiva, rozumí se], kdy to řekl [t. M. Jan Hus] odpověděl: „Myslím, že léta Páně 1399, nebo tak nějak; a toho času kázal v témže kostele sv. Michala.“

Ví veškeren věřící lid, který chodil na má kázání od počátku mého kazatelství, že jsem kázal opak, pravě, že jak dobrý tak špatný kněz přepodstatňuje hodně, jako praví svatí a sám Bůh. A tuhle lež Protivovu mohou pochopiti oni, kdo mají má kázání z prvního roku mého kazatelství, v nichž jsem napsal tahle slova svatého Augustina: „V církvi katolické tajemství těla a krve Páně nikterak od dobrého kněze více, od špatného méně se nevykonává.“ Po druhé překonávána jest lež jeho tím, že tehdy jsem ještě nebyl knězem. Po třetí v tom, že já zovu sv. Řehoře „prlenec“, t. j. „rýmovník“ nejlepší, a on vykládá to v „kejklíř“.

Byv otázán na článek, že v domě Václava češíře M. Jan Hus mluvil slova bludná a pohoršlivá, — zda jemu o tom něco jest známo, odpověděl, že článek onen veskrze pravdivý jest.

Lhal, něco přidávaje a něco ubíraje. A proč, je-li, jak myslí kazatelem pravdy, nevyplísnil mne bratrsky, nebo neobžaloval onoho roku, ale po tolik let mlče, lži připojil?

Byv otázán, kterého roku, odpověděl: „Léta Páně 1401, v domě, jak ve článku jest, a za přítomnosti M. Jeronýma Pražského, tehdy bakaláře svobodných umění, Václava, hostitele domu, Mikésky, zetě jeho a Kříže, kramáře a měšťana Starého Města Pražského.“ Ale že při řeči a kázání jeho k lidu v kapli Betlémské (viděl jsem ho seděti na kázání se sklopenou hlavou, v šedém pláštíku a s tváří zahalenou kuklí a věda z upozornění některých, že přišel ke zkoušení, řekl jsem po výkladu podobenství dobré pšenice a plevy: „Kuklíku! napiš to, a nes na onu stranu!“ I nesl jest, ale utrhl pravdy) byl [t. Protiva] přítomen, když řečený Jan Hus řekl, že kazatelé jsou podobni volům (pravda jest): „Neboť jako volové mlácením oddělují zrno od plevy, tak kazatelé ctnosti od neřestí (pravda jest), a cenné od bezcenného; a jako lidé shromážďujíce zrno, schovávají je, plevy pak odhazují, tak my činiti máme. Co jest zrno, než přikázaní boží? (pravda jest). A co plevy, než ustanovení lidská? (Přidej, nespravedlivý svědku, ustanovení, jež nejsou založena v zákoně a jsou proti zákonu.) Jako tedy zrno se schovává a pleva zahazuje, tak my zachovávejme přikázaní boží a zavrhněme (nedovolená) ustanovení lidská a nedbejme jich.“

Byv otázán, kterého roku, odpověděl, že 1409 po neděli černé, jak myslí v úterý nebo ve středu. A jiných více článků (kéž jen lásky a čistoty) řekl, že má doma.

Dále slyšel [t. Protiva] povídati, že týž Hus řekl, že jakýsi Belial mezi jiným napsal (to jsem řekl), že prý léta Páně 1409

povstane člověk, jenž chce zrušiti evangelium Kristovo, a to že jest sám papež Alexandr (zde lže).

Dále o článku o pobuřování odpověděl, že slyšel, ale sám přítomen nebyl: „a slyšel jsem, že vše jiné v témž článku obsažené obecnou pověstí se povídá."

Buřičem s milosti boží, nikdy jsem nebyl, ale vždycky jsem kázal, aby mír zachovávali lidé navzájem a milovali se mezi sebou.

Dále o článku, kde řekl M. Jan Hus, že Viklef jest katolický učitel, a že by chtěl, aby duše jeho byla tam, kde jest duše onoho, a to řekl na kazatelně — odpověděl [t. Protiva], že slyšel to mluviti obecnou pověstí, a že tam byla přítomna paní Barbora, manželka Petra z Meziříče, jež byla při slovech předeslaných a od té že to uslyšel.

Česky nedovedu říci slovo „katolický" jinak, leč by se řeklo „obecný"; praví-li se však „křesťanský", tehdy říkám a řekl jsem, že Viklef jak doufám byl dobrý křesťan, a doufám, že jest v království nebeském. A takto řekl jsem ve své řeči: „V naději chtěl bych, aby tu byla má duše, kdež jest mistrova Janova Viklef." Pročež i dnes doufám, jakkoli netvrdím, že jest ze spasených, ježto nechci nikoho odsuzovati, o němž nemám písma, nebo zjevení, nebo smyslové známky, že jest odsouzen. Neboť dí Spasitel: „Nesuďte a nebudete souzeni!"

Dále o článku onom: „Za kacíře důstojného Jana Viklefa prohlašují, jenž pravdu řekl: někomu hlavu zvikle" — odpověděl, že veřejně to slyšel mluviti obecnou pověstí.

Řekl jsem a napsal: „Ó Viklef, Viklef! nejednomu ty hlavu zvikleš! an již mnohými vikle, a zvláště kněžími lakomými."

Dále o článku, že Hus svým kázáním štve a štval Čechy proti Němcům, odpověděl [t. Protiva], že to slyšel a že jde o tom veřejný hlas i pověst, že Hus řekl: „Čechové z této stránky jsou ubožší nežli psi nebo hadi, ježto pes hájí pelech, na němž leží, a kdyby ho chtěl jiný pes odehnati, bojoval by s ním, a podobně had: Avšak nás Němci utlačují a úřady v Čechách obsazují, a my mlčíme." A proto, jak bylo řečeno, studenti vypuzeni byli z vysokého učení.

Když vtrhli Bavoři a podobně Míšňané do království Českého a pálili vesnice a mučili a pobíjeli chudé Čechy, měl jsem bolest nad neštěstím a řekl jsem, že s této stránky jsou Čechové ubožší, než psi nebo hadi, ježto nehájí, ač mají spravedlivou příčinu, svého království. Podobně jsem řekl a říkám, že Čechové v království Českém dle zákonů, ba i dle zákona božího a dle vrozeného zákona přírody měli by býti první v úřadech v království Českém, jako i Francouzové v království Francouzském, a Němci ve svých

zemích, aby Čech dovedl spravovati své poddané a Němec Němce; ale k čemu by bylo, aby Čech neznalý řeči německé byl farářem nebo biskupem v Německu? Ten zajisté tolik bude platen, jako u stáda pes němý, nedovedoucí štěkati; tolik také nám Čechům platen jest Němec. Věda tedy, že toto jest protivné i zákonu božímu i kanonům, tvrdím, že jest to nedovolené. Němečtí studenti pak nebyli vypuzeni nějakým člověkem, ale vlastní přísaha je vypudila, kterou se zavázali pod trestem klatby, křivé přísahy, ztráty cti a pod trestem sta kop, že nikdo z nich nechce setrvati na vysokém učení pražském, leč by oni měli tři hlasy na universitě a národ Český toliko jeden. Ale vrchu nabylo nařízení královské, dle zakládací listiny university, kterou císař Karel svaté paměti potvrdil zlatou pečetí.

Svědectví Jana Pekla, druhdy kazatele svatojilského.

P. Jan, kazatel kostela sv. Jiljí v Praze, mezi jinými výpověďmi klade: Předně, že slyšel M. Jana Husa v řeči říci, že „můžeme dobře býti spaseni bez papeže“ (to jest pravda; neboť není možná, aby za časů Anežky, která na dvě léta a více zmocnila se papežství, aby tehdy nikdo nebyl mohl býti spasen, ačkoliv tehdy nebylo papeže) a to že opakoval, a káže denně, ve svátek i jindy (pouhá lež, ježto po mnoho dní svátečních papeže ani nejmenuji).

Dále klade, že slyšel od téhož (t. M. Jana Husi), že řekl, že kněz, jsa ve hříchu smrtelném, nedává rozhřešení, řka: Jak může svázaný svázaného uvolniti?

Toho bludu, jejž mi připisuje, vypovídaje více než jsem řekl, již ti se drží, kdo tvrdí, že kněží u sv. Michala, u sv. Mikuláše, u sv. Víta a sv. Martina nedávají rozhřešení a nemohou ho dávati, a aby ukázali onen blud skutkem, nechtí se ani zpovídati, ani těla Kristova ani jiných svátostí přijímati v oněch svých farách; a to činí z návodu pražských zpovědníků.

Dále klade po článcích, které mu byly přečteny z vlastního popudu, že slyšel z úst samého Husa, ležícího v nemoci na lůžku, že řekl, že všech 45 článků vyňatých z kněh Viklefových jest správných, vyjma jediný článek o těle Kristově, a ten ještě položil na uváženou ne tvrdivě, podrobuje se opravě jiných.

Není pravda, neboť oněch 45 článků není všech Viklefových, kterých tento byl by se držel, ale jsou smyšleny M. Janem Hübnerem, jemuž ve shromáždění universitním řekl M. Mikuláš Litomyšlský svaté paměti: „Ty falešně, nespravedlivě a chybně vyňal jsi z knih články, které tam tak nestojí.“ A já jsem řekl, že „takoví padělatelé knih měli by býti upáleni hodněji, než tihle byli upáleni“, míně tím Berlína a Vlašku dobré paměti, kteří onoho času pro

falšování šafránu byli upáleni. Vyznávám pak, že jsem řekl, že v dobrém smysle mnohé články jsou správné, chtějí-li je lidé vykládati zbožně. Pročež ani později nechtěl jsem souhlasiti s tím, aby všechny ony články byly odsouzeny, abych neupadl v ono: „Běda, běda, těm, kdo nazývají dobré zlé.“ Ale neříkám také, že všechny jsou správné, ježto několik článků Hübnerových jest falešných.

Beneš, kazatel hradu pražského.

Mezi jiným pod přísahou položil, že uslyšel od M. Ondřeje z Broda, že tento na Zelený čtvrtek se svým žákem uslyšel od jmenovaného Jana Husi, že kázal v kostele sv. Havla, že po posvěcení ve svátosti oltářní zůstává chléb, a že jiné bludy z kněh Viklefových kázal lidu.

Nikdy na Zelený čtvrtek nekázal jsem u sv. Havla, ba nikdy jsem nekázal česky u sv. Havla. Buď lže Beneš, předstíraje lež Brodovu a žáka jeho, nebo naopak lže onen vypravuje onu lež Benešovi. A nevím jak by se česky řeklo „materialis“, aby to znělo jako slovo řečené. A když praví, že jiné bludy z kněh Viklefových jsem kázal lidu, lže, neboť nemohl by ukázati ani jeden blud, který bych byl kázal.

Svědectví a výpovědi Pavla, kazatele svatohaštalského.

P. Pavel, druhdy kazatel u sv. Haštala, pod přísahou řekl mezi jiným, že uslyšel od M. Jana Husi v kázání k lidu, že kázal, že ve svátosti oltářní po posvěcení případek zůstává s podmětem, jako na př. člověk v plášti, a duše v těle, tak Bůh v chlebě.

Hle, jak popleteně tenhle lže. Předně, ježto ani „accidens“ ani „subjektum“ nedá se v češtině přibližně vyjádřiti, a když praví, jako na př. „člověk v plášti“, chce tento ničemný svědek říci, že člověk jest v plášti jako případek v podmětu, což bych já velmi pošetile byl řekl. Kéž by chápal a rozuměl, že pravil jsem to tak, že jako člověk halí se do pláště, tak tělo Kristovo halí se jaksi ve formu chleba; a jako duše skryta jest v těle, tak tělo Kristovo skryto jest ve formě chleba, dle oné církevní písně: „Čeho mysl nepojímá, toho právě víra přímá pokorou svou dosáhá.“ A dle slov Augustinových v kan. „O posvěcení“, rozdílu 2., kapitole „Kdo jí“: „Co vidíme, jest chléb a kalich, což také nám oči uvědomují; v čem však také žádá víra býti naučena, chléb jest tělo Kristovo, kalich krev.“ Tolik Augustin.

Dále, že M. Jan Hus řekl v kázání, že kdokoli jest svázán, nemůže rozvázati, t. j. dáti rozhřešení.

Tenhle blud v oněch jest, kteří praví o knězích u sv. Mikuláše, sv. Michala atd., že nemohou dávati rozhřešení a jinými svátostmi přisluhovati.

Dále, že M. Jan Hus káže o těle Kristově, řekl: „Hle, zde praví se, já jsem chléb a ne tělo Kristovo“, několikráte to opakuje, ale nepřipojil, že řekl [t. Kristus] „živý“; a tak i o jiných místech písma: „Pojďte, jezte chléb a ne tělo mé“, což řekl ubíraje a komole písmo.

V pravdě tenhle nespravedlivý svědek ubral a skomolil, jak lstivě chtěl. Neboť Kristus řekl: „Já jsem chléb a totoť jest tělo mé“, a nečetl jsem, že by byl řekl: „Já jsem tělo.“ A já tvrdím, že ve velebné svátosti jest chléb, jest i tělo Kristovo; neboť říkám v kanonu mešním: „Přijmu chléb nebeský“, a přijímám tělo Kristovo.

Dále klade, že slyšel od téhož Jana Husi říkati a kázati, že nikdo není dáván do klatby, a nemůže do klatby býti dán, leč onen, koho Bůh dává do klatby, a zejména ne pro peníze.

Zde po druhé ubral. Já často jsem řekl, že nikdo není spravedlivě dáván do klatby, a nemůže býti spravedlivě dán do klatby od svého představeného, leč koho Bůh do klatby dává, a že nikdo nemá býti dáván do klatby, leč pro smrtelný hřích; protože v XI., v kvestii 3. se praví: „Nikdo z biskupů nezbavuj nikoho bez určité a zřejmé příčiny církevního obcování pod klatbou; neboť klatba jest věčné odsouzení na smrt, a nemá býti ukládána, leč pro smrtelný hřích, a to jen na toho, kdo jinak nebude moci býti napraven.“ Toto praví kanon, a taktéž i sv. Augustin a sv. Tomáš.

Dále klade, že řekl, že žena, nemá-li smrtelného hříchu, jest ve všem důstojnější, než papež.

Lže silně. Neboť žádná žena dle přírody, jak praví všichni filosofové, není důstojnější muže, a následovně žádná žena není ve všem důstojnější než papež. Připouštím však, že jsem řekl, že nejdůstojnější žena, matka Spasitelova, jest důstojnější po Kristu, než kterýkoli papež; a připouštím, že jsem řekl, že Rebeka (t. j. stařena), která blíže následuje Krista v životě a více ho miluje, než papež, že ona jest světější a následovně důstojnější u Boha než papež. Neboť Bůh nepřijímá osoby, ale každého dle zásluh odměňuje.

Výpovědi pod malou přísahou Mistra Ondřeje z Broda.

Mistr Ondřej z Broda, kanovník kostela pražského, mezi jiným pod malou přísahou řekl: Předně, že je mu známo, že Mistr Hus obstaral od krále a rady list proti třem národům k dosažení tří hlasů pro národ česky proti řádu universitnímu a smlouvy učiněné mezi národy.

Zde mluví pravdu; já totiž ochotně postaral jsem se dle zakládací listiny university o list královský, který ještě má uni-

versita, a já učinil jsem tak na radu Brodovu; neboť zapřísáhl jsem ho, aby řekl, je-li to spravedlivo. A on řekl: „Ó Huse! Nemáme v téhle záležitosti nějakého osvoboditele?“ I řekl jsem mu: „Doufám, že budeme míti osvoboditele.“ A později leže v přetěžké nemoci, tázal jsem se ho, když ke mně přišel s M. Janem Eliášovým, když oba stáli u mého lůžka, bylo-li by spravedlivo, abychom měli tři hlasy. A oba řekli: „Kéž by Bůh dal! My však nikdy nebudeme moci toho dosíci.“ I pravil jsem jim: „Hle, přišel prvé posel od krále s listem universitě; hle, máte opis, čtěte jej!“ A oni přečetše jej a zaradovavše se oba, schválili to. Já pak pravil jsem jim: „Hle, já jsem téměř na prahu smrti; zemru-li, tedy prosím, usilujte o spravedlnost a osvobozeni našeho národa.“

Byv pak svědek tázán, jak ví svrchu řečené, odpověděl, že byl na Horách Kutných s jinými mistry jmenovaných tří národů. A na veřejných poradách universitních to činil [t. Hus] a tak daleko to přivedl, že starší mistři pro hrozby a postrach (Ó bázlivci! proč se neodvažovali vyznati pravdu?) neodvážili se dáti svůj hlas; neboť řekl-li někdo z mistrů, aby řády přísahou stvrzené byly dodržovány, ihned Hus se svými spiklenci nazval ho zrádcem krále a království (lže, nikdy žádného mistra nenazval jsem zrádcem), a (jak sám předpokládá vypovídající) králi zjevil porady. (Zde mne sám, nebyv tázán od notáře, nazývá zrádcem porad; jeho samého zasahuje střela jeho.) A proto prý věří, že článek ten jest správný.

Dále vypovídá, že když týž [t. Hus] skládal kázání, které v Betlémě po snídani na Zelený Čtvrtek hodlal kázati, klerik jeho jménem Václav, přišed řekl: „Hle, již řekl!“ Tehdy svědek pravil: „Kdo řekl a co řekl?“ I odpověděl: „Hus řekl, že po posvěcení v eucharistii zůstává chléb.“ A svědek odpověděl: „Špatně, ba nejhůře řekl!“

Pravil jsem a pravím, že v hostii zůstává chléb, jenž dí: „Já jsem chléb života“; a apoštol praví: „Zkusiž sám sebe člověk a tak z toho chleba jez“; a o tom dí každý kněz při mši: „Přijmu chléb nebeský, a jméno Páně vzývati budu.“ Ale co tenhle říká, že jsem řekl: „V eucharistii zůstává chléb“, to není pravda, že jsem řekl, ježto nevím, jak vlastně říci v češtině přibližně „eucharistie“; a kdybych řekl „in eucharistia, v dobré milosti neb v dobrém daru zůstává chléb“, zda bylo by to řečeno vhodně anebo k pochopení lidu?

Dále uvádí, že M. Jan Hus přišed do jeho jizby v kolleji Karlově, ve které jmenovaný svědek tehdy bydlil, řekl mezi jiným: „Hle tihle kněží venkovští, (kteříž, když jmenuje se chléb, ihned berou to o chlebě hmotném, uhněteném v hmotné díži) mne haní proto, že jsem kázal, že chléb zůstává v posvěcené hostii; a rád bych věděl (ba mistr hlubokých smyslů rád by to věděl), co se

tam láme, nezůstává-li tam chléb.“ Tehdy týž svědek pohlédl (jako Jidáš) na své druhy (Řehoře a Mikuláše) tehdy tam přítomné, upozorňuje je, aby dali pozor (aby později obžalovali); a onen [t. Hus] pozoruje to, ihned odešel od něho. Později M. Mikuláš z Podviní po odchodu Husově řekl k svědkovi: „Proč jste mu nic neřekl?“ I odpověděl: „Chtěl jsem více takových věcí od něho slyšeti.“

O lstivý! Špatně-li jsem mluvil, proč chtěl jsi více slyšeti a nenapomenul jsi mne jako bratra? Byl jsi přítel v ústech a lstivý nepřítel v srdci; do tolika let nesl jsi lest v srdci svém!

Dále uvádí, že M. Hus píše svá kázání nazval papeže Bonifáce kacířem.

Ukaž, nespravedlivý svědku, ve kterých kázáních jsem napsal, že papež Bonifác je kacíř? Tohle dosvědčil bez vyšetření, a lhal aniž by byl nalezl to napsáno. Neboť nenalezneš v mých spisech, že bych některou osobu prohlašoval za kacíře, leč bych někoho tak nazýval dle mínění svatých, nebo řka povšechně: „Kdo svatokupectví provádí, ten jest kacíř“, nebo: „Každý, kdo zatvrzele protiví se písmu svatému, ať slovem či skutkem, ten jest kacíř.“

M. Mikuláš z Podviní vypovídá.

M. Mikuláš z Podviní pod malou přísahou vypovídá mezi jiným: Předně, jak M. Jan Hus přišel do jizby M. Ondřeje z Broda v kolleji Karlově, a za přítomnosti jeho, svědka, tamtéž mezi jiným řekl: „Hle, důstojní mistři! Co tihle venkovští kněží mluví o mně, že jsem kázal, že ve svátosti oltářní zůstává podstata chleba? Rád bych od nich přece slyšel, co by mi řekli, co že se láme tam, nezůstává-li podstata chleba?“ A tak tento svědek s jinými, totiž M. z Broda a M. Řehořem (Lvovým) z Prahy na se pohlédli, a on [Hus] pozoruje to odešel. A potom svědek řekl k oněm mistrům Ondřejovi a Řehořovi (tři druhové lstivě se mnou mluvící!): „Hle mistři! Již uslyšeli jste to z úst jeho, a nic jste k tomu neřekli?“ A oni odpověděli: „Chtěli jsme více slyšeti od něho“ (totiž, abychom ho zradili).

Hle, tenhle s Brodem byl, ale jinak svědčí: neboť Brod řekl: „Zůstává chléb“; tenhle pak říká, že jsem řekl „zůstává podstata chleba.“ Tenhle lživě přidal toto slovo podstata.

Výpověď Mikuláše, faráře ve Všetatech.

Mikuláš, farář ve Všetatech vypovídá mezi jinými pod přísahou: Předně, že uslyšel od mistra Husi, že ve svátosti oltářní po posvěcení zůstává podstata chleba.
Lže.

Svědectví Václava z Voděrad, veřejného notáře.

Václav z Voděrad, veřejný notář, mezi jiným pod přísahou vypovídá: Předně, že slyšel z úst mistra Husi v kázání k lidu, an kázal a řekl: „Dítky! Buď pochválen Bůh všemohoucí, že jsme vytiskli Němce, a máme svůj cíl, oč jsme usilovali, a jsme vítězi; a zvláště díky vzdávejte panu Mikuláši Augustinovi, neboť on dokázal to u krále k našim prosbám.“

Dále vypovídá, že častěji uslyšel M. Jana Husi, jak říkal a kázal: „V pravdě, co vidíte? Častěji řekl jsem vám, že vírou vidíme tělo Kristovo v onom chlebě, jenž knězem jest povznášen“, připojuje: „Nemyslete, že kněz pojí tolik z těchto způsob, aby se nasytil a z kalichu tolik píti bude, aby se napojil.“

Často jsem řekl, že vírou vidíme tělo Kristovo ve způsobě nebo podobě chleba, a tak tedy v chlebě, jako praví Apoštol v I. listu ke Korintským, 10. kapitole: „Chléb, kterýž lámeme, zdaliž není společnost těla Kristova? A Augustin „O posvěcení“ v rozdílu 2. praví: „Co vidíme, jest chléb.“ A kněz přijímaje svátost praví: „Chléb nebeský přijmu atd.“

Dále, že častěji od něho uslyšel, že kněz jsa ve smrtelném hříchu, nemůže jinému, jenž se mu zpovídá, dávati rozhřešení.

Lže zde v tomhle s jinými. Ale pravda jest, že jsem řekl a říkám, že nemůže kněz, jsa ve hříchu smrtelném, dáti rozhřešení jinému hodně nebo záslužně, ježto hřeší tak dávaje rozhřešení ve hříchu smrtelném.

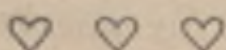
Dále pravil, že uslyšel od M. Jana Husi, když v Betlémě lidu kázal, že řekl, že nevzal by onu kapli plnou zlata, aby ustoupil od slov a cesty Viklefovy.

Zde lhář ten mísí lež s pravdou. Neboť řekl jsem, že nevzal bych kapli plnou zlata, abych ustoupil od pravdy, kterou jsem poznal ze slov Viklefových, ale neřekl jsem od cesty Viklefovy. Neboť kolikkoliv pravdy řekl Viklef, to přijímám, ne že jest to pravda Viklefova, ale že jest to pravda Kristova. Neboť pravil Augustin ve spise proti Peocilianovi, a jest to obsaženo v I., kvestii 11., kapitole „Pán oznámil“: „Jestliže tedy apoštol svědectví jakési cizinky, ježto správným je shledal, i sám dosvědčil, proč bychom nemohli u kohokoli nalézti něco, co jest Kristovo a pravdivé, byť byl i onen, u koho se to nalezlo, nespravedlivý a lhář.“ Tolik Augustin.

Dále řekl, že lépe jest přísahati při Bohu živém, než na obraz nebo pergamen.

Tohle jsem řekl před inkvisitory kacířů, M. Maříkem a biskupem Jaroslavem a před generálním vikářem, když týrali kněze Abrahama, tvrdíce přede mnou, že nechtěl přísahati. I děl jsem

k němu před nimi: „Ty nechceš přísahati?“ A on odpověděl: „Přísahal jsem jim při Bohu živém, že chci pravdu říci, a oni nutili mne, abych přísahal na evangelium a obraz ukřižovaného.“ Já pak, Jan Hus, řekl jsem jim, že sv. Jan Zlatoústý takové nazývá pošetilými, kdo vyžadují přísahy na stvoření, jakoby lepší bylo přísahati skrze stvoření než skrze Boha. A ihned generální vikář jménem Kbel řekl zuřivě: „Ha, mistře! Vy jste sem přišel, abyste poslouchal, ne abyste dovozoval.“ A já pravil jsem mu: „Hle, vy chcete tohohle kněze odsouditi, řkouce, že drží se bludů Valdenských, a on přísahal vám při Bohu: Je-li to spravedlivo?“ A mnoho jiného mluvil jsem k nim.



O svatokupectví.

II.

Kterak faráři a třídníci*) také svatokupectvím hřeší, z prvních řečí a z jich skutků může shledáno býti. Neb může býti svatokupec, vstupuje ve farářství, jako dříve řečeno, když pro vzácnost světskou, pro zboží, nebo pro rozkoš tělesnou, a snad nehodný pro hříchy jiné a pro neumělost ku zpravování lidu vstoupí ve farářství; a opět, dá-li peníze neb některé dary, neb slouží-li proto, neb mocí dosáhne-li, nebo pro přízeň tělesnou, vezme-li, tak vstoupě jest svatokupectvím poražen: neb má vůli zlou ku směnění neduchovní věci za duchovní, a to jest svatokupectví. Dal-li peníze papežovi, biskupovi neb jinému člověku, tehdy jest velmi zjevné šimonství; neb dal peníze, jako Šimon podal, aby měl moc klásti ruce na lidi, jako ve zpovědi, ve křtu, ve svátosti kladení, (neb to sluší na faráře) a tak jest svatokupec. A tak jest to svatokupectví hrubé, že jiných svatokupectví nedbají lidé, jen toho; ale když darem jiným, nebo službou, neb náramnou prosbou, neb mocí vejde nehodný, a pro zboží a pro život tělesný přijme faru, toho si nevšímají. Ale svatí dbají, jenž jsou Duchem svatým naučeni, a zvláště svatý Řehoř, jakož jest napřed řečeno. A o tom hrubém peněžitém svatokupectví dí takto: Kněz, obdrží-li kostel penězi, netoliko buď kostela zbaven, ale i z kněžství buď sesazen. O sv. Řehoři! zbav je nyní kostelův a sesaď z kněžství, i ostane málo farářů! Neb ač někteří nedali peněz papeži a patronům, totiž podacím pánům, však dali od stvrzení biskupům neb jich úředníkům; neb nechtí jim dáti curam unimarum, totiž du-

*) třídník (též střídník od střídati, vystřídati) jest zástupce farářův, kaplan.

chovní moci nad dušemi, jediné leč dají-li peníze. I není-li duchovní věci v tom prodání, že nemá moci křtíti, zpovídati, kázati a lidi z hříchů vésti, leč dá-li jim peníze? Divná věc! pán dá knězi moc k požívání důchodů tělesných bez peněz, aby jsa jimi živ, lidi vedl ku spasení: a duchovní nechtí dáti moci duchovní, jíž by bližní na duši prospíval!

Ale tu jsem slyšel od jednoho mistra svatého písma omluvu, když jsem jednomu knězi radil před jeho pánem (jenž mu dal pro Bůh kostel), aby peněz za potvrzení nedával, že řekl ten mistr: Co ty mluvíš? mají mu darmo psáti? proč by nedal? Odpověděl jsem jemu: Netřeba jest písma, jenom spatřiti kněze, je-li života dobrého a obyčejův ctných, tak že má od lidí dobré svědectví, a že není komu vědomo, že by zde živ byl, a umí-li lid zpraviti písmem, tehdy ve jménu Božím poručiti jemu mají duše a říci: Jdi, kaž lidu slovo Boží a buď sám prve dobře živ; neb tak i Kristus apoštoly poslal, i apoštolé posílali jiné svaté. A pak-li přece co má jemu psáno býti, tedy řku: mají mu pro Pána Boha napsati. Vece mistr: Čím mají písaři živi býti? Odpověděl jsem jemu, že arcibiskup má jim potřebu dáti; nebo proto má několik tisíců platu, aby úředníky potřebné choval ku spravení a potřebě lidu; neb není arcibiskupství nadáno, aby pýchu vedli v komonstvu, a ve mnohé čeledi nepotřebné k úřadu, zboží pro Boha nadané tratili a mařili. Tehdy rozhněval se ten mistr na mě a vece: Ty vždy chceš, aby po tvé vůli bylo! A já jsem odpověděl: Ne po mé vůli, ale po Kristově, jenž dí: Darmo jste vzali, darmo dávejte! a po vůli apoštolské a jiných svatých. A tak s hněvem nechal mne.

Kdyby písař jako sv. Řehoř položil, nic nežádal, a ten, jenž kostelní moc přijímá, dal co z dobré vůle svobodné, tedy by mohl vzíti. Pak-li by přece řekl, že písmo má zaplatiti, tu dím, že stojí list dva peníze! zač tedy musí dáti onen dvě kopy, onen pět, onen čtyry? Nemůže říci v pravdě nikdo, že by papír neb vosk nebo písmo tolik stálo; a jiné věci mimo ty nedají jenom moc duchovní: kterak může řečeno v pravdě býti, že by té moci za peníze nedali? A že list tak drahý není, to se ukáže, že když jej vezme, potom povrhne jej v koutě nebo v blátě.

Ale dí kněz: Jest mi kostel dán, a nechtí mi dáti moci bez peněz; kterak mám učiniti? Odpovídám, jakož jsem mnohé naučil, aby šel k arcibiskupovi a řekl: Kněže! povolán jsem, abych u toho kostela lid Boží spravoval. Prosím také pro Pána Boha, dej mi požehnání, ať ten lid vedu Boží cestou. — Dá-li, buď chvála Bohu: přijmi požehnání; nedá-li a pošle tě mezi písaře, rci jemu: Kněže! pán neb obec mě poslala bez peněz; také ty máš mi dáti duchovní věc bez peněz. A že nechceš, aj, jdu a chci odevzdati těm, jenž mě poslali. — A přijda před podací, dí jim nebo pánu: Vy

jste mi dali moc k tomu důchodu i toho kostela, abych lid spravoval, a biskup nechce mi moci duchovní dáti bez peněz; proto odevzdávám vám zase, nebť nechci svatokupectvím vejíti.

Ale hned proti tomu díš: Má-li to tak býti, tehdy nižádný neměl by peněz dáti, a úředníci nedopustí; když by každý tak učinil, nebyl by žádný farářem. Tu dím, že kdyby tak každý učinil, tedy by museli úředníci bezděky je připustiti.

Ale opět díš: Nedám-li já peněz, dá jiný. Tu dím, že chceš-li tím důvodem se vymlouvati, tehdy se i kat, i biřic, i prázdná žena vymluví; neb každý z nich dí: Nebudu-li já katem, biřicem. však bude jiný: nebudu-li já kurvou, však bude jiná.

Ještě snad díš: Však jiní obecně peníze dávají. A já odpovím, že jiní obecně hřeší, avšak proto nemáš ty hřešiti.

Ještě díš: Však jest ten obyčej dávný. A já dím, že obyčej zlý čím více trvá, tím větší pomstu od Boha má, jakož potom dokáži. A divím se, proč staršího obyčeje dobrého svatých apoštolův nedržíme, jejž vzali od Krista, když jim řekl: Darmo jste vzali, darmo dávejte? A proč se nebojí sv. Petra požehnání, kteréž dal Šimonovi, řka: Peníze tvoje buďte s tebou na zatracení, že's se domníval dar Boží za peníze míti? A také že se nelekají malomocenství, které vydal sv. prorok Elizeus na Gezí a na jeho hříšné plémě? A za třetí, že se nebojí kletby, kterouž svatí vydali na svatokupce? A konečně že se nebojí věčného zatracení?

Za druhé může býti farář svatokupcem, nutě lidi, aby dávali ode křtu, od zpovědi, od pohřbu, od Božího těla, od sv. oleje, od oddávání manželův, od třicíti mší, od úvodu; a když nutí, nechce zpovídati, než aby na kostel nemocný prvé něco odkázal. A touže cestou běží-li třídník, tedy také svatokupčí, a zvláště také, když vezma biskupovu moc, velí sobě dáti od zpovědi po groši, řka: Já jsem musil dáti za list; také mi musíte dáti! Ale viz kupčení veliké: dá za list groš na deset lidí, a vezme od každého groš i získá devět grošů na jednom groši! Pakli cení výše, bohatší po dvou nebo po třech groších, tehdy více, jak kdy chytře umí, získá. A tak prodává holubice v chrámu Božím, udělav jeskyni lotrovou, jakož napřed jest dokázáno, že holubice prodávají, kteří dar Ducha svatého, kladouce ruce na hlavu, za peníze dávají. A jeho výmluva, když dí: Já jsem musil dáti za list! to více ho viní než vymlouvá; neb žaluje na sebe, že jest hříchem Šimonovým vinen, žádav moci a dav peníze, aby kladl ruce lidem na hlavu rozhřešuje, aby brali odpuštění hříchův, a tak i Ducha svatého. A nevím k čemu jest ten list, jen aby peníze z obou stran brali. Ale takto by mělo býti, že farář svatým úmyslem měl by říci biskupovi: Kněže! mám lidi zašlé v hříchy veliké; dej požehnání, ať je rozhřešuji. A biskup spatře, jest-li rozumný farář neb třídník, měl by říci:

Dej Bůh požehnání! darmo jsi vzal, darmo dávej. A věz kněží! budeš-li žádati peněz od zpovědi, že nad tebou pomstím podle svatého ustavení.

Olej svatý také draze prodávají nad jiný olej, a to ne pro jiné, než že jest svatý: někde dva groše, někde 12 peněz a někde groš berou.

Pak za 30 mší obecně třicet grošů berou. Snad jest to památka Jidášova, jenž prodal Spasitele za 30 stříbrných peněz! A někteří kněží tolik mší na sebe naberou, že kdyby na každý den pět nebo šest neb deset jich sloužil, za padesát let nemohl by jich vyplniti! Ale říkají: Kterak mám učiniti, když přijde někdo ke mně a chce třicet mší míti a prosí mě? A já odpovím, že máš říci: Milý brachu! mše všechny na světě jsou tvé, jsi-li v milosti Boží. A já jsem tak svěcen, abych, když mohu, vždy z Boží milosti mši sloužil, tak že nic více jich nemám sloužiti pro peníze, než co mám sloužiti z milosti; protož nemohu se tobě, aniž mi sluší, zavázati. Jdiž s milým Bohem! — Ale vím to, že lakomému srdci bude těžko od sebe peníze pustiti; protož lakomí se táží: mohou-li třicíti mšemi dvou neb tří lidí odbýti? druhé, mohou-li kolektou, totiž modlitbou, vložíce ji ve mši, dosti za celou mši učiniti? A tak vrtí se sem i tam. Ale kněz ducha svobodného, nebera takých peněz na sebe, jest jist, že nesvatokupčí a nemá těch na duši obtížení. Protož když se, ke mně přijdouce, dobří kněži tázali, kterak se mají v tom míti, řekl jsem, aby se toho varovali. Pak-li by prosil kdo, řka: Prosím pro Pána Boha, vezmi tyto peníze a služ mi třicet mší, neb kolik by jich jmenoval, aby jemu řekl: že za peníze nechci mše sloužiti, ani řádu ustaveného rušiti; protož nechci tvých peněz. A dí-li: Ale vezmi pro Boží milost peníze! tehdy podle sv. Jeronyma řeči, jest-li nuzen, aby vzal bez závazku, pak-li není nuzen, aby řekl: Není mi potřebí; dej chudým nuzným, jak Bůh přikázal.

A jak těžce synové Mamonovi přijmou to naučení! Neb daleko odpadli od Kristova přikázaní, jenž dí: Darmo jste vzali, darmo dávejte; a od sv. Pavla zprávy, jenž dí: Majíce pokrm a oděv, mějme na tom dosti. Nebo kteří chtí bohati býti, padají v pokušení a v osidlo ďáblovo a v mnohé žádosti i neužitečné i škodlivé, jež pohřižují člověka v zahynutí a v zatracení; neb kořen všech zlostí jest žádost lakomství, jež někteří žádajíce, pobloudili od víry a zapletli se v mnohé bolesti. Ale ty, člověče, těch věcí se varuj. — Tak uložil sv. Pavel Timoteovi, knězi, a tak i nám. Protož ty, člověče Boží, kněže, varuj se lakomství na všechny strany, a zvláště v duchovenství.

Ale dí chudý kněz: Jsem u faráře, a nemám nic jen stravu; kterak mám se odívati, a knížky, sobě, abych mohl kázati, koupiti? — Odpoví k tomu David prorok, řka: Nikdy jsem neviděl

spravedlivého opuštěna, ani aby símě jeho hledalo chleba. A odpoví Spasitel, řka: Nejprve hledejte království nebeského, a potom všechny tyto věci (totiž pokrm a roucho) budou vám přidány. Protož milý kněže, člověče Boží! vidíš-li, že lidu prospíváš, doufej jeho svaté milosti, že tebe nahého nenechá. A v pravdě jsou faráři velmi v tom hanební, že svým bratřím, jenž jejich práci nesou, dají nouzi trpěti, majíce míti to spolu ku potřebě tělesné: neb v pravé pravdě, ten jenž s lidem pracuje statečněji z milosti, jsa dobře živ, prospívá, ten jest hodnější důchodův, kteréž ten lid dává. A tak mnoho jest snad třídníkův, jenž jsou hodnější důchodův kostelních než jejich faráři. A to svědčí Spasitel, řka: Neberte sobě ani stříbra, ani zlata, ani peněz, neb jest hoden pracovník pokrmu svého. A tak věrný pracovitý kněz hoden jest i oděvu i pokrmu; a farář nepracuje-li, není hoden, aby požíval: jediné leč by prvé pracoval a již nemohl, neb jinou měl překážku hodnou výmluvy. Protož dí sv. Pavel k Tesalonicenským měšťanům: Vy víte, kterak máte nás následovati, že nebyli jsme k nepokoji mezi vámi, ani jsme chleba darmo nejedli od nikoho. A potom dí: Když jsme byli s vámi, to jsme vám rozkazovali, že nechce-li kdo pracovati, by také nejedl. O, běda kanovníkům, farářům, biskupům i jiným kněžím a prelátům, jenž jedí, žerou, lokají, tučně se pasou, a v duchovenství nic neprospívají! Svatý Pavle, kdyby ti nejedli, kteří neprospívají, jistě mnozí by zemřeli: jediné leč za práci počtou hojné pití, neskrovné jedení a jiné tělesné utěšení, jakož jsem slýchal, ani přejedše se říkají: O kterak mnoho trpíme pro církev svatou Boží!

Ale že v tom napřed řečeném svatokupectví mají výmluvu, řkouce, ře jest slavný obyčej, aby dávali za zpověď, za pohřeb, za svátost, za křest, a tak za jiné posvátné věci napřed řečené, k tomu jest odpověď: že to není obyčej slavný, za ty věci dávati peníze, ale svatokupecký; jako dí Innocentius papež: že ani napřed ani potom pro obyčej má co žádáno býti, neb svatokupectví jest. A opět dí ustanovení: že obyčej, za ty věci dávati, svatokupecké kacířství jest a prokleté. A opět dí ustanovení: Za pohřeb a za oleje přijetí nižádný nuzení neb tření*) se nepokoušej, ani pod kterýmkoli obyčejem hříchu svého nikdo nebraň; neb dávnost časův nemenší hříchův, ale větší. A myslí, že z toho nebo proto se sluší, že zákona smrti z dávného obyčeje se domnívají, neznamenajíce, že tím těžší jsou hříchové, čím déle drží duši nešťastnou přivázánu. Té řeči tento jest rozum: že mnozí položili sobě některý hřích v obyčej, že drží jej jako zákon, an jim jest k smrti věčné; a čím dříve neb déle duši drží přivázánu k ďáblu i svázánu, aby tak jsouc v něm nic dobře nečinila, tím jest těžší ten hřích: neb dávnost a zvyk hříchu nikdy nepolehčuje, ale obtěžuje. Protož, kdožkoli hřích zvykem vymlouvá,

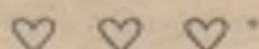
*) Nuzení a tření = nátlak, nucení a vydírání.

ten by tím důvodem každý hřích vymluvil; neb kdyby důvod byl dobrý, vymluvil by i smilství, řka: Dávný obyčej jest smilniti! Jakož Sodomští muži svatému, když jim řekl, aby němým hříchem nehřešili, odpověděli, řkouce: Abys s námi bydlil, přišels k nám, ne abys zákon dával! A pohříchu! nyní vymlouvají smilství řkouce, že jest přirozeno; ale lhou. Neb nižádný hřích, ani zlost protivná ctnosti, není přirozen, ani přirozena, ač člověk svým přirozením jest více k jednomu hříchu přichýlen než k druhému. A tak obecně lidé jsou k smilství přichýleni, jeden více než druhý; též k hněvu.

Protož to pomni dobře, že ani obyčej, ani přirození, ani příchylnost nemůže vymluviti, aby hřích hříchem nebyl: ač přirození a přichýleni z přirození jednomu člověku více než druhému obtěžuje, neb něco oblehčuje hřích. Tak někdo má srdce hotovější než druhý, a ten se stane prchlivým a druhý také bude se hněvati, protož ten tak prchlivý lehčeji zhřeší, položíc rovné jiné příčiny. Totéž jest ve smilství: někdo má tělo velmi bujné z přirození, a druhý ne tak; protož prvý klesna, může lehčeji zhřešiti dopustě se, ale vždy smrtelně smilstvem zhřeší. A poněvadž hněvu a smilství nemůž obyčej dávný vymluviti, kterak může vymluviti svatokupectví? Protož velmi zlý mají obyčej světští i duchovní, jenž se zvykem z hříchu vymlouvají, Čechové řkouce: Však tomu od pradávna tak jest, a Němci uvedouce zlý obyčej, nechtí nikoliv ustoupiti, řkouce: Ist unze rech, totiž: To jest naše právo. A tak lidé na to spolehli, že od těch obyčejův nechtí ustoupiti, a brání jich do smrti; a týmž způsobem brání svých ustanovení více než zjevného přikázaní Pána Boha.

A kterak se vymluví kněží, kteříkoli ve smilství záduší hanebně utrácejí, připravujíce krásněji své kuběny, kněhně (souložnice), neb ženiny než v kostele oltáře a obrazy, dávajíce jim sukně, pláště i kožichy, berouce desátky chudých i ofěry? A tak již v obyčej své smilstvo položili, že již beze studu ženy mají, někteří pokrytě nazývajíce je sestrami (a sestře-liť smilství odpustí? jakož i písmo i obyčej ukazuje). A není, kdo by poželel statečně té veliké nehody! Starší neopatří, aneb by musili prve sami téhož nechati; páni nedbají, neb jedni sami tak živi jsou, a někteří pro přízeň tělesnou; a jiní, ač jim žel, myslí, že nejsou povinni se polepšiti; a někteří počnouce odpadnou, s jedné strany že se bojí půhonův (soudů), s druhé strany, že prelátové ihned zlosyny propouštějí; a pak lid osadní ten buď nedbá nebo nesmí, ani neumí se proti zjevné zlosti (neřesti) statečně postaviti. Ale měli by učiniti vedle Kristova přikázaní: nejprve několik jich, nebo pán podací napomenouti kněze; neuposlechl-li by, potom měli by všickni sejíti se a říci jemu, aby pohoršení vyvrhl; pak-li by toho učiniti nechtěl, aby se ho varovali jako zjevného hříšníka a pekelníka — tak Kristus přikázal. Nad to ještě vznesli by na biskupa, aby to opravil; nedbal-li by biskup, tedy nedati jemu

desátky, ani mše jeho neslyšeti; (neb jest ustanovení, aby nižádný neposlouchal mše kněze, o němž ví bez pochyby, že má ženinu neb kuběnu; a to ustanovení jest pod kletkou vydáno: ne že by mše nebyla svatá, ale aby kněz nesloužil nedůstojně, a lid aby nebyl účasten hříchu jeho.) Pak-li by to vše nepomohlo neb snad by nesloužil, jakož to činí, a měl by dosti jísti bez jich dávání: učiniti mu, jako přikázal sv. Pavel o smilníku, o němž dí sv. Jan zlatoústý, že praví o něm, že byl kněz. Co přikázal Pavel? Řekl: Vymeťte starý kvas! (míně toho smilníka); neb dí napřed: Toho, jenž tak učinil, ve jménu Pána našeho Ježíše Krista seberouce se, a v tom duchu s mocí Pána Ježíše dáti takového Satanu v trápení těla, aby duch spasen byl v den Pána našeho Ježíše Krista.



Postilla.

III.

Evangelium na květnou neděli.

Píše sv. Matouš v 21. kapitole.

A když se přiblížili k Jerusalému, a přišli do Betfage k hoře Olivetské, tehdy Ježíš poslal dva učedlníky své, 2. Řka jim: „Jděte do městečka, kteréž proti vám jest, a hned naleznete oslici přivázanou a oslátko u ní. Odvažtež je a přiveďte ke mně. 3. Řekl-liť by kdo co vám, rcete, že Pán jich potřebuje, a hnedť propustí je.“ 4. Toto se pak všecko stalo, aby se naplnilo povědění skrze proroka, řkoucího: 5. „Povězte dceři Sionské: Aj, král tvůj béře se k tobě tichý, a sedě na oslici, a na oslátku téjhu podrobené.“ 6. I jdouce učedlníci, a učinivše tak, jakž jim byl přikázal Ježíš, 7. Přivedli oslici i oslátko, a vložili na ně roucha svá, a jej na vrchu na ně posadili. 8. Mnohý pak zástup stlali roucha svá na cestě, jiní pak ratolesti stromů sekali, a metali na cestu. 9. A zástupové, kteříž s předu i s zadu šli, volali řkouce: „Hosanna synu Davidovu Požehnaný, kterýž se béře ve jménu Páně.“

Věrní křesťané pamatují dnes, co učinil náš milostivý pán všeho světa, jakož dnešní evangelium ukazuje, jež v první neděli Adventu sem vyložil, tak jakož vzní přímo k skutku. Avšak ještě věrné duši k napomenutí dím, že milostivý Spasitel, pro naše spasení přibližuje se k Jeruzalému jako dnes, ukázal velikou pokoru, veliké milosrdenství; a všed do chrámu, ukázal pokoru i milosrdenství i spravedlnost: Pokoru, že jsa pánem a králem všeho světa, jel sprostně na oslíku, aby pýchu svědskou potupil. Milosrdenství ukázal, že jeda k Jeruzalému, věda, co se lidu jeho má státi na duši i na těle, plakal velmi, až zalkal a nemohl řeči dokončiti, řka: „Jeruzaléme, Jeruzaléme! kdybys věděl, i ty bys" — dále pro pláč nedořekl toho slova, plakal.

V chrámě také ukázal milosrdenství, když přistoupili k němu slepí a kulhaví, a on je uzdravil. Spravedlnost ukázal, že kněží a kupce z chrámu bičem vymrskal, řka jim: „Psáno jest: Dům můj dům modlitby bude nazván, a vy jste jej učinili jeskyní lotrovskou."

Hle, již vidíš na Spasiteli dnes pokoru, milosrdenství a spravedlnost, abys, věda, dnes byl pokorný, milosrdný a spravedlivý. A milý! podiv se dnes jeho veliké pokoře, že Bůh věčný, stvořitel všeho světa, král andělský, vždy pěšky pro naše spasení chodil, pracně, do únavy po městech, po vsích, i po poušti, a že jen jednou jel jako dnes, aby proroctví naplnil svatého Zachariáše, jenž dí v k. 9.: „Hle, král tvůj jede k tobě spravedlivý a Spasitel, on chudý a sedě na oslici a na oslíku." Dí: „král tvůj", hle div se, že jede tobě k vykoupení; „spravedlivý", aby tobě křivdy neučinil; „a Spasitel", aby tě spasil, ne zatratil, budeš-li dobrý; „on chudý" pro tebe, abys ty byl na věky bohatý; „sedě na oslíku", aby ukázal pokoru, a také dal příklad, že mohou páni svědští jezditi i duchovní ku potřebě, ale varujíce se pýchy, protož on na oslíku, bez sedla, sprostně. I kdo by se dnes v duši to rozbíraje, nedivil, že pán všeho světa, a člověk tak veliký podlé těla, nikdy nejezdiv, jel na oslíku?

Protož dí sv. Jan Zlatoústý: „Neseděl pán na voze zlatém, v drahém zlatohlavě stkvěje se, aniž vsedl na bujného koně, ale na tichou oslici." A neměj v tom pochybnosti, že někdy Písmo dí, že seděl na oslici, a někdy na oslíku, neboť na obém seděl, jakož prorok Zachariáš dí, že seděl na oslici i na oslíku, též i svatý Matouš v evangeliu; a to ne darmo, ale aby i starého hříšníka i mladého, kterýž bude jemu k jízdě povolný, znamenal: starého oslicí a mladého oslíkem. A proto u veliké jel pokoře, o níž takto píše se v modlitbě, když kněz chce vejíti dnes do kostela na procesí: „Ten jenž sedí na Cherubínu, a stolice jeho na sloupě oblakovém, na maličkém hovádku čtyřnohém jel, zlatými cetkami pěnivé úzdy neokovav, ani stkvoucí kámen nestkvěl se pod visutou

čabrakou ani stkvoucí niti nevisely s třapci nachem barvenými, v nichž si libuje světská pýcha a vysokost světská se nadýmá, ale v bídném oděvu sedě na oslíku nebeský pán, jel v prachu, aby nás své pokoře tak dobrými příklady naučil.“

Hle, tak dnes slovo od slova papež, biskup, i farář má čísti, když před dveřmi kostelními stane v procesí, to jest v zřízeném chodu jahenstva i lidu jiného. — I nevím, kterak by papež to mohl dobře čísti, uměl-li by, nebo biskup; neboť mnozí bývají papeži, arcibiskupové, kardinálové, biskupové, kanovníci i faráři, neumějíce v knihách čísti; kterak by mohl čísti, když všecko by bylo proti němu? Kristus na oslíku, a on na velikém bílém oři neb na valachu, v úzdě zlatem okované, a drahým kamením úzdu, řemení i pochvy maje vyložené, třapce zbarvené u klobouku až do země, a pokrývka, jež koně kryje, až se i po zemi vleče; před nímž oslici ženou neb mezkyni, jež na sobě nese tělo Boží, jedoucí někdy trávu na zemi, načež s Kristem nic nedbají, a před papežem klekají, jak nad ním nebe nesou a nazývají nejsvětějším, a trou se prosíce za obročí a nohy líbají, dopustí-li oděnci žoldnéři, již kyji stříbrnými chudé od noh odhánějí; a on sedě na valachu, směje se tomu, že tak u veliké chvále jest! a náš milý, tichý, pokorný Spasitel jede s velikým pláčem na oslíku!

Nuž věrný křesťane! přemítej to v svém rozumu, tak jeda papež, následuje-li svého Spasitele? Díš-li, že následuje, vzklameš se, jako i v tom se klameš, mníš-li, že by to tak mělo býti, a věříš-li, že ten papež tak jeda, jest otec nejsvětější. Tiť se klamou, kteří jemu toho přivolíce potvrzují, jako kardinálové, již také s ním jedou v takové pýše, jenže nebe ne každý nad sebou má a střevícův zlatých; tiť nejdou pěšky, jako apoštolé podlé oslice, jež nese Krista před papežem. Také se klamou, kteří před ním, an tak jede, klekají, a i ti všichni, kteří se domnívají, že by to bylo tak dobře: jakož jsem já se domníval, dokud jsem Písma a života svého Spasitele nedobře znal; a již znám z jeho daru, že jest pravé rouhání Kristovo a zavržení jeho Písma i následování, a že jest pravé antikristství. I kterak ti v pokoře, v pláči, v tichosti a v náboženství pamatují dnešní pokoru, tichost a pláč svého Spasitele, jsouce jemu skutečně tak protivni? kterak mohou čísti evangelium, kterak onu modlitbu napřed řečenou, ana tupí všechnu jejich pýchu? — kterak mohou čísti pašiji, to jest naučení svého Spasitele? Věru velmi nedůstojně! A kde vzali pro tu pýchu příklad? kterým písmem Božím toho sobě nalezli? Jistě Antikristovým vymyšlením, ne Kristovým, jenž vše naopak učinil.

Čteme, že když císař Heraklius dobyv kříže, na němž Kristus umřel, pobiv pohany, jel pyšně k Jeruzalému, a když se přiblížil k bráně, tehdy zdi sestoupily se před ním a před jeho lidem; a když stál a lekl se, tehdy uzřel anděla na bráně, a ten jemu

řekl: „Heraklie! ne tak Spasitel tvůj, král všeho světa, jel k smrti, ale pokorně na oslíku!“ Tehdy císař srozuměv, ssedl s koně, a vzav kříž šel pokorně pěšky pokořiv se Bohu, a teprvé brány se jemu otevřely. Hle, císaři světskému, jenž ne tak pyšně jako papež jel, co se přihodilo u tělestného Jeruzaléma; přihodí-li se papeži, že budou jemu brány Jeruzaléma, království nebeského, zavřeny, též i kardinálům, arcibiskupům i jiným pyšným prelátům! Protož my, abychme se toho vystříhali, následujme pokorného Ježíše, jenž jel jako pokorně na oslíku, v pokorném oděvu a s velikým pláčem! Na oslíku, dí sv. Bernard, ne na vozích, ne na koních v zlatých úzdách, ani v stříbrných, ani v sedlech pozlacených, ale pokorný, oslíku na hřbetě sedě, podloživ si roucho učeníkův svých, jež nebylo drahé.

Ale co je to, že chtěl, aby takové procesí měl nebo poctu, věda, že ihned záhy bude umučení? Snad proto, aby jemu bylo více hořké umučení, že ho předcházela tak veliká pocta; neboť od téhož lidu, v témž městě, a po krátkém času, byv s tak velikou chválou přijat, jest ohavně ukřižován. Ó kterak neshodné jest zpívání: „Vezmi a ukřižuj ho!“ a: „Požehnaný, jenž's přijel ve jménu Božím, spas nás na výsosti!“ Kterak neshodný hlas: „Král Izraelský!“ a: „Krále nemáme, jen císaře!“ Kterak neshodno: ratolesti se stromů a kříž, kvítí a trní! A jemuž stlali před oslíka roucho své, svlékli s něho roucho jeho, a o ně losovali! Kterak nerovné „Spas nás!“ a: „Nechť sám sobě pomůže!“ Ó milosrdný Spasiteli! proč tobě pro naše hříchy bylo potřebí tak ukrutnou, hořkou a ohavnou smrt trpěti? A co se tím míní, že ihned brzo po procesí na mši čteme pašiji, to jest umučení? Divné v hromadu složení: tuto chválu v procesí, a potom umučení, kteréž se v pátek stalo! Jistě pěkně to svatí položili, abychom v nižádné radosti světské neměli útěchy a doufání, vědouce, že po radosti bývá pláč. A tomu na znamení plakal milostivý Spasitel v své chvále, abychom my to pamatujíce, když máme v světě které štěstí, aneb slávu, neb povýšení, pomněli na zármutek; a též zase, máme-li který zde pro Krista zármutek, abychme pomněli na věčnou radost; neboť tak jest smíšeno i v světských lidech i v duchovních. A kdo chce všetečně sobě doufati, aby po vezdejší radosti bez zármutku, došel radosti věčné, když andělský Pán, jenž hříchu neměl, po takové chvále trpěl tak veliké pohany, a mučení až do smrti? Jistě veliký důkaz jest, kterak brzy pomine světská chvála!

Ještě znamenejme, že jako dnes lidé měli se rozličně ku Pánu Ježíšovi; neboť učeníci ti podlé jeho přikázaní šli, a odvázavše oslíka a oslici, jemu přivedli, roucho své na ně vložili, Spasitele vysadili a podlé něho šli; zástupové jedni napřed šli, a ti řezajíce ratolesti se stromů, a palmy, a kvítí před něho metali a

roucho stlali; a druzí zástupové ti ze zadu šli, a obojí volali, pravice: „Hosianna!“ Židovsky to jest: „Oj, prosíme, spas nás skrze syna Davidova, požehnaný, jenž přichází ve jménu Božím!“ A svatý Lukáš v 19. k. dí, že když se s hory Olivetské jeda přibližoval, počali všichni zástupové, s ním sestupujíce, veseli jsouce chváliti Boha hlasem velikým nad všemi ctnostmi, kteréž viděli, pravice: Požehnaný, jenž přišel, král ve jménu Božím! pokoj v nebi a sláva na výsosti! A když tak volali a Boha Krista chválili, dí sv. Lukáš, že někteří zákonníci ze zástupův řekli k němu: „Mistře, laj učeníkům svým.“ A on řekl jim: „Pravím vám, budou-li tito mlčeti, kamení bude volati.“

Ty lidi znamenajíce i skutky, vezměmež naučení, nejprvé od apoštolův. Čiňme, co nám Ježíš přikázal, a vzvláště my kněží, již jsme posláni do hrádku neb městečka tohoto světa, jenž jest ohražen zdí, to jest Antikristovou ukrutností, a příkopem, hlubokou chytrostí: tať jest ohrada zlosynův tohoto světa, jenž jest proti učeníkům Ježíšovým, již jeho zákon velebí. A v tom světě ihned nalezají oslici přivázanou a porobenou k práci; oslice ta znamená duši smrtelnými hříchy obtíženou, porobenou prací ďáblovou a přivázanou žádostí zlou k jeslem tělestné rozkoše s oslátkem, to jest s vůlí svou, kteréžto oslátko rodí se z pokřivení rozumu: a ta oslice krmí se plevami, to jest marnostmi neužitečnými.

A dobře člověk zhovadilý a tak i jeho duše přirovnává se k oslici nebo k oslu, jenž jest hovado líné, nerozumné; taktéž člověk, jenž smrtelně hřeší, jest hovadný, že jako hovado, což činí, tím se nestydí před Bohem, taktéž i on; a jako hovado to činí, k čemu je vůle těla táhne, taktéž hříšník bez rozumu jako by byl, tak po žádosti tělesné jde, rozumu nepožívaje. Protož praví mudrci a zvláště sv. Boecius, že lidé pro hloupost ztratili lidskou příbuznost. Tomu rozuměj takto, že člověk duchem má jednotu s Bohem a s anděly, že v duchu má rozum, jímž zná dobré i zlé, a tím předstihl všecky živočichy, to jest všecky věci, jež jsou živé a mají smysl (čich), jímž mohou číti, jako jsou ryby, ptáci, hovada, psi, a tak jiné a jiné věci se smysly; neboť nižádná z těch rozumu nemá, jako má člověk. A pak že člověk jest tělestný a smrtelný, tím srovnává se se všemi živočichy. Protož dokud rozumu člověk správně užívá, dotud jest nad hovada v důstojenství, podoben Bohu i andělům; ale když opustí rozum, jde po žádosti tělesné a hřeší smrtelně, tehdy již hříchem jest ponížen pod hovado, že již jest zlý, Bohu protivný, hříšný; ale ne tak hovado. Protož písmo často praví, že hříšný jest nic, jakož sv. Pavel dí: „Nemám-li lásky, nic nejsem.“ A David dí k Bohu: „Hříšníky v nic obrátíš.“ Tomu jest takto rozuměti, že kdož jest v hříše smrtelném, ten nic není v milosti Boží, takže on Boha nemiluje, a Bůh jemu také milost svou odňal, že nic jeho svaté milosti není

vzácno, což on činí; a skoná-li v hříše smrtelném, tehdy na věky bude nic v milosti; a tak dí David: „Hříšníky v nic obrátíš.“

Protož člověk, varoval-li by se smrti, boje se, aby se v nic neobrátil, takže by potom ničím nebyl, jakož se domnívají bludně někteří pohané a kacíři: tak velmi měl by se varovati hříchu smrtelného, aby jím v lásce neklesl. Opět varoval-li bys se, abys v svini se neobrátil, jež řídká jí lejna: ještě se máš varovati více, abys smrtelně nevzhřešil a neklesl v Boží lásce. Protož dí David prorok: „Nebuďte jako kůň a mezek.“ Kůň mrcha řehtavá, bujná, k smilství hotová, a mezek mrcha neplodná, neboť nikdy nerodí ani mezek ani mezkyně. Koně řehtaví k smilství jsou smilníci bujní, vykrmení, o nichž dí Pán Bůh v Jeremiášově 6. k.: „Nasytil jsem je, a cizoložili, a v domě nevěstky smilnili, koně milovní žen a vypuštěni učiněni jsou.“ Ó, co jest těch koní sytých, a vypuštěných od díla valachův, obročných kněží, již z veliké sytosti a z lenosti cizoloží a smilní, a řehtají na ženy cizí! co jest také knížat, pánův a rytířův, i tučných měštěnínův, již pohříchu cizoloží a smilní, a jsou jako mezkové neplodní v duchovenství! ale ještě i tělesně jsou obyčejně velicí smilníci a veliké smilnice bez plodu; dej Pán Bůh, aby byli odvázáni jako oslice od jeslí tělesné rozkoše!

Ale snad se vyrazí někteří, bránice odvázati té hříšné oslice, jakož bránili oné oslice odvázati, pravíce učeníkům Kristovým v 11. k. sv. Marka: „Co činíte odvazujíce oslíka?“ A učeníci řekli, jakož jim přikázal Ježíš. Tu dí sv. Beda, že když dí Ježíš: „A dí-li vám kdo co, rcete, že Pán jich potřebuje“, že tu duchovně přikazuje učitelům, to jest kazatelům, již lid učí, že bude-li co protivného, bude-li kdo brániti hříšných od osidel, odvazovati a vyznáním Pánu přivésti, že nemají kázání opustiti, ale stále praviti, že Pán k ustanovení své církve jich potřebuje. To Beda. A tím úmyslem, když mi bránili pod kletbou kázati, bránice svatým kázáním oslův odvázati od jeslí tělesné rozkoše, nechtěl jsem přestati, věda, že položil Kristus, aby učeníci obráncům řekli, co Pán chce míti. A jsou horší nynější obránci než oni; neboť oni ihned nechali učeníkův, že oslici odvázali: ale nyní nepřestanou, a vzvláště že oni sami jsou ta oslice od ďábla přivázaná k plevám marnosti světské, aby je jedla, a k jeslem rozkoši tělestné.

A kdo je nyní kázáním odváže od smilství, od pýchy a od lakoty? Kdyby Petr a Ondřej, ti dva učeníci přišli, jako pro onu oslici, nic by jich neodvázali. Avšak ačkoli těch kázání neodváže od hříchu, aspoň sprostné, kteří se oslem znamenají, jako dí Isaiáš v 1. k.: „Poznal osel jesle pána svého, ale Izrael mne nepoznal a lid můj nerozuměl.“ Osel jesle Boží zná, když sprostný člověk slovo Boží přijímá; ale Israel Boha nezná, když kněžstvo, jež by mělo Boha znáti více než sprostný lid, Boha v přikázaní neposlouchá. Protož dí tutéž hned Bůh napřed skrze Isaiáše: „Syny

sem vykrmil, a povýšil sem jich, a oni pohrdali mnou.“ Dále pak, oslici když Ježíšovi svatým učením přivedou, aby na ni sedl Ježíš, vlože na ni roucho apoštolské, to jest víru, naději a lásku, Petrovu horlivost, Ondřejovu statečnost, Janovu nesmilnost, Jakuba většího skromnost, Filipovu pilnost v dobrém, a tak o jiných ctnostech jiných apoštolův; neboť na tom rouše sedí Ježíš, totiž milostí v duši přebývá. A tak již vidíš, co apoštolé znamenají, že věrné učitele lidu, a oslice člověka kajícího, neb duši, jež byla velikými hříchy porobena, a nyní jest odvázána, k Ježíšovi přivevedena, a rouchem ctnosti přioděna.

Pak ti, kteří v cestu Kristovi vyšli, roucho své před něho metali a jeho chválili, znamenají ty, kteří pokorně svlekouce starého člověka, jakož sv. Pavel dí, totiž staré obyčeje hříchův, i metají před Krista, vyznávajíce, že jsou hříšní; a ratolesti z olivy metají, že milosrdné skutky, již bližním pro Krista činí, že je krmí, odívají, z hříchův vytahují a v dobrém učí; pak kvítí metají, když vonné příklady jiným dávají: palmu nesou, jež znamená vítězství, když přemohše tělo, svět a ďábla, pevně stojí. Pak ti, kteříž šli za Ježíšem, chválíce Boha, znamenají všecky ty, kteří následují Ježíše, vzjevně vyznávají a vesele jeho moc i ctnosti. A chválí Pána Boha nejprvé proto, že od mnohých hříchů je osvobodil; po druhé, že od mnohých je zachoval; po třetí, že milostivě obrácení čekal; po čtvrté, že srdce jejich milostí navštívil; po páté, že je v počet svých věrných přijal; po šesté, že již moc dobře živu býti dal, aby se zase v hřích nevrátili; po sedmé, že dal milost větší k zasloužení; po osmé, že potvrdil naději k obdržení věčné radosti. A kteří by dnes byli tak zlí, aby z těchto darův milosrdného Boha nechválili? a to hlasem velikým, jako oni chválili, pravíce: „Požehnaný král, jenž přišel ve jménu Božím, nám k vykoupení, nám k spasení, k našemu velikému utěšení; neboť bude nám pokoj v nebi a sláva Bohu na výsosti.“

Ale když ďábel vidí takovou chválu, tak nastrojí mistry, kněze a zákonníky, aby osopili se proti těm, kteří tak Boha chválí, jdouce za Ježíšem, aby jim láli, aby mlčeli; to jest, budou Ježíše se dokládati, aby ti byli kleti, pravíce: „My klneme jménem Ježíše všechny ty, kteří chodí na kázání do Betléma, a všechny ty, kteří zpívají:

Vstalť Bůh z mrtvých svou mocí;

a opět kdož zpívají:

Jezu Kriste, štědrý kněže,
s otcem, Duchem jeden Bože;

a opět kdož zpívají:

Navštěv nás, Kriste žádoucí,
pane světa všemohoucí!
dej nám se v srdci poznati,
bez hrůzy sebe čekati.

Ale odpoví takým háncům závistivým Pán Ježíš, řka: „Věru pravím vám, budou-li tito mlčeti, kamení bude volati.“ Totiž: ještě ti, kteří jsou v rozumu tvrdí a hloupí, ti mne budou chváliti, ačkoli vy bráníte. A tak i chválí sprostní vesele našeho milostivého Spasitele Jezu Krista.



Husovy odpovědi k obžalobám.

IV.

Hus vypracoval si před slyšením svým obranu, kterou nazval „Řád postupu“, dle něhož chtěl se na koncilu brániti. Tento Řád postupu jest velmi cenným a úplně hodnověrným vylíčením celé pře Husovy.

*

V Kostnici, měsíce listopadu r. 1414.

Řád postupu ve při M. Jana Husi, jím samým znamenaný.

Nejprve P. Zbyněk, arcibiskup pražský, dal rozkaz mistrům, učitelům, bakalářům a studentům, aby vrátili knihy Viklefovy, aby ty, v nichž by se našly bludy, ve jménu Páně byly spáleny. Dále dal rozkaz všem farářům a kazatelům, aby lidu v kázání vyložili, že po pronesení slov od kněze při posvěcení velebné svátosti nic jiného tam nezůstává, leč tělo Kristovo a v kalichu nic jiného, leč krev Kristova.

A ježto první rozkaz byl bezdůvodný a proti svobodám a privilejím universitním — rozuměj o vrácení kněh k spálení — a ježto druhý rozkaz obsahoval nesnesitelný blud, ba přímo kacířství, poněvadž po posvěcení není jen tělo Kristovo ve svátosti oltářní, ani jen krev v kalichu — proto od oněch rozkazů bylo podáno odvolání k stolici apoštolské za času Řehoře XII.

Potom P. Zbyněk, nemoha v těchto věcech vůli svou prosaditi, vyložil témuž papeži Řehoři XII., a pak vrátiv se k poslušnosti, P. Alexandrovi V., jak v království Českém, v obci Pražské a markrabství Moravském vypučely bludy a kacířství z knih Vyklefových z neopatrných kázání, jež se dějí v kaplích v obci a diecesi pražské. A P. Alexandr křivě a chybně byv zpraven, rozkázal reskriptem svým jmenovanému P. Zbyňkovi, aby vynaložil píli, a jsou-li jaké bludy a kacířství, je vykořenil;

a rozkázal, aby nikde se nekázalo slovo boží lidu, leč v kostelích kathedrálních, kollegiátních, klášterních a farních, ale ne v kaplích, ani od stolice apoštolské k tomu potvrzených a privilegovaných.

A ježto jmenovaného reskriptu tohoto papeže Alexandra bylo dosaženo kradí, zamlčením pravdy a připojením lži, jelikož až po dnešní den od onoho času nebyl nalezen žádný Čech zatvrzelým kacířem, jak lživě předstíráno, dále také proto, že slovo boží nesmí býti vylučováno z kaplí, ježto nesmí býti vázáno, neboť mnohé kaple v království Českém jsou pro kázání slova božího lidu na věčné dobrodiní řádnými kněžími kanonicky založeny, vystavěny a nadány a stolicí apoštolskou potvrzeny; dále též proto, že P. Zbyněk dal knihy Vyklefovy svým určitým výrokem, neřku-li nevyzkoušené, ale ani nepřečtené, ohněm spáliti — proto z těchto a jiných příčin bylo po druhé podáno odvolání k stolici apoštolské; a pře byla veřejně návěštím konsistoriálním svěřena jistému vyšetřujícímu soudci.

Dále pak, než ještě pře odvolací počala a když pan Alexandr zemřel, pan papež Jan XXIII. jmenovanou při svěřil čtyřem kardinálům, kteří, svolavše veškeré doktory theologie, kteří toho času v Bononii byli, knihy Vyklefovy jim svěřili ke zkoumání; a tu mezi jiným většinou bylo rozhodnuto, že knihy Viklefovy nemají býti spáleny jmenovaným P. Zbyňkem.

Dále někteří protivníci oznámili papeži Janovi, že M. Jan Hus kázal mnohé bludy a kacířství, žádajíce proto, aby tento jakožto podezřelý z kacířství osobně ke dvoru římskému byl obeslán. Dále P. Jan, papež, svěřil řečenou při k vyšetření P. kardinálovi z Kolumny, aby, shledal-li by tak, jak bylo oznámeno, onoho M. Jana Husi osobně ke dvoru obeslal. Dále jmenovaný P. kardinál, krom té důstojnosti, nesprávně postupuje ve vyšetřování svědků za příčinou zjištění svrchu uvedeného oznámení, a nepřipouštěje jiných důkazů a utajuje volnost zmíněného osobního obeslání, která papežem mu byla dána, toho M. Jana Husa osobně ke dvoru římskému obeslal.

Dále za lhůty obeslání nejjasnější kníže a pán, P. Václav, král Římský a král Český i nejjasnější paní Žofie, královna Česká, páni, universita pražská a obec Starého i Nového Města pražského poslali jisté své vyslance P. papeži a řečenému P. kardinálovi, několikráte prosíce, aby povolili od takového osobního obeslání z té příčiny, že řečený M. Jan Hus nespravedlivě od protivníků byl obžalován, a že by týž Jan Hus nemohl dojíti a přijíti ke dvoru římskému, pro úhlavní nepřátelství, které mu na cestách bylo připraveno. Žádali také, aby ten P. papež nedopouštěl, aby království České bylo nespravedlivě známkou kacířství ostouzeno a aby dovolil slovo boží svobodně lidu v kaplích kázati.

Ba žádali, aby na jejich náklad a útraty P. papež poslal své legáty do království Českého, aby tehdy opravili, bylo-li by tam co opraviti, a týž pan král a obce chtěli jim poskytnouti pomoc, aby, jestliže by se nalezli někteří lidé bludaři, byli potrestáni.

Mimo to sám M. Jan Hus pro své obhájení a důkaz neviny, nemoha sám pro nepřátelství přijíti, poslal trojí své zákonné zástupce k onomu dvoru, kteříž častěji a několikráte, když nadešla lhůta, zvláště s pány obhájci a generálními zástupci onoho dvora, (totiž s pány Ardicinem, Markem de Caniculo, Augustem, Petrem z Ankoranu, a M. Janem Skribanem) dostavili se k jmenovanému P. kardinálovi osobně, dávajíce a kladouce před ním články a výpovědi k omluvení osobního se dostavení M. Jana Husi stačující, náležité a přípustné a postupující dle práva, hotovi jsouce vždy právu státi a odpovídati k jednotlivostem, které jmenovanému mistru byly vytknuty nebo pro budoucnost měly býti vytýkány. A ježto onen P. kardinál předeslaného pramálo dbal, bylo po druhé podáno odvolání k našemu panu papeži pro zmíněné stížnosti, a pře odvolací svěřena byla P. Janovi de Thomariis vyšetřujícímu soudci svatého dvora.

Potom P. kardinál, mezi pří odvolací a svěřenou jmenovanému panu vyšetřujícímu soudci, proti řádu práva vpočetl M. Jana Husi za zatvrzelého, ježto ve vyměřeném čase obeslání osobně se nedostavil, a dal ho do klatby, a způsobil ničemným postupem, aby v kurii i mimo ni veřejně byl vyobcován.

Potom, když postup onen byl rozhlášen P. papež přijal při tu sám, jak od P. kardinála tak od řečeného pana vyšetřujícího soudce, a svěřil ji čtyřem kardinálům k prohlédnutí a ukončení, totiž P. Aquilejskému, P. de Brancatiis, P. de Veneficiis a P. Františkovi de Zabarellis. Pak, když P. Aquilejský zemřel, P. kardinál Florentský, jeden z komisařů, po vůli jiných komisařů řečenou při znovu přehlédl a články a výpovědi k omluvení z osobního se dostavení jmenovaného M. Jana Husi k P. kardinálovi z Kolumny náležité, přípustné a dle práva postupující, které sice byly uvedeny ale nepřipuštěny, připustil a ustanovil právní lhůtu k jich prozkoumání, jak jest zvykem.

Potom když zmíněné články dostatečně byly vyšetřeny vhodnými svědky a když rejstřík pře a akta její úplně a postačitelně byla sepsána a zhotovena, rozkázal P. papež, aby rejstřík byl předložen P. kardinálovi de Brancatiis; u tohoto pak téměř po půldruhého roku o jednotlivých bodech obsažených v řečeném rejstříku bylo rokováno a se hádáno a přece onen P. kardinál nechtěl postoupiti k dalšímu, ani zrušiti a uvolniti zmíněné osobní obeslání a klatbu, vyřčenou P. kardinálem z Kolumny, ačkoliv velmi často k tomu byl vybízen, o to prošen a žádán jmeno-

vanými zástupci a obhájci dle pověření P. papeže dle řádu práva a spravedlnosti.

Dále když zmínění zástupcové a obhájci přečasto doléhali na řečeného P. kardinála de Brancatiis, aby zjednal spravedlnost dle šetření, dle akt a jednání pře, kardinál ten proti veškeré spravedlnosti a řádu práva rozkázal jim, aby na dále již nebyli zástupci v oné při a nepřicházeli k němu od nynějška, ježto prý nechce jich více slyšeti, tvrdě, že prý to má v rozkazech od našeho pana papeže.

Potom, když též zástupci vždy ještě usilovali, aby byla zjednána spravedlnost a slyšení jim bylo poskytnuto. někteří z nich ukrutně jsou vězněni a zbaveni různých věcí.

Potom, když zástupcové, jak předesláno, byli uvězněni a když pak pro dorážení ode dvora odjížděli, onen P. kardinál de Brancatiis na doléhání protivníků mých ve při dále postoupil a z rozkazu papežova (jak tvrdil), rozkázal postupy P. kardinála z Kolumny stížiti, z kteréhož stížení vznikly postupy neslýchané proti řádu práva a proti generálním koncilům: Předně, ježto pouzí vykonavatelé zmíněných postupů, první vykonání učinivše, ihned dali do klatby veškeré přívržence a přátele M. Jana Husi; dále dali do klatby příbuzné a žáky M. Jana Husi, dále ihned uvrhli církevní interdikt na obec pražskou a jiná místa království Českého za přítomnosti M. Jana Husi. Dále v řečených postupech zmíněného M. Jana Husi neslyšena a neusvědčena z nijakého bludu, výslovně nazvali arcikacířem a obce veliké kaceřovali.

Tohle všecko proti řádu práva a určení svaté matky církve nemělo se státi, byť i se řeklo, že P. papež rozkázal onomu kardinálovi stížiti postupy. Z těchto pak všech stížení onen M. Jan Hus odvolal se k budoucímu koncilu, jenž se má odbývati.

A není tomu na odpor kapitola „Ježto zpurnost“, ze VI. knihy „O kacířích“, kde se praví: „Ježto zpurnost, zvláště v příčině víry, k podezření připojuje prudkou tvrdošíjnost, proto, jestliže někdo podezřelý z kacířství, byv povolán od vás, aby o víře odpovídal, vámi byl by uvržen v pouto klatby za to, že se vyhnul poslušnosti a zpurně se nedostavuje, a klatbu zatvrzelým duchem po jeden rok by snášel, tehdy ať odsouzen jest jako kacíř“.

K tomu se odpovídá, že M. Jan Hus nevyhnul se dostavení ke dvoru římskému, ani zpurně se ho nevzdaloval, ale vším způsobem o to se snažil, aby se nevinným ukázal, posílaje ke kurii ke své omluvě mnoho zástupců s velikým nákladem, a sám rád by se byl dostavil, kdyby nebylo mu bránilo úhlavní nepřátelství, jak toto všecko vysvítá z akt pře, k nimž se odvolává. Nepohrdl tedy zpurně klatbou, ale pokorně a trpělivě ji snášel a odvolav se, pokládal se

býti v dobré naději pokorně jako pokorný křesťan, a za průběhu odvolání vedl, předkládal a dokazoval důvodné, náležité a právem postupující pře jak před P. papežem veřejně v konsistoři, tak u pánů kardinálů. Ale neměl a nemohl dosáhnouti v žádné slyšení, aby dokázal svoji nevinu.

Dále svrchu zmíněný M. Jan Hus vždy byl hotov vydati počet ze své víry před pražským arcibiskupem P. Zbyňkem, jenž před nejjasnějším knížetem a pánem, P. Václavem, králem Římským a králem Českým, i před pány patriarchou Antiochenským a biskupem Olomouckým, před jasným a velmožným knížetem Bedřichem vévodou Saským, kurfirstem svaté říše, před velmožným pánem Ctiborem, knížetem Sedmihradským, jenž byl tehdy ve vyslanectvu nejjasnějšího knížete a pána P. Zikmunda, nyní krále Římského a Uherského i také před shromážděním mistrů a žáků pražských, které tehdy bylo k tomu svoláno, a před mnohými pány, rytíři a poddanými a před radami a měšťany obce Pražské, na dvoře P. krále onen P. Zbyněk doznal v přípise, který veřejně byl čten ve slyšení onoho zmíněného shromáždění, že nezná žádného bludu ani kacířství v království Českém, pročež jmenovaná již knížata světská i duchovní otiskla dle vůle onoho P. arcibiskupa své pečeti na onen přípis takto veřejně čtený a slyšený.

Dále jmenovaný M. Jan Hus úplně byl smířen řečenými knížaty a radou královskou se zmíněným P. Zbyňkem, který dle výroku oné rady a jmenovaných knížat měl napsati list P. papeži, jehož podoba nebo opis jest zde; v něm vyznává řečený P. Zbyněk, že neví žádné kacířství aniž jakého bludu o jmenovaném M. Janu Husovi, a že žádá, aby P. papež dal odpuštění osobního předvolání a osvobodil M. Jana; ale náhlou smrtí byv překvapen, poselství takového nevykonal.

List, který Zbyněk arcibiskup pražský z usnesení rad krále Václava k veleknězi římskému poslati měl, ale přece neposlal.

(V září r. 1411.)

Nejblaženější svatý! Od svaté paměti pana Alexandra pátého nějaká bulla vyšla jest, kteráž držela jest, že v království Českém, v městě Pražském a v markrabství Moravském někteří artikulové bludní, kteříž kacířstvím aneb rozštěpením u víře obecné vonějí, zvláště o svátosti těla božího, potupně vznikli jsú a mnohých srdce tak velmi zprznili jsú, že po těch veliké množství, kteříž těmi převrácenými artikuli a učeními jsú zprzněni, potřebí by bylo, aby více nevznikli a stáda božího neprznili, trestání a polepšení

Výklad Desatera.

II.

Nezabiješ.

Páté přikázaní brání křivdy činiti bližnímu na těle, když dí: „Nezabiješ!“ to věz bezprávně nižádného. A toto přikázaní jest dáno každému rozumnému stvoření. Protož přestoupení tohoto přikázaní zatracuje ďábla s jeho údy; neb čert zabíjí duši, když ji zbavuje života duchovního, to jest svatého v milosti Boží. A to jest nesmírně horší zabití, než zabití tělesné; neb zabití tělesné člověku není zlé, jediné pro zabití duše, pro zkažení ctnosti a dopuštění hříchu smrtelného jenž jest smrť duše. Protož dí Spasitel, že ďábel byl vrah neb mordéř od počátku, neb zabil Adama, prvého člověka.

A věz, že troje jest vražda: myslí, jazykem a rukou, jakož píše se takto: že jakož svatý Petr vraždu trojí pokládá, a pomstu těch vražd rovnou nazývá; neb jakož mordéře bratří, též utrhače jich a nenávistníky vražedníky nazývá, i toho, jenž zabíjí, i toho jenž nenávidí bratra, i jenž jemu utrhá, rovné pomsty hodni jsou. Protož dí sv. Augustin: Hynutně klamají se, kteříž mní, že jediné ti jsou vražedníci, kteříž rukama zabíjejí, a ne ovšem ti, skrze jichž radu, lesť, ponoukání a napomínání lidé zabiti bývají. Neb židé nikoli nezabili Boha rukama svýma, jakož psáno jest: Nám nesluší zabíti nižádného! avšak jim smrť Kristova jest u vinu položena; neb oni zabili ho jazykem, řkouce: Ukřižuj jeho! Protož jeden evangelista dí, že ukřižovali ho v třetí hodinu, a druhý v šestou hodinu, tak že židé ukřižovali ho v hodinu třetí jazykem, a rytíři v hodinu šestou rukama. A první ukřižování jest větší hřích, neb dí pán Ježíš: Větší hřích má, kdo mě dal tobě.

Aj, teď máš, že troje jest vražda; neb jakož živost tělesná jest spojení duše s tělem, též živost duše jest sjednání duše s Bohem, a jest mnoho dražší, důstojnější a vzácnější než první. Protož kdokolivěk tu živost komu odejme, zabije ho tíže, než by ho na těle zabil bez té živosti, buďto radou, návodem, popuzením, utrháním, pohoršením, zlým příkladem neb netrestáním a nedáváním pomoci, a kterýmžkolivěk obyčejem, jímž milost Boží bude v člověku uhašena, a tak živost duše. A této vraždy měli by se varovati kněží a báti velmi, kteříž radí k válkám a nekáží ku pokoji, jakož písmo velí, a kteříž ujímají lidu slova Božího, a zvláště, že nikdy nekáží a duchovní pomoci nedávají. A poněvadž vražda činí nehodnost kněžství, můž znamenáno býti, kterak mnozi kněží a preláti jsou nehodni kněžství; neb mnozí těmi obyčeji, jako nyni řečeno jest, zabíjejí své bližní. Neb to zabíjení duchovní

živosti činí před Bohem nehodnost kněžství více ohavnou, nežli zabití tělesné; neb tělesné můž býti dobré a s velikým zasloužením, ale duchovní nemůž býti dobré, pro něž ďábel slove vražedník od počátku.

A každý, kdož smrtelně hřeší, milost boží v sobě uhasne, jest sám svůj vražedník. Ale pohříchu! té vraždy lidé neznamenají, a váží těžce a strachují se velmi zabití tělesného, ale málo dbají duchovního; protož ty, kteří se na těle zabíjejí, mají za velmi zlé a straší se jimi, a pak ty, jenž se i jiné na duši mordují, milují, a jich se nestrachují. Ano můž býti, že člověk sám by se na těle zabil, a vzal by od Boha odplatu, jako svatý Samson, jenž sám se s nepřátely svými zabil vdechnutím Ducha svatého, jako mluví o něm sv. Augustin. Né zdá se, že pro zachování nesmilnosti sluší se panně, vdově neb manželce zabíti, když by věděla, že jí vždy chti bezděky násilím porušiti. Ale aby neupadl nerozumně v osidlo, slyš, že dí sv. Augustin: Ani se ani jiného sluší dobrovolně zabíti, kromě těch, kteréž Bůh velí zabiti vydaným zákonem neb zjevením, v němž má Boha poslouchati. Aniž jinak Samson vymluven jest, že sám se s nepřátely, dům obořiv, zabil, jediné že Duch svatý tajně přikázal, jenž skrze Samsona divy činil. Protož kromě těch, kteréž zákon spravedlivý, neb Bůh, jenž jest spravedlnosti studnice, zvláště velí zabiti, kdožkoli se neb jiného jakéhožkolivěk člověka zabil by, hřích vraždy na se vezme. To pravíme, to jistíme, toho potvrzujeme, aby nižádný dobrovolně sobě smrti nečinil, chtě utéci před tesknostmi časnými, aby neupadl u věčné. To Augustin svatý.

Také věz, že hodné zabití bývá trojím obyčejem: zákonně, nepřízně a nevědomě. Zákonně, když soudce, svědek, neb sluha pravdy zabije spravedlivě odsouzeného. Nepřízně, když panoše neb rytíř, obžalován křivě, musí své pravdy do smrti brániti; aneb když naň bez viny udeří, an nemoha zniknouti, i bráně se, zabije. Nevědomě, když nerad, maje se opatrně, z příhody zabije. A ve všech takových zabíjeních nebrzy bez hřícha bude zabití; neb soudce měl by s velikou opatrností, s žalostí a z lásky, maje naučení z písma neb zjevení Boží, člověka zlého zabiti. A panoše, rytíř neb jiný měl by raději hanbu všeho světa trpěti, než z nařknutí se bíti a zabiti; a měl by smlouvy hledati a když by nelze bylo zniknouti, tehdy milému Pánu Bohu se poručiti, a tak v pokoře pravdy Boží hájiti, a dá-li Bůh, onoho v lásce zabiti. Též i kdy loupí koho, nemá ihned bíti a ovšem zabiti, ale vidí-li sílu, dáti co má, a prositi, aby živili; pak-li nechtí, ale poručiti se ale milému Bohu, a mile smrt trpěti a říci: Pane Bože! odpusť jim, neboť nevědí co činí. A tak byl by vítězem jako pán jeho Ježíš a svatý Štěpán, a naplnil by ono slovo svatého Pavla: Nebraňte sami sebe, nejmilejší! A ono Kristovo slovo: Kdož tebe udeří v líce pravé, drž jemu i levé. Tak on učinil u veliký čtvrtek,

když se poličkovati dal, a moha se obrániti a je poraziti jedním slovem; toho dokázal, když se otázal oděncův, řka: Koho hledáte? A oni: Ježíše Nazaretského. A on jim:Jáť jsem! A oni ihned v znak padnou; a to dvakrát se stalo. V tom ukázal moc, moudrost, dobrotivost. pokoru i trpělivost velikou, uče nás, abychom se ne ihned mstili, když můžeme, ale jeho příkladem mile násilí trpěli, a tak násilí trpělivostí přemohli, vědouce, že on lépe než my pomstí a nám dobře odplatí. Ale pohříchu! že nedbáme jeho slibu, jenž dí: Má jest pomsta a já odplatím; protož sami se mstíme nezřízeně, Boha hněváme a odplatu tratíme.

Proti této řeči mnozí, řkouc, že by neslušelo křesťanu bojovati, by to mělo tak býti. Druhé že by zahynulo království a úřad rytířský, a tak všechno panování, a to jest proti písmu. A třetí, že nadarmo Bůh dal moc člověku, jíž se můž brániti svému nepříteli, když by té moci nepožíval. A čtvrté, že poněvadž had, myš, a jiné nerozumné stvoření brání se, proč by člověk sebe také nebránil? A páté, že řkou: Moc mocí sluší odehnati. A šesté, že poněvadž v starém zákoně slušelo starým bojovati, proč by i v novém též nebylo?

Tuto zdá mi se, že sluší stavu světskému brániti se, a tak bojovati; ale bojování to jest velmi nejisté a těžké, neb musí v tom bojovník pilně patřiti, pro kterou příčinu, kterým řádem a pro který konec chce bojovati. Pro příčinu: aby bylo pro obranu víry a pravdy, a ne pro zboží tohoto světa, pro chválu a pro pyšnou pomstu. Kterým řádem: aby z lásky a z skrovnosti pokorně nejprve táhl k míru nepřítele, může-li býti; a když sezná, že nikoli nemůž ho navésti, tehdy má hleděti, může-li kterým zbožím, bez krve lidské proliti, uložiti, by z milosti uložil. Pakli i tak nemůž, tehdy má láskou zmířiti, aby sám nejsa nepřítelem Božím pro hřích smrtelný, v lásce bojuje, miloval ty lidi neb toho člověka, s nimiž neb s nímž bojuje, a aby vždy hotov byl boje nechati, když by nepřítel chtěl k pravdě přistoupiti. Avšak jistější cesta byla by, bojovati duchovně, ne mečem železným vítr bíti ale Bohu se modliti a nepřátely k smlouvě napomínati, a bylo-li by potřebí, samému, aby jiní nezhynuli, smrt trpěti. Tak učinil král náš, Pán Ježíš, řka nepřátelům: Hledáte-li mne, nechte těchto odejíti. A k tomu vzní ono slovo svatého Pavla: Nebraňte sami sebe nejmilejší!

Již můžeš v této řeči rozuměti, co sluší k bojování spravedlivému. A také srozumíš, že obecně bojové jsou nespravedliví, Bohu nemilí, a že obecně obě strany boje bývají křivé; neb ač jedna strana bude míti přípravu, že na ni bez viny sáhnou, ale bude jinak křiva z hříchu svého: neb že pyšně se postaví, neb horlivě příliš, neb lakomě žádajíc cizího neb ukrutně tepouc, loupíc, neb nechtíc hledati míru, neb utajíc své moci příliš, neb v nepokoře jsouc k Bohu, neb hříchy některé trpíc neb přepustíc,

nechtíc pamatovati, že pro jeden hřích jednoho člověka lid Boží, maje přikázání od Boha, aby bojoval, býval hrubě od pohanův a od křivých nepřátel poražen.

Dále máš z té řeči, že obecně ti, jenž z peněz na vojnu jezdí, těžce hřeší, nepatříce, proč a kterak mají bojovati; majíce věděti, že každý skutek má v lásce a z lásky býti učiněn, kteroužto lásku má míti bojovník k tomu člověku neb k tomu lidu, proti kterému bojuje. Neb má každý křesťan to věděti, že má každý milovati i svého nepřítele, a že všichni skutkové naši mají býti v lásce činěni, a že láska, to jest člověk láskou trpěliv jest, neodplacuje se zlým za zlé a zlořečenstvím za zlořečenství, ale zpět dobře činí těm, jenž mu zle činí. A toho prvého kusu lásky bojovníci nebrzy drží; neb kdyby mile strpěli a pokorně křivdy a protivnosti, jenž jsou nesmírně lehčejší boj než ten, jež budou trpěti v předpeklí neb v pekle, tehdy by jiných k boji nepopouzeli. A že láska, druhé, jest dobrotivá, zjevno jest, že obecně v bojovnících dobrotivost, jenž jest ducha svatého zapálení, v duši jich uhasla; neb sobě za spravedlnost bojovníci kladou, že mají kterakkolivěk mohou, svým protivníkům uškoditi,a to není pravda. A třetí, láska nezávidí: a kde závist veličejší než mezi bojovníky, jenž proti sobě jsou? A čtvrté, láska nečiní zle neb převráceně: a kdy více zle činí než bojovníci u boji? neb své bližní loupí, domky jich pálí, nemilostivě je tepou, mučí, mordují; a kdož můž říci, by to vše bylo dobře? A že páté, láska, nedme se pýchou: a kde veličejší pícha, než mezi bojovníky, ani pyšně odpovídají, hrozí, k bití popouzejí, chlubí se, a když zvítězí, Bohu nábožné chvály nevzdávají? Ano, Pán Bůh na Ezechiáše krále přepustil, ač svatý byl, velikou pomstu, proto že po zbití Asyrských, jichž anděl Boží zabil v stanech sto tisícův, osmdesát tisícův a pět tisícův. Bohu písně nezpíval, a také že své poklady poslům krále Babylonského ukázal. Protož řekl jemu prorok Isaiáš: Slyš řeč Boží: Aj Bůh dí: Přijdou dnové, a budou odebrány od tebe všechny věci, jenž jsou v domě tvém, a což zachovali otcové tvoji až do tohoto dne do Babylona. Neostaneť nic, di Hospodin, ne i z tvých synův, kteříž vyjdou z tebe, jež urodíš, vzati budou, a budou kleštěnci na síni krále Babylonského.

Ještě že biskupové a kněží nynějších časův bojují, dobré jest věděti, sluší-li jim bojovati, a tak své bližní zabíjeti? A zdá se. že sluší, nejprv s tímto důvodem: Že poněvadž kněží starého zákona bojovali hodně z Božího přikázání, proč by také kněží nového zákona nebojovali, jenž mají víry brániti jako i oni, a ještě více? Druhé s tímto důvodem: Papež bojuje, a dává moc jiným biskupům, aby bojovali, a proti tomu mluviti jest kacířství; a tak kdo bude to mluviti, bude kacířem, drže to neústupně. Třetí důvod jest tento: Svatý Petr apoštol ten tělesně bojoval, když Malchovi ucho uťal u veliký čtvrtek, již jsa knězem. Čtvrtý tento důvod:

Kněží, a zvláště papež má dva meče, to věz duchovní i světský, jakož měli apoštolé, řkouc Kristovi: Pane! aj toť dva meče teď. A on řekl: Dostiť jest. Patý důvod jest tento: Kněží mnozí jsou silni, a darmo by byla jim ta síla dána, by jí nepožívali k boji: proč by pak nebojovali? Šestý tento důvod: By biskupové mečem tělesným nebojovali, tehdy by církev svatá zle stála; neb laikové by sáhali na kněži, brali by jim a bili by je; kdož by pak chtěl knězem býti?

A že spasitel náš Ježíš, král i biskup spolu, jest prvé a nejlepší zrcadlo, v němž máme rozumem hleděti, neb každý jeho skutek jest naše naučení, jakož dí sv. Augustin, protož vedle řeči velikého svatého mučedníka, Cypriana biskupa, máme samého Krista poslouchati; neb dí: Poněvadž samého Krista poslouchati máme, nemáme dbáti, co kdo před námi činil, neb aby bylo učiněno, domněl se, ale co, jenž přede všemi jest, Kristus prvý činil; neb nemusíme obyčeje člověka následovati, ale boží pravdu. Neb skrze Isaiáše proroka mluví Pán Bůh a dí: Nadarmo mi se modlí, přikázání lidská a učení učíce. — Aj v této řeči toho velikého svatého máme, že samého Krista poslouchati máme, to jest, což velí a radí, plniti, a což proti jeho přikázání a proti radě jest, toho neposlouchati. Druhé máme, že nejprve Krista následovati máme nade všecky jiné svaté. A že Kristus, spasitel náš, král a biskup nejvyšší, nebojoval ale mile trpěl hanění, loupež, bití, i smrt, v tom nám kněžím dav příklad, bychom nebojovali. Z této řeči máš odpověď ku otázce dřívní. sluší-li kněžím bojovati, že nesluší, jediné ač by měli od Boha přikázaní neb zjevení.

Pak k prvému důvodu, jenž dí: Poněvadž kněží starého zákona bojovali hodně, proč by z Božího přikázání též kněži nového zákona nebojovali? Tu dím, že kdyby Bůh kněžím nového zákona přikázal bojovati. tehdy by jim slušelo jako i oněm. Tak bych já chtěl bojovati, by mi spasitel přikázal; ale toho přikázání počekáme, až anděl Boží k soudu potroubí. A chtěl bych, by kněží, jenž se k boji tělesnému strojí, věděli, že v starém zákoně kněži v boji kázali a troubili; neb dí Pán Bůh v starém zákoně: Když se již přiblíží boj, stane kněz před čelem boje, a takto bude mluviti k lidu: Slyš Israeli! vy dnes proti nepřátelům boj činíte: nelekej se srdce vaše; neroďte se báti, neroďte ustoupiti, aniž se jich strachujte; nebť Pán Bůh váš mezi vámi jest, za vás proti protivníkům vašim bude bojovati, aby vytrhl vás z hynutí.

Aj toto přikázání Boží, že podobenství bylo boje našeho duchovního proti ďáblu, světu a tělu, protož knězi přikázáno, aby čelil v tom boji, a jiných popouzel a je těšil, aby statečně bojovali, majíce již Boha s sebou v člověčenství na pomoc, jenž dí: S vámi jsem až do skonání světa. A k tomu na znamení, že kněží mají čeliti proti ďáblům, proti světu a tělu, stojí v kostele napřed.

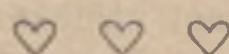
když mají boj vésti duchovní, aby jiní na ně hleděli jako na původy, a též činili jako oni, v klekání, v modlení, a v jiném náboženství. A že v boji tělesném, když přední padají, a tak boj ztracují a škodu velikou berou: též v duchovním boji, že kněží. jenž jsou původové, padají poražením od ďábla, protož hřmotně lid obecný padá v tom boji duchovním.

Druhé, kněží v starém zákoně troubili k boji. To troubení jest slova Božího veliké hlášení, aby lidé byli hotovi k boji duchovnímu, jenž vždy jest a bude proti rytířům nebeského krále až do soudného dne, v němž král přijde, aby boj dokonal proti nepřátelům, poraze je do věčného ohně. A divím se, že kněží chtí bojovati tělesně, ale nechtí troubiti v boji ani duchovně ani tělesně. Také berou na se odění tělesné, ale duchovního nic, neposlouchajíce svatého Pavla, jenž dí: V těle chodíce netělesně rytěříme; neb odění rytířstva našeho nejsou tělesná, ale moc v Bohu. Pomněl to svatý Ambrož biskup, protož dí: Odění biskupova, jsou slzy a modlitby. Pomněl ten svatý, že Pán Ježíše biskup, maje se potkati s oděnci biskupskými, modlil se, a Petru rukotržnému*) že mečem tělesným bojoval, hrozně řekl: Obrať meč svůj v nožnice; neb každý, jenž béře meč, od meče sejde! Aj teď bránil prvému po sobě biskupu mečem bojovati, a to v spravedlivé při a v nejlepší, a v své; neb kde spravedlivější pře a pilnější, než nevinného biskupa a spasitele svého brániti od zlých a v jeho osobě, aby ho bez viny hanebně nezamordovali? Pak ukázal mu, že má se brániti Petr modlitbou, když jemu dí: Zda mníš, bych nemohl prositi otce svého, a dá mi ihned více než dvanácti tem**) andělův.

A tak milý spasitel i učil apoštoly, kněži svou prvou, aby proti boji se modlili, kdy jim řekl: Modlete se a nevpadnete v pokušení. A sám se modle, jim skutkem ukázal, a Petru zvláště řekl. aby se nebránil mečem, neb bránění jeho nehodí se; neb by chtěl Kristus, jelikožto člověk, modlil by se otci, a dal by jemu více než dvanácti tem andělův. Tma činí šest tisíc, šest set, šedesát a šest, a tak dvanáct tem činí sedmdesát tisícův a devět tisícův, devadesát a dvě. Aj, co to pomocníkův můž míti Kristův následovník k své obraně! A ještě dí Kristus: více než dvanáct tem. Než s kým jest Bůh, s tím všichni andělé, i všichni v nebesích svatí; a jeden anděl můž více než sto tisícův lidí, neb dí písmo, že jednou zabil anděl sto a sedmdesát a pět tisícův lidu Asyrského krále. A tak Mojžíš přemáhal modlitbou Amalechity, tak že když Mojžíš se modlil, a ruku vzhůru nedržel, tehdy lid jeho padal; a že nemohl ruku vzhůru držeti sám, museli jiní držeti, a tak lid jeho vítězil. Také kdy králi Ezechiáši odpověděl král Asyrský, tehdy rozedřel roucho své a oblekl se v pytel, i šel do chrámu Božího, a poslal Eliachima vladaře domu, a Sobnu písaře,

*) rukotržný = vzdorný, odbojný, odvážný. **) houfů oddíl.

a starší z kněží oblečené v pytle, k Isaiášovi proroku, aby se modlil. A vzem*) listy z rukou poslův přečetl je, a šel do domu Božího, a otevřel je před Bohem a modlil se před tváří jeho. Potom poslal Isaiáš k němu, řka: Totoť dí Pán Bůh tvůj Israelský: Co's prosil mne nad krále Sennacheriba Asyrského, uslyšel jsem. A tak v tu noc přišel anděl Boží, a zbil v stanech Asyrských sto tisícův, osmdesát tisícův a pět tisícův. — Ó by se naučili od těchto lidí naši bojovati více nábožnou modlitbou než hrdostí svou a více v Bohu doufáním než lidu množstvím, vědouce, že Bohu též jest přemoci jedním, jako mnohými tisíci! Prvé král David shřešil, a měl pomstu, že lid zčetl pyšným snad domněním: i kterak nyní nehřeší, jenž kladou naději v pokladech, v odění, v hradech a v množství, a zvláště duchovní?



Husovy odpovědi k obžalobám.

V.

(Poslední.)

Hus, ačkoli již od 10. června očekával, že bude upálen, přece napsal ještě poslední obranu na obžaloby, jež vyňaty byly z knihy „De ecclesia“ (O církvi) a z výpovědí svědeckých. Obrana jeho zní následovně:

*

1. Články z knihy „O církvi“ a menších traktátů.

1. Jediná jest svatá církev obecná (řečeno v nejvlastnějším smysle dle Augustina), která jest veškerost podřízených. A doleji následuje: Všeobecná svatá církev (řečeno v nejvlastnějším smysle) toliko jediná jest (která není částí k jiné vlastně řečené), jako jest toliko jeden počet předzřízených.

2. Pavel nikdy nebyl údem ďáblovým (předzvěděným co do konečného přilnutí), třebaže spáchal některé skutky, podobné skutkům škůdců církve.

3. Předzvědění nejsou částí církve (katolické v nejvlastnějším smysle), ježto žádná část od ní konečně nevypadá, protože láska předzřízení, která ji víže, nevypadá.

4. Dvě přirozenosti, božská a lidská, jsou jeden Kristus (srostitě, spojitě). A níže v kap. 10.: Každý člověk jest duch

*) = vzav. **) = totéž.

(Tohle často jest řečeno od svatého Augustina ve výkladu „Na Jana“), ježto jest ze dvou přirozeností obojí.

5. Předzvěděný, třeba že byl někdy v milosti vedle přítomné spravedlivosti, přece nikdy není částí svaté církve (katolické v nejvlastnějším smysle), a předzřízený vždy zůstává údem církve, byť i někdy vypadal od milosti přicházející, ne od milosti předzřízení.

6. Béřeme-li církev za shromáždění předzřízených, ať jsou v milosti čili nic dle přítomné spravedlnosti, jest tím způsobem církev článkem víry. (To jest výrok svatého Augustina „Na Jana“. Dále: „O Enchiridiu.“ Dále: „O žaltáři.“ Dále o nauce křesťanské v knize „O ovci“).

7. Petr nebyl ani není hlava svaté církve katolické (obecné v nejvlastnějším smysle).

8. Kněží, již žijí jakkoli zločinně, poskvrňují moc kněžskou, a jako synové nevěřící (a v Deuteronomiu kap. 32. se praví: „Pokolení převrácené, synové nevěrní,“) smýšlejí nevěrně o sedmi svátostech církve, o klíčích, úřadech a posvátných věcech církve, obřadech, trestech mravích, ctění ostatků, odpustcích a řádech.

K tomu praví se v 77. žalmu: „Ačkoli mu s pochlebenstvím mluvili ústy svými a jazykem svým lhali jemu, a srdce jejich nebylo upřímné před ním, aniž se věrně měli v smlouvě jeho.“

9. Důstojnost papežská od císaře vyrostla a panování papežovo a vláda jeho vyplynuly z moci císařské.

Co do panství světského, z doby císařské, a panování nad čtyřmi církvemi. To jde z rozd. 96. a 63.

10. Nikdo beze zjevení (zvláštního, neboť v „Kazateli“, kap. 9., se praví: „Žádný neví, zdali lásky neb nenávisti boží hoden jest,“) nemohl by tvrditi důvodně o sobě nebo o jiném, že jest hlava církve svaté částečné, ani velekněz římský že jest hlava církve římské.

11. Nesluší veřiti, že tento kterýkoli římský velekněz (setrvávaje dle zásluh života) jest hlava kterékoliv částečné svaté církve, leč by ho Bůh předzřídil.

12. Nikdo není náměstkem Kristovým nebo Petrovým (úřadem a zásluhou), nenásleduje-li ho v mravech, ježto není jiné následování náležitější ani jinak (pod jinou podmínkou) nepřijal by od Boha náměstčí moc, ježto k onomu úřadu náměstčímu vyhledává se i podoba v mravech [t. s Kristem nebo Petrem] (o shodě), i vážnost ustanovujícího.

13. Papež není zjevný a pravý (úřadem a zásluhou) následník knížete apoštolů Petra, žije-li mravy protivnými Petrovi. A vyhledává-li lakomství, pak jest náměstek Jidáše Iškariotského dle napodobování lakomství. A stejně jasně kardinálové nejsou zjevní a praví následovníci družiny jiných apoštolů Kristových, nežijí-li po způsobu apoštolů, zachovávajíce přikázaní a rady Pána Ježíše Krista.

14. Doktoři pravící, že nechtěl-li by se napraviti někdo, kdo soudem církevním má býti napraven, má býti odevzdán soudu světskému, jistě následují v tom kněží, zákonníků a fariseů, kteří Krista, když jich nechtěl ve všem poslouchati, řkouce: „Nám nesluší zabiti někoho“, vydali soudu světskému (tam jest zpráva oněch, kteří Krista vydali Pilátovi, jak patrno tamtéž), a takoví jsou větší vrahové než Pilát.

Tam mluvil jsem o osmi doktořích pražských, kteří napsali, že kdo by neposlechl jejich příkazu, má býti odevzdán rameni světskému.

15. Poslušnost církevní jest poslušnost dle nálezu kněží církve, mimo výhradní autoritu písma.

Tohle popsání týká se poslušnosti, která se rozlišuje proti vyložené poslušnosti zákona Kristova, jak patrno tam, kde článek tento jest pojat; ale chraniž Bůh, aby veškerá poslušnost zákona božího byla taková, která se nazývá zároveň poslušnost církevní.

16. Bezprostřední rozdělení lidských skutků jest, že jsou buď ctnostné nebo neřestné. Neboť je-li člověk neřestný a koná něco pak koná to neřestně; a je-li ctnostný a koná něco, pak koná to ctnostně, neboť jako neřest, jak zove se zločin nebo smrtelný hřích, nakazí úplně všecky činy člověka, tak ctnost oživuje všecky činy člověka ctnostně.

17. Kněz Kristův, který žije dle zákona jeho a má znalost písma a snahu povznésti lid, má kázati, aniž by mu překážela uvržená naň klatba (nespravedlivá a nedovolená, vyhlášená ze špatnosti); a níže: Jestliže papež nebo jiný představený poroučí knězi takto rozhodnutému, aby nekázal, pak nemá poddaný poslechnouti.

18. Každý, kdo se stává knězem, přijímá úřad kazatelský z rozkazu (toť jest výrok mnoha svatých: Augustina, Řehoře, Isidora atd.), a tento rozkaz má vykonávati, aniž by mu v tom bránila klatba naň uvržená (nespravedlivá a nedovolená, vyhlášená ze špatnosti).

19. Církevními tresty, klatbou, sesazením (běda, často se to děje zneužíváním oněch soudů, jež mohou se díti a často se dějí dovoleně), interdiktem, kněžstvo podrobuje si prostý lid k svému povýšení, rozmnožuje lakotu, vlastní zlobu chrání a cestu připravuje Antikristovi. Avšak zřejmé znamení jest, že vycházejí od Antikrista takovéto soudy, které nazývají ve svých postupech prohlášeními, jimiž kněžstvo postupuje zejména proti těm, kdo obnažují nepravost Antikristovu, který kněžstvo z větší části pro sebe urval.

20. Je-li papež špatný a zvláště je-li předzvěděný, pak jest jako apoštol Jidáš a ďábel, zloděj a syn zatracení a není hlavou církve bojující, ježto (dle záslužnosti života setrvávaje konečně) není

ani údem jejím, protože milost předurčení jest pouto, jímž tělo církve a každý její úd pojí se nerozlučitelně k té hlavě.

21. Papež nebo prelát špatný a předzvěděný (ježto není jím dle úřadu a zásluhy života, ale pouze dle úřadu) jest dvojsmyslně pastýř, ale v pravdě zloděj a lupič.

22. Papež nemá býti zván nejsvětější ani dle úřadu (neboť Bůh jediný jest nejsvětější), neboť i král musil by se zváti nejsvětější dle úřadu, a kati i lupiči zvali by se svatými, ba i sám ďábel musil by býti zván svatým, ježto je úředník boží.

23. Žije-li papež protivně Kristu, i kdyby nastoupil řádnou a zákonitou volbou dle obecného ustanovení lidského, přece odjinud by nastoupil (ježto by se pýchou nad Krista vynášel), než skrze Krista, byť i nastoupil volbou původně od Boha učiněnou; neboť Jidáš Iškariotský byl vyvolen řádně a zákonně od Boha Ježíše Krista na biskupství, a přece nastoupil odjinud do ovčince ovcí (ježto nekráčí pokornými dveřmi, totiž Kristem, jenž praví: „Já jsem dvéře; skrze mne všel-li by kdo, spasen bude.“).

Tohle jsem řekl v rozpravě, očekávaje větší poučení.

24. Odsouzení 45 článků Viklefových skrze doktory jest bezdůvodné a bezprávné, a špatně byla smyšlena příčina jimi uvedená, totiž, že žádný z článků není katolický, ale každý z nich jest kacířský, nebo bludný, nebo pohoršlivý.

25. Ne tím právě, že volitelé nebo většina jich živým hlasem shodla by se dle řádu lidského na některé osobě (naléhavost toho je patrna na Anežce, která od církve pokládána byla za zákonného papeže), tím právě ona osoba zákonitě byla zvolena, aniž tím právě jest pravým a zřejmým (úřadem a zásluhou života) následníkem nebo náměstkem apoštola Petra nebo jiného apoštola v úřadě církevním; pročež ať volitelé volili dobře nebo špatně, skutkům zvoleného máme věřiti, neboť tím právě, čím kdo hojněji záslužně jedná k prospěchu církve, má k tomu od Boha hojnější moc.

26. Není jiskřička patrnosti, že nutno, aby byla jedna hlava v duchovních věcech řídící církev, která by vždy s církví bojující dlela.

To jest patrno, neboť jest známo, že církev za dlouhý čas byla bez papeže, jako tomu jest již po odsouzení Jana XXIII.

27. Kristus bez takových hanebných hlav (jako bez Anežky a Jana XXIII. a jiných, kteří byli kacířové nebo jinak zločinní) skrze své pravé učedníky, rozptýlené po okrsku zemském, lépe by svou církev řídil.

28. Apoštolové a věrní kněží Páně zmužile řídili církev v potřebách k spáse, dříve než úřad papežský byl zaveden (co do světského panství a vlády). Tak činili by bez papeže nanejvýš možně až do dne soudu.

29. Nikdo není pán světský, nikdo není prelát, nikdo není biskup, dokud je v smrtelném hříchu.

Dle úřadu a zásluhy životní, jak i svatí pronášejí; u Ozeáše v kap. 8.: „Oniť ustanovují krále, ale beze mne; knížata vyzdvihují, k nimž já se neznám.“ To dovozují společně svatí Řehoř, Bernard atd.

2. Články vzaté z výpovědí svědků.

A nejprve článek 4. a i 8„ v nichž jest obsaženo, že Jan Hus zatvrzele kázal a hájil bludných článků Viklefových v obci pražské, ve školách a veřejných kázáních.

Není pravda, že někdy takových věcí jsem hájil, neboť pod ohrazením položil jsem důvody pro některé články, které zdály se mi pravými.

Dále článek 9., v němž jest obsaženo, že pro vyložené následovalo v obci pražské velké vzbouření, způsobené lstí a vinou Jana Husi do té míry, že vznešení mužové a katolíci bohabojní byli donuceni vyjíti a skrývati se mimo jmenovanou obec, a vraždy, soudy, svatokrádeže a jiné hrozné zlořečené věci povstaly a následovaly, za přičinění a hájení jmenovaného M. Jana Husi a jeho spojenců.

Není pravda, že někdy takových věcí jsem hájil.

Dále článek 10, v němž jest obsaženo, že Jan Hus stále byl v jmenované obci pražské následovníkem, přítelem, pěstitelem a obhájcem bludů Jana Viklefa, kdysi arcikacíře, a jako takový a za takového byl držen, jmenován a pokládán v jmenované obci a v krajích sousedních.

Není pravda, ač někteří nepřátelé za takového mne pokládali.

Dále článek 15. a také 16., v nichž jest obsaženo, že pan arcibiskup pražský, vykonávaje rozkaz pana Alexandra V., papeže blahé paměti, kterým mu rozkázal a svěřil, aby od té chvíle na potom nikdo se neodvažoval na soukromých místech zmíněné obce, leč v kostelích kathedrálních, kollegiátních, farních a klášterních a na jich hřbitovech lidu kázati, že jmenovaný pan arcibiskup pokračuje ve vykonávání apoštolského listu, takové věci zakázal na generální synodě, která byla tehdy v Praze shromážděna. Avšak onen Jan Hus vykonávání zmíněného listu a výroku i zákazu takovému skutečně se postavil na odpor a po témž zákazu v měsíci červnu a zvláště 22. dne tohoto měsíce a později častěji a několikrát v jakési kapli, zvané „Betlém“, lidu kázal a tamtéž četný lid svolal a o jeho svolání se postaral, proti řečenému zákazu.

To jest pravda, neboť odvolával jsem se k onomu Alexandrovi pro lepší zpravení jeho, jak jest patrno z postupu pře.

Dále článek 17., v němž jest obsaženo, že řečený Jan Hus jak řečeného měsíce června léta Páně 1410, tak i před tím a potom

v uvedené kapli káže lidu tamtéž shromážděnému a též i na různých jiných místech obce pražské několikrát mnohé bludy a kacířství, jak ze zmíněných knih řečeného kdysi Jana Viklefa, tak ze své ničemnosti a lstivosti sestavil, jim učil, o nich rokoval a jich, jako možných, hájil, zejména níže uvedených, totiž, že po posvěcení hostie na oltáři zůstává chléb hmotný čili podstata chleba.

Není pravda.

Dále článek 18., v němž jest obsaženo, že kněz, jsa ve smrtelném hříchu, nepředpodstatňuje těla Kristova, nekoná obřadů, nekřtí.

Není pravda; neboť kázal jsem opak.

Dále článek 19., v němž jest obsaženo, že odpustky papežem neb biskupy povolené nic neprospívají.

Není pravda; avšak peněžité odpustky s ceněním a vyzdvižení kříže, učiněné proti křesťanům, jsem zavrhoval a napsal jsem o odpustcích, že kněží Kristovi mohou služebně dáti odpuštění hříchů, v pravdě litujícím a zpovídajícím se, od trestu a od viny.

Dále článek 21., v němž jest obsaženo, že římská církev jest synagoga Satanova.

Není pravda; neboť pravím v knize „De ecclesia“, že jest svatá římská církev, kterou jsou, dle svatých, všichni věrní křesťané, náleží-li k poslušnosti římského velekněze dle zákona Kristova.

Dále článek 24., v němž jest obsaženo, že žádné kacířství nemá býti vyhlazováno mocí, ale hádáním ve školách.

Není pravda; ale řekl jsem, že nejprve písmem nebo rozumem má býti usvědčen kacíř, jak praví svatí Augustin a Bernard.

Dále článek 26., v němž jest obsaženo, že jmenovaný Jan Hus k svedení lidu a prostých s nerozvážnou drzostí řekl, že v Anglii mnozí mniši a jiní mistři sešli se v jakémsi kostele sv. Pavla proti M. Janu Viklefovi, a nemohli ho usvědčiti, ale že ihned hrom a blesk sjel s nebe na ně a rozrazil dvéře kostela, tak že mistři a mniši sotva vyvázli do obce Londýnské. A to řekl k zjednání vážnosti řečenému Janu Viklefovi, pročež slovy vyraziv promluvil k lidu jak následuje: „Kéž by duše má byla tam, kde jest duše Jana Viklefa!“ A později jakýsi podvržený list s falešnou pečetí university Oxfortké častěji rozhlašoval, ve kterémž listě jest obsaženo, ovšem lživé, že Jan Viklef byl pravý katolík a doktor evangelický, dobré pověsti a chvályhodného obcování od věku své mladosti až do dne své smrti.

Tento článek není pravdivý v mnoha bodech a jest pln nahromaděných lží.

Dále článek 29., v němž jest obsaženo, že světští lidé mají odníti světské statky, *) ježto jest záslužné.

Není pravda.

Dále články 32. a též 37., v nichž jest obsaženo, že Jan Hus, jsa v klatbě a přitížení, míchal se do služeb božích, kázal lidu a veřejně řekl, že nedbá klatby, ježto nemůže býti vyobcován někdo od člověka, leč by byl prve vyobcován od Boha.

Není pravda, ale řekl jsem, že za odvolání mohu kázati a že nespravedlivá klatba neškodí spravedlivému člověku, dokud ji pokorně snáší pro Boha.

Dále článek 38., v němž jest obsaženo, že Jan Hus kázal různé bludy, z nichž povstala pohoršení mezi preláty a lidem království Českého a mistry a žáky učení pražského.

Není pravda.

Dále článek 7., částečně, v příčině inkvisice daný a předložený před arcibiskupem pražským proti Janu Husovi, v němž jest obsaženo, jak Jan Hus pravil k lidu: „Hle, papež právě zemřelý, totiž papež Alexandr V., právě psal arcibiskupovi pražskému k vůli vykořenění bludů Jana Viklefa v Čechách i na Moravě, a že tam jsou mnozí lidé, domnění a bludů Viklefových proti víře se držící, jichž srdce jsou kacířstvím nakažena! a já tvrdím, a Bohu děkuji, že jsem neviděl žádného Čecha kacířem;“ a že k uvedeným slovům vzkřikl lid: „Lže, lže!“

Není pravda, co se tkne konce, že lid takto vykřikl; neboť zvolali řkouce: Lhou, kdo nás zvou kacíři;“ ale správný je článek co do začátku.

Dále článek 9., v nemž jest obsaženo, že týž Jan Hus řekl česky k lidu: „Hle, naplnilo se proroctví které vyřkl Jakub z Tharamu, že léta Páně 1409 povstane jeden, kdo evangelium a epištoly a víru Kristovu bude pronásledovati,“ označuje tím P. Alexandra, jenž ve svých bullách rozkázal spáliti knihy Viklefovy.

Není správné ve formě, ale něco jsem řekl; ani onen Alexandr nerozkázal v bulle spáliti knihy Viklefovy.

Dále článek 11., v němž jest obsaženo, že Jan Hus řekl, že papež Alexandr, právě zemřelý, „nevím však, jeli v nebi nebo v pekle,“ píše na svých oslích kůžích, že má arcibiskup spáliti knihy Jana Viklefa, v nichž mnoho dobrého jest obsaženo.

Jest pravda co do prvního, že jsem to řekl, ale že by kázal spáliti, to jsem neřekl, ježto toho nenapsal v bullách.

Dále jiný článek o jeho odpovědi, v níž jest obsaženo, že jmenovaný Jan Hus odeslal po svém odchodu z Čech list lidu, aby jej četl, kterýž list obsahuje, aby, majíce na paměti jeho úsilnou práci, kterou s nimi měl . . . .

*) t. kněžím špatným.

Hle, nenapsali více o tomto článku, k němuž, myslím, máte odpověď v opisu prvních článků v prvním vězení opsaných.

Na konci tak stálo psáno: Články čtené proti učení a osobě Jana Husi, v úterý, t. j. třetí den po sv. Vítu, 18. dne měsíce června, na veřejném shromáždění a odevzdané notáři.

A já, Jan Hus, vždy v naději sluha Ježíše Krista, napsal jsem odpovědi k článkům v jich opise, jakož i v tomto, dle svého svědomí, z něhož musím vydati počet Bohu všemohoucímu.

K článkům, vyňatým z mých spisků, nemohl jsem mínění svého připsati i pro krátkost času, i pro nedostatek papíru, i pro nebezpečí atd. A myslím, že v opisu prvních článků jsou k vyvrácení a dokázání jich položeny autority svatých.

Již zbývá mi, buď odvolati a odpřisáhnouti a podrobiti se podivuhodnému pokání, nebo býti spálenu. Otec i Syn i Duch svatý, jeden Bůh, v nějž věřím a důvěřuji, dá mi, na přímluvu všech svatých a lidí spravedlivých, ducha rady a síly, abych mohl zniknouti osidla satanova a až do konce vytrvati v milosti jeho. Amen.

Veškeré články ze spisů a z postupu pře jsou tak opatřeny poznámkami v odpovědi koncilu, jako zde krátce poznámkami opatřeny jsou, předloženy ve středu po sv. Vítu (18. června).

Dáno ve čtvrtek hned po svátku sv. Víta mučenníka (20. června), z vězení u bratří, řečených Menší čili Bosáci.



Listy Husovy.

I. Přátelům před odjezdem do Kostnice.

Dne 10. října 1414.

Mistr Jan Hus, v naději kněz a sluha Pána Ježíše Krista, všem věrným milým bratřím i sestrám v Pánu Ježíši, jenž jsou Boží slovo skrze mne slýchali a přijali milost a pokoj od Boha otce našeho i od Ducha svatého, aby bez poskvrny v pravdě jeho přebývali.

Věrní a milí přátelé, víte, že jsem s vámi po dlouhý čas pracoval, káže vám slovo Boží bez kacířství a bez bludu, jakož víte, a má žádost byla, jest a vždy bude do mé smrti o vaše spasení. A byltě jsem umínil vám kázati před svou jízdou, než bych došel svolání do Konstancie, maje zejména vám ohlásiti křivé svědectví i svědky, jenž jsou proti mně křivě svědčili, jež mám všecky sepsány i s jich svědectvími, a tiť vám budou ohlášeni proto, jestližeť mě potupí anebo na smrť odsoudí, abyste vy, vidouce to i nelekali se, bych pro které kacířství, jež bych držel,

byl odsouzen; a také proto, abyste stáli v té pravdě bez strachu a bez viklání, kterouž dal vám Pán Bůh skrze věrné kazatele a skrze mě nedostatečného poznati; a třetí proto, abyste se uměli lstivých a pokrytých varovati kazatelův. A již vypravil jsem se na cestu bez klejtu mezi mnohé a velké nepřátely, mezi nimiž nejhorší jsou domácí nepřátelé, jakož na svědectví poznáte a po skonání svolání (sněmu) zvíte, jichž více mnohém bude, než bylo jest proti našemu milosrdnému Vykupiteli a mocnému Spasiteli, jenž skrze své zaslíbení a skrze vaši věrnou modlitbu dá mi moudrost a statečnost ducha svého, abych setrval a oni aby nemohli mě na křivou stranu uchýliti. Ač mi dá pokušení, hanění, vězení neb smrt trpěti, jakož jesti sám trpěl a své nejmilejší sluhy v též poddal a nám dal příklad, abychom pro něho a pro své spasení trpěli. On Bůh a my jeho stvoření, on pán a my jeho sluhy, on všeho světa pán a my jeho chudí lidičkové nestateční, on nepotřebný a my potřební. On mnoho trpěl pro nás hříšné, i proč bychom my netrpěli? Však naše utrpení v jeho milosti jest naše vyčistění od hříchův a od věčných muk zbavení, a smrt naše jest naše vítězství. Zajisté věrnému jeho sluze nelze se jest ztratiti, když s jeho pomocí setrvá. Protož, milí bratři a milé sestry, modlete se snažně, ať mi ráčí dáti Pán Bůh setrvání a aby ráčil mě ostříci od poskvrnění — a jestli k jeho chvále a ku prospěchu na smrt — ať mi ji ráčí dáti beze strachu zlého podstoupiti. Pakli jest k vašemu dobrému neb lepšímu, aby mě ráčil vám navrátiti, i tam zase doveda bez poskvrny, abychom ještě spolu v jeho zákoně se poučili, a antikristových sítí něco porušili a budoucím bratřím po sobě dobrý příklad ostavili. Již snad v Praze více mne před smrtí neuzříte. Pakli mocný Bůh ráčí mě vám navrátiti, tím se veseleji uzříme a ovšem v radosti nebeské spolu se shledáme. Bůh milosrdný, jenž svým dává pokoj čistý zde i po smrti, a jenž jest našeho spasení věčné svědectví, rač nás ve všem dobrém způsobiti, abychom plnili jeho vůli v svornosti bez roztržení, abychom majíce pokoj ve ctnostech došli pokoje věčného skrze Pána našeho Ježíše Krista, jenž jest Bůh věčný a člověk pravý, z panny Marie narozený, jemužto jest chvála a bude se všemi vyvolenými, s nimižto zde v pravdě setrvajíce v radosti nebeské budou přebývati. Amen.

II. Věrným Čechům.

V Kostnici dne 16. listopadu 1414.

Věrným v Pánu Bohu milým bratřím a sestrám všem, jenž milují pravdu Pána Jezu Krista. Pokoj Vám od Pána Boha a od Ježíše Krista, aby hříchův se varovali, v jeho milosti přebývali, prospívali v ctnostech a po smrti vstoupili v radost věčnou. Nejmilejší, prosímť vás, abyste jsouce živi podle zákona Božího, pilni byli svého spasení, slyšíce slovo Boží v opatrnosti, abyste nedali

se zklamati poslům antikristovým, jenž hříchy lidu lehčí (zlehčují), hříchu netrescí, svým starším pochlebují, hříchův lidu neoznamují, sami se velebí, ze skutkův svých se honosí, moc svou veličí, ale Pána Ježíše Krista v pokoře, v chudobě, v utrpení a v práci následovati nechtí. O nichž prorokoval jest milosrdný Spasitel řka: Vstanou falešní prorokové a svedou mnohé; a vystříhaje své věrné, dí: Varujte se od falešných prorokův, jenž přicházejí k vám v rouše ovčím, ale vnitř jsou vlci hltaví, po ovoci jich poznáte je. Jisté potřeba jest převelmi veliká věrným křesťanům, aby pilně sebe ostříhali, neb dí Spasitel, že i vyvolení Boží byli by svedeni, by to mohlo býti. I protož, nejmilejší, bděte, aby lesť antikristova ďábelská nepodtrhla vás, a tím buďte pilnější, čím více antikrist se protiví, neboť soudný den se blíží, smrt mnohé tratí a synům Božím nebeské království se blíží; pro něžto své tělo skroťte a smrti se nebojte; spolu se milujte a pamětí, rozumem a vůlí v Pánu Bohu vždycky stůjte; den soudný buď vám před očima hrozný, abyste nehřešili, a radost věčná, abyste po ní toužili. Ukřižovaný náš Pán milý Spasitel budiž vám vždycky na paměti, abychom s ním a pro něho mile a rádi trpěli, neb když jeho umučení sobě ku paměti přivedete, tehdy mile všecka protivenství podstoupíte, lání, hanění, bití i vězení, a bude-li jeho drahá vůle, i smrt tělesnou pro jeho drahou pravdu mile podstoupíte.

Víte, nejmilejší, že mnohým haněním antikrist ďábel na nás se ošklebil a ještě mnohým za vlas jest neuškodil, jakožto i mně, ač se jest valně obořil na mne; protož, prosím vás, abyste pilně Pána Boha za mne prosili, aby ráčil dáti moudrost, trpělivost a ustavičnost k setrvání v své pravdě.

Jižť mne jest dovedl do Konstance beze vší překážky; a na vší cestě jeda zjevně jako kněz a sám se hlasitě oznamuje lidem, ve všech městech nelalezl jsem zjevného nepřítele, aniž bych jich měl mnoho v Konstanci, kdyby české žákovstvo, *) jenž lanžuje **) po obrocích a po lakomství, lidi na cestách nesvodili.

A doufámť milosrdnému Spasiteli i matce milé Boží i všem svatým i vší říši nebeské i vaší modlitbě, žeť stanu v pravdě Boží až do smrti. Vězte, žeť jsou za mě nikdy služby nestavili, aniž v Konstanci, v níž jesti za mě sám papež sloužil. Buďtež Pánu Bohu poručeni, milosrdnému Pánu Ježíšovi Bohu pravému z čisté panny narozenému, kterýž jesti nás ukrutnou svou a ohavnou smrtí vykoupil bez našeho zasloužení od muk věčných a od moci ďábelské a od hřícha. Psán list v Konstanci na den sv. Otmara 16. listopadu. Mistr Jan Hus, v naději Boží kněz a sluha Pána Ježíše Krista.

---

*) kněží. **) chodí žebrotou.

III. Národu českému.

V Kostnici dne 10. června 1415.

Mistr Jan Hus, v naději sluha Boží, všem věrným Čechům, jenž Pána Boha milují a budou milovati, svou žádost vzkazuje, aby Pán Bůh dal jim v své milosti přebývati a skonati, a v radosti nebeské na věky přebývati. Amen. Věrní v Pánu Bohu milí páni a paní, chudí a bohatí, prosímť vás a napomínám, abyste Pána Boha poslouchali, jeho slova velebili, rádi slyšeli a plnili, i prosímť vás, abyste pravdu, kterouž jsem z zákona Božího psal a z řečí svatých kázal, abyste se té drželi; prosím také, ač by kdo ode mne slýchal na kázání nebo soukromě co proti pravdě Boží, neb ač bych kde psal -- jenže doufám Pánu Bohu, že toho není, — aby toho nedrželi; prosím také, ač kdo vídal jest mě v lehkých obyčejích v mluvení nebo v skutcích, aby se jich nedržel, ale aby za mne Pána Boha prosil, aby mi ráčil odpustiti; prosímť, aby kněží dobrých obyčejův milovali a velebili a je ctili. A zvláště kteříž pracují v slově Božím, prosímť, aby se varovali zlých lidí, zvláště kněží nehodných, o nichž dí Spasitel, že jsou v rouše ovčím a vnitř vlci hltaví. Prosímť pánův, aby své chudině milostivě činili a právě je spravovali; prosímť měšťanův, aby své obchody právě vedli; prosímť řemeslníkův, aby své dílo právě vedli a jeho požívali; prosímť sluh, aby svým pánům a paním věrně sloužili; prosímť mistrův, aby jsouce dobře živi, své žáky věrně učili; nejprve aby Pána Boha milovali, pro jeho se slávu učili a pro prospěch obce a své spasení, ale ne pro lakomství, ani pro světské zvelebení; prosímť studentův a jiných žákův, aby mistrů svých v dobrém poslouchali a aby pilně pro Boží chválu a pro spasení své a jiných lidí se učili. Prosímť všech spolu, aby panu Václavovi z Dubé odjinud z Lesna a panu Janovi z Chlumu, panu Jindřichovi z Plumlova, panu Vilémovi Zajícovi, panu Miskovi i jiným pánům z Čech i z Moravy, i věrným pánům polského království děkovali i jich pilností vděčni byli, že oni jakožto Boží stateční obranci a pomocníci pravdy postavili jsou se proti všemu sboru častokrát, dovodíce i odpovídajíce k vysvobození mému. A zvláště pan Jan z Chlumu a pan Václav z Dubé, jimž věřte, coť budou praviti neb jsou byli v sboru, když jsem já odpovídal; oniť vědí, kteří Čechové a kterak mnohé a nehodné věci jsou na mne vedli, kterak veškeren sbor proti mně křičel, a kterak jsem já odpovídal, což jsou na mně žádali. Prosímť vás, aby za Jeho Milost Římského a Českého krále Pána Boha prosili a za svou královou i za pány, aby milý Pán Bůh s nimi i s vámi přebýval v milosti nyní a potom u věčné radosti. Amen.

Psal jsem list tento vám v žaláři v okovech čekaje nazejtří na smrt odsouzení, maje plnu naději ku Pánu Bohu, aby pravdy Boží neustupoval, a bludův, kteréž jsou na mne křiví svědkové

činili a svědčili, abych se neodpřisáhl; kterak se mnou Pán Bůh milostivý činí a se mnou jest v divných pokušeních, a to potom poznáte, že se u Pána Boha v radosti a pomoci jeho shledáte. O mistru Jaronýmovi, mém milém tovaříši, nic neslyším, než že jest v těžkém vězeni, čekaje smrti jako já. A to pro svou víru, kteroužto jest statečně Čechům ukazoval; a Čechové nejukrutnější naši nepřátelé dali jsou nás jiným nepřátelům v moc a vězení. Prosím vás, abyste za nás Pána Boha prosili, také prosímť vás zvláště Pražané, abyste na Betlém, na to místo poctivé a Pánu Bohu milé byli laskavi, dokudž Pán Bůh všemohoucí popřeje, aby v něm slovo Boží kázali, nebo pro to místo ďábel se rozhněval a proti němu farářův a kanovníkův popudil, spatřiv, že jeho království na tom místě se rušilo. Doufámť Pánu Bohu, že to místo zachová do své svaté vůle a učiní v něm prospěch větší skrze jiné, než jest skrze mě nestatečného učinil. To také prosím, abyste se milovali vespolek, dobrých násilím tlačiti nedali a pravdy každému přáli. Dán tento list v noci v pondělí před sv. Vítem po dobrém anjělu Božím.

IV. Věrným Čechům.

V Kostnici dne 24. června 1415.

Mistr Jan Hus, v naději sluha boží, všem věrným, jenž Pána Boha a jeho zákon milují i budou milovati, žádost svou vzkazuje aby v pravdě a milosti Boží prospívali, a až do smrti statečně stáli.

Nejmilejší, napomínám vás, abyste se nelekali ani ustrašiti dali proto, že jsou mé knížky k upálení odsoudili. Pomněte, že jsou svatého Jeremiáše proroctví, kteréž jesti Pán Bůh kázal psáti, spálili; avšak jsou toho, což jest prorokoval, neušli, nebo po spálení kázal jemu Pán Bůh tuž řeč a ještě více přidav popsati, jakož se stalo. On pravil sedě u vězení, a svatý Baruch psal. jenž jest byl jeho písař. To psáno jest v jeho knihách ve třicáté šesté a čtyřicáté paté kapitolách. Také v knihách Machabejských psáno jest, že jsou spálili zákon Boží i ty, kteříž jsou zákonu Božímu učili, potom svaté v novém zákoně pálili jsou i s knihami Božího zákona. Také kardinálové tupili jsou a pálili knihy svatého Řehoře, jenž slovou Moralium, a chtěli jsou všechny spáliti; ale Pán Bůh skrze jediného jeho žáka Petra obránil jest. Také svatého Jana Zlatoústého sbor kněžský dvůj za kacíře jest potupil; avšak Pán Bůh milostivý jich lež po smrti svatého Jana jest ukázal. Tyto věci majíce před očima nedejte sebe uhroziti, abyste, což jsem psal, nečtli, aneb abyste jim své knihy dali k upálení.

Pomněte, co jest nám spasitel milosrdný na výstrahu pověděl ve čtení svatého Matouše v kapitole dvacáté čtvrté, že před soudným dnem bude tak náramné trápení, že od počátku světa

nebylo, ani potom bude tak veliké, že kdyby to mohlo býti, i vyvolení uvedeni by byli v blud; ale budouť dnové ti ukráceni pro vyvolené. To pomatujíce, nejmilejší, stůjtež pevně, nebo doufám Pánu Bohu, žeť se vás škola antikristova lekne, a nechať vás upokojím, sbor z Konstancie do Čech nepřijde, neboť mám za to, že mnozí z toho sboru zemrou, nežliť na vás knih dobudou, a z toho sboru rozletíť se jako čápi po světě, a když zima přijde, poznajíť, coť jsou v létě učinili. Znamenejtež, žeť jsou svou hlavu za kacíře potupili.

Nu, odpovězte, kazatelé, jenž kážete, že papež jest bůh zemský, že nemůž hřešiti, že nemůž svatokupčiti, jako praví juristi, že papež jest hlava vší církve svaté, jižto velmi dobře spravuje, že on jest církve svaté hlava, jižto živí duchovně, že on je studnice, z níž teče všechna moc a dobrota, že on je slunce církve svaté, že on je útočiště bez nedostatku, k němuž každý křesťan musí se utíkati. Aj, jižť je ta hlava sťata, Bůh zemský svázán, již jest ohlášen v hříších, již jesti studnice přeschlá, slunce zatměno, srdce vytrženo, a útočiště z Konstance uteklo a již zavřeno, aby nižádný k němu se neutíkal. Sbor ho potupil za kacíře, že jest odpustky a biskupství a jiné obroky prodával, a ti jsou jeho odsoudili, z nichž mnozí jsou od něho kupovali a druzí mezi jinými kupčili.

Tu jesti byl Jan biskup Litomyšlský o Pražské arcibiskupství tržil, ale jiní ho překoupili. A proč prvé břevna z oka svého nevyvrhli? Však jich právo dí, jestliže by kdo kterého důstojenství penězi dobyl, aby jeho byl zbaven. Aj, prodavači i kupci i litkupníci nebo přímluvčí zjevně pohaněni buďte! Sv. Petr pohaněl jest Šimona a proklel, že jest chtěl koupiti sv. Ducha za peníze. Tito prodavače jsou pohaněli a prokleli, a sami kupci a litkupníci ostali, a také prodávají doma. V Konstanci jest biskup, jenž jest koupil, a druhý, jenž jest prodal, a papež od svolení peníze vzal. Též jest i v Čechách, jako vám jest svědomo. O, by Pán Bůh byl řekl v sboru: Kdo z váz jest bez hříchu svatokupeckého, ten potup Jana papeže, zdá mi se, že by jeden po druhém byl vyběhl. A proč jsou pak před ním klekali, jeho nohy líbali a nejsvětějšího otce jej nazývali, vědouce, že jest kacíř, mordéř a němý hříšník, jakož se naň ty hříchy vynesly? Proč jsou jeho kardinálové ku papežství volili, vědouce, že je tak zlý mordéř, že zabil jest nejsvětějšího otce? Proč jsou jemu přepustili svatokupčiti, když jest byl papežem, jsouce rádci proto ustanoveni, aby dobře radili? I zdali ti nejsou vinni, jenž jsou s ním svatokupčili, proč, dokud jest neutekl z Konstancie, žádný jemu nesměl nic říci, než nejsvětější otče? Neb ještě báli jsou se; ale když ho ruka světská popadla z Božího přepuštění aneb vůle, tehdy jsou se spikli, vymluvivše se, aby nikoli nebyl puštěn. Jistě již se jest zlost a ohavnost i hanba antikristova oznámila na papeži a na jiných v sboru. Již věrní sluhové Boží mohou znamenati z řečí svého

Spasitele, co jest mínil řka: „Když uzříte ohavnost na místě spustlém, jenž jest prorokoval Daniel, kdo čte, rozuměj.“ Ohavnost veliká jestiť pýcha, lakomství a svatokupectví; na místě spustlém, to jest u důstojenství, jenž jest pusto od pokory a od jiných ctností, jakož zřejmě vidíme na těch, jenž drží úřad důstojenství. Ó, by bylo lze popsati zlosti (zla), aby věrní sluhové se jich střehli, rád bych. Ale doufám Pánu Bohu, že dá po mně jiné statečnější, kteříž lépe ohlásí zlost antikristovu, a nasadí životův k smrti pro pravdu Pána Ježíše Krista, jenž dá vám i mě věčnou radost. Amen.

Psán list na sv. Jana Křtitele v žaláři v okovách v paměti tej, že Jan také v žaláři v okovách pro Boží pravdu jest sťat.

V. Věrným Čechům.

V Kostnici, dne 26. června 1415.

Mistr Jan Hus v naději sluha Boží všem věrným Čechům, kteřížto Pána Boha milují a budou milovati, žádost svou i modlitbu nestatečnou vzkazuje, aby v milosti Boží přebývali. Věrní a v Pánu Bohu milí křesťané! Ještě mi jest v mysl to vpadlo, abyste znamenali, kterak sbor pyšný, lakomý a vší ohavnosti plný, potupil jest knížky mé české, jichž jesti ani slyšel ani viděl, a když by je slyšel, tehdy by jim nesrozuměl, nebo v sboru byli jsou Vlaši, Francouzi, Engliši, Hyspani, Němci a jiní jiných jazykův; jedině leč by jim co rozuměl Jan biskup Litomyšlský, jenž jesti tu byl, a jiní Čechové nabádači s kapitolou Pražskou a Vyšehradskou, od nichž pošlo jest pohanění pravdy Boží a naší země české, jižto já mám v naději Boží za zem nejlepší víry, znamenaje žádost k slovu Božímu a k obyčejům. Ó, byste viděli ten sbor, jenž se nazývá sborem nejsvětějším a že nemůž pobluditi, zajisté spatřili byste ohavnost velikou, o niž jsem slyšel obecně od Švábův, že Konstancie nebo Kostnice, jich město, za třiceti let nezbude hříchův, které jesti spáchal ten sbor v městě, a řku více, že jsou se všichni pohoršili tím sborem, a plvali jsou druzí, vidouce ohavné věci. A jáť vám pravím, že když jsem stál před tím sborem, že první den spatřiv, ano nižádného řádu není, řekl jsem hlasitě, když jsou všichni mlčeli, takto: Mněl jsem by větší poctivost a dobrota a lepší řád byl v tomto sboru, než jest. Tehdy nejvyšší kardinál řekl jest: Kterak mluvíš? Na hradě jsi pokorněji mluvil. A já jsem odpověděl, řka: Neb na hradě nižádný proti mně nekřičel, ale tuto všichni křičíte. A poněvadž takým neřádem šel jesti ten sbor, jenž více zlosti učinil nežli dobroty, věrní a Pánu Bohu milí křesťané, nedejte sebe uhroziti jich povýšením, jenž doufám milému Pánu Bohu, že jim to neprospěje. Oniť se rozletí jakožto motýlové, a jich ustanovení staneť jako pavučina. Měť jsou chtěli ustrašiti, ale nemohli

jsou Boží pomoci ve mně přemoci. Písmem jsou nechtěli proti mně jíti, jakož jsou slyšeli páni milostiví, jenž jsou stáli skutečně podle pravdy, odváživše se vší hanby, Čechové. Moravčíci i Poláci, avšak zvláště pan Václav z Dubé a pan Jan z Chlumu; neb jsou ti stáli, jež jest král Sigmund sám pustil v sbor, a slyšeli jsou, když jsem řekl: Žádám naučení, psal-li jsem co zlého, chciť naučen býti. Tehdy kardinál nejvyšší řekl jest: Poněvadž chceš naučen býti, to naučení máš odvolati, jakož padesát mistrův svatého písma nalezlo jest. Aj, krásná naučení!

Tak by svatá panna Kateřina, dívka mladá, měla by byla ustoupiti od pravdy a víry Pána Jesu Krista, protože padesáte mistrův proti ní jest bylo; ale stála jesti drahá dívka až do smrti a mistry jest k Pánu Bohu přivedla, jichž já hříšný nemohu přivésti. Totoť vám píši, abyste věděli, žeť jsou nižádným písmem. ani kterými důvody mne nepřemohli, než lstí jsou mne navedli k odvolání a k odpřísežení, ale milostivý Pán Bůh, jehož jsem zákon velebil, byl jest se mnou i jest, i doufám, že bude se mnou do skonání a zachová mě ve své milosti až do smrti. Psán list ve středu po svatém Janu Křtiteli v žaláři v okovách v čekání smrti. Avšak pro tajemství Boží nesmím říci, by to byl list můj poslední, neb ještě Pán Bůh všemohoucí můž mě zprostiti.

VI. Věrným Čechům.

V Kostnici, dne 27. června 1415.

Bůh s vámi! Měv veliké domnění z mnohých příčin, psal jsem, jakobych měl zejtra umříti. Již opět znamenám prodlení smrti, píšiť vám, milostiví a věrní přátelé, v Pánu Bohu, ještě abych svou vděčnost dokázal, dokavad nejdéle mohu, maje vždy utěšení, že mohu k vám promluviti po lístku. A pravím vám, že Pán Bůh ví, proč prodlévá mou smrtí i mého milého bratra Jeronýma, o němž mám naději, že svatě umře bez viny a že statečněji se má i trpí, nežli já nešťastný hříšník. Dal nám Pán Bůh dlouhý čas, abychom lépe své hříchy zpamatovali a jich statečněji želeli; dal nám čas, aby dlouhé a veliké pokušení sňalo hříchy veliké, a přineslo utěšení, dal nám čas, abychom pamatovali svého krále Pána Ježíše Boha milosrdného. hrozné pamatování jeho pohanění a smrt ukrutnou jeho vážili a proto mileji trpěli; a abychom také pomněli, že není toho světa náhody. Abychom pamatovali, že skrze mnohé utrpení svatí jsou vešli v království nebeské, někteří po kusu řezáni, jiní vrtáni, jiní vařeni, jiní pečeni, jiní za živa dřeni, jiní za živa pohrabáni, jiní kamenováni, jiní křižováni, jiní mleni mezi žernovy, jiní vláčeni koňmi, jiní topeni, jiní páleni, jiní kleštěmi trháni, pohaněni, žalářováni, biti okovami, a kdo můž všecky muky vypsati, které jsou v novém i starém zákoně svatí trpěli pro pravdu Boží a zvláště ti, jenž jsou kněžskou zlost (nectnost)

trestali a proti ní kázali. A divná věc bude, jestliže kdo nyní neutrpí, bude-li státi statečně proti zlosti a zvláště proti kněžské, jež sebe nedá dotknouti. — A již jsem tomu rád, že jsou mé knížky musili čísti, v nichžto je zlost jich otevřena, a vím, že jsou je pilněji přečtli, nežli svaté čtení, chtíce bludy nalézti. Dán list ve čtvrtek před vigilií sv. Petra u večer v žaláři v okovech v čekání smrti.



Místo doslovu.

O Husovi psali ti nejznamenitější naši mužové. Všem byl nedostižným ideálem člověka bezúhonného, mravného, opravdového, přímého a charakterního. Všichni obdivovali se mu jako vzoru českého velikána, jehož nešťastný život a smrt musí dojati každého a nutiti k přemýšlení.

Není proto divu, že i sami katoličtí kněží doby nové netajili se nikterak svým obdivem a svými sympathiemi k nešťastnému mučedníku kostnickému. Zejména když r. 1781 císař Josef II. vydal toleranční patent, jímž povoleno bylo svobodné vyznávání víry a jímž i nekatolíci připuštěni byli ke všem právům občanským a službám veřejným, a na základě jehož přestalo pronásledování protestantů a českých bratří, počal národ český svobodněji myslili a po zrušení nevolnictví i svobodněji jednati, takže i katoličtí kněží, jak z příkladů tuto uvedených vysvítá, spravedlivěji a nestranněji souditi o Mistru Janu Husovi. Z výroků a pojednání českých výtečníků o Husovi nejzajímavější a nejdůležitější jsou tyto:

Jan Amos Komenský, zakladatel novověkého školství, arciučitel národů, poslední biskup jednoty Českých Bratří. Narodil se r. 1592 v Uh. Brodě a zemřel r. 1670 v Naardenu. Za pobytu svého na Moravě byl správcem bratrské školy v Přerově, duchovním správcem a ředitelem školy ve Fulneku. Po bitvě bělohorské bylo přes 100.000 nejlepších Čechů vyhnáno z vlasti. I Komenský nucen byl opustiti vlast a odstěhoval se nejprve do Čech, a r. 1627 do Lešna v Pruském Slezsku. Do vlasti se už nevrátil. Komenský napsal celou řadu slavných a nesmrtelných spisů, jež do dneška budí obdiv u všech vzdělaných národů.

Léta 1392 nějaký Jan Milheim, měštěnín pražský, vystavěl kostel dosti veliký k tomu cíli, aby v něm slovo boží bývalo kázáno, a ten kaplou betlémskou nazval i akademii věnoval. Do kteréhož první kazatel uveden byl M. Štěpán z Kolína; a když ten v létě 1400 umřel, dán na jeho místo M. Jan Hus, professor akademie, muž pobožný a velmi horlivý. Ten vida, jak lidé všelikého stavu a řádu jsou rozpustilí a žádný povinností svých nevykonává, počna od krále a biskupa až do pánů, měšťanů i kněžstva, toliko lakomství, pýchy, ožralství, rozkoší a všeho, což

nejhoršího jest, následují, dostav takové jako s nebe podané příhodnosti, zjevné ty hříchy zjevně kárati počal.

František Palacký, »otec národa«, slavný buditel a politik český, spisovatel »Dějin národa Českého« a jiných důležitých spisů. Narodil se v Hodslavicích na Moravě r. 1798 a zemřel r. 1876 v Praze.

Mnoholeté působení tohoto skutečně výtečného kazatele v kapli betlémské na Starém městě Pražském náleží mezi nejdůležitější zjevy věku svého. Byv méně hrubým v řečech nežli někdy Kunrád Waldhauser a méně blouznivým v myšlenkách nežli Milič, nerozbuřoval také posluchačů v té míře, jako tito jeho předchůdcové, ale za to účinek jeho kázání byl trvalejším. Mluvívalť zajisté především k rozumu, vodil ku přemýšlení a poučiv i přesvědčiv dříve, teprv užívával také slov dojímavých a pronikavých. Bystrota i jasnost mysli jeho, způsobilost zvláštní uhoditi všude do jádra věcí a rozvinouti je před očima jednoho každého, neobyčejná sběhlost ve knihách vůbec a zvláště v Písmě svatém, rázné a důsledné hájení celé soustavy článkův učebních — to vše dávalo mu patrnou převahu nade druhy a vrstevníky jeho. K tomu pojila se přísná opravdovost ve všem jednání, mysl nábožná, víra živá i pevná, obcování i dle soudu nepřátel bezúhonné, cit něžný ku přátelům, horlivá snaha o ušlechtění národu, a opravení všeho, co v církvi tehdáž porušeného bylo, ale spolu také neobyčejná smělost, neústupnost a nešetrnost proti nepřátelům, do oka padající chtivost po lásce u lidu a po cti a slávě, ale slávě takové, která vrch svůj nalézá v koruně mučennické. Pobožné horlení jeho, směřují zjevně jen k nápravě mravův a ke zrušení mnohých opravdu mrzkých neřádův, získalo jemu nejen velikou lásku v obyvatelstvu Pražském, ale i zvláštní vážnost u tiché a pobožné královny Žofie, která i zvolila sobě jeho za zpovědníka. Tím dán mu přístup a vliv u dvora, jakkoli Václav málo dbal o články učení jeho a o rozdíl, jestli který vyskytoval se mezi nimi a učením církve obecné. Avšak i arcibiskup Zbyněk, muž ve zbrani sice zběhlejší nežli v učení bohoslovném, ale nicméně dosti rozumný a dobromyslný, ba zpočátku i reformátorským snahám poněkud příznivý, vážil ho sobě a důvěřoval mu více nežli jiným. Reformátorská nebo-li (chce-li kdo tak mluviti) revoluční činnost jeho v církvi předčila ovšem vysoce, ale podporována byla také vlastnostmi v jiném ohledu znamenitými. Vynikaltě mezi soudruhy svými nejen silou charakteru, ale rozsáhlou zběhlostí v oboru všech nauk souvěkých. Podivuhodná byla jeho známost netoliko všech starých otcův církevních, ale i klassikův řeckých a římských, pokud věku jeho vůbec přístupni byli; znal se i ve vědách přírodních a v dějepise výtečně, ano i v několika nevšedních jazycích starých i nových, jakož svědčí jeho pojednání o pravopisu českém, ve kterémž podobnou geniálností, jako někdy slovanský apoštol Cyrill řecké, on latinské písmo přizpůsobil ku potřebám jazyka

československého. Pravidla diakritická, původně od něho navržená, jednoduchostí, určitostí a důsledností svou tak se poroučela, že přijata byvše nejprv od Táborův, potom od Bratří českých, počala již v XVI. století panovati v tisku knih českých vůbec a panují tu až podnes; ba za našeho věku již i jiní národové mnozí, kteří užívají písem latinských, a to netoliko Slované, jali se užívati jich. Jeho zásluhy o jazyk český netoliko na tom se zakládají, že hájil národ svůj ve známé při o tři hlasy na universitě Pražské, a hrubá nepravda jest, co nejnověji někteří spisovatelé němečtí vymyslili, že by Hus byl Němce vůbec nenáviděl. Ale vlastenectví své dokázal hlavně péčí o vzdělání a ušlechtění národu a o zachování čistoty jazyka českého. Horliltě zejména proti porušení jeho v ústech Pražanův samých, nedbavších prý staré jeho přesnoty a čistoty a míchavších jazyky německý s českým zhusta dohromady, odkudž prý pocházela také dvojitost i nedůslednost v duchovní povaze a smýšlení jejich. Byl tedy jako spisovatel český pilen purismu*) a snažil se také vázati jazyk pravidly určitými a pevnými; pročež zaujímati bude povždy místo památné v dějinách vzdělání téhož jazyka. Spisy jeho české poznávají se netoliko po slohu jadrném, živém a tak říkaje samorostlém, ale i po pravopisu zvláštním.

Karel Havlíček, redaktor Nár. Novin a Slovana, náš nejpřednější a a nejslavnější novinář a buditel národní, mučeník za své přesvědčení, neochvějný bojovník za práva a povznesení národa našeho. Narodil se v Borové v Čechách r. 1821 a zemřel r. 1856 v Praze.

Ve svém vlastním národu máme ostatně znamenitý důkaz, že hierarchie křesťansko-katolická velice byla podobná hierarchii židovské za času pána Ježíše. Známo jest, že až posud strana jezovistká v církvi všelikým spůsobem hleděla pokáliti u našeho lidu jméno a památku mistra Jana Husa, a podařilo se jí skutečně tak dalece, že muž ten, jenž umřel pro svůj národ a pro svobodu, a kterého ctí vzdělaní mužové všech národů, právě u svého vlastního lidu, pro který tak mnoho učinil a přetrpěl, v neváženosti byl, že se jméno u nevědomé sprostoty jen s jakousi ošklivostí co jméno nějakého zlosyna, kacíře a nepřítele Božího vyslovovalo. Tak daleko byl zakořeněn onen chytře rozšířený předsudek, že si až posud málo kdo troufal s úctou příslušící zásluhám a obětem tohoto mučeníka o něm mluviti, boje se staré nepřítelkyně jeho, až posud panující hierarchie.

Nechceme ani tvrditi, že by se Hus v ničem nebyl uchýlil od tehdejší církve katolické: to však jest jisto, že v hlavních věcech, na kterých Husovi a jeho straně právě nejvíce záleželo, docela dobře a čistě katolicky učil, a že jeho tehdejší protivníci, kteří tenkráte za přísné a pravé katolíky považováni byli, právě

*) čistoty jazyka.

byli kacíři podle nynějšího učení všech moudrých katolíků. Tu ku př. definici církve katolické, kterou tenkrát Husovi protivníci postavili, totiž „církev katolická jejížto hlava jest papež a tělo sbor kardinálů“, nebude nyní žádný moudrý katolík za pravou uznávati. Musíme ku př. vědět, že dlouhý čas panovalo mezi největší části katolíků to hrubé kacířství, že papež neomylný jest, což si nyní jenom ještě někteří ultrahierarchové a ultramontáni a to jen s obalem učiti troufají; v oněch časech ale by byl mnohý nevěřící v neomylnost papežovu za kacíře platil.

Rovněž tak asi jest to s neomylností církve katolické, která vlastně pranic neznamená, proto že není nikdy na jisto a zcela srozumitelně určeno, což jest církev a kdo jest církev. Zvláště když se tato neomylnost církve má do nějaké souhlasnosti uvésti s hierarchickou autoritou. Jest ku př. jisto, že tehdejší papež Jan XXIII. byl v každém ohledu špatnější katolík než Jan Hus. Od té doby, co církev katolická ve správním ohledu despoticko-monarchického řízení se drží, jest patrně možná, že na poručení hierarchie právě kacířství za pravověrnost držáno býti musí a že nejpravověrnější katolík, kdyby tomu představení církve chtěli, za kacíře se vyhlásí. Všechno to vidíme nejjasněji na mistru Janu Husovi.

Hlavní věc, která zavdala příčinu k všelikým těm událostem smutným, byly odpustky vydané toho času od papeže na vojnu proti králi neapolitánskému. Zkažení papežové tehdejších časů zneužívali vůbec moci církerní k věcem světským a jmenovitě vymýšleli všelikých prostředků na sehnání peněz, k čemu zvláště jim dobře sloužilo tehdejší prodávání odpustků za peníze. Tehdejší papež tedy, jsa s králem Neapolitánským, s jehož zeměmi papežské hraničí, ve sporu, exkomunikace (kletbu) naň prohlásil, vyzval proti němu křižácké tažení, dal každému odpustky, kdo by proti neapolitánskému králi táhl neb penězi na tu vojnu přispěl.

To jest tedy asi tak, jako kdyby nyní nějaký farář, maje hádku se svým sousedem o zahradu, tohoto souseda nechtěl do kostela pustiti, jemu svátostmi posluhovati, kdyby kázal, aby se ostatní jeho ovčičky na onoho souseda sběhli, jemu vybili, čímž hříchů odpuštění dojdou. Jestli pak by který katolík (ani liguriány nevyjímám) nyní za našich časů jednání takové některého faráře schvalovati se opovážil? To samé ale učinil tehdejší papež (byl to však tehdá všeobecný způsob celé hierarchie, zneužívati moci církevní ke svým privátním neb vůbec světským účelům), náš mistr Hus se ale proti tomu co nejrázněji opřel, a učil zřejmě, že věřící nejsou povinni poslouchati rozkazů papežských, pokud se nesrovnávají s učením Kristovým.

Hlavní věci, které mistr Jan Hus namítal, proti této bulle papeže Jana proti králi neapolitánskému a proti pepežovi Řehořovi,

jsou následující: „Předně že jmenuje papež Ladislava a Řehoře kacíře, spravedlivým soudem božím zatracené; kde že jest důkaz, že je zatratil Bůh? Za druhé, že je zatracuje papež i s potomky až do čtvrtého kolena, tedy i lidi ještě nenarozené. Dále že povzbouzí papež k boji proti křesťanům, což nesrovnává se s mírným evangeliem Kristovým. Že uděluje bulla odpuštění hříchů, nečiníc rozdílu, jsou-li toho hodni, kteří se odpustkův činí účastni. Že žádné modlitby, žádné milosrdné skutky, ani kázání slova božího, ani čtení mší místa v této bulle nenalézají, než jediné peníze za odpustky. Že kdo nic nedá, byť by jakkoliv dobrý byl, neobdrží těch odpustků; avšak prý to velmi dobře; neb že pravým vnuknutím božím spravedliví se vyjímají z těchto lživých odměn. Mimo to, že všichni, kdož co dají, stejnou mají odměnu, totiž úplné zbavení pokuty a viny. Že bulla plat vysazuje za odpuštění hříchů, proti rozkazu Kristovu; darmo jste vzali, darmo dávejte. Že není žádná zmínka, aby se lidé vystříhali hříchů aneb živi byli dobře, nýbrž že znějí odpustky pouze: všem, kteří hříchy své vyznají a litují, což k odpuštění hříchů není dostatečné. Také že touto bullou ruší papež všecky předešlé odpustky, mezi které patří ku př. odpustky od papeže Alexandra V., teprv nedávno na pět let, posud neprošlých, udělené; což jaký nesmysl, aby jedno odpuštění hříchu mělo druhému překážeti na tom samém člověku. Konečně ani obyčejná závěrka papežských bull neušla posměšnému vtipu Husovu: „Pražádnému člověku nebuď dovoleno, tento náš list rušiti, aneb skutkem opovážlivým jemu na odpor se postaviti. Kdožby pak zkusiti toho se opovážil, ve spravedlivý hněv Boha všemohoucího a sv. Petra a Pavla, apoštolů, věz, že upadne!“ Což kdyby Kristus, pravý člověk, aneb některý svatý s nebe sstoupil, a těchto takových věcí v bulle obsažených všech neschválil, zda-li též upadne ve spravedlivý hněv boží a svatých dvou apoštolů? Naproti tomu bulla předešlého papeže Alexandra o odpustcích že rovněž zavírala se oněmi slovy, a tento člověk, papež, zrušiti ji novým svým listem že se neostýchal!

Hus ostatně napomínal i v kázáních často lid, aby za tyto odpustky peníze nedávali. Který katolík by za našich časů nedal ve všem tom za pravdu Husovi proti papeži, přece však byl právě za to do strašlivé klatby dán a co kacíř z církve vyloučen.

O sprostnosti tehdejšího smýšlení mezi katolíky i kněží samými dává nám dostatečnou světlost to, že Hus opříti se musel proti kněžím, vychloubajícím se, že oni každodenně dělají Boha, kromě toho vytýkal jim Hus ve svém spisu o šesti bludech, že chtí v pannu Marii neb jiné svaté, v papeže tak věřiti jako v Boha, že myslí jako by měli starších svých biskupů, pánů a jiných vladařů duchovních i světských ve všem poslouchati, cožkoli přikáží buď si to dobré nebo zlé, což se ale s vůlí Boží nesrovnává

kterou musíme a máme více poslouchat než všechny lidi z celého, světa, dále že hříchy neodpouští kněz, nýbrž Bůh, a kněz že jest jen toho ohlašovatel.

Při každé příležitosti snažil se též Hus papeže jen co člověka představiti, neboť skutečně toho času se papeži nějaká skoro božská úcta prokazovala. Vůbec má celé snažení Husovo ten ráz, že chtěl zničiti slepé poslušenství k hierarchii, kterého tato jen ku svému světskému zisku, k otupení lidu zneužívala, nepovažujíc toho času náboženství za nic jiného než za svou dojnou krávu. Proto také byl Hus u celé hierarchie v takové nenávisti a to jest jediná příčina jeho ohavného usmrcení a mučednictví.

Právě proto ale musí mistr Jan Hus v očích každého liberálního a poctivého člověka tím větší úcty nabýti, jakožto zastavatel liberálního smyšlení a osvěty lidu. Despotie jest jen jedna na světě, ať si má roucho náboženské neb vojenské, neb byrokratické neb aristokratické: účel její jest vždy jeden a ten samý, totiž zneužívati lidstvo jen za nástroj své libovůle a svého špinavého prospěchu. Despotie ale v rouchu náboženském jest ze všech nejhorší a nejnebezpečnější, neboť zneužívajíc rouhavým způsobem jména Božího, ukrývá lidomorný jed svůj do svatyně a zaslepuje nevzdělaný lid. Proto vidíme, že despotie světská vždy považuje despotii náboženskou za nejprospěšnějšího spojence svého, vidíme, že vždy, když počne se lidu ujímati nějaké liberálnější smýšlení, hned despotie světská vyšle jezovity a ligurány na honbu proti takovým světlejším zásadám, aby zase poznenáhla zastřeli všechno svým černým rouchem. Považme jen pozorným okem časy naše tyto na všech stranách se vyskytující misionáře, tyto nové zázraky; vraťme se něco nazpět v naší české historii, kterak po porážce Čechů přišli hned jezovité, sbírali knihy, drželi misionářská kázání a hleděli všelikou upomínku na předešlou svobodu utopit svým kejklířstvím: ejhle! všechno jest pořád stejné, všude ten samý úmysl a všude ty samé prostředky. Despotie církevní jest vždy sestra despotie světské, jedna bez druhé neobstojí a jedna také klesá s druhou.

Proto také opět tyto despotie tak velice nenávidí Husa a snažily se jméno jeho u našeho nevzdělaného a v historii nesečtělého lidu co nějakého zlosyna zohyzditi, myslíce, že s osobou jeho porazí také i blahonosné myšlénky od něho do národu vštípené. Nám ale, kteří se snažíme o spravedlnost a svobodu jak duchovní tak i světskou, kteří chceme pravé a čisté člověka ušlechťující náboženství a poctivou dle vůle lidu a k blahu lidu zařízenou vládu, nám velice na tom záležeti musí, aby se lidem strany tohoto velikého muže, kterého nám všichni vzdělaní a již svobodní národové závidějí, oči otevřely, by náš celý národ v mistru Janu Husovi poznal zase svého nejvěrnějšího přítele a otce, jenž

lásku svou k národu českému a k pravdě největší lidskou cenou — svým životem zaplatil. Jako takového ctili jej naši předkové přes 200 let, a jen zase dvoustoletá duchovní a světská despotie mohla tuto zakořenělou a zaslouženou úctu zničiti. S časem svobody navratiž se zase stará úcta! Obraz mistra Jana neměl by v žádném obydlí pravého Čecha chyběti, a každý představiž jej mládeži co příklad hodnější k následování, co pravého ctitele Boha a přítele lidu. Nehleďte mnoho na zlostné řeči zaslepených a zaslepenců, kteří vám snad budou Husa dle obyčeje a absolutních časů malovati co kacíře; Bůh jest svědek, že by to jinak stálo s katolickou virou, kdyby byl každý tak hodný katolík, jako byl Jan Hus! On sice učil, že má kněžstvo odříci se zbytečných statků, kázal proti jich hrdosti, ctižádosti, lakomství, urputnosti, občerství atd., učil že máme poslouchati více Boha než lidí — a zaplatil to své nebezpečné učení smrtí. Kdo jej proto tupiti chce, budiž tak, tuším ale, že nás bude více, kteří jej budeme za to ctíti.

Karel Sladkovský, doktor práv, český politik a bojovník za probuzení a utužení národního našeho sebevědomí. Narodil se v Praze 22. června 1823 a zemřel 4. března 1880. Súčastnil se činně r. 1848 revolučního povstání v Praze. Roku 1850 odsouzen byl pro velezrádu k smrti, ale cestou milosti byl mu trest změněn ve zoletý žalář. Byl uvězněn v Olomouci. Po 7 letech dostal milost a stal se členem Nár. Listů. Byl výtečným řečníkem. Roku 1862 zvolen byl za poslance na český sněm, kde působil velmi dobře jako stoupenec strany demokraticko-radikální.

Půl tisíce let! Národe český, cítíš váhu těchto tří slov? Vrchol to slávy, prohlubeň sníženosti a zásvit nové, nadějné tvé budoucnosti!

Hluboko, tak hlubobo byl před pěti sty lety klesl křesťanský svět v západní Evropě, že jako mrzké zboží jedni prodávali a druzí kupovali samo věčné milosrdenství Boží. Jako nyní jest obyčejem všech kupců, tak za oné doby v Římě sestavili si zvláštní cenník, cenník odpustků za všeliké hříchy a poklesky lidské, i vyslali do veškerého světa šantročníky své, kteří táhnouce od města k městu i ode vsi ke vsi, na veřejném trhu všude za bídný peníz nabízeli každému úplné prominutí v tom i onom životě všech jeho hříchův minulých i budoucích. A blbé stádo zaslepeného lidu hrnulo se k bezedným pokladnám svatoprodavačů a naplňovalo je penízem svým od krvavého haléře chudé vdovy počínajíc, až k stříbrňákům a zlaťákům bohatého prostopášníka, a domnívali se, že takto bezpečný zakoupily si vstup do nebeského království.

V neblahé této zatemnělosti rozumu i mravocitu lidského nad nepatrným tímto městečkem zaskvěla se dennice v nejjasnějším lesku a v tomtéž okamžení v malé jizbě skromného domku tohoto nový zasvitl paprsek života, o němž ovšem nikdo tenkráte netušil, že národu našemu i veškerému člověčenstvu prvním jest svítáním nového, světlejšího dne.

V třiatřiciti letech na to však ozývalo se již mocně po veškeré vlasti české i za hranicemi rozléhalo se kárající slovo Kristovo: „Dům můj dům modlitby jest, vy jste jej však učinili peleší lotrovskou.“

Bylť to hlas mravokárce, vyslaného z rolnické této chýše, zde v Husinci, jenž v třiatřicátém roce věku svého v Betlémské kapli v Praze nastoupil úřad učitele lidu. Bylť to hlas Mistra Jana Husi.

Veškeren lid také uvěřil slovům nadšeného hlasatele neporušené pravdy věčné, odvrátil se od oněch, kdož k nečistému vedli jej kupčení s milostí Boží a horlivě následoval vznešený příklad bezúhonné mravnosti učitele Betlémského. Ti však, jichž hnusné výdělkářství učením jeho trpěli újmu, nezkrotným proti němu zahořeli záštím a neustali štváti proti němu veškerou moc duchovní i světskou, až uzřeli plamen hranice kostnické vyšlehnouti nad jeho hlavou i nad hyzdící jej korunou papírovou, na niž shromáždění v Kostnici svatí otcové vepsati dali nález svůj tenkráte nejosudnějším slovem: „Arcikacíř“.

Když pak za Mistrem Janem Husem upálili také šlechetného přítele jeho Jeronýma, byla zuřivá vášeň obou jich nepřátel ochlazena, i bylo vyhověno spravedlnosti sv. otců v Kostnici. Avšak nyní teprve spravedlnost věčná na soudní zasedla stolici, a následující soud její byl hrůzný, tak hrůzný, že veškeré člověčenstvo žasnouc trnulo, i nastal postrach i nářek mezi svatými otci v Kostnici a v Římě.

Vírem zatočila se nad plameny kostnickými i nejpronikavějším hvizdem zafičela divoká vichřice, a jakoby na vždy chtěla zničiti rovnováhu moře vzduchového, v nejlitější rozkacenosti počala projížděti se nad veškerou svatou říší římsko-německou, rozmetajíc ohnivé oharky z hranice kostnické po vší vlasti českomoravské. Tu pak v plamenné záři povšechného požáru všechen lid sbíhal se v tábory válečné, vozy svážely se v nedobytné hradby, bořily se svatoprodavačů chrámy a kláštery, hradby a města lehaly v prach a popel, a celý národ československý ve zbrani s nepřemožitelnými reky svými, Janem Žižkou i oběma Prokopy v čele, děsnou nepřátelům jal se zpívati píseň: „Kdož jste boží bojovníci.“

Z ponořeného v Rýně popelu upáleného arcikacíře povstal celý národ kacířů, a sv. otcové v Římě třásli se i zdvihali kříž proti němu, avšak kříž nejevil nižádné moci v rukou jejich, nejevil moci proti bojovníkům božím.

Podzvihli kříž poprvé, avšak zaražena ruka jejich a z památného od té doby Žižkova, kde na 100.000 bojovníků ze všech národů střední Evropy vítěznému podlehlo palcátu hrdiny našeho Žižky, vítězohrůzně zaznívala jim píseň: „Kdož jste boži bojovníci!“

Pozdvihli kříž po druhé, i po druhé malomocně klesla ruka jejich, a od Chebu, kde ohromné vojsko křižácké v hanebném potřeno útěku, i od Hor Kutných a od Německého Brodu, kde celé vojsko císaře Sigmunda na hlavu poraženo od Žižky, ještě hrůzněji než dříve zaznívalo: „Kdož jste boží bojovníci!“

I podzvihli kříž po třetí a po čtvrté, a zoufaleji vždy klesala ruka jejich, neb 200.000 křižáků se samým kardinálem v čele při pouhém již pohledu na tábor jen 20.000 Čechů od Stříbra i od Tachova dvakrát v zděšený dalo se útěk, i pobito jest a rozehnáno, za vítězného zpěvu: „Kdož jste boží bojovníci!“

A po páté ještě podzvižen kříž, i vypadl zcela z ohromených rukou sv. otců, a od Domažlic, kde opět 150.000 křižáků s kardinálem v čele jako pleva rozprášeno a potřeno, jako konečný a neodolatelný soud boží vítězoslavně rozléhalo se až do Říma: „Kdož jste boží bojovníci!“

Titíž svatí otcové, kteří o 16 let dříve Mistra Jana Husa v Kostnici co arcikacíře dali upáliti, titíž svatí otcové nyní v Basileji shromáždění uznali následovníky jeho slavně před celým světem za věrné syny prvotné církve Kristovy.

Zvítězilť bojovníci boží, zvítězil národ československý a po celých dvě stě let v slávě a ve velké vážnosti u všech národů evropských požíval vítězství svého. Celý svět obdivoval se chrabrosti a neoblomnosti národa českého, celý svět obdivoval se velerekům a znamenitým mužům jeho.

Vskutku tak slavné, tak zázračné, a od oné doby, co malý národ Řeků ubránil se proti celému milionu, hord asijských bezpříkladné bylo, aby národ, sotva čtyř milionů, jako tenkráte národ český, odolával po celých 16 let veškeré takřka Evropě, a statisíce vojska jejího opět a opět sporážel a v šílený vehnal útěk, dosud nebylo.

Nejvyšší ale význam vítězství českého byl ten, že podlehl mu světovládný tenkráte ještě Řím. Král Jindřich VIII. odloučil se s národem anglickým zúplna od Říma, a později větší část knížat německých vybojovala vyznání luteránskému a protestantskému vůbec plnou svobodu a neodvislost od papeže. V obojím tomto případě Řím utrpěl velkou ztrátu, ale zásada, že Řím v ničem nesmí povoliti, zásada ta při tom vždy zůstala neporušena. Angličané a protestanti Němci stali se kacíři, jež Řím nemohl sice mečem vyhladiti, jimž ale také ani v nejmenším se nepoddal.

Vítězní pak praotcové naši, vítězní Čechové dokázali toho, že svatí otcové musili naslouchati jejich podmínkám míru, že tajíce vnitřní zlobu musili chlácholiti a prositi je o mír, a konečně podrobiti se výminkám od kacířských Čechů samých položeným. Tak Čechové pokořili zpupný Řím, až on sám před celým světem musil připustit, že libovůle jeho a hierarchie vůbec není článkem

víry Kristovy, až svatí otcové v Basileji sami musili pronásledované dříve kacíři prohlásiti slavně za pravé syny prvotní církve Kristovy. Takovýmto vítězstvím nad samými základy Říma nemůže honositi se nižádný jiný národ v Evropě; a to vítězství, národe český, toť vrchol slávy tvé!

Avšak co znamená smlouva s Římem, co znamená smlouva s celým sborem svatých otců, pokud jest učením jejich, že netřeba dostáti slovu kacíři danému, netřeba držeti přísahy, složené ve prospěch kacířů!

Když Mistr Jan Hus před smrtí svou v Kostnici veřejně připomenul císaři Sigmundovi, že on slovem i průvodním listem svým císařským zaručil mu úplnou bezpečnost osoby a života, císař v hlubokém zarděl se studu. Rychle však shromáždění v Kostnici svatí otcové přispěli na pomoc slabé mysli císaře, a zvláštním zápisem ubezpečili jej, že není vázán dostati slovu kacíři danému. Od oné doby pak, co shromáždění v Basileji svatí otcové sami toužebně Čechy prosili o mír, a co mír ten s nimi uzavřeli, na základě tak zvaných kompaktát, sotva více než čtvrt století minulo a Řím již necítil se slavnou tou smlouvou vázána, a papež neostýchal se veřejně ji prohlásiti za neplatnou. Kompaktáta basilejská nesvědčila prý než těm, kdož tehda, když obapolná stala se o nich smlouva, byli na živě. Tak mezi jinými dokazoval svatý otec a zrušil je za takovýmto vší pravdě v oči bijícím důvodem.

Neohroženě však rekovný král náš Jiří Poděbradský hájil proti Římu dobrého práva národa českého a byť si od papeže za hlavu všech proklatých prohlášen, slavně odolal všelikým pohromám, jež následkem klatby papežovy hrozily jemu i celému království Českému.

Pranic neprospělo jednostranné zrušení kompaktát, pranic neprospělo, že prohlášen byl veškeren národ český za rotu proklatých kacířů, pranic neprospělo všeliké úsilování, aby národ ten kacířů vyhlazen byl mečem a ohněm.

Národ český neústupně hájil si 16letým bojem vydobytého práva svobody svědomí, ba rok od roku šířeji rozevíral jí brány předsvědčení svého, až konečně také vystoupením Martina Luthera celý takřka národ německý pozdvihl se proti drzému kramaření s odpustky a takto za příkladem Čechů celá střední Evropa vztyčila prapor svobody myšlénky, svobody ducha.

Dva věky byly minuly, co Mistr Jan Hus a přítel jeho Jeroným za přesvědčení své podstoupili smrt v plamenech kostnických, národ český památku jejich červenými literami zaznamenal v kalendáři svém, nejšlechetnější snažení jejich po obnovení církve křesťanské v prvotní její ryzosti v jednotě českomoravských bratří vznešeného došlo výrazu, a na místě jednostranně zrušených

kompaktát basilejských národ náš jako novou hradbu svobody svědomí od krále svého císaře Rudolfa II. vymohl si císařský majestát, jímž pro veškeré země koruny České slavně zaručena jest svoboda náboženská.

Ze čtyř asi milionů lidu českého v Čechách a na Moravě nebylo již ani půl milionů oněch, kdož zúplna a bez výminky přidržovali se ještě Říma, a majestát císaře Rudolfa II. byl tudíž nade všechnu pochybnost výsledkem vůle veškerého takřka národa. Kdož takto mohl si osobovati právo zvrhnout zjevnou tuto vůli celého národa stvrzenou i přísahami samých králů jeho.

Avšak jak šeredný jeví se nám tu obraz zvrácenosti pojmů lidských o závaznosti slavných slibů a přísah posvátných! Král Matiáš, aby domohl se koruny České, přísahou potvrdil veškerá práva i svobody království Českého, přísahou potvrdil i majestát zaručující svobodu náboženskou, však nedlouho na to dal se přesvědčiti od rádců jezovitských, že zrušením přísahou stvrzeného majestátu přispěje jen k větší oslavě boží. Ještě pak za živobytí Ferdinand ze Štýrska úsilovně domáhal se koruny České a když nemohl to srovnati s náboženským přesvědčením svým, aby přísahal na majestát, obrátil se na radu k sv. otcům jezovitské koleje pražské, kteříž mravné mu dali naučení, aby jen přísahal, není-li mu lze jinak dostati se k vládě, neboť přísahu kacířům složenou netřeba prý zachovati. Nešetřeno tedy majestátu, a když národ český opřel se proti tomu, naprosto zrušen majestát, a na novo vyšlehl plamen strašné války náboženské.

Slzou žhoucí zaros se oko genia člověčenstva, a srdce lidské horoucím zaplápolej bolem! Osudné již blíží se okamžení, v němž po více než dvěstěletém zápase hrdinném pravda musí podlehnouti, a vycházející slunce svobody ztrácí se jako na vždy v hustém mračnu středověké temnoty. Na smrt zemdlen dvěstěletým bojem krutým klesl na Bílé Hoře mohutný náš lev český a jako na úplně mrtvého již slétlo se naň hejno bídných dravců, i jalo se rváti mocnou hřívu jeho, jejíž pouhým otřesením kdysi vyděšeno rozprášilo se do všech úhlů světa.

Nyní svatí otcové řádu jezovitského plnýma rukama chopili se díla! Kacíři jímáni, trýzněni, páleni i ze země vyháněni, veškeré spisy české v oheň vrhány, a v několika desítiletích v Čechách i na Moravě dle zevního zdání aspoň nebylo již stopy zlořečeného kacířstva. Aby však vyhlazena byla na věky všeliká památka i národa českého vůbec, uvržena jest hrstka zbývajícího lidu v nejtužší nevolnictví, uzavřena mu škola národní, i dohnáno zpotvoření jeho tak daleko, že on sám styděl se za přirozený jazyk svůj, a jazykem cizím učil se zlořečiti a láti památce nejslavnějších mužů, vlastních otců svých. Tak hluboko byl jsi pokořen, národe český, tak hluboko klesl jsi prodlením dvou set let, toť

prohlubeň tvého ponížení. Kam ale, těžce zkoušený národe, kam zmizela někdejší všech ostatních národů evropských úcta k tobě, a je obé snad na věčné časy nenavratně pro tebe ztraceno? Hle, temnou tuto roušku zde: nevíš, co znamená, netušíš v srdci svém, co skrývá se jí po dlouhé již věky oblouzenému zraku tvému?

Projděmež síně, v nichž mnohé rodiny od dávných let sestavují podobizny všech předků svých, i najdeme tam také po různu obraz, hustým zastřený závojem. Znamení to, že člen rodiny, jehož podoba takto zahalena jest, velkého pro celou rodinu byl původcem neštěstí, neb že dokonce považován jest za skvrnu rodiny, a že tato s pocitem hanby tvář jeho zakrývá světu.

Má snad tato rouška zde podobný význam? Ano, týž neblahý jest význam její. Či nebylo nám po více než dvě stě let dokazováno a násilně vštěpováno, že všichni předkové naši z nejslavnější doby dějin českých od Jana Husa počínaje až k Janu Komenskému jako kacíři byli vesměs jen samí proklatci, paliči, loupežníci a krvelační vrahové, od nichž všichni počestní lidé a tak i vlastní synové a potomci jejich s ošklivostí a hrůzou musí odvrátiti se, jež vlastní národ jejich na věky proklínati má jako hlavní příčinu a původce všeho neštěstí svého a jichž jména nikdo ani vysloviti nemá bez znamení svatého kříže?

Ano, ano, ti poctivci, tak oni nám i celému světu líčili předky naše, i abychom nemohli jim pohlédnouti v tvář a neshledali v ní snad přece cosi lidského neb dokonce vznešeného, zahalili je všecky v tuto roušku největší ohavnosti, jíž lze jen domysliti se. A my, potomci těchto obětí nejhanebnějšího utrhačství, chceme neustále nechat przniti památku praotců svých? Chceme po všecky časy slouti syny proklatců? My podnes bychom nebyli tak dalece dospěli, bychom strhli onu od padlých sobíků a podvodníků upletenou roušku a pohlédli v tvář otcům svým, abychom sami o nich utvořili si úsudek svůj a mužně ho na příště hájili proti veškerému světu, a zatočili oštěpem obrany nad hlavami těch, kdož by dále ještě chtěli kydati hanu na hlavy rodu našeho?

Čím provinil se náš mistr Jan Hus? Předstuptež obžalobci jeho, předstupiž ty, Jene Železný, biskupe Litomyšlský, i ty, Michale z Německého Brodu s pověstným příjmím „de Causis“ i ty, mistře Štěpáne Palče; předstuptež všickni, vy politování hodní náhončí kata kostnického, kteří tak dalece zapomněli jste se, že Čechové jsouce proti rodnému bratru svému Čechu a na potupu slavného království Českého vystoupili jste jako žalobníci před soudem cizím.

Bylotʼ vám arci snadno žalovati před soudem sv. otců v Kostnici, o nichž jste napřed již věděli, že každý z nich se bude cítiti osobně uražena Husovým horlením proti přepychu v prostopášnictví

jejich, a že pak všickni vespolek budou nestranným, ku podivu nestranným soudem ve strannické záležitosti své vlastní.

Nyní však, po půl tisíci let předstupujete sem před všeobecný a strannických vášní vašich prostý soud potomstva, před vznešený soud dějin lidských, jemuž jedině náleží veškeré soudní výroky minulosti a tudíž i nález na plamennou smrt v Kostnici revidovati s konečnou pravoplatností pro tento svět, sem přistupte a opětujte: jakou vinu shledali jste na Mistru Janu Husovi?

Nelze vám nijak popírati, že Mistr Jan Hus vedl ve všem všudy bezúhonný, vzorný život jako pravý následovník Kristův, a to zajisté samo o sobě již velice svědčí proti oněm, kdož jej obžalovali, soudili a utratili, neboť největší jich část v nejhnusnějším libovala si smilství a prostopášnictví všeho druhu. Všickni tito mrzcí rozkošníci však jen proto, že Mistr Jan Hus káral neplechy a neřesti jejich, volali zuřivě: „Upalte jej, upalte jej!“

Avšak slyšíme vás, vy zuřivci samozvané pravověrnosti, slyšíme vás brojiti a divoce křičeti. „Byltʼ kacíř Jan Hus, proklatý arcikacíř, a musí na věky býti zatracen!“ Utište se, hned prohlédneme kacířství tomu přímo v tvář.

Horlil Mistr Jan Hus proti hanebnému obchodu, jenž z nekonečné boží milosti tržiti chtěl jako z prodejného, sprostého zboží. Chce dnešního dne někdo tvrditi, že jest kacířem? Nikdo neopováží se toho! Propadli jste, žalobníci, s první obžalobou svou před soudem dějin lidských.

Hlásalť Mistr Jan Hus, že říše Kristova není říše tohoto světa, a že tudíž následovníci jeho, biskupové i kněží, vesměs nemají oddávati se nezřízené dychtivosti po marných statcích a rozkoších světských. Je tu kdo, jenž shledává v tom kacířství? Nikdo se nehlásí! Podruhé, žalobníci, odmítá vás soud dějin lidských.

Mistr Jan Hus byl toho příčinou, že utvořila se národní církev česká, že zřekla se nesrozumitelné věřícím a zohyzděné mluvy latinské a ve všem všudy konala služby boží v srozumitelném lidu a přirozeném jazyku jeho. Zdaž v tom chtěl by kdo nyní viděti kacířství?

Slavné ticho, velevýznamné to ticho pro vás, žalobníci, a po třetí zavržena jest žaloba vaše před soudem dějin lidských.

Avšak Hus, volají rozsápaně žalobníci jeho, Hus dotýkal se také článků věrouky samé i bludně zejména rozšiřoval učení o večeři Páně! Nuže vy horlivci Páně! Nuže vy horlivci víry, rcete, co jest víra? Nevíte, že víra počíná tam kde přestává veliké vědění lidské, i má kdo právo kaceřovati a upáliti jiného proto, čeho on sám neví? Kdož rozumný staral neb dokonce hádal by se dnes ještě o to, je-li či není-li nutno přijímati pod obojí, anebo zmizel či nezmizel-li chléb ve večeři Páně? Či chtěli byste dnes

ještě kaceřovati někoho, protože v některé z těchto a podobných jiných věcí nemá stejnou s vámi víru? Možno vám ovšem podnes kaceřovati a zatracovati dle libosti. Avšak i kaceřovaný dle libosti může s chladnou myslí odvrátiti se od kaceřující společnosti vaší, a můžete pak ještě, jako bývalo, odevzdati jej na hranici k upálení?

Tu, Bohu díky, stavena jest moc vaše, na dobro stavena jest mocí ducha času, na věky stavena neodolatelnou mocí ducha osvěty, jenž jako nejvyšší přikázání úplnou hlásá svobodu svědomí, jenž nezná nižádných kacířů ani v přítomnosti, ani v minulosti.

Ustaňtež tedy již a ustaňte viniti Mistra Jana Husa, neb konečně a neodolatelně rozhodl již soud dějin, i zníť nezrušitelný jeho nález: „Není kacířem Mistr Jan Hus, alebrž jest mučedníkem a sice nejvíce mučedníkem pravdy, ve všem všude ale mučedníkem přesvědčení svého, jest osvoboditelem národa svého z okovů nevolnictví duševního, jest jedním z nejpřednějších a nejvznešenějších bojovníků za všeobecnou svobodu lidskou.“

Rozhlednětež se, Čechové, a pozorujte, kterak jméno Mistra Jana Husa ctěno a váženo jest u všech národů osvícených! a kterak přední synové jejich z dalekých dostavili se krajin, aby společně s vámi oslavili dnes památku velikého buditele ducha lidského; i pohlednětež, kterak rodní bratří naši všech kmenů slovanských hrdě hlásí se k Mistru Janu Husovi jako veleduchu slovanskému! Chtěli bychom snad my samojediní zneuznávati jednoho z největších svých mužů, chtěli bychom snad i vlastním svým nepřátelům k vůli odřeknouti se ho, i odřeknouti se slávy, kteréž jménem jeho nabyl kdysi národ náš, a kteréž napořád těšiti se může ve veškerém světě vzdělaném?

A zdali nyní, zdali národ český vůbec ještě náležel by mezi národy živé, kdyby nebylo bývalo Mistra Jana Husi? Díky cizorodým králům jeho měli cizinci jen příliš často rozhodující vliv při dvoře, cizinci vládli na vysokých školách pražských, cizinci měli také již obecní správu královského hlavního města Prahy tak dobře jako zúplna v rukou a mocným nátlakem se všech těchto stran den ke dni víc a více živel český ve veškerém životě veřejném ustupovati musil živlu cizinskému.

V nanejvýše nebezpečném okamžení tomto byl to Mistr Jan Hus, který zmalatnělého ducha českého k novému povzbudil životu a mocnou roznítil v něm snahu sebe zachování. Jeho přičiněním opanovali Čechové vysoké školy pražské, jeho zásluhou zveleben jazyk český co do slova i písma, a bojem ducha i meče, jenž vzplanul z mučenické smrti jeho, Čech opět stal se pánem ve veškeré vlasti své. Svobodou duševní Mistr Jan Hus povzbudil a posílil národ svůj také k zachování a slavnému zabezpečení národní

jsoucnosti jeho pro celé dva věky; a národ ten neměl by s hrdostí, neměl by s vděčností pohlížeti k němu po všechen čas svého trvání?

Roztržena budiž neblahá ta rouška, kterouž závistná ruka cizí po dvě stě let zakrývala největší slávu naši, roztržena budiž na vždy, aby celý národ náš pro všecku budoucnost zříti mohl opět ve vznešenou tvář osvoboditele a oslavitele svého!

Veřejně, Mistře Jene Huse, před celým světem hrdě nazýváme tě svým, a chceme památku tvou ctíti a slaviti, pokud trvati bude jméno české. Nedbáme toho, zdali jiní tě kaceřují, aniž více třeba nám stavěti tě v řadu svatých. Vímeť, že jsi největší chloubou naší, ozdobou veškerého Slovanstva i světlou hvězdou celého člověčenstva. Vejdiž v chrám oslavencův našich a v jich přední řadě zaujmi místo!

S tebou zároveň pak voláme nyní v střed našich nejslavnějších též šlechetné přátele tvé, Mistra Jeronýma Pražského a Mikuláše z Husince, i voláme všecky, jichž jména zaskvěla se v zahájené tebou nejskvělejší době dějin českých. A hle, jeví se již velerek a nepřemožený vítěz náš Jan Žižka, tvůrce nového umění válečného, obhájce vlasti a postrach našich nepřátel, a za ním oba Prokopové, proslavení vojevůdcové vítězoslavných bojovníků božích. Vstupujeť moudrostí a rekovností proslulý král náš, velký Jiřík Poděbradský s přítelem a důvěrníkem svým Mistrem Janem Rokycanou. Přicházíť pak Jan Chelčický, v dálce vzdálenou budoucnost zírající věštec nového zřízení společnosti lidské, i zavírá řadu slavných velký náš Jan Amos Komenský, hvězda večerní vyhaslého lesku slávy naroda našeho!

V jak světlem kruhu jasných paprsků slávy nejvyšší září tu pojednou jméno tvé, národe český! pozoruješ nyní, kam dřívější byla zmizela tvá, kam úcta ostatních národů k tobě?

Národ, jenž nectí zasloužilých mužů svých, sám cti hoden není!

Národ, jenž neslaví velkých mužů svých, sám vlastní maří slávu svou.

Národ, jenž zapomíná svých velduchů a bohatýrů, sám v temné vrhá se zapomenutí u ostatních národů. Nečestné takové zapomenutí po více než dvě stě let neblahým byly osudem naším. Minula však ona doba a nevrátí se více!

Dnešního dne, národe český, oslavením památky jednoho velikána svého, oslavením 500leté památky narození nesmrtelného Mistra Jana Husi, sám navracuješ sobě dlouhou řadu mužů slavných, sám navracuješ sobě slavnou minulost svou, sám navracuješ sobě vážnost a úctu všech národů osvícených.

Znova krev slavných předků proudí ve všech žilách tvých, znova po příkladu jejich mužně a neústupně hájíš nepromlčitelného svatého práva svého i vlasti své, znova obracejí se k tobě uznání plné zraky veškeré vzdělané Evropy.

V tom znamení, národe československý, v znamení vítězství otců tvých, již svítá ti nová nadějné budoucnosti zora, v znamení vítězství otců svých i ty slavně zajisté zvítězíš!

* * *

Řeč tato promluvena byla při odhalení pamětní desky na rodném domě Mistra Jana Husi v Husinci dne 6. září 1869.

* * *

Jan Kollár, přední básník český, tvůrce »Slávy dcery«, nejslavnější hlasatel vzájemnosti slovanské, professor na universitě vídeňské, nar. r. 1793 v Mošovcích v Uhrách, zemřel r. 1852 ve Vídni.

Chci vás na jednoho muže pozorny učiniti, který jest jakoby nejpevnější sloup v zeď celé reformace, který na čele nejen všech těchto (od Luthra do Zwingliho) stojí, ale který jest otcem a vůdcem a zrcadlem všech napravitelův církve. Jméno jeho neozývá se sice tak často v ústech evangelikův, jako jméno jiných reformatorův; nicméně však ono zasluhuje, abychom je nade všechny jiné ze tmy na světlo vymodlili, je vysoce ctili, jeho zásluhy poznali a uznali, na ně se často a vděčně rozpomínali. A toto jméno, toto vzácné, hluboké úcty a vděčnosti hodné jméno jest Mistr Jan Hus; a tento muž (ó zaplesejte v srdcích svých při této myšlence!) tento muž jest náš, on nám, našemu národu a jazyku přináleží, my jsme ho světu, církvi dali. My Slávové nebyli jsme dosavad k našim velikým mužům a předkům tak jakžby slušelo vděčni a uctivi; proto není divu, že sousedé a cizinci tyto od nás málo ctěné a zanedbané muže k sobě přitáhli, je sobě přisvojiti hledajíce, je oslavujíce a vysoce vážíce, jejich jmény se hrdíce a chlubíce, jako to mezi jinými i s Husem učinili.

Náš národ dal tím hlas sám proti sobě. Kdo ctí své předky, ten ctí sebe i národ. My světíme dnes spolu svátek — Všech Svatých; jest-li kdo, jistě Jan Hus dobrým právem do jejich počtu patří; my slavíme dnes památku napravení a napravitelů církve; i jakže bychom tu Jana Husa zapomenouti mohli? Wald a Wiklef jsou kořeny reformace ještě v zemi skryté a nevidomé; Hus je peň a strom, Luther květ a ovoce. Hus, vlastně mluvě, reformaci počal, Luther ji dokonal. Hus cestu mozolně klestil, po níž Luther již pohodlně kráčel, Hus obětoval reformaci i svůj život i svou smrt, Luther toliko život; Hus je otec, Luther jeho duchovní syn,

jejž onen zplodil a vychoval. — Hus z nízkého stavu pocházel, tak jako i sám Kristus, Luther i mnozí jiní velicí mužové. Ve starých i nových časích ta nejvyšší a nejužitečnější moudrost obyčejně z lůna obecného lidu původ brala. Jen kdo mezi lidmi bývá, zná lidi a jejich potřeby, jen kdo lidi zná, může o ně pečovati. Jen kdo sám nouzi trpěl, v rozličných okolnostech se nacházel, sám život z rozličných stran a na rozličných stupních zkusil, může jiným, v témž položení se nalézajícím, prospěšně raditi a pomáhati. On sobě všudy sám cestu klestil, proto ji i jiným klestiti umí, sám vlastním zkoumáním k těm nejtěžším pravdám přišel, proto je i jiným snadné, přístupné a příjemné činí. On byl vlastním svým ostnem, vůdcem, ředitelem a obráncem; proto tím snadněji a směleji jiných býti může. — První co na Husovi v tomto věku a stavu obdivovati musíme, byla jeho láska k národu svému, ku své vlasti a ku svým rodákům, kterou tím na jevo dal, že národní a vlastenecká práva před cizozemci zastával a na vzdělání i užívání národní řeči pilně pracoval. On byl muž, který se ve dnech cizinské násilné nestydatosti a vypínavosti, ant strachošové oněměli a sobcové pochlebovali, za svůj národ mluviti opovážil, který sobě cti národní ana jiným prodajná a málo platná byla, dražeji vážil, nežli své vlastní.

Tomáš G. Masaryk, professor na universitě pražské, český filosof a učenec na slovo vzatý, nar. v Hodoníně r. 1850.

Na Husovi odpůrcové jeho úsilí reformního dopouštěli se hned ze samého počátku násilí, násilí netoliko tělesného, ale i duchovního. Podivný byl už ten koncil kostnický: papež, jenž kdysi byl námořním loupežníkem a jenž neměl obrany proti veřejnému obvinění z travičství, předsedat měl soudu nad Husem, jehož bezúhonný život uznávali již tehdy i někteří jeho odpůrcové, jako na př. sám budoucí papež Eneáš Sylvius a jak jej uznávají posud loyální odpůrcové katoličtí. Jen úskočným násilím zmocnili se v Kostnici Husovy osoby, roztrušujíce lživé zprávy, že z města chtěl prchnouti, papež nedostál svému slovu a nedostál mu císař a král český — již ten švec Ondřej právem ho káral z věrolomnosti. Koncil hlavně dopustil se na Husovi násilí duchovního. Nejen že Husovi podkládal tak zpozdilé učení, jako na př. že se vydával za čtvrtou božskou osobu, koncil dopustil se na Husovi nejkřiklavějšího duchovního násilí tím, že mu vnucoval právě to učení, pro které podle tehdejších nekřesťanských mravů od církve a státu mohl býti trestán i na životě. Koncil totiž odsoudil Husa hlavně pro učení o transsubstanciaci*); avšak učení to Hus nedržel, jak uznávají dnes i pravověrní bohoslovcové katoličtí — odpadá tedy nejhlavnější důvod pro „kacířství“. Nelze se tudíž diviti, jestliže

*) Předpodstatnění (proměna podstaty chleba v podstatu těla Kristova a vína v podstatu krve jeho.)

se mírný a nestranný Lechler*) odhodlal k výroku, že se kostnický koncil na Husovi dopustil justiční vraždy — soudcové k výslechu skutečně přinesli hotový návrh ortelu.

Dr. Zdeněk V. Tobolka, český spisovatel, naroz. v Poděbradech roku 1874.

Hus je prvním mučenníkem sporu mezi autoritou**) a svědomím, Hus je první, který nechtěl klid svého svědomí věnovati autoritě, třeba všeobecně uznávané, a Hus pro tuto myšlénku dovedl podstoupiti i smrt na hranici. Hus obětoval svůj život za velkou ideu***), život raději ztratil, nežli pokoj svého nitra, svůj život obětoval v těch dobách, kdy církevní sněm byl prohlášen za nejvyšší autoritu ve věcech víry a za takovou byl i uznáván. Hus se řídil až do poslední chvíle příkazem, jejž sám vyslovil: „Hledej pravdy, slyš pravdu, uč se pravdě, usiluj pravdu, prav pravdu, drž pravdu, braň pravdy až do smrti." Zásady Husem vyslovené, nebyly v žádném rozporu s jeho životem.

Julius Zeyer, český básník a spisovatel, narozen v Praze roku 1841, zemřel tamtéž r. 1901.

Hus mluvil o království božím, o lásce k Bohu bez meze a konce, o bratrství všech lidí. Oko jeho plálo zaníceně, hlas jeho zněl podzimním tichým lesem jako trouba anděla . . . Smělou rukou trhal směšné cáry, jimiž věky jasný obraz Kristův byly zastřely, a velký prorok lidstva stál v plném majestátu vznešené své prostoty . . . . Ó, zajisté nikdo nebyl Boha jasněji a vznešeněji pojal, jako Kristus, a nikdo Krista jako Hus.

Boleslav Jablonský, katolický kněz a český básník a spisovatel, nar. roku 1881 ve Zwierzynci u Krakova.

Nad hrobem Karla Sladkovského.

Ty, jenž spíš v té Kostnici
i znáš trýzně v trestnici,
jenž's byl hotov za svou vlast
v každé chvíli život klást —
kdo tak pravdu miloval?
kdo tak za ni bojoval?
kdo tak hořel jako Ty,
kdo tak trpěl jako Ty
kdo čest svého národu
i tu zlatou svobodu?
Kdo tak v slzách pochován?
Ach, snad jenom — Mistr Jan.

---

*) Německý theolog a spisovatel knihy »Johannes Hus« a j.
**) Vážnost, moc.
***) Myšlenku.

Kdo má pravdu?

„Já jsem sic rodem ryzí Čech,
však především jsem katolík!“
Tak otec Koniáš*) prohodil
když se s ním haštěřili.

„Já jsem sic také rodem Čech“ —
řek' Filip — „a též katolík;
však dříve jsem se narodil
a pak mě teprv křtili.“

Václav Beneš Třebízský, katolický kněz, český spisovatel lidový a znamenitý vlastenec, nar. v Třebízi v Čechách r. 1849, zemřel r. 1884 v Mariánských lázních.

Kdybych byl učitelem světským, o Husovi bych též učil i vylíčil bych nejčistší jeho život, činy za blaho českého lidu, činnost písemnickou, a dodal bych, že někteří zlí lidé ho neměli rádi, protože vylákali ho z Čech do cizí země a tam ho upálili.

— — — — — — — — — — — — — — —

Ukazujíce peklo a sami se ho nebojí. Tuční z cizího tuku, na rukou jim lpí krev, na svědomí hříchy hrozné . . .

Václav Štulc, katolický kněz a probošt vyšehradský, český básník a spisovatel, nar. v Kladně r. 1814, zemřel v Praze r. 1887.

Nehájím nikterak plen husitských válek, hrůzy její i škody, vím z čeho pošly veliké pohromy. Ale mezi těmi lidmi byli muži, byli vlastenci, sám Mistr Jan Hus . . . Mistr Jan Hus byl jedním z nejlepších Čechů, muž nábožný a mravný; kdyby Husité byli zachovali jeho zásady . . . !

František Sušil, katolický kněz a kanovník kapitoly brněnské, buditel národa našeho, spisovatel a básník, nar. r. 1804 v Novém Rousinově na Moravě, zemřel v Bystřici p. Host. r. 1868.

Papežové, biskupové, kněží,
jež jste zhrdli duchem Kristovým,
s jakovou vám myslí vypovím,
co jak skála na mé hrudi leží!

Jaká kletba nad vámi se věží!
Stali jste se luze příslovím,
zděli jste svým žitím morovým,
že se zloba proti církvi ježí!

Vychvalují nám teď Jana Husi.
Pro taký váš život nekalý
církev svatá odbývati musí.
Kdo z vás pomsty skálu odvalí?

---

*) Jezuita, pověstný hubitel českých knih.

Či vám nebyl výrok Páně známen,
že zlé zrázdce potře věčný kámen?
Husa, vy, jak různí jste vy spolu
srdcem, myslí, umem, náhledem!
A přec zvouce ho svým pradědem,
mníte činit pravou jeho školu.

Jeho hruď, jak druhdy apoštolů
plála nad zlým mravů nad světem,
vaše v kalu zbrodní škaredém
chodí jako na svém na úkolu.

On vždy hodlal aspoň ctíti Krista,
nerozumně pro něj zahořel;
z vás se Kristu rouhání jen chystá.
V jedné však jste rovni jemu věci,
k církvi zášť, jíž duch mu ochořel,
hoří ve vás, jak v pekelné peci.

Augustin Smetana, katolický kněz (později z církve vyobcovaný), spisovatel a filosof český, nar. r. 1814 v Praze zemřel 1851 tamtéž.

Dejte dnes římsko-katolické církvi moc, kterou měla ve středověku, a již zítra ve všech městech, hle, jsou kacíři, postaví své hranice a půjde dále na dráze fanatismu, který přinesl tolik zla a bolu lidskému pokolení.

Jan Rupert Přecechtěl, doktor bohosloví, katolický kněz, český spisovatel, nar. roku 1821 v Lobodicích u Tovačova na Moravě, zemřel tamtéž roku 1897.

Hus co reformátor a hluboký myslitel náleží historii lidstva a jest největším mužem středověku. I co spisovatel byl velmi činný, spisy jeho vynikají duchaplností, hloubavostí a vytříbenou mluvou. I co člověk osvědčil vlastností velikých a nevšedních. veda život přísně nemravný a bezúhonný.

Kašpar Royko, doktor bohosloví, katolický kněz, rektor university pražské, spisovatel, nar. 1744 v Mettau ve Štýrsku, zemřel 1819 v Praze.

Já přehledávám učení Husa z gruntu, to jest, já ho mluviti nechám; neboť jen on s jistotou může pravý smysl svého učení vyložit. — Z ústních i písemných výkladů Husa dokazuji: že jeho učení nebylo bludné, neřkuli (dle římského smyslu) kacířské; a že sice všeobecným hlasem, přec ale neprávě za kacíře prohlášen byl. A proč bych neměl nevinnost tohoto muže, jejž jedovatá zlost zkacířila a vzteklá mstitedlnost na hranici odsoudila, spravedlivým způsobem zastávati?

Při líčení upálení Husova píše:

Tu mně oči slzami pošly, které nad hrdinskou smrtí nábožného kněze prolívám, nic jiného si nežádaje, nežli aby moji čte-

náři tak Husa v paměti měli, jak ten poctivý a ctnostný kněz zasluhuje.

Václav Stach, katolický kněz, professor a český spisovatel, narozen v Přešticích r. 1755, zemřel ve Vídni r. 1831.

To bylo opravdové kejklířství, šibalství plné, když sněm kostnický císaře žádal, aby Husa smrtí potrestal.

— — — — — — — — — — — — — — —

Ať pak křičí, jak chtějí, a až do chrápoty křičeti mohou, protože nevinnost poctivého kněze Jana Husa nevyhnutelnými důvody dokázána jest, ať i zlořečí na útraty rozumu a srdce svého, pravda přec na jevo přijde, kterou brány pekelné s mečem a hranicí utlačiti nemohly.

— — — — — — — — — — — — — — —

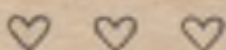
Lid, prý, a zvláště sedlák to nemá vědět! A proč ne? Nechci ty mělké příčiny ohledat, abych nebyl přinucen skrytou hanbu tohoto obecného důvodu odkryti . . . . Lidem nevědomým se pouta temnosti skrze světlo pravdy neodjímají ku pohoršení jejich, ale ku vzdělání. Vy pak rozumní tvorové boží přirozené právo máte, abyste důstojné té mocnosti rozumu svého v lásce a pokoji ku poznání pravdy užívali! . . .

— — — — — — — — — — — — — — —

Chybuji-li hotov jsem z chyby své oučet klásti, budu-li přesvědčen. Na hlouposti, pohrůžky a paskvily žádné odpovědi nedám. Neboť nevinnost poctivých mužů, Jana Husa a Jeronýma, pak nespravedlivosti sněmu kostnického tak veliká jest, žeť ji slepý omakat může. Oni by tedy chtěli dokázat, že černé jest bílé? Ve tmách se to dalo dělat, ale nyní při světle každý může vidět, kdo s hloupým lidem na slepou bábu hraje. Přestanouť oni strašit, jestli z celého běhu nynějších časů poznají, že minula noční hodina.

František Pubička, katolický kněz, člen řádu jezovitského, dějepisec království českého, nar. 1722 v Chomútově, zemřel 1807 v Praze.

Ale jak málo lze odsouzení Husovo nazvati nespravedlivým, právě tak dobře může je osvícený katolík, aniž by ublížil pravé soustavě své církve, nazvati přísným a nemoudrým. Neboť nesnáší se to s duchem laskavosti, kterou hlásá církev dle božského zakladatele a pak se nepředvídalo, co v Čechách při poměrech tehdejších povstane.



Hranice vzplála . . .

(Dle nápěvu »Tisíc bojovných přísahalo reků«.)

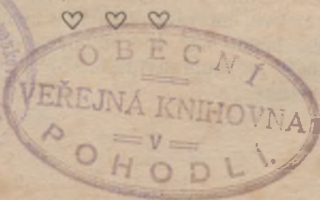
1. Hranice vzplála tam na břehu Rýna,
na ní umírá dálné vlasti syn,
a vůkol něho mnichův rota líná
rouhavým smíchem velebí svůj čin.
A vy se ptáte, kdo v těch plamenech,
toť mistr Jan, toť nejslavnější Čech!

2. Však ještě žije k pomstě národ český,
ve hněvu svatém zdvihá rameno;
do té tmy bludů metá žhavé blesky,
až tříští zpupné Říma temeno!
A v těchto jasných pravdy plamenech
žije nám Hus — ku věčné slávě Čech.

3. Zlomena hrůza popské světovlády,
mrakové mizí — zoře vzplanula,
na místě hranic pnou se barikády,
tyranstva zmije couvá ztrnulá . . .
Hoj, ne nadarmo zhynul's v plamenech
náš Jene velký — chloubo Čechů všech!

Karel Tůma.

♡ ♡ ♡

OBSAH:

